

วารสาร มหาวิทยาลัยพายัพ PAYAP UNIVERSITY JOURNAL

ปีที่ 29 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2562
ISSN 0857-4677 (Print) ISSN 2651-1606 (Online)

ผ่านการรับรองคุณภาพวารสารและอยู่ในฐานข้อมูลของ TCI

บทความวิชาการ

ประโยชน์ของพุทธบัญญัติ

พระมหาวิเศษ เสาะพบดี

การบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินและผลกระทบที่ควรรู้สำหรับธุรกิจ

พิมพ์ภาพรณ์ พึ่งบุญพานิชย์

การเลือกตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ

ณัฐณาน สุพล รัตน์กมล ปวรวรรณ และ รุจพร พุ่มมงคล

บทความวิจัย

การจัดการความยุติธรรมเกี่ยวกับสถานะบุคคลตามกฎหมาย:

กรณีศึกษาพระเณรแห่งวัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่

คิวนุช สร้อยทอง สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์ และ พันธุ์ทิพย์ สายสุนทร

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ

นิทยา แผงเดโช และ ชินโสณ วิไลฐนิธิกิจจา

การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศิโรบล วรรณธนะ และ อรุณ ศรีสะอาด

โอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่ที่สนับสนุนผู้ประกอบการค้าหัตถกรรมของประเทศไทย-เมียนมา:

กรณีศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

วีรวิทย์ ปิยนนทศิลป์

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการจัดการความรู้ที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ และสร้างนวัตกรรม

ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยพยาบาล วิทยาเขตล้านนา

ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์ ณรงค์ศักดิ์ ลุนสำโรง สัจจิต เขียวจันทิก และ กิตติคุณ ภูลายายาว

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความผูกพันต่อการของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด

วฤณ บุญเที่ยงตรง สุธรรม พงษ์สำราญ และ สาวิตตรี จวบศรี

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานของบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน)

ศักดิ์ณรงค์ สุวสุจิรัช และ ชินโสณ วิไลฐนิธิกิจจา

คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

อรภัทรกาญจน์ ชัยวัฒน์จตุพร ชัยณรงค์ สุวรรณสาร และ ธนินาฏ ณ สุนทร

ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในการสร้างงาน 3 มิติ ผ่านสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์

ด้วยเทคนิคการนำเสนอที่แตกต่างกัน

นิภาพรรณ ทราญแก้ว และ ปิยวรรณ สิริประเสริฐศิลป์

การวิเคราะห์เป้าหมายและวิเคราะห์งานสอนของเนื้อหาการเขียนสื่อความเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทย

สำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ

สุภา พูนผล และ เกียรติสุดา บุญส่ง

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่

นงนภัท พันธุ์พลกฤต ปุณณาลา ไทพิทักษ์ นงลักษณ์ ศรีวิชัย รัชฎาภรณ์ เจนวชิรพงศ์

สุริยวรรณ จันทบูรณ สุรพันธ์ เทพอดู รติติณาก เพชรธณี และ ออมบุญ บุรุษภักดี

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทัศนคติต่อวิชาชีพครูตามแนวทางการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

สุพรทัย ธนภัทรโชติวัต

การทำงานเป็นกะของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดชลบุรี

วรรณภา ลือภิตินันท์

JOURNAL

วัตถุประสงค์

วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ เป็นวารสารวิชาการ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตีพิมพ์และเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัย ในสาขามนุษยศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และสื่อสารมวลชน บริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และสหวิทยาการทางด้านมนุษยศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ เพื่อเป็นสื่อกลางเผยแพร่แลกเปลี่ยนด้านวิทยาการความรู้ระหว่างอาจารย์ นิสิตนักศึกษา นักวิชาการอิสระทั้งของรัฐและเอกชน ตลอดจนบุคคลทั่วไป โดยเปิดโอกาสให้เผยแพร่ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพ ในอันที่จะก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ

นโยบาย

1. บทความที่นำเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ต้องเป็นบทความวิชาการ หรือบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ นิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชน บริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และสหวิทยาการทางด้านมนุษยศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ ซึ่งอาจเป็นภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษ ตามรูปแบบที่วารสารกำหนด
2. บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจากภายใน และ/หรือ ภายนอกมหาวิทยาลัย ไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อหนึ่งบทความ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้นิพนธ์จะไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน (Double – blinded Review) และผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่อยู่ในสังกัดเดียวกันกับผู้นิพนธ์
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยผ่านการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น หากตรวจสอบพบว่ามีการจัดพิมพ์ซ้ำซ้อน ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์แต่เพียงผู้เดียว

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ (วารสารราย 6 เดือน)

- มกราคม – มิถุนายน
- กรกฎาคม – ธันวาคม

PAYAP UNIVERSITY JOURNAL

Volume 29 No.2 July – December 2019

ISSN 0857 – 4677 (Print) ISSN 2651 – 1606 (Online)

ติดต่อกองบรรณาธิการ: สำนักวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ
ถ.ซูเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่-ลำปาง อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50000
โทร. 053-851478, 053-241255 ต่อ 7232 โทรสาร 053-241983
e-Mail: journal@payap.ac.th <http://journal.payap.ac.th>

ออกแบบและพิมพ์ที่: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพระ ฟรี – เพรส
242/2 ถ.มณีนพรัตน์ ต.ศรีภูมิ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200
โทร. 053-210816, 053-226410 โทรสาร 053-404397

ที่ปรึกษา

ดร.รักษ์ พรหมपालิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทียน เสรมัญญ

อธิการบดี มหาวิทยาลัยพายัพ

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย

มหาวิทยาลัยพายัพ

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.สุชาดา รัตนพิบูลย์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ศิริณดา ศิริณภาพันธุ์

คณะบัญชี การเงินและการธนาคาร มหาวิทยาลัยพายัพ

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อนรรักษ์ ปัญญานูวัฒน์

ศาสตราจารย์แสวง บุญเฉลิมวิภาส

รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ นาเจริญ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิตต์ศรี สงวนวงศ์

รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรา ตันติประภา

รองศาสตราจารย์ ดร.กวรรณ กฤตวรกาญจน์

รองศาสตราจารย์เอนก ชิตเกษร

รองศาสตราจารย์พรรณนุช ชัยปิ่นชนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพงศ์ อวิโรธนานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรวีร์ ชัยอมรไพศาล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์ คำใจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิจจา ไต่ไพบูลย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สญลักษณ์ ปัญวัฒนลิขิต

อาจารย์ ดร.ฐิติ ฐิติจำเริญพร

อาจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญผล

อาจารย์ ดร.ฉัตรฤดี จongsุริยภาส

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยพายัพ

มหาวิทยาลัยพายัพ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยพายัพ

มหาวิทยาลัยพายัพ

มหาวิทยาลัยพายัพ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

คณะทำงานวารสาร

รองศาสตราจารย์เอนก ชิตเกษร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล
อาจารย์ ดร.พัชร บุญธีรารักษ์
อาจารย์พิมพ์ประภา วรรณเนตร
อาจารย์มนฤดี ม่วงรุ่ง
นางมยุรี ยาวिलाศ
นายนักปราชญ์ กันตวิงศ์
นายปริญญา ขาวสกุล

เลขานุการ

นางสาวสดชื่น กัญชนะ

สำนักวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ

บทความหรือข้อความคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารมหาวิทยาลัยพายัพเป็น
วรรณกรรมของผู้นิพนธ์โดยเฉพาะ คณะผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย และไม่ใช้ความ
รับผิดชอบของมหาวิทยาลัย และคณะผู้จัดทำ/บรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ ฉบับที่ 2 ของปีที่ 29 นี้ มีบทความรวมทั้งสิ้น 16 บทความ เป็นบทความวิชาการ จำนวน 3 บทความ และบทความวิจัยอีก 13 บทความ

ในฉบับนี้ มีผู้สนใจส่งบทความด้านการศึกษ และบริหารการศึกษามาเป็นจำนวนที่มากกว่าสาขาอื่น ซึ่งล้วนแต่เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เช่น ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาจิตสำนึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติต่อวิชาชีพครูตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง และผลการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในการสร้างงาน 3 มิติผ่านสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอที่แตกต่างกัน เป็นต้น ขณะที่ศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ ก็มีบทความจากผู้นิพนธ์ที่ศึกษางานในหลากหลายภูมิภาคของไทย เช่น โอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่ที่ทันสมัยชายแดนประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย – เมียนมา: กรณีศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน และการทำงานเป็นกะของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดชลบุรี เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีบทความในสาขาบัญชี ที่นำเสนอเรื่อง การบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินและผลกระทบที่ควรรู้สำหรับธุรกิจ และอีกสองบทความที่มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แม้จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับแวดวงสังคมก็ตาม นั่นคือ บทความวิชาการเรื่องประโยชน์ของพุทธบัญญัติ และบทความวิจัย เรื่อง การจัดการความยุติธรรมเกี่ยวกับสถานะบุคคลตามกฎหมาย: กรณีศึกษาพระเณรแห่งวัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่

ด้านบรรณนิทัศน์ประจำเล่ม กองบรรณาธิการขอเสนอเรื่อง “เรือพระราชพิธี และเห่เรือมาจากไหน?” ซึ่งผู้เขียนหนังสือได้นำเสนอแง่มุมทางประวัติศาสตร์ไปพร้อมๆ กับการตั้งข้อสังเกตเพื่อให้ผู้อ่านได้ค้นคว้าต่อไป

วารสารมหาวิทยาลัยพายัพกำลังก้าวเข้าสู่ปีที่ 30 ทางกองบรรณาธิการต้องขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเติบโตของวารสารมหาวิทยาลัยพายัพอย่างมั่นคง และมีมาตรฐาน

อาจารย์ ดร.สุชาดา รัตนพิบูลย์
บรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยพายัพ

สารบัญ

บทความวิชาการ

ประโยชน์ของพุทธบัญญัติ	1
Benefits of Buddhist Commandments	
พระมหาวิเศษ เสาะพบดี	
การบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินและผลกระทบที่ควรรู้สำหรับธุรกิจ	7
The Accounting for Financial Instruments and Its Effects Known for Businesses	
พิมพ์พรรณ ฟุ้งบุญพานิชย์	
การเลือกตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ	21
Choosing an Electronic Marketplace to Increase Business Opportunities	
ณัฐมาน สุพล รัตน์กมล ปวรวรรณ และ รุจพร พุ่มงคล	

บทความวิจัย

การจัดการความยุติธรรมเกี่ยวกับสถานะบุคคลตามกฎหมาย: กรณีศึกษาพระเณรแห่งวัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่	34
Justice Management on Legal Personality: Case Study of Monks and Novices of Suan Dok Temple, Chiang Mai Province	
คิวนุช สร้อยทอง สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์ และ พันธุ์ทิพย์ สายสุนทร	
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ	47
Marketing Mix Factors Influencing Purchase Decision Process Sport Bicycles	
นิทยา แฝงเดช และ ชินโสณ วิสิฐนิจกิจจา	
การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	63
Academic Administration of Princess Chulabhorn Science High School in the Northeast	
ชิโรบล วรรณธนะ และ อรุณ ศรีสะอาด	

โอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่ที่พัฒนาระดับประเทศสู่ประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย-เมียนมา: กรณีศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน	76
The Opportunities and Potentialities as the Trade Gateway of the Western Thailand-Myanmar Border Riverscape: A Case Study of Mae Hong Son Province	
วีรวิชัย ปิยนนทศิลป์	
การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการจัดการความรู้ที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมของนักศึกษาพหุชาติพันธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา	91
The Development of Learning Management Using Knowledge Management Principles Encouraged Creativity and Innovation Creation of Multi-Ethnic Students, Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus	
ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์ ณรงค์ศักดิ์ ลุนสำโรง สงัด เขียวจันทิก และ กิตติคุณ ภูลายาว	
ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด	100
Relationship between Motivation and Organizational Commitment of Employees at Thai Namthip Co., Ltd.	
วฤณ บุญเที่ยงตรง สุธรรม พงษ์สำราญ และ สาวิตตรี จบศรี	
ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานของบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน)	114
The Business Success Factors of Land and Houses Public Company Limited	
ศักดิ์ณรงค์ ธวัชสุจิเรช และ ชิมโสมน์ วิไลฐนิธิกิจ	
คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	126
Innovative Leadership Traits of Saint John's University Lecturers	
อรภัทรรณณชัย ชัยวัฒน์จตุพร ชัยณรงค์ สุวรรณสาร และ ธนินาฏ ญ ลุนทร	
ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในการสร้างงาน 3 มิติ ผ่านสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ ด้วยเทคนิคการนำเสนอที่แตกต่างกัน	138
Learning Achievements of Undergraduate Students on the Creation of 3D Task through Online Digital Video with Different Presentation Techniques	
นิภาพรรณ ทรายแก้ว และ ปิยวรรณ สิริประเสริฐศิลป์	

การวิเคราะห์เป้าหมายและวิเคราะห์งานสอนของเนื้อหาการเขียนสื่อความเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ	147
An Analysis of the Goals and the Instructions of Communicative Paragraph Writing Content to Develop Thai Writing Skills for Foreign Students	
สุภา พนผล และ เกียรติสุดา บุญส่ง	
ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่	161
Effects of Using Participatory Learning Activities for Development of Public Consciousness of Prathomsuksa 6 Students of Primary Schools in Chiang Mai Province	
นงนภัส พันธุ์พลกฤต ปุณณสา โพธิ์พฤษ์ นงลักษณ์ ศรีวิชัย รัชฎาภรณ์ เจนวชิรพงศ์ สุริยวรรณ จันทบูรณ์ สุริพันธ์ เทพอด รัตตินาถ เพชรมณี และ ออมบุญ บุรุษภักดี	
ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทัศนคติต่อวิชาชีพครูตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง	173
Effects of Learning Activities for Enhancing Pre-Service Teachers' Attitude towards Teaching Profession based on Transformative Learning Concept	
สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัต	
การทำงานเป็นกะของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดชลบุรี	190
Shift Work of Employees in Industrial Factories at Chonburi Province	
วรรณภา ลือกิตินันท์	
บรรณนิทัศน์	205
หลักเกณฑ์ในการเตรียมต้นฉบับ	209
แบบเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยพายัพ	218
แบบและตัวอย่างรูปแบบบทความ	219

ประโยชน์ของพุทธบัญญัติ

Benefits of Buddhist Commandments

พระมหาวิเศษ เสาะพบดี¹

Phramaha Wiset Sorphobdee

Received: June 27, 2019

Revised: September 24, 2019

Accepted: September 25, 2019

บทคัดย่อ

หลักการของนิติบัญญัติที่ปรากฏในพระไตรปิฎก เป็นหลักการแห่งสิกขาบทของพระภิกษุสงฆ์ เป็นกฎระเบียบสำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย และวาจาของพระภิกษุสงฆ์ให้เรียบร้อย พระสงฆ์ที่รักษาสิกขาบทดี ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ จะไม่เกิดความเดือดร้อนใจ ได้รับความชื่นมื่น รู้สึกว่าตนประพฤติดีงามแล้ว ไม่ถูกจับกุมลงโทษ จะเข้าหาสมาคมกับภิกษุอื่นใด อาจหาญไม่สะทสะถั่น สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า กฎหมายหรือกฎระเบียบต่าง ๆ เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาสังคม เกิดขึ้นเพื่อปราบปรามคนพาลอภิมานคนดี เป็นกรอบให้คนในสังคมปฏิบัติตาม การบังเกิดขึ้นของพุทธบัญญัติต่าง ๆ ของพระสงฆ์ ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับกฎหมายทั่วไปของโลกสากล อันเป็นกฎที่ควบคุมพฤติกรรมของประชาชนในสังคม

คำสำคัญ: นิติบัญญัติ พุทธบัญญัติ พระไตรปิฎก

ABSTRACT

The legislative principles appearing in the Tipitaka are the disciplinary rules and regulations of the Buddhist monks for controlling their physical and verbal conducts. The well disciplinary behaved, practiced and conducted monks will not be worried, feel cheerful, self-contented, courageous, and have no fear in the Sangha. This is consistent with the concept that law or regulation is issued for solving social problems, suppressing the bad, and taking care of the good. It is a framework for people in society to follow. The issue of Buddhist commandments is similar to the general law used all over the world that aims to control the behavior of the people in society.

Keywords: Legislature, Buddhist commandments, Tripitaka

¹อาจารย์ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา e-Mail: veesaad@hotmail.com

บทนำ

พระพุทธรองค์ไม่ได้ทรงวางพุทธบัญญัติไว้ล่วงหน้าแต่อย่างใด แต่ค่อยมีมาโดยลำดับเหตุที่เกิดขึ้น เมื่อมีปรากฏการณ์เกิดขึ้น มีการเรียกประชุมตกลงกัน สอบสวนไต่สวนหาความจริง วางกฎกติกาเพื่อความสงบผาสุกของหมู่คณะ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า มนุษย์ยุคแรก ๆ ยังไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ใด ๆ เพราะยุคนั้นมีบุญมากรู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ จึงอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ต่อมาเมื่อมนุษย์มีมากขึ้น มีความคิดแตกต่างกันไป พฤติกรรมมีความหลากหลายมากขึ้น ความเห็นแก่ตัวมากขึ้น ได้ล่วงละเมิดหลักการพื้นฐานความเป็นมนุษย์ ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล สร้างความเดือดร้อนแก่ส่วนรวม จึงจำเป็นต้องออกกฎระเบียบอื่น ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นกรอบกติกาควบคุมคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบเรียบร้อย (กองวิชาการ, 2551, น. 163-164)

พุทธบัญญัติที่พระพุทธรองค์ทรงบัญญัติเป็นหลักการแห่งความสงบ ความเป็นระเบียบ เป็นแบบแผน เป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติแก่พุทธสาวก โดยมีขั้นตอนของวิธีตั้งพุทธบัญญัติ (คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เลี้ยงเชียง, 2550, น. 409) ดังนี้

- 1) เมื่อเหตุเกิดขึ้นแล้ว ตรัสสั่งประชุมสงฆ์
- 2) ตรัสถามภิกษุผู้ก่อเหตุให้ทูลรับ
- 3) ทรงชี้โทษแห่งการประพฤติดิ
- 4) แสดงอาณัติแห่งการสำรวม
- 5) ทรงวางโทษ ปรับอาบัติไว้หนักบ้าง เบาบ้าง

สังคมใดที่มีคุณธรรมมากหรือเป็นสังคมของคนมีบุญมาก สังคมนั้นก็ไม่ต้องบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นเพราะคนจะรู้ว่าสิ่งใดควรทำ และไม่ควรทำ จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขโดยอัตโนมัติ ซึ่งผลที่มุ่งหมายของพุทธบัญญัติสามารถแบ่งออกเป็น 8 ประการ (กองวิชาการ, 2551, น. 164) คือ

- 1) ป้องกันไม่ให้เป็นคนเหี้ยมโหด
- 2) ป้องกันความลงโลกเลี้ยวซีก
- 3) ป้องกันความดุร้าย
- 4) ป้องกันความประพฤติเลวทราม
- 5) ป้องกันความประพฤติเสียหาย
- 6) ป้องกันความเล่นชุกชอน
- 7) คล้อยตามความนิยมในครั้งนั้น
- 8) ให้เป็นธรรมเนียมของภิกษุ

พระพุทธรองค์ทรงบัญญัติเป็นหลักการแห่งความสงบ ความเป็นระเบียบ เป็นแบบแผน เป็นแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติแก่พุทธสาวก เมื่อมีปรากฏการณ์เกิดขึ้น มีการเรียกประชุมตกลงกัน สอบสวนไต่สวนหาความจริง วางกฎกติกาเพื่อความสงบผาสุกของหมู่คณะ ภิกษุสงฆ์รักษาศีล ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ทำให้ไม่เกิดความเดือดร้อนใจ ได้รับความชื่นมื่น รู้สึกว่าตนประพฤติดีงามแล้ว ไม่ถูกจับกุมลงโทษ จะเข้าหาสมาคมกับภิกษุอื่นใด อาจหาญไม่สะทกสะท้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า กฎหมายหรือกฎระเบียบต่าง ๆ

เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาสังคม เกิดขึ้นเพื่อปราบปรามคนพาลอภีบาลคนดี เป็นกรอบให้คนในสังคมปฏิบัติตาม การบังเกิดขึ้นของพุทธบัญญัติต่าง ๆ ของภิกษุสงฆ์ก็มีลักษณะเดียวกันนี้ การตั้งข้อบังคับ กฎเกณฑ์โดยองค์พระศาสดา เพื่อเป็นเครื่องนำทางไปสู่เป้าหมายสำคัญในการยกระดับจิตใจความเป็นโลกุตระให้เกิดมี นอกจากนี้ สิกขาบทวิภังค์ เป็นการอธิบายศัพท์ที่ปรากฏอยู่ในมูลบัญญัติ หรืออนุบัญญัตินั้น ๆ ให้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น บทภาชนียะ เป็นการจำแนกแยกแยะความหมายของบท เป็นการเอาข้อความในบทหรือคำในสิกขาบทวิภังค์ มาขยายความเพิ่มเติมอีก ดังเช่นในทุติยปาราชิก ได้อธิบายความหมายที่เกี่ยวข้องกับการลักทรัพย์ นอกจากนี้ ยังมีข้อยกเว้นสำหรับผู้ที่ยังมีจิตเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาโดยไม่ต้องอาบัติ ได้รับโทษทางวินัย เฉกเช่นปฐมปาราชิก มีข้อยกเว้นไม่ปรับอาบัติปาราชิกแก่ภิกษุผู้เสพเมถุน เรื่องราวต่าง ๆ ของภิกษุผู้ทำการบางอย่างแสดงพฤติกรรมอันอยู่ในขอบข่ายของสิกขาบทนั้น ซึ่งพระพุทธองค์ทรงไตร่ตรองแล้วทรงวินิจฉัยชี้ขาดว่า ต้องอาบัติใดหรือไม่ อันเป็นคดีที่มีการชี้ขาดแล้ว สิ้นสุดคดีนั้น ๆ มีลักษณะแบบเดียวกันกับคำตัดสินคดีของศาลฎีกา เฉกเช่นในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 290 เจตนาทำร้าย แต่ผลของการกระทำถึงแก่ความตาย ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นเกินกว่าเจตนา

ประโยชน์ของพุทธบัญญัติ

พระพุทธองค์ทรงบัญญัติสิกขาบทเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้พระภิกษุสงฆ์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จะได้ศึกษาธรรมอันเป็นเป้าหมายของการบวชอย่างเต็มที่ และช่วยเหลือหนุนให้เข้าถึงธรรมได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสามารถสรุปประโยชน์ของพุทธบัญญัติได้ 5 ประการ คือ

1. ประโยชน์ของส่วนรวม คือ คณะสงฆ์ โดยมีพุทธประสงค์เพื่อความรับว่าดีของหมู่สงฆ์ เพื่อความผาสุก ความสำราญของคณะสงฆ์ การที่คณะสงฆ์จะอยู่สงบสุข สุขกายสบายใจได้นั้นต้องมีการตั้งกฎเกณฑ์กติกากำหนดที่แน่นอนจะได้นำไปปฏิบัติตามที่ตกลงกันไว้ ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายของสำนักความคิดในทางกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง (นัยนา เกิดวิชัย, 2543, น. 22) ที่ต้องการให้กฎหมายมีความแน่นอน เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของราษฎร บุคคลที่จะประกอบกิจการใด ๆ ก็จะสามารถรู้ล่วงหน้าได้ว่า ผลแห่งกิจการของตนในทางกฎหมายมีอย่างไร และมีความต้องการให้เกิดความสงบในทางกฎหมาย เพราะบุคคลย่อมรู้สิทธิและหน้าที่ระหว่างกันได้ โดยพิจารณาจากกฎหมายที่มีอยู่ เจ้าพนักงานก็จะละเมิดสิทธิและเสรีภาพของราษฎรไม่ได้ เพราะมีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนว่า จะยอมให้รุกรานสิทธิเสรีภาพของราษฎรได้หรือไม่และเพียงใด โดยพิจารณาจากบทกฎหมายที่รัฐบัญญัติไว้ และจากความคิดของสำนักกฎหมายนี้เอง จึงได้หลักว่า “ผู้พิพากษาเป็นคนที่รับใช้กฎหมาย” ซึ่งหมายความว่า ต้องผูกมัดกับกฎหมายโดยเคร่งครัด จะนำเอาความรู้สึกส่วนตัวของผู้พิพากษา มาใช้ในการพิจารณารรรถคดีไม่ได้ และเกิดหลักที่ว่า ไม่ใช่รัฐบาลโดยบุคคล แต่เป็นรัฐบาลโดยกฎหมาย (Government of Law)

2. ประโยชน์ส่วนบุคคล โดยมีพุทธประสงค์เพื่อข่มบุคคลผู้เกียจคร้าน ไร้ยาจก ไร้ศีล ไร้ธรรม ไร้สติ และเพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก การมีพุทธบัญญัติเพื่อคุ้มครองคนดีและป้องกันห้ามปรามคนไม่ดี จึงจำเป็นต้องตั้งหลักการในการปฏิบัติไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของสุทธินิชาต ปญญโรจน์ (2560) ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์หรือคนเราเป็นสัตว์สังคม ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคมจึง

ต้องมีกฎ ระเบียบ เพื่อทำให้คนเราส่วนมากปฏิบัติตาม และไม่ก่อความวุ่นวายได้ โดยเฉพาะกฎหมายในชีวิตประจำวันที่ต้องเจออยู่ทุกวัน เริ่มต้นจากการเกิดมาก็จะเกี่ยวข้องกับเรื่องของการรับรองบุตรหรือการจดทะเบียนบุตรบุญธรรม และหากมีคนที่เกิดในครอบครัวของท่านสามารถปฏิบัติได้ดังนี้ ถ้าท่านอยู่ในเขตเทศบาล ต้องไปแจ้งที่สำนักงานเทศบาล ถ้าท่านอยู่ตามหมู่บ้าน ต้องไปแจ้งที่ผู้ช่วยนายทะเบียนประจำหมู่บ้าน หรือที่ว่าการอำเภอก็ได้ ต้องแจ้งเกิดภายใน 15 วัน แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นสามารถแจ้งได้ภายใน 30 วันนับแต่วันเกิด ควรนำหลักฐานคือ นำสำเนาทะเบียนบ้านของท่านไปด้วย สำหรับการแจ้งเกิดไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

3. ประโยชน์แก่ความบริสุทธิ์หรือแก่ชีวิต โดยมีพุทธประสงค์เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน และเพื่อกำจัดอาสวะอันจักมีในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ในการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุม และป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ มาตรา 55 รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, น. 15) สอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับพื้นที่ พ.ศ. 2561 เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับพื้นที่ เป็นไปในทิศทางยุทธศาสตร์ และเป้าหมาย อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อย่างเป็นองค์รวม รวมทั้งมุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง เสริมสร้างความเป็นผู้นำและเจ้าของร่วมกันในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ตลอดจนสร้างเสริมให้บุคคล ครอบครัว และชุมชนมีสุขภาวะทางกาย จิต และสังคมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและเกิดความยั่งยืนสืบไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2561, น. 1) เป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวคิดความยุติธรรมที่คมสัน โพธิ์คง (2556, น. 33-34) ได้กล่าวถึงความยุติธรรมซึ่งเป็นความถูกต้อง ชอบด้วยเหตุผล ความหมายของความยุติธรรมนั้นยากที่จะให้คำนิยาม เพราะขึ้นอยู่กับคตินิยม ปรัชญาของแต่ละคน โดยสรุปแนวคิดนี้ไว้ว่า ความยุติธรรม การใช้กฎหมายเกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมในสังคมอย่างยิ่ง เมื่อต้องมีการตีความกฎหมาย และมีการใช้ดุลพินิจ ซึ่งกฎหมายเปิดช่องไว้ให้ “การใช้กฎหมายนั้นต้องใช้ด้วยความยุติธรรมประการหนึ่งด้วย”

4. ประโยชน์แก่ประชาชน โดยมีพุทธประสงค์เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว และไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ สามารถควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไม่ให้เกิดหรือที่เกิดแล้วให้ระงับไปได้โดยง่ายสอดคล้องกับแนวคิดของภูมิชัย สุวรรณดี และคณะ (2545, น. 21-23) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกฎหมายที่มีต่อสังคม โดยทำหน้าที่ควบคุมสังคม (Social Control) เป็นความสำคัญประการแรกเริ่มของกฎหมาย กฎหมายที่มุ่งควบคุมสังคมนั้น ก็เพื่อให้สังคมมีความเป็นปึกแผ่นรวมกันอยู่ได้ ตัวอย่างการที่กฎหมายควบคุมสังคมที่เห็นได้ชัดคือ กฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดข้อห้ามไม่ให้บุคคลกระทำการใด ๆ ที่สังคมนั้นเห็นว่า เป็นอันตรายต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น ห้ามฆ่าผู้อื่น ห้ามลักทรัพย์ ฯลฯ ดังนั้นถ้าบุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนข้อห้ามที่กฎหมายอาญากำหนดไว้ ก็ย่อมจะได้รับโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

ในสังคมของมนุษย์นั้นมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านความคิดเห็นและพฤติกรรมต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบหรือกติการ่วมกัน เพื่อเป็นบรรทัดฐานสำคัญในการควบคุมความประพฤติของมนุษย์ และช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับสังคม ไม่ให้เกิดความวุ่นวาย กฎหมายมีความสำคัญต่อสังคมในด้านต่าง ๆ กฎหมายสร้างความเป็นระเบียบและความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมและประเทศชาติ เมื่ออยู่รวมกันเป็นสังคมทุกคนจำเป็นต้องมีบรรทัดฐาน ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีเพื่อความสงบเรียบร้อย ความเป็นปึกแผ่นของกลุ่ม พลเมืองไทยทุกคนต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของกฎหมาย ถ้าใครฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามต้องได้รับโทษ กฎหมายจะเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของเราตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

5. ประโยชน์แก่ศาสนา โดยมีพุทธประสงค์เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม และเพื่อเอื้อเพื่อพระวินัย สอดคล้องกับหลักการของแนวคิดรัฐธำมณี (คมสัน โพธิ์คง, 2556, น. 30) ซึ่งผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐ ต้องใช้อำนาจด้วยความเป็นธรรม มิฉะนั้นอาจจะถูกล้มล้างได้ โดยสรุปแนวคิดนี้ไว้ว่า ประชญาของสำนักความคิดกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองเน้นในการอธิบายกฎหมายที่เป็นรูปธรรม และเมื่อกล่าวถึง “กฎหมาย” นักกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองจะอธิบายว่า ผู้ให้กำเนิดกฎหมายคือ รัฐธำมณี ดังที่จอห์น ออสตินได้อธิบายว่า “กฎหมาย คือ คำสั่งบังคับบัญชาของรัฐธำมณี” จึงทำให้คำสั่งของบุคคลใดหรือองค์กรใดที่ไม่ได้เป็นรัฐธำมณี จึงไม่อยู่ในความหมายของการเป็นกฎหมาย ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ผูกพันกับอำนาจอธิปไตย เป็นการกล่าวถึงอำนาจที่ในทางกฎหมายมหาชนถือว่าเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ หรืออำนาจที่เป็นเจ้าของประเทศนั่นเอง และถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของรัฐ

กฎหมายทำหน้าที่วิศวกรสังคม กฎหมายกำหนดกฎเกณฑ์ให้คนในสังคมปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอย่างไร ตามที่ผู้บัญญัติกฎหมายต้องการ ในการตรากฎหมายนั้นหากผู้มีอำนาจในการตรากฎหมายประสงค์จะให้สังคมเป็นไปอย่างไร ก็สามารถออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับให้สังคมเป็นไปตามที่ผู้ตรากฎหมายต้องการได้ เหมือนกับการออกแบบสิ่งก่อสร้างตามความประสงค์ของเจ้าของสิ่งก่อสร้าง วิศวกรก็ต้องออกแบบสิ่งนั้น นักกฎหมายที่เขียนกฎหมายก็ออกแบบสังคมได้เช่นกัน เช่น เดิมประเทศไทยกำหนดให้ชายมีภริยาได้มากกว่าหนึ่งคนในเวลาเดียวกัน ต่อมาเมื่อสังคมเจริญขึ้น รัฐก็มีความประสงค์จะให้คนในสังคมมีคู่สมรสได้เพียงคนเดียว รัฐก็ออกแบบสังคม โดยตรากฎหมายให้ชายมีภริยาได้เพียงคนเดียว (ภูมิชัย สุวรรณดี และคณะ, 2545, น. 21-23)

บทสรุป

พระพุทธองค์ทรงบัญญัติสิกขาบทเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้พระภิกษุสงฆ์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จะได้ศึกษาธรรมอันเป็นเป้าหมายของการบวชอย่างเต็มที่ และช่วยเกื้อหนุนให้เข้าถึงธรรมได้อย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นประโยชน์ของส่วนรวม โดยมีพุทธประสงค์เพื่อความรับว่าดีของหมู่สงฆ์ เพื่อความผาสุก ความสำราญของคณะสงฆ์ การที่คณะสงฆ์จะอยู่สงบสุข สุขกายสบายใจได้นั้นต้องมีการตั้งกฎเกณฑ์กติกาที่แน่นอนจะได้นำไปปฏิบัติตามที่ตกลงกันไว้ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายของสำนักความคิดในทางกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง ที่ต้องการให้กฎหมายมีความแน่นอน เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของราษฎร บุคคลที่จะประกอบกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล โดยมีพุทธประสงค์

เพื่อข่มขู่บุคคลผู้เกียจยาก ไร้ยางอาย ไม่มีหิริโอตตปปะ และเพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก การมีพุทธบัญญัติเพื่อคุ้มครองคนดี และห้ามปรามคนไม่ดี จึงจำเป็นต้องตั้งหลักการในการปฏิบัติไว้ เพื่อประโยชน์แก่ความบริสุทธิ์หรือแก่ชีวิต โดยมีพุทธประสงค์เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน และเพื่อกำจัดอาสวะอันจักมีในอนาคต เป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อประโยชน์แก่ประชาชน โดยมีพุทธประสงค์เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว และไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ สามารถควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไม่ให้เกิดหรือที่เกิดแล้วให้ระงับไปได้โดยง่าย และเพื่อประโยชน์แก่ศาสนา โดยมีพุทธประสงค์เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม และเพื่อเอื้อเฟื้อพระวินัย

เอกสารอ้างอิง

- กองวิชาการ. (2551). *สรรพศาสตร์ในพระไตรปิฎก*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย.
- คณาจารย์แห่งโรงพิมพ์เลียงเชียง. (2550). *นักธรรมตรี ฉบับรวมเล่ม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลียงเชียง.
- คมสัน โพธิ์คง. (2556). “พัฒนาการสำนักความคิดทางกฎหมาย” เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นัยนา เกิดวิชัย. (2543). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). นครปฐม: นิตินัย.
- ภูมิชัย สุวรรณดี และคณะ. (2545). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. กรุงเทพฯ: นิตินัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 15.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับพื้นที่ พ.ศ. 2561. (2561, 9 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 54 ง. หน้า 15.
- สุทธิชัย ปัญญโรจน์. (2560). *กฎหมายในชีวิตประจำวัน*, <http://oknation.nationtv.tv/blog/markandtony>

การบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินและผลกระทบที่ควรรู้สำหรับธุรกิจ

The Accounting for Financial Instruments and Its Effects Known for Businesses

พิมพาภรณ์ พึงบุญพานิชย์¹

Pimpaporn Pungboonpanich

Received: June 18, 2019

Revised: July 8, 2019

Accepted: July 9, 2019

บทคัดย่อ

ตลาดการเงินปัจจุบันมีเครื่องมือทางการเงิน (Financial instruments) จำนวนหลากหลายประเภทไว้ตอบสนองความต้องการของผู้บริหารการเงิน ได้แก่ ตราสารทุน ตราสารหนี้ ตราสารอนุพันธ์ รวมถึงกองทุนรวม ซึ่งตราสารแต่ละประเภทมีลักษณะผลตอบแทนและความเสี่ยงที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้การบัญชียังมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น บทความวิชาการเรื่องนี้จึงได้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินและผลกระทบที่ควรรู้สำหรับธุรกิจเพื่อให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นและเป็นสุขในยุคสังคมไร้เงินสด

ดังนั้น ผู้บริหารสมัยใหม่จำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในตราสารการเงิน การบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินในด้านต่างๆ อาทิ 1) การวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน 2) การรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของเครื่องมือทางการเงิน 3) การบัญชีป้องกันความเสี่ยง 4) การแสดงรายการสำหรับเครื่องมือทางการเงิน 5) การจัดประเภทหนี้สินทางการเงินและทุนของกิจการ 6) การชำระหนี้สินทางการเงินด้วยตราสารทุน 7) การเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน และ 8) ผลกระทบที่ควรรู้สำหรับธุรกิจ ตลอดจนแนวทางเตรียมความพร้อมและการนำหลักเกณฑ์ใหม่ไปใช้ปฏิบัติ

คำสำคัญ: การบัญชี เครื่องมือทางการเงิน ผลกระทบของเครื่องมือทางการเงิน

Abstract

Nowadays, there are various kinds of financial instruments in financial markets to keep and to meet the requirements of financial executives such as equity instruments, fixed-income securities, derivatives, including the financial funds. Each type of instruments has different return characteristics and risks. In addition, the accounting is also more complicated. The objectives of this article are to know and inform about the accounting for financial instruments and to find out the effects that should be known for businesses in order to make the peaceful and happy society in a cashless society era.

¹ อาจารย์ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
e-Mail: pimpu_pu@hotmail.com

Thus, the modern executives have to be omniscient and understand the financial documents, the accounting for financial instruments such as, 1) measurement of financial instruments, 2) recognition of loss from impairment of financial instruments, 3) the hedge accounting, 4) the listing for financial instruments, 5) classification of financial liabilities and capital of an enterprise, 6) payment of financial liabilities with equity securities, 7) data disclosure for financial instruments, and 8) the impact that should be known for business, as well as guidelines for preparing and Implementation of new rules.

Keywords: the accounting, financial instruments, impact of financial instruments

บทนำ (Introduction)

การบัญชี (Accounting) เป็นหัวใจสำคัญของทุกธุรกิจ การทำบัญชีมีวัตถุประสงค์หลายประการ ดังคำกล่าวที่ว่า “ทำบัญชีเพื่อให้ทราบฐานะที่แท้จริงขององค์กร เพื่อควบคุมการเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถวางแผนนโยบายการเงิน การภาษีอากรให้ถูกต้อง เหมาะสม ตลอดจนเพื่อป้องกันความรั่วไหลในเรื่องการเงิน” (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559, น. 252-253) และถ้าในอนาคตการบัญชีเปลี่ยนไปเป็นยุคสังคมไร้เงินสด รูปแบบใหม่จะเป็นอย่างไร? ใครได้รับผลกระทบมากที่สุด?

การบัญชีในยุคสังคมไร้เงินสด (Cashless Society Era) เป็นสังคมที่ปราศจากเงินสดหรือไม่นิยมถือเงินสด อาจชำระเงินผ่านบัตรเครดิต บัตรเดบิตหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แทน ซึ่งปัจจุบันมีการสร้างและพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับสมาร์ตโฟนเพื่อชำระเงินได้โดยไม่ต้องพกเงินสด อย่างไรก็ตามทุกกิจการต้องการเงินเพื่อนำมาใช้หมุนเวียนในการดำเนินงานของกิจการ ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน (2560, น. 3) ได้อธิบายไว้ว่ากิจการสามารถหาเงินทุนได้จาก 3 แหล่งหลัก ดังนี้ 1) เงินกู้จากสถาบันการเงิน 2) เงินทุนจากระดมทุนจากผู้ถือหุ้น และ 3) แหล่งเงินทุนภายในกิจการ ได้แก่ กำไรสะสมของกิจการ เงินทุนหมุนเวียนของกิจการ เป็นต้น ในช่วงเริ่มต้นของธุรกิจ กิจการอาจระดมทุนจากเจ้าของกิจการ และถ้าไม่พออาจกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินต่าง ๆ อย่างเต็มที่ เนื่องจากกิจการยังไม่มีกำไรสะสมจากการดำเนินงาน หรือมีกำไรสะสมแต่ยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน และถ้าไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานอีก กิจการอาจจำเป็นต้องจัดหาเงินทุนเพิ่มเติมจากการขายหุ้น ดังนั้น ในช่วงนี้ผู้ถือหุ้นจะเข้ามามีส่วนสำคัญในการระดมเงินทุนให้กิจการสามารถขยายตัวและดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งการจะได้เงินทุนมานั้นต้องอาศัยเครื่องมือทางการเงินเข้ามาช่วยจัดการ ผู้บริหารธุรกิจจึงควรเข้าใจความหมาย และประเภทของเครื่องมือทางการเงินเพื่อการเลือกใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ความหมายและประเภทของเครื่องมือทางการเงิน

ความหมายของเครื่องมือทางการเงิน

วิเชษฐ์ โรจน์สุกาญจน์ และศิลปพร ศรีจันทพร (2561, น. 3) ได้ให้ความหมายของเครื่องมือทางการเงิน ไว้ว่า หมายถึง เอกสารสำคัญแสดงสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิในการเป็นเจ้าของกิจการ สิทธิในการเป็นเจ้าหนี้ สิทธิที่จะซื้อหรือขายหลักทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเครื่องมือทางการเงินประกอบด้วยเอกสารสำคัญหลายประเภท โดยนักวิชาการได้แบ่งประเภทของเครื่องมือทางการเงินสรุปได้ดังนี้

ประเภทของเครื่องมือทางการเงิน

สันติ กิระนันท์ (2561) ได้แบ่งประเภทของเครื่องมือทางการเงิน เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือเพื่อการระดมทุน หมายถึง ตราสารที่ใช้เป็นเครื่องมือในการหาเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินกิจการ ได้แก่ ตราสารหนี้ (พันธบัตร หุ้นกู้ ตั๋วสัญญาใช้เงิน) ตราสารทุน (หุ้นสามัญ และหุ้นบุริมสิทธิ) และกองทุนรวม

2. เครื่องมือเพื่อการบริหารความเสี่ยง หมายถึง ตราสารที่ใช้เป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อบริหารความเสี่ยงทางการเงินของธุรกิจ ได้แก่ ตราสารอนุพันธ์ต่าง ๆ อาทิ สัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบบมาตรฐาน (futures contract) สัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบบไม่มาตรฐาน (forward) ตราสารสิทธิ (options) ตราสารแลกเปลี่ยน (swap) เป็นต้น

Table 1 Example: Financial Instruments

Financial Instruments	Advantage	The position of shareholders
1. ตราสารหนี้ เช่น พันธบัตร หุ้นกู้ ตั๋วสัญญาใช้เงิน	1. ดอกเบี้ย 2. กำไรจากการขายเปลี่ยนมือ	เจ้าหนี้กิจการ
2. ตราสารทุน เช่น หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ	1. เงินปันผล 2. กำไรจากการขายเปลี่ยนมือ 3. สิทธิในการบริหาร 4. สิทธิการซื้อหุ้นออกใหม่	เจ้าของกิจการ
3. ตราสารอนุพันธ์ เช่น futures, forward, options, swap, ใบสำคัญแสดงสิทธิการซื้อหุ้น (warrant)	1. ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่เหมาะสม อาทิ อัตราแลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ย ความผันผวนจากราคาหุ้นหรือราคา สินค้า ตลอดจนโอกาสการผิดสัญญา ของคู่สัญญา 2. สะท้อนราคาสินค้าในอนาคต 3. สามารถนำไปใช้ถ่วงเฉลี่ยความเสี่ยง (Hedging) 4. ไปใช้เก็งกำไร (Speculation) กรณี (warrant) 1. ผลต่างระหว่างราคาใช้สิทธิในการ ซื้อหุ้นกับราคาตลาด (ซื้อได้ในราคา พิเศษ) 2. กำไรจากการขายเปลี่ยนมือ	ผู้ลงทุนทั่วไป กรณี (warrant) ผู้ถือมีสิทธิในการจองซื้อหุ้น สามัญของบริษัท
4. กองทุนรวม / หน่วยลงทุน (unit trust)	1. เงินปันผล 2. กำไรจากการขายเปลี่ยนมือหรือขาย คืน	เจ้าของกองทุนรวม

ที่มา ประยุกต์มาจาก : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2561)

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561, น. 8-177) ได้กำหนดมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 (Thai Financial Report Standard: TFRS 9) เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน โดยมีเนื้อหาแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) การจัดประเภทและการวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน เช่น เงินให้กู้ยืมและลูกหนี้ รวมทั้งเงินลงทุนประเภทต่าง ๆ 2) กำหนดการรับรู้การด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน และ 3) การบัญชีป้องกันความเสี่ยง ซึ่งการนำมาตราฐานฉบับนี้มาใช้จะส่งผลกระทบต่อทุกกิจการที่ถือสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงิน ดังนั้นผู้บริหารจึงควรเข้าใจในประเด็นทั้ง 3 ส่วน ดังนี้

1. การจัดประเภท และการวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561) ได้กำหนด TFRS 9 ไว้ว่า กิจการจะต้องจัดประเภทและวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน โดยกิจการที่ถือสินทรัพย์ทางการเงิน เช่น เงินให้สินเชื่อ เงินลงทุน สินทรัพย์ตราสารอนุพันธ์ นั้น จะต้องพิจารณาจัดประเภทจากวัตถุประสงค์การถือครอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

(1) หลักทรัพย์เพื่อค้า หากถือไว้เพื่อเก็งกำไรในระยะสั้น จะวัดด้วยมูลค่ายุติธรรมและรับรู้ผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรมในกำไรขาดทุน

(2) ตราสารหนี้ที่จะถือจนครบกำหนด เพื่อรับดอกเบี้ยและเงินต้นเมื่อครบกำหนด จะวัดด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย และปรับปรุงบัญชีโดยพิจารณาการด้อยค่า

(3) เงินลงทุนทั่วไป หากเป็นการลงทุนในหุ้นที่ไม่ได้ซื้อขายอยู่ในตลาด จะวัดด้วยราคาทุนที่ซื้อเข้ามา และปรับปรุงบัญชีโดยพิจารณาการด้อยค่า

(4) หลักทรัพย์เผื่อขาย หากถือไว้โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์ตาม 3 ข้อดังกล่าวข้างต้น จะวัดด้วยมูลค่ายุติธรรมและรับรู้ผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรมในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Other Comprehensive Income Items: OCI)

แต่ถ้ากิจการคำนึงถึงรูปแบบการบริหารสินทรัพย์ (Business model) และลักษณะของกระแสเงินสดที่จะได้รับ (cash flow characteristics) จะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

(1) หากถือสินทรัพย์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับเงินต้นคืน และรับดอกเบี้ยที่เกิดจากเงินต้นเท่านั้น จะต้องแสดงด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย

(2) หากถือสินทรัพย์โดยมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับข้อ (1) จะต้องแสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม และรับรู้ผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรมในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI)

(3) หากถือสินทรัพย์โดยไม่เข้าเงื่อนไขตามข้อ (1) หรือ (2) หรือถือไว้เพื่อเก็งกำไรระยะสั้น จะต้องแสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม และรับรู้ผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรมในกำไรขาดทุน

1.1 การจัดประเภทสินทรัพย์ทางการเงิน หนี้สินทางการเงิน และทุนของกิจการ

เครื่องมือทางการเงิน ประกอบด้วย สัญญาใด ๆ ที่ทำให้กิจการหนึ่งมีสินทรัพย์ทางการเงิน และอีกกิจการหนึ่งมีหนี้สินทางการเงินหรือตราสารทุน ซึ่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2561) ได้อธิบายไว้ ดังนี้

สินทรัพย์ทางการเงิน หมายถึง 1) เงินสด 2) ตราสารทุนของกิจการอื่น และ 3) สิทธิตามสัญญาที่จะรับเงินสดหรือสินทรัพย์นอกเหนือจากเงินสดจากกิจการอื่น หรือได้รับสิทธิที่จะแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ทางการเงิน หรือหนี้สินทางการเงินกับกิจการอื่นภายใต้เงื่อนไขที่จะเป็นประโยชน์ต่อกิจการ

หนี้สินทางการเงิน หมายถึง 1) ภาระผูกพันตามสัญญาที่จะส่งมอบสินทรัพย์ทางการเงิน หรือภาระผูกพันตามสัญญาที่จะแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ หรือหนี้สินทางการเงินที่จะทำให้กิจการเสียประโยชน์ และ 2) สัญญาที่จะชำระหรืออาจจะชำระสัญญาด้วยตราสารทุนของกิจการเอง

ตราสารทุน หมายถึง สัญญาใด ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกิจการภายหลังหักหนี้สินทั้งหมดของกิจการ

1.2 การวัดมูลค่าสินทรัพย์ทางการเงิน

กิจการรับรู้รายการสินทรัพย์ทางการเงิน โดยการจัดประเภทของสินทรัพย์ทางการเงินตามลักษณะของกระแสเงินสดตามสัญญาของสินทรัพย์ของกิจการ ดังนี้

1. ราคาทุนตัดจำหน่าย – สินทรัพย์ทางการเงินจะวัดมูลค่าด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย เมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขทั้ง 2 ข้อดังต่อไปนี้

(1) กิจการถือครองสินทรัพย์ทางการเงินนั้น ตามรูปแบบธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์การถือครองสินทรัพย์ทางการเงินเพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญา และ

(2) ข้อกำหนดตามสัญญาของสินทรัพย์ทางการเงิน ซึ่งทำให้เกิดกระแสเงินสดซึ่งเป็นการจ่ายเพียงเงินต้นและดอกเบี้ยจากยอดคงเหลือของเงินต้นในวันที่กำหนดไว้

2. มูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น – สินทรัพย์ทางการเงินที่ได้รับการจัดประเภทและวัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นต่อเมื่อกิจการถือครองสินทรัพย์ทางการเงินนั้นตามรูปแบบธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรับกระแสเงินสดตามสัญญาและเพื่อขายสินทรัพย์ทางการเงิน

3. มูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุน – สินทรัพย์ทางการเงินที่ไม่ได้ถือไว้เพื่อทั้งสองรูปแบบธุรกิจข้างต้นแล้วนั้น ต้องวัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุน เฉพาะเมื่อกิจการเปลี่ยนแปลงรูปแบบธุรกิจในการบริหารสินทรัพย์ทางการเงิน กิจการต้องจัดประเภทรายการใหม่สำหรับสินทรัพย์ทางการเงินที่ได้รับผลกระทบทั้งหมด

1.3 การวัดมูลค่าหนี้สินทางการเงิน

หนี้สินทางการเงินทั้งหมดให้วัดมูลค่าด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย ยกเว้นหนี้สินทางการเงินที่วัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านบัญชีกำไรหรือขาดทุน หนี้สินดังกล่าวรวมถึงหนี้สินอนุพันธ์ (ไม่รวมถึงหนี้สินอนุพันธ์ที่เป็นสัญญาค้ำประกันทางการเงิน หรือที่ได้รับการกำหนดให้เป็นเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงที่มีประสิทธิผลในการป้องกันความเสี่ยง) หนี้สินอื่นที่ถือไว้เพื่อค้า และหนี้สินที่กิจการเลือกกำหนดให้วัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมผ่านบัญชีกำไรหรือขาดทุน

1.4 ทางเลือกในการวัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรม

กิจการอาจเลือกให้รับรู้สินทรัพย์ทางการเงินหรือหนี้สินทางการเงิน ณ วันที่มีการรับรู้รายการเมื่อเริ่มแรก โดยวัดมูลค่าด้วยวิธีราคาทุนตัดจำหน่าย หรือมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นไปเป็นการวัดมูลค่าด้วยวิธีมูลค่ายุติธรรมผ่านกำไรหรือขาดทุนแทนแล้ว จะไม่สามารถยกเลิกได้ ซึ่งการ

เลือกวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงินดังกล่าวจะช่วยขจัดหรือลดความไม่สอดคล้องของการวัดมูลค่าหรือการรับรู้รายการอย่างมีนัยสำคัญ หรือเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมากขึ้น

2. กำหนดการรับรู้การด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561, น. 117-132) ได้กำหนดใน TFRS 9 ไว้ว่าการด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงินให้รับรู้เป็นลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 เมื่อมีการซื้อหรือการได้รับเครื่องมือทางการเงิน กิจการจะต้องรับรู้ผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นใน 12 เดือนข้างหน้า (12-month expected credit losses) ในกำไรหรือขาดทุน พร้อมกับการรับรู้บัญชีค่าเผื่อผลขาดทุน การรับรู้ดังกล่าวถือเป็นการรับรู้ผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อเริ่มแรก สำหรับสินทรัพย์ทางการเงิน ดอกเบี้ยรับคำนวณจากมูลค่าตามบัญชีขั้นต้น (gross carrying amount) (โดยไม่มีการปรับลดผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น)

ขั้นที่ 2 เมื่อความเสี่ยงด้านเครดิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและมีความเสี่ยงสูง กิจการจะต้องรับรู้ผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตลอดอายุของสินทรัพย์ทางการเงินเต็มจำนวน (full lifetime expected credit losses) ในงบกำไรหรือขาดทุน ส่วนดอกเบี้ยรับคำนวณเช่นเดียวกับขั้นที่ 1

ขั้นที่ 3 เมื่อความเสี่ยงด้านเครดิตของสินทรัพย์ทางการเงินเพิ่มขึ้นจนถึงจุดที่พิจารณาได้ว่าการด้อยค่าด้านเครดิตขึ้น (credit-impaired) ดอกเบี้ยรับคำนวณจากราคาทุนตัดจำหน่ายของสินทรัพย์ทางการเงิน (Amortized cost) (โดยใช้มูลค่าตามบัญชีขั้นต้นปรับลดด้วยค่าเผื่อผลขาดทุน) สินทรัพย์ทางการเงินในขั้นนี้ให้มีการพิจารณาเป็นแต่ละรายการ ผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตลอดอายุนั้นจะถูกรับรู้สำหรับสินทรัพย์ทางการเงินนั้น

3. การบัญชีป้องกันความเสี่ยง

การบัญชีป้องกันความเสี่ยงมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงผลกระทบในงบการเงิน ซึ่งเกิดขึ้นจากกิจกรรม การบริหารความเสี่ยงของกิจการที่ใช้เครื่องมือทางการเงินในการจัดการฐานะทางการเงินที่เกิดขึ้นจากความเสี่ยงนั้นๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกำไรหรือขาดทุน หรือกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

การบัญชีป้องกันความเสี่ยงเป็นวิธีการหนึ่ง ซึ่งกิจการที่ปฏิบัติอาจกำหนดความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยงระหว่างเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง และรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยง สำหรับความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยงที่เข้าเงื่อนไขของ TFRS 9 กิจการต้องถือปฏิบัติกับผลกำไรหรือขาดทุนจากเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยงและรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยงตามข้อกำหนดที่มีลักษณะพิเศษของ TFRS 9 โดย TFRS 9 ได้ระบุความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยงเป็น 3 ประเภทและให้ข้อกำหนดที่มีลักษณะพิเศษตามแต่ละประเภท ดังนี้

3.1. การป้องกันความเสี่ยงในมูลค่ายุติธรรม คือ การป้องกันความเสี่ยงของฐานะการเงินต่อการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่รับรู้รายการแล้ว หรือสัญญาผูกมัดที่ยังไม่รับรู้รายการ หรือส่วนประกอบของรายการดังกล่าวข้างต้น อันเนื่องมาจากความเสี่ยงใดความเสี่ยงหนึ่งและมีผลกระทบต่อกำไรหรือขาดทุน

3.2. การป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด คือ การป้องกันความเสี่ยงของฐานะการเงินต่อความผันผวนของกระแสเงินสด อันเนื่องมาจากความเสี่ยงใดความเสี่ยงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์หรือหนี้สินที่รับรู้รายการแล้ว (เช่น การจ่ายชำระดอกเบี้ยในอนาคตทั้งหมดหรือบางส่วนของหนี้สินที่มีอัตราดอกเบี้ยลอยตัว) หรือรายการที่คาดการณ์ที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ในระดับสูงมาก หรือส่วนประกอบของรายการดังกล่าวข้างต้น และมีผลกระทบต่อกำไรหรือขาดทุน

3.3. การป้องกันความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิของหน่วยงานต่างประเทศตามที่นิยามไว้ในมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 21 (ปรับปรุง 2561) เรื่อง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (เมื่อมีการประกาศใช้)

ตัวอย่าง บริษัท ไฟทอง จำกัด มีสกุลเงินที่ใช้ในการดำเนินงานเป็นสกุลเงินบาท โดยมีรายการค้า ดังนี้ วันที่ 1 ตุลาคม 25x1 กิจการทำสัญญาผูกมัดกับผู้ขายในประเทศสหรัฐอเมริกาว่าจะซื้อเครื่องจักรเพื่อนำมาใช้ผลิตสินค้า โดยทำสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า ซึ่งจะซื้อเงินจำนวน 1,000,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ ณ วันที่ 1 เมษายน 25x2 ที่อัตราแลกเปลี่ยน 36.35 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐฯ วันที่ 1 เมษายน 25x2 ผู้ขายส่งมอบเครื่องจักรให้ โดยมีราคาซื้อขายตามสัญญาเท่ากับ 1,000,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ

Table 2 All Exchange Rate and Fair Value at relate

Date	Exchange Rate Immediately (฿ : US\$)	Exchange Rate in Advance (฿ : US\$)	Fair Value of Promise to Sell the foreign Currency in Advance (Baht)
1 ตุลาคม 25x1	36.30	36.35	0
31 ธันวาคม 25x1	36.37	N/A	20,000 ¹
1 เมษายน 25x2	36.40	36.35	50,000 ²

¹ 20,000 เกิดจาก 1,000,000 * (36.37 – 36.35 = 0.02)

² 50,000 เกิดจาก 1,000,000 * (36.37 – 36.35 = 0.02)

สมมติว่าการป้องกันความเสี่ยงดังกล่าวเป็นไปตามเงื่อนไขของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงครบทุกข้อ

Table 3 The recording in general journal as follows

Date	Fair Value Hedge			Cash Flow Hedge		
	Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)	Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)
1 ตุลาคม 25x1	ไม่มีรายการบัญชี เนื่องจากยังไม่มี การรับรู้ สัญญาผูกมัด และสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้ามีมูลค่ายุติธรรมเท่ากับศูนย์			ไม่มีรายการบัญชี เนื่องจากยังไม่มี การรับรู้ สัญญาผูกมัด และสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้ามีมูลค่ายุติธรรมเท่ากับศูนย์		

Date	Fair Value Hedge			Cash Flow Hedge		
	Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)	Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)
31 ธันวาคม 25x1	เดบิต สัญญาซื้อ เงินตราต่างประเทศ ล่วงหน้า* เครดิต กำไรจากการ ป้องกันความเสี่ยง (กำไรหรือขาดทุน)	20,000	20,000	เดบิต สัญญาซื้อ เงินตราต่างประเทศ ล่วงหน้า* เครดิต สำรองการ ป้องกันความเสี่ยง ในกระแสเงินสด (กำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จอื่น)	20,000	20,000
	รับรู้การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสัญญา ซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า การเปลี่ยนแปลง ในมูลค่ายุติธรรมบันทึกในกำไรหรือขาดทุน			รับรู้การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสัญญา ซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า การเปลี่ยนแปลงใน มูลค่ายุติธรรมบันทึกในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น		
31 ธันวาคม 25x1	เดบิต ขาดทุนจาก อัตราแลกเปลี่ยน (กำไรหรือขาดทุน) เครดิต สัญญา ผูกมัด**	20,000	20,000	ไม่บันทึกรายการค้า		
	รับรู้มูลค่ายุติธรรมของสัญญาผูกมัดที่ยังไม่ได้รับรู้ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรม ของสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า					
1 เมษายน 25x2	เดบิต สัญญาซื้อ เงินตราต่างประเทศ ล่วงหน้า* เครดิต กำไร จากการป้องกัน ความเสี่ยง (กำไร หรือขาดทุน)	30,000	30,000	เดบิต สัญญาซื้อ เงินตราต่างประเทศ ล่วงหน้า* เครดิต สำรองการ ป้องกันความเสี่ยง ในกระแสเงินสด (กำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จอื่นๆ)	30,000	30,000
	ปรับปรุงมูลค่ายุติธรรมของสัญญาซื้อเงินตรา ต่างประเทศล่วงหน้า (50,000-20,000) การ เปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมบันทึกในกำไรหรือ ขาดทุน			ปรับปรุงมูลค่ายุติธรรมของสัญญาซื้อเงินตรา ต่างประเทศล่วงหน้า (50,000-20,000) การ เปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมบันทึกในกำไร ขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น		

Date	Fair Value Hedge			Cash Flow Hedge		
	Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)	Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)
1 เมษายน 25x2	เดบิต ขาดทุนจาก อัตราแลกเปลี่ยน (กำไรหรือ ขาดทุน) เครดิต สัญญา ผูกมัด**	30,000	30,000	ไม่บันทึกรายการค้า		
	ปรับปรุงมูลค่ายุติธรรมของสัญญาผูกมัดที่ยังไม่ได้ รับรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงมูลค่า ยุติธรรมของสัญญาซื้อเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า					
1 เมษายน 25x2	เดบิต เงินสด เครดิต สัญญาซื้อ เงินตราต่าง ประเทศล่วงหน้า*	50,000	50,000	เดบิต เงินสด เครดิต สัญญาซื้อ เงินตราต่าง ประเทศล่วงหน้า*	50,000	50,000
	รับรู้รายการจ่ายชำระสุทธิสัญญาซื้อเงินตรา ต่างประเทศล่วงหน้าเป็นเงินสด			รับรู้รายการจ่ายชำระสุทธิสัญญาซื้อเงินตรา ต่างประเทศล่วงหน้าเป็นเงินสด		
1 เมษายน 25x2	เดบิต เครื่องจักร เครดิต เงินสด	36,400,000	36,400,000	เดบิต เครื่องจักร เครดิต เงินสด	36,400,000	36,400,000
	ชำระค่าเครื่องจักรตามสัญญาผูกมัดที่อัตรา แลกเปลี่ยนทันที ณ วันที่ 1 เมษายน 25x2 (1,000,000 × 36.40)					
1 เมษายน 25x2	เดบิต สัญญา ผูกมัด**	50,000		เดบิต สำรองการ ป้องกันความเสี่ยง ในกระแสเงินสด (กำไรขาดทุน เบ็ดเสร็จอื่น)	50,000	
	เครดิต เครื่องจักร		50,000	เครดิต เครื่องจักร		50,000
	รับรู้ผลกำไรจากการป้องกันความเสี่ยงของ สัญญาผูกมัดเป็นส่วนปรับปรุงมูลค่าตามบัญชี เริ่มแรกของสินทรัพย์ที่ได้มา			รับรู้ผลกำไรจากการป้องกันความเสี่ยงของสัญญา ผูกมัดเป็นส่วนปรับปรุงมูลค่าตามบัญชีเริ่มแรก ของสินทรัพย์ที่ได้มา		

* เป็นชื่อบัญชีจัดอยู่ในหมวดสินทรัพย์

** เป็นชื่อบัญชีจัดอยู่ในหมวดหนี้สิน

ผลรวมของรายการบัญชีข้างต้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการป้องกันความเสี่ยงที่กิจการ
กำหนดไว้ คือ กิจการได้กำหนดจำนวนกระแสเงินสดที่ต้องจ่ายเพื่อซื้อเครื่องจักรเป็นจำนวนเงินบาท
คงที่ ที่มูลค่า 36,350,000 บาท

Table 4 Summary in general journal as follows

Fair Value Hedge			Cash Flow Hedge		
Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)	Entry	Debit (Baht)	Credit (Baht)
เดบิต เครื่องจักร	36,350,000		เดบิต เครื่องจักร	36,350,000	
เครดิต เงินสด		36,350,000	เครดิต เงินสด		36,350,000

ทั้งวิธี Fair Value Hedge และวิธี Cash Flow Hedge จะบันทึกบัญชีสุดท้ายเหมือนกัน จะต่างกันในช่วงของกระบวนการระหว่างทางเท่านั้น

การรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของเครื่องมือทางการเงิน

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561, น. 117-132) ได้กำหนดการรับรู้การด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงินไว้เป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากกิจการต้องกันเงินสำรองจากการให้กู้ยืมเงิน และตั้งประมาณการด้อยค่าตั้งแต่วันแรกที่มีสินทรัพย์ทางการเงิน ซึ่งต่างจากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ เรื่อง การวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงินเดิม (International Accounting Standard: IAS 39) ที่กำหนดให้กันเงินสำรองเมื่อมีข้อบ่งชี้การด้อยค่าเกิดขึ้น

การแสดงรายการสำหรับเครื่องมือทางการเงิน

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561, น. 9) ได้กำหนดมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 32 (TAS 32) เรื่อง การแสดงรายการเครื่องมือทางการเงิน ได้ระบุวิธีแสดงรายการสำหรับเครื่องมือทางการเงิน การรับรู้รายการและการวัดมูลค่าและการเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงินให้เป็นไปตาม TFRS 9 และ TFRS 7 ตามลำดับ

สำหรับการแสดงรายการเครื่องมือทางการเงินสามารถจัดประเภทได้เป็นสินทรัพย์ทางการเงินหนี้สินทางการเงิน และตราสารทุน ความแตกต่างระหว่างหนี้สินทางการเงินและตราสารทุนขึ้นอยู่กับ การที่กิจการมีภาระผูกพันที่จะต้องนำส่งเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่นหรือไม่ อย่างไรก็ตาม อาจมีข้อยกเว้นที่นำมาปฏิบัติในบางกรณี เมื่อรายการนั้นจะได้รับการชำระด้วยหุ้นของผู้ออก การจัดประเภทรายการขึ้นอยู่กับจำนวนหุ้นที่ออกกว่าเป็นจำนวนคงที่หรือผันแปร

เครื่องมือทางการเงินแบบผสม เช่น หุ้นกู้แปลงสภาพจะได้รับการแบ่งเป็นองค์ประกอบที่เป็นส่วนของเจ้าของและหนี้สิน เมื่อมีการออกตราสาร องค์ประกอบที่เป็นส่วนของเจ้าของจะวัดมูลค่าตามผลต่างระหว่างมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินแบบผสมและมูลค่ายุติธรรมขององค์ประกอบที่เป็นส่วนของหนี้สิน สินทรัพย์ทางการเงิน และหนี้สินทางการเงินจะได้รับการหักกลบต่อเมื่อกิจการมีสิทธิตามกฎหมายในการนำจำนวนที่รับรู้มาหักกลบลบหนี้กัน และมีความตั้งใจที่จะจ่ายชำระจำนวนที่รับรู้ไว้ด้วยยอดสุทธิ หรือตั้งใจที่จะรับประโยชน์จากสินทรัพย์และชำระหนี้สินในเวลาเดียวกัน

การชำระหนี้สินทางการเงินด้วยตราสารทุน

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561, น. 4-5) ได้กำหนดการตีความมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 19 (TFRIC 19) เรื่อง การชำระหนี้สินทางการเงินด้วยตราสารทุน ได้ระบุถึง

กรณีที่ถูกหนึ่ออกตราสารทุนให้แก่เจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้สินทางการเงิน ลูกหนี้ต้องตัดรายการหนี้สินทางการเงินเท่ากับยอดเงินที่ชำระ โดยลูกหนี้ต้องวัดมูลค่าตราสารทุนที่ออกให้แก่เจ้าหนี้ด้วยมูลค่ายุติธรรม (หรือมูลค่าของตราสารหนี้ที่ชำระ ในกรณีที่มูลค่ายุติธรรมไม่สามารถวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ) ลูกหนี้รับรู้ในกำไรหรือขาดทุนด้วยผลต่างระหว่างมูลค่าตามบัญชีของหนี้สินทางการเงินที่ชำระ และมูลค่าของตราสารทุนที่ออก

การเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561, น. 6) ได้กำหนดมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 7 (TFRS 7) เรื่อง การเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงินไว้ว่า กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินได้ถึงสิ่งสำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1. ความมีนัยสำคัญของตราสารทางการเงินต่อฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ
2. ลักษณะและระดับของความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากตราสารทางการเงินที่กิจการลงทุนระหว่างรอบระยะเวลารายงาน และ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลารายงาน ตลอดจนแนวทางการบริหารความเสี่ยงในตราสารทางการเงิน โดยการเปิดเผยข้อมูลในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ นโยบาย และกระบวนการของผู้บริหารในการบริหารความเสี่ยงดังกล่าว ส่วนการเปิดเผยข้อมูลเชิงปริมาณให้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับของความเสี่ยงต่าง ๆ ที่กิจการเผชิญอยู่ การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการมีนัยสำคัญของตราสารทางการเงินและลักษณะความเสี่ยง ตลอดจนระดับความเสี่ยง แสดงให้เห็นภาพรวมของกิจการเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือทางการเงินและฐานะการเงินต่อความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากเครื่องมือทางการเงินดังกล่าว

มาตรฐานการรายงานฉบับนี้ให้ถือปฏิบัติกับทุกกิจการ ไม่ว่าจะเป็นกิจการที่มีตราสารทางการเงินจำนวนน้อยรายการ (เช่น กิจการประเภทผู้ผลิต ซึ่งมีเครื่องมือทางการเงินเพียงเงินสด ลูกหนี้การค้า และเจ้าหนี้การค้า) ตลอดจนกิจการที่มีตราสารทางการเงินในจำนวนมากรายการ (เช่น สถาบันการเงินซึ่งสินทรัพย์และหนี้สินส่วนใหญ่เป็นตราสารทางการเงิน)

ผลกระทบที่ควรรู้สำหรับธุรกิจ

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561) ได้กำหนดว่ามาตรฐานการรายงานทางการเงินในกลุ่มเครื่องมือทางการเงิน ทั้ง 5 ฉบับ ได้แก่ TFRS 7 เรื่อง การเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงิน TFRS 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน TAS 32 เรื่อง การแสดงรายการเครื่องมือทางการเงิน TFRIC 16 เรื่อง การป้องกันความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิในหน่วยงานต่างประเทศ และ TFRIC 19 เรื่อง การชำระหนี้สินทางการเงินด้วยตราสารทุน มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2563 โดยสามารถถือปฏิบัติก่อนวันที่มีผลบังคับใช้ได้ (Early adoption) ทั้งนี้อนุญาตให้ถือปฏิบัติก่อนวันที่มีผลบังคับใช้สำหรับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2563 เป็นต้นไป นอกจากนี้ สันสิริ ทังสมบัติ (2561) ได้อธิบายผลกระทบต่อธุรกิจพอสรุปได้ดังนี้

1. ในประเด็นเกี่ยวกับการรับรู้การด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน ซึ่งสถาบันทางการเงินจะได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก โดยกิจการต้องกันเงินสำรองจากการให้กู้ยืมเงินและต้องมี

- การพิจารณาตั้งประมาณการด้อยค่าในวันแรกที่เกิดสินทรัพย์ทางการเงิน ยกตัวอย่างเช่น หากกิจการประเมินว่าเครื่องมือทางการเงินใดมีความเสี่ยงสูงอย่างมีนัยสำคัญ กิจการจะต้องพิจารณาตั้งสำรองการด้อยค่านับจากวันแรกที่เกิดสินทรัพย์ทางการเงินจนถึงวันครบกำหนดเมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ธุรกิจย่อมได้รับผลกระทบทั้งด้านการเงิน และผลการดำเนินงาน ซึ่งผลกระทบดังกล่าวที่เห็นได้ชัดเจนคือ การตั้งสำรองผลขาดทุนจากการด้อยค่าจะเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ผลกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของกิจการจะลดลง เพราะกิจการจะมีการตั้งสำรองการด้อยค่าตั้งแต่วันแรกที่มีการรับรู้สินทรัพย์ทางการเงิน
2. จากการสำรองการด้อยค่าตั้งแต่วันแรกที่มีการรับรู้การเกิดสินทรัพย์ทางการเงิน ส่งผลให้เกิดขึ้นทุนสินทรัพย์ทางการเงินสูงขึ้น หรืออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น เนื่องจากธุรกิจจะต้องพิจารณาค่าใช้จ่ายใหม่ในการกำหนดกลยุทธ์การตั้งราคาเครื่องมือทางการเงิน เพราะถ้าไม่ทำเช่นนี้ อัตราดอกเบี้ยที่ธุรกิจคาดว่าจะได้รับจะลดลงอย่างแน่นอน รวมไปถึงความเป็นไปได้ที่จะต้องกันสำรองเงินเพิ่มขึ้นในกรณีที่ยอดเงินสินทรัพย์ทางการเงินมีความเสี่ยงสูงขึ้นในภายหลัง
 3. ทุกธุรกิจที่มีบัญชีค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ หรือเงินสำรองที่ถูกตั้งขึ้นสามารถนำมาเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อใช้หักภาษีเงินได้นิติบุคคลตาม TFRS 9 ได้ แต่สำหรับกิจการประเภทสถาบันการเงิน กรมสรรพากรยังไม่ได้มีประกาศหรือคำสั่งว่าจัดเป็นค่าใช้จ่ายทางภาษีได้หรือไม่ จึงต้องติดตามจากกรมสรรพากรต่อไป
 4. ศุภมัทนา โสภณรัตน์โกศล (2559) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบต่อทุกธุรกิจในประเด็นการจัดประเภทและการวัดมูลค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน ส่งผลกระทบที่สำคัญ 2 ส่วน ได้แก่
 - 1) ผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน ซึ่งจะมีผลผันผวนมาก เนื่องจากธุรกิจต้องแสดงเงินลงทุนทั่วไปด้วยมูลค่ายุติธรรม ซึ่งจากเดิมแสดงด้วยราคาทุนที่ซื้อมา
 - 2) ผลกระทบที่อาจมีต่อระบบงาน ฐานข้อมูล และนโยบายต่างๆ ซึ่งธุรกิจอาจต้องมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้รองรับการจัดประเภทและการวัดมูลค่าตาม TFRS 9 เพื่อรองรับการจัดประเภทเงินลงทุนให้สะท้อนการบริหารสินทรัพย์ (Business model) และลักษณะของกระแสเงินสด (Cash flow characteristics) ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ในการคำนวณอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Effective Interest Rate: EIR) ตลอดจนอาจต้องมีการปรับปรุงนโยบายการลงทุนให้สอดคล้องกับข้อกำหนดใหม่

แนวทางเตรียมความพร้อมและการนำหลักเกณฑ์ใหม่ไปใช้ปฏิบัติ

วารุณี อินวันนา (2561) ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางเตรียมความพร้อมและการนำหลักเกณฑ์ไปใช้ปฏิบัติ ดังนี้

1. การจัดประเภทและการวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน ควรต้องทำการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายอยู่ในปัจจุบัน การสร้างรูปแบบการดำเนินธุรกิจ การวิเคราะห์การแยกตราสารอนุพันธ์ต่าง ๆ ตลอดจนการให้ความรู้อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับกลุ่มเครื่องมือทางการเงิน
2. การคำนวณผลการด้อยค่าของเครื่องมือทางการเงิน เช่น ควรต้องจัดทำเครื่องมือในการคำนวณผลขาดทุนจากการด้อยค่าสำหรับลูกค้าทุกกลุ่ม

3. การบัญชีป้องกันความเสี่ยง ควรต้องจัดทำกลยุทธ์ป้องกันความเสี่ยงทั้งในมูลค่ายุติธรรม และการป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด

การเปิดเผยข้อมูลเครื่องมือทางการเงิน บุคลากรฝ่ายการเงินของธุรกิจควรมีความรู้ความเข้าใจ ในมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 นี้เป็นอย่างดี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการจัดทำรายงาน แสดงฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานที่อาจไม่ถูกต้อง ไม่สะท้อนความเป็นจริงในปัจจุบัน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

เครื่องมือทางการเงินมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจทั้งในระดับธุรกิจและระดับประเทศเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากตราสารทางการเงินประเภทต่าง ๆ ล้วนเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญทั้งของภาครัฐและเอกชน ซึ่งสามารถช่วยระดมเงินทุนและช่วยบริหารความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการขยายตัวของธุรกิจ อันจะส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศต่อไป ดังนั้น ผู้บริหารสมัยใหม่จำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในเครื่องมือทางการเงิน การบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินในด้านต่างๆ อาทิ การวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน การรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของเครื่องมือทางการเงิน การบัญชีป้องกันความเสี่ยง การแสดงรายการสำหรับเครื่องมือทางการเงิน การจัดประเภทหนี้สินทางการเงินและทุนของกิจการ การชำระหนี้สินทางการเงินด้วยตราสารทุน การเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน และผลกระทบที่ควรรู้สำหรับธุรกิจ ตลอดจนแนวทางเตรียมความพร้อมและการนำหลักเกณฑ์ใหม่ไปใช้ปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรกำหนดวิธีปฏิบัติให้ง่ายขึ้นสำหรับการนำมาปฏิบัติใช้ในช่วงแรก เช่น ลดการเปิดเผยข้อมูลบางอย่างในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เป็นต้น เนื่องจากมีรายละเอียดซับซ้อนเป็นอย่างมาก
2. ควรให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินแก่ผู้ทำบัญชีร่วมกับผู้สอบบัญชี และหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อให้เห็นสอดคล้องกันถึงวิธีการบันทึกบัญชี รูปแบบงบการเงิน และระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2561). *กว่าจะมาเป็น TFRS 9*, สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561. https://www.dbd.go.th/download/article/article_20180925160805.pdf.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559). *ทัศนะทางเศรษฐกิจ ป่วย อังภากรณ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วารุณี อินวันนา. (2561). *6 ผลกระทบบัญชีใหม่*, สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561. <https://www.posttoday.com/finance/insurance/533455>.

- วิเชษฐ์ โจนสุกาญจน และ ศิลพร ศรีจันเพชร. (2561). การบัญชี เครื่องมือทางการเงิน. กรุงเทพฯ: หจก. ทีพีเอน เพรส.
- ศุภมัทนา ไสยรัตน์โกคิน. (2559). พลิกโฉม...การบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ตอนที่ 2 การจัดประเภท และการวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน, สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2561. https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_22Jun2016.aspx.
- ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน. (2560). ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ตลาดทุน : ตราสารทั่วไป หลักสูตรผู้แนะนำการลงทุนตราสารทั่วไป. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2561). สรุปประเด็นสำคัญร่างมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการรายงานทางการเงิน และแนวปฏิบัติทางการบัญชี, สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2561. <http://www.fap.or.th/Article/Detail/89381>.
- สันติ กิระนันท์. (2561). เครื่องมือทางการเงิน, สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2561. <https://santikiran.wordpress.com/2013/05/13/%E0%B9%80%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%87%E0%B8%B4%E0%B8%99/>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2561). เศรษฐศาสตร์น่ารู้, สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2561. <http://www.fpo.go.th/S-I/Source/ECO/ECO36.htm>.
- สินสิริ ทังสมบัติ. (2561). ‘TFRS 9’ มาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับใหม่ ...ผลกระทบที่ควรรู้, สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2561. <http://www.efinancethai.com/MoneyStrategist/MoneyStrategistMain.aspx?release=y&id=1007>.

การเลือกตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ

Choosing an Electronic Marketplace to Increase Business Opportunities

ณัฐมาน สุพล¹ รัตน์กมล ปวรวรรณ² และ รุจพร พุ่มงกอล³

Nattachan Supol, Ratkamon Pavorawat, and Roojaporn Fumongkol

Received: August 2, 2019

Revised: October 9, 2019

Accepted: October 10, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการพิจารณาเลือกตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ ด้วยเศรษฐกิจไทยกำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่เศรษฐกิจยุคดิจิทัล ประกอบกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เชื่อมั่นในการสั่งซื้อสินค้าทางออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กลายเป็นช่องทางการค้าที่มีความสำคัญ เกิดตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ การเลือกตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจได้สำเร็จนั้น จำเป็นต้องพิจารณาคุณสมบัติที่สำคัญ ได้แก่ ระบบการรับ/จ่ายเงิน ระบบแสดงความคิดเห็น ระบบการรับจ่ายสินค้าและบริการ ระบบค้นหาสินค้า มาตรการคัดเลือกผู้ซื้อขาย และค่าใช้จ่ายในการบริการ นอกจากนั้นแล้วการออกแบบหน้าเว็บไซต์ที่สวยงาม ปรับแต่งได้ง่าย มีภาษาให้เลือกใช้หลายภาษาจะส่งผลให้ผู้ซื้อเกิดทัศนคติที่ดีและไว้วางใจในตัวผู้ขาย นอกจากนี้เว็บไซต์ควรนำเสนอแนวคิดทฤษฎีตัวแบบด้านการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) ที่ว่าความตั้งใจในการซื้อสินค้านั้น เริ่มต้นจากการรับรู้ผ่านประสบการณ์ส่วนบุคคลที่มีต่อการใช้งาน หากเป็นความเชื่อในเชิงบวกจะนำไปสู่ทัศนคติที่ดีต่อการใช้บริการ และเกิดความตั้งใจที่จะใช้บริการจนถึงความตั้งใจที่จะซื้อในที่สุด

คำสำคัญ: พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โอกาสทางธุรกิจ

Abstract

This academic article presents the guidelines for choosing an electronic marketplace to increase business opportunities. As Thailand's economy is entering the digital era together with the consumer behavior that becomes more confident in online purchase, as a result, it leads the e-commerce to become an important trade channel. Accordingly, an electronic marketplace emerges as a medium for exchanging

¹ อาจารย์ สาขาวิชาการจัดการ กลุ่มวิชาเอกการจัดการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ
e-Mail: nattachan36@gmail.com

² อาจารย์ สาขาวิชาระบบสารสนเทศ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ e-Mail: ratkamon@gmail.com

³ อาจารย์ สาขาวิชาระบบสารสนเทศ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ e-Mail: roojaporn@hotmail.com

goods and services. Choosing the right electronic marketplace for increasing business opportunities is need to consider important features, such as payment systems, commenting system, goods and services managing system, product search system, the standards of selecting buyers and sellers, and service costs. Other than that, designing a beautiful website which is easy to customize and having many languages to choose from will result in a good attitude and trust in the sellers. Furthermore, the website should present the concept of technology acceptance model theory (TAM) that the intention of purchasing products starts with the recognition through personal experience of use. If the belief is positive, it will lead to a good attitude towards using the service and the intention to use the service which will result in the intention to buy finally.

Keywords: E-Commerce, E-Marketplace, business opportunities

บทนำ

เศรษฐกิจไทยในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจใหม่ (New Economy) หรือ ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) อันเป็นยุคที่มีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศโดยการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพตั้งแต่ภาคผลิตจนถึงภาคการขาย พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการทำางาน ลดต้นทุนในการประกอบการ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการต่าง ๆ (สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2561, น. 1) นอกจากนี้ยุคเศรษฐกิจดิจิทัลยังอำนวยความสะดวกในการผลิตสินค้าและบริการใหม่ๆ ออกสู่ตลาดเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงการขยายตัวอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) ในท่ามกลางสถานการณ์ที่ต้นทุนในการดำเนินการลดต่ำลง เช่น การขายสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยไม่ต้องมีร้านค้า ไม่ต้องสต็อกสินค้า ผู้ซื้อมีความสะดวกที่ไม่ต้องเดินทางไปซื้อสินค้า (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558, น. 2-5) และพฤติกรรมของผู้คนในสังคมไทยก็เปลี่ยนแปลงให้เข้ากับยุคดิจิทัลทั้งลักษณะของการดำเนินกิจการต่างๆ พฤติกรรมการบริโภคและการซื้อสินค้าที่เปลี่ยนจากการซื้อหน้าร้านเป็นการซื้อสินค้าและบริการบนอินเทอร์เน็ตเพิ่มสูงขึ้น และมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างมีนัยสำคัญ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (2562, น. 23-28) ได้สำรวจมูลค่าของ E-Commerce ในปี 2560 พบว่าในส่วนของมูลค่า e-Commerce แบบภาคธุรกิจกับผู้บริโภค (B2C) จากปี 2557 - คาดการณ์ปี 2561 ของไทยนั้นมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างมาก สูงถึงร้อยละ 27.3 และได้คาดการณ์มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของไทยในปี 2561 ว่ามูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยจะมีมูลค่าประมาณ 3,150,232.96 ล้านบาท และคาดการณ์ว่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แบบ B2C จะมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้น

ร้อยละ 14.04 พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แบบ B2B จะมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.55 ส่วนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ แบบ B2G นั้นคาดการณ์ว่าจะเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.50 ตามลำดับ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นโดยส่วนใหญ่จะมีทิศทางการเติบโตขึ้นทุกปี และมีบทบาทสำคัญในการเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ อีกทั้งเป็นช่องทางการจำหน่ายที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้เป็นจำนวนมาก รวมถึงมีต้นทุนต่ำและมีการบริการให้ตรงตามความต้องการของลูกค้าได้มากที่สุด (ภัทรพร เหมมีศรี, จริญญา กองแก้ว และวิชุดา ไชยศิวิมมงคล, 2560, น. 2) จากแนวโน้มที่แสดงถึงความนิยมการซื้อ-ขายสินค้าผ่านทางออนไลน์ของผู้บริโภคที่เพิ่มมากขึ้น จึงมีการนำเอาแนวคิดการสร้างตลาดกลาง (Marketplace) มาทำเป็นรูปแบบออนไลน์เพื่อเป็นศูนย์รวมของร้านค้าออนไลน์และสินค้าบริการที่หลากหลายประเภทมาไว้บนพื้นที่เสมือนจริง ทำให้เกิดเป็นตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Marketplace) ที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางให้ผู้ซื้อและผู้ขายได้พบกันเพื่อทราบโอกาสทางธุรกิจของแต่ละฝ่าย โดยตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะเป็นผู้ดูแลควบคุมการเปลี่ยนข้อมูลสินค้าและบริการ การจ่ายเงิน รวมถึงการกำหนดกติกา กฎระเบียบในการเข้าใช้บริการ เพื่อสร้างความสะดวกและความไว้วางใจให้กับผู้ใช้บริการ (สรีพร โพธิ์งาม, 2559, น. 9) ผู้ประกอบการธุรกิจนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวเพื่อเตรียมตัวรองรับสิ่งที่จะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาสินค้าและบริการให้ตรงตามความต้องการของตลาด การเจาะตลาดใหม่ๆ รวมถึงควรให้ความสนใจตลาดออนไลน์ เนื่องจากผู้บริโภคที่มีกำลังซื้ออยู่ทั่วโลกที่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ประกอบกับความต้องการความสะดวกสบายมากขึ้นจึงหันมาซื้อสินค้าและบริการออนไลน์สูงขึ้น ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงจะช่วยให้ผู้ประกอบการทำงานได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

ความหมายและหน้าที่ของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ได้ให้ความหมายของ “ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์” (Electronic Commerce) ว่า คือธุรกรรมที่กระทำขึ้นโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดหรือแค่บางส่วน หากพิจารณาจัดแบ่งประเภทของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยใช้ธรรมชาติของความสัมพันธ์ในลักษณะของการซื้อขายกันในตลาดว่า ใครเป็นผู้ขายสินค้าให้ใครเป็นกรอบในการจัดแบ่ง จะสามารถแบ่งพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้เป็น 5 ประเภท (กรมสรรพากร, 2562, น. 2-5; ชลิตา จันทจิรโกวิท, 2558, น. 7-13) ดังนี้

1. ภาคธุรกิจกับผู้บริโภค (Business to Consumer: B2C) เป็นลักษณะการดำเนินธุรกิจระหว่างภาคธุรกิจกับลูกค้า อาจเป็นการค้าปลีกแบบย่อยหรือล็อตใหญ่ก็ได้ การชำระเงินส่วนใหญ่ทำผ่านบัตรเครดิตหรือโอนเงินเข้าธนาคาร สินค้าที่จำหน่ายแบ่งเป็นสินค้าที่จับต้องได้ เช่น เสื้อผ้า หนังสือ ของใช้ต่างๆ และสินค้าที่จับต้องไม่ได้ เช่น เพลง ซอฟต์แวร์ ตัวอย่าง B2C เช่น เว็บไซต์ www.amazon.com บริการการซื้อขายสินค้าทุกหมวด เว็บไซต์ www.pizza.co.th บริการพิซซ่าและพาสต้าเดลิเวอรี่ทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ www.foodpanda.co.th บริการจัดส่งอาหาร (Food Delivery) และตัวอย่างในธุรกิจโรงแรมและการท่องเที่ยว เช่น www.Agoda.com และ www.Trivago.com เป็นต้น

2. ภาคธุรกิจกับภาคธุรกิจ (Business to Business: B2B) เป็นลักษณะการดำเนินธุรกิจระหว่างภาคธุรกิจกับภาคธุรกิจ เช่น ผู้ผลิตกับผู้ผลิต ผู้ผลิตกับผู้ส่งออก ผู้ผลิตกับผู้นำเข้า โดยมีการชำระเงินผ่านธนาคาร ตัวอย่างเช่น www.Cisco.com ที่เปิดให้บริการ e-Procurement หรือการจัดซื้อจัดจ้างออนไลน์ www.foodmarketexchang.com เป็นตลาดกลางเปิดให้บริการกับลูกค้าในอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทย เป็นต้น

3. ผู้บริโภคกับผู้บริโภค (Consumer to Consumer: C2C) เป็นลักษณะการดำเนินธุรกิจระหว่างผู้บริโภคกับผู้บริโภคด้วยกัน โดยผู้ให้บริการอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในการเก็บค่าใช้บริการบางส่วน ตัวอย่างเช่น www.Zilingo.com ให้บริการในการซื้อ-ขายสินค้าแฟชั่นโดยเฉพาะ www.11Street เน้นการซื้อ-ขายในกลุ่มสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนที่รู้จักกันดีในประเทศไทย คือ www.Lazada.com ซึ่งเน้นการให้บริการซื้อ-ขายสินค้าไลฟ์สไตล์ที่กำลังได้รับความนิยม www.Airbnb.com ที่เป็นแพลตฟอร์มบริการให้เช่าที่พัก และ www.Favstay.com เป็นตลาดกลางที่บริการเกี่ยวกับการจองที่พักตากอากาศ เป็นต้น

4. ภาคธุรกิจกับภาครัฐ (Business to Government: B2G) เป็นลักษณะการดำเนินธุรกิจระหว่างภาคเอกชนกับภาครัฐ เช่น การจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ (e-Government Procurement) และ www.customs.go.th ที่ให้บริการการจดทะเบียนการค้าและการแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้ระบบ EDI (Electronic Data Interchange) ของกรมศุลกากร เป็นต้น

5. ภาครัฐกับผู้บริโภค (Government to Consumer: G2C) เป็นลักษณะการดำเนินธุรกิจที่เน้นการบริการของภาครัฐสู่ประชาชนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตัวอย่างเช่น www.rd.go.th ที่ให้บริการการคำนวณภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต www.mahadthai.com ให้บริการข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชนผ่านอินเทอร์เน็ตและการบริการด้านทะเบียนราษฎร โดยประชาชนสามารถเข้าไปตรวจสอบได้ว่าต้องใช้หลักฐานใดบ้างในการทำเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และสามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มบางอย่างได้ เป็นต้น

ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือ Electronic Marketplace (e-Marketplace) นั้นมีความหมายและหน้าที่ไม่แตกต่างจากตลาดโดยทั่วไป ซึ่งหมายถึง สถานที่ที่จัดไว้ให้ชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ซื้อและผู้ขายได้พบปะเพื่อซื้อขายสินค้าระหว่างกัน เพียงแต่ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการให้บริการ โดยหน้าที่สำคัญของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ คือการสนับสนุนรูปแบบการทำธุรกรรมทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยการให้บริการใน 3 รูปแบบ (สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551, น. 7) ดังนี้

1. เป็นตัวกลางให้ผู้ซื้อ (Buyers) และผู้ขาย (Sellers) ได้พบปะ เพื่อทราบถึงโอกาสธุรกิจของแต่ละฝ่าย
2. เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูล สินค้า บริการ และการจ่ายเงินตามธุรกรรมที่เกิดขึ้นจากการซื้อขายสินค้าและบริการ

3. เป็นผู้กำหนดกติกา กฎระเบียบในการเข้าใช้บริการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้า บริการ และธุรกรรม อันเป็นการอำนวยความสะดวก และสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ใช้บริการและมีความสะดวกในการใช้บริการมากยิ่งขึ้น

กล่าวได้ว่าตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นเว็บไซต์ที่เป็นสื่อกลางในการติดต่อซื้อ-ขายสินค้าและบริการ โดยมีการรวบรวมสินค้าและบริการต่างๆ จำนวนมาก โดยเปิดให้ผู้ซื้อ-ผู้ขายเข้ามาทำการติดต่อซื้อขายสินค้าและบริการ ทำให้กิจกรรมทางการตลาดกระบวนการซื้อ-ขาย สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภค ณ ปัจจุบันด้วยการนำเสนอสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์

องค์ประกอบของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นมีรูปแบบเจ้าของตลาดแบ่งออกเป็น 3 ประเภท (สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551, น. 7) ดังนี้

1. ตลาดส่วนบุคคล หรือ Private Market เป็นตลาดที่ลงทุนโดยเจ้าของเพียงรายเดียวเพื่อสนับสนุนการทำงานด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ขององค์กรโดยเฉพาะ ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แบบส่วนบุคคลนั้นเปิดบริการแก่สมาชิกแบบเฉพาะ โดยไม่เปิดเผยแก่สาธารณชนแต่ยังสามารถเป็นตัวกลางทั้งฝั่งผู้ขายและฝั่งผู้ซื้อ

2. ตลาดรวม หรือ Consortia เป็นตลาดที่ลงทุนร่วมกันโดยหลายบริษัทที่มีลักษณะการซื้อ-ขายสินค้าหรือบริการประเภทเดียวกัน

3. ตลาดกลางแลกเปลี่ยน หรือ Exchange บางครั้งจะมีการเรียกว่าเป็น Public Market ส่วนมากจะให้บริการซื้อ-ขายสินค้าหรือบริการโดยมีการเก็บค่าบริการจากผู้ซื้อหรือผู้ขาย

ไม่ว่าจะเป็นตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ประเภทใดก็ตามมักมีองค์ประกอบ 7 ปัจจัยหลักที่มีผลทำให้เกิดความไว้วางใจของผู้บริโภค ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อในที่สุด (จจีนุช สวัสดิ์นาม, 2560, น. 7-8) ประกอบด้วย

1. บริบท (Context) คือการวางรูปแบบ โครงสร้างและการจัดวางองค์ประกอบต่างๆ โดยรวมภายในเว็บไซต์ที่เหมาะสม ทำให้การสื่อความหมายง่ายต่อการรับรู้ และทำให้สามารถท่องเว็บไซต์ได้อย่างทั่วถึง และมีการจัดหมวดหมู่การนำเสนอได้อย่างชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นหาข้อมูล

2. เนื้อหา (Content) คือรายละเอียดของข้อมูลบนเว็บไซต์ ซึ่งอาจจะประกอบด้วยข้อความ ภาพ เสียง วิดีโอ เนื้อหาต้องชัดเจน สามารถอธิบายรายละเอียดสินค้าได้อย่างละเอียดชัดเจน มีความทันสมัยและถูกต้อง รวมถึงควรมีรายละเอียดการเปลี่ยนหรือคืนสินค้าอย่างชัดเจน

3. ชุมชนเพื่อการติดต่อสื่อสาร (Community) หมายถึง ส่วนของเว็บไซต์ที่ส่งเสริมสนับสนุนความสามารถในการสื่อสารของผู้ซื้อถึงผู้ซื้อ โดยอาจมี Webboard นำเสนอคำแนะนำ คำติชม และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ซื้อ สามารถสนทนากันได้ทันที ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เกิดความไว้วางใจในการซื้อ

4. การปรับแต่ง (Customization) คือ การทำให้ตรงกับความต้องการเฉพาะของลูกค้า เว็บไซต์ควรมีความสามารถในการรองรับต่อการปรับแต่งให้เข้ากันได้กับความแตกต่างของผู้ใช้ หรือผู้ใช้

สามารถกำหนดได้เฉพาะตัว เช่น รายละเอียดสินค้า ระบบบันทึกประวัติการสั่งซื้อ หรือแม้แต่ความสามารถในการเปลี่ยนภาษาได้หลากหลาย เป็นต้น

5. การติดต่อสื่อสาร (Communication) หมายถึง การเข้าถึงเว็บไซต์ได้ง่ายและรวดเร็ว และเว็บไซต์ต้องมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง เพื่อให้สามารถส่งข้อความสอบถามข้อมูลต่างๆ การแจ้งข้อมูลข่าวสาร และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายผ่านออนไลน์ได้

6. การเชื่อมโยง (Connection) คือการที่เว็บไซต์สามารถเชื่อมโยงติดต่อกับเว็บไซต์อื่น ๆ ได้ ในเว็บไซต์ตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ที่ดิฉันต้องมีช่องทางให้ค้นหาข้อมูลภายในเว็บไซต์ และมีช่องทางให้ค้นหาภายนอกเว็บไซต์ โดยมีการแบ่งหมวดหมู่ของข้อมูลให้ผู้ใช้สามารถค้นหาได้ง่าย

7. การพาณิชย์ (Commerce) ในส่วนนี้จะหมายถึงส่วนการสั่งซื้อที่ต้องง่ายทั้งการทำการสั่งซื้อ การยืนยันคำสั่งซื้อ การติดตามการสั่งซื้อ และการบริการหลังการขาย มีระบบความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัวและการป้องกันข้อมูลที่ดี เพื่อให้เกิดความไว้วางใจในการทำธุรกรรมในการซื้อ-ขาย

บริการต่าง ๆ ในตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นมีหน้าที่โดยรวมคือ การอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ สินค้า บริการ และการชำระเงิน ซึ่งรูปแบบการให้บริการต่างๆ ของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละแห่ง (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2556, น. 52) ตัวอย่างเช่น www.Thaitrade.com เป็นเว็บไซต์ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของไทย เปิดให้บริการแก่สมาชิกที่ลงทะเบียน และได้รับการรับรองให้เป็นสมาชิกแล้วทั้งด้านข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลสินค้ากว่า 47 หมวดหมู่ นอกจากนี้ยังมีบริการสิทธิประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรม อาทิ งานแสดงสินค้าทั้งในและต่างประเทศ กิจกรรมจับคู่ธุรกิจกับผู้ซื้อคุณภาพ เป็นต้น (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2562, น.2) www.Weloveshopping.com เป็นอีกหนึ่งในตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับความนิยมของประเทศไทยที่ให้บริการร้านค้าออนไลน์ฟรี ลงสินค้าได้ไม่จำกัด แต่ต้องโอนเงินผ่านระบบของ Weloveshopping เท่านั้น (สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551, น. 43) Lnwmall.com เป็นตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ให้บริการรวบรวมสินค้าแฟชั่น เสื้อผ้า เครื่องสำอาง และของน่ารัก ๆ จำนวนมาก มีบริการการจัดหมวดหมู่และสินค้าให้เลือกชมในทีเดียว ให้บริการฟรีตลอดชีพ สามารถปรับแต่งหน้าเว็บได้อิสระ บริการด้านเนื้อหาจะให้บริการ 1 ภาษา หากต้องการภาษาที่มากกว่านั้นผู้ใช้บริการจำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม มีบริการช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย เช่น บัญชีธนาคาร บัญชี PayPal Paysbuy บัตรเครดิต และเคาน์เตอร์เซอร์วิส เป็นต้น (Lnwshop, 2562) www.taobao.com เป็นอีกหนึ่งในตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ให้บริการซื้อขายแลกเปลี่ยนในแบบ B2B ที่มีระบบชำระเงินเป็นของตนเองคือ Alipay โดยไม่มีการเก็บค่าบริการ มีระบบ Online Chat ระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย รวมทั้งมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์และให้บริการลูกค้าสัมพันธ์และการรักษาลูกค้าเดิม รวมถึงมีการส่งเสริมตลาดในธุรกิจบันเทิง แต่ยังมีข้อด้อยของการให้บริการในเรื่องนโยบายการจัดการเรื่องการหลอกลวงหรือฉ้อโกงที่ยังไม่ดีพอ (สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551, น. 85) เป็นต้น

ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่จะมีการให้บริการพื้นฐานที่ช่วยสนับสนุนให้ทั้งผู้ซื้อ-ผู้ขาย สามารถทำการติดต่อซื้อขายกันสะดวกมากยิ่งขึ้น บริการต่าง ๆ ที่มีอยู่ (Sogoodweb, 2562) ได้แก่

1. สารบัญธุรกิจ (Business Directory) คือสารบัญรายชื่อของธุรกิจแบ่งออกเป็นหมวดหมู่และประเภทต่าง ๆ เพื่อให้สามารถค้นหา หรือเลือกดูสินค้า บริการหรือธุรกิจที่ต้องการได้ง่าย และสะดวก
2. ประกาศความต้องการทางธุรกิจ (Trade Leads) เป็นประกาศเกี่ยวกับความต้องการซื้อสินค้า วัตถุดิบ หรือประกาศความต้องการขายสินค้า ที่สามารถระบุรายละเอียดและรูปภาพสินค้าได้
3. แคตตาล็อกออนไลน์ (E-Catalog) เป็นหน้าเว็บเพจที่แสดงรายการสินค้าและบริการโดยมีการจัดแบ่งรูปแบบการแสดงผลรายการสินค้าออกเป็นหมวดหมู่ ผู้ซื้อสามารถทำการเลือกดูสินค้าและบริการที่ตนสนใจได้อย่างง่าย และตรงความต้องการมากขึ้น
4. ประกาศความต้องการซื้อ-ขายสินค้า และบริการ สมาชิกตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สามารถระบุข้อมูลเพื่อลงประกาศแสดงสินค้า (ประกาศขาย) หรือเพื่อประกาศความต้องการซื้อได้
5. การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ซื้อ-ผู้ขาย เพื่อให้ผู้ซื้อ-ผู้ขายสามารถทำการติดต่อเพื่อแสดงความต้องการได้ทันทีในเว็บ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล และการติดต่อซื้อ-ขายกันในที่สุด
6. บริการเว็บไซต์สำเร็จรูป ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่จะมีบริการให้ผู้จัดทำเว็บไซต์สำเร็จรูปได้ด้วยตนเอง โดยจะสามารถแสดงข้อมูล บริษัท หรือข้อมูลการติดต่อได้อย่างง่ายดายตา เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้แก่คู่ค้าทางธุรกิจ

การเลือกตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่เพิ่มโอกาสทางธุรกิจ

การเลือกตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อช่วยเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ รวมถึงช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการของตน จำเป็นต้องพิจารณาคุณสมบัติที่สำคัญที่จะเป็นปัจจัยนำสู่ความสำเร็จ (Success Factor) (สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551, น. 25-26) ดังนี้

1. ระบบการรับ-จ่ายเงินค่าสินค้าและบริการ (Payment system) การมีระบบรับจ่ายเงินที่ดี จะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้ซื้อและผู้ขายเป็นอย่างมาก การที่ผู้ซื้อสามารถจ่ายเงินได้ทันทีแม้ในเวลาช่วงกลางดึกทำให้ผู้ขายสามารถจัดส่งสินค้าได้เร็วขึ้น และเป็นการช่วยให้ปิดการซื้อขายได้เร็วขึ้น ถือว่าเป็นการเพิ่มโอกาสในการทำธุรกิจมากยิ่งขึ้นด้วย
2. ระบบที่อนุญาตให้ผู้ใช้งานแสดงความคิดเห็นต่อคู่ค้าของตัวเองว่ามีความน่าเชื่อถือหรือมีบริการเช่นไร (Feedback system) เนื่องจากการซื้อขายในตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นผู้ซื้อและผู้ขายมักจะไม่ได้เจอตัวจริงกันโดยตรง ดังนั้นการได้มีความรู้คร่าว ๆ เกี่ยวกับสินค้า และบริการของผู้ที่ทำการค้าด้วยนั้นย่อมมีประโยชน์ในการซื้อขายได้อย่างมั่นใจมากขึ้น ตามปกติแล้วระบบจะให้ผู้ใช้งานทำการประเมินคู่ค้าเป็นคะแนนและให้เขียนข้อความสั้น ๆ เพื่ออธิบายว่าการให้คะแนนนั้นเป็นเพราะอะไร
3. ระบบในการรับฝากจ่ายค่าสินค้า (Escrow) เพื่อช่วยป้องกันกรณีที่ผู้ขายไม่ส่งสินค้าเมื่อผู้ซื้อจ่ายเงินแล้ว โดยเมื่อมีการตกลงซื้อขายแล้ว ผู้ซื้อทำการจ่ายเงินค่าสินค้าให้กับบริการ Escrow จากนั้น

ทาง Escrow จะทำการแจ้งให้ผู้ขายทราบว่าได้รับเงินแล้วจัดส่งสินค้าได้เลย และเมื่อผู้รับได้รับสินค้าแล้วก็ทำการตรวจสอบสินค้าว่าตรงกับที่ผู้ขายประกาศขายไว้หรือไม่ อย่างไร ถ้าไม่มีปัญหาอะไรก็แจ้งให้ทาง Escrow จัดการส่งเงินค่าสินค้าให้กับผู้ขาย

4. ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ บางแห่งให้บริการฟรี บางแห่งก็เก็บค่าบริการ ซึ่งค่าบริการจะมีหลายรูปแบบตามนโยบายของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แต่ละแห่ง โดยทั่วไปค่าใช้จ่ายจะอยู่ในรูปของค่าประกาศขายสินค้า ค่านายหน้าเมื่อสินค้าขายได้และค่าบริการพิเศษปลีกย่อยอื่นๆ เช่น ค่าทำให้ใส่รูปสินค้าได้ขนาดใหญ่ขึ้น เป็นต้น

5. ระบบค้นหาสินค้า เนื่องจากตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นมีสินค้าจำนวนมาก จึงต้องมีระบบค้นหาสินค้าที่มีประสิทธิภาพ สามารถค้นหาสิ่งที่ต้องการได้โดยง่าย ผู้ใช้งานสามารถปรับการแสดงผลการค้นหาได้ตามต้องการ เช่น การเรียงลำดับจากราคาสินค้าสูงไปต่ำ หรือราคาสินค้าต่ำไปหาสูงได้ตามความต้องการ เป็นต้น

6. มาตรการคัดเลือกผู้ซื้อ/ผู้ขายของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ นับเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อความน่าเชื่อถือของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งบางแห่งนั้นไม่มีการเลือกผู้ซื้อ/ผู้ขาย ผู้ใช้มีเพียงอีเมลก็สามารถประกาศขายสินค้าได้ แต่บางแห่งผู้ใช้งานต้องยืนยันตัวตนก่อนจึงจะสามารถประกาศขายสินค้าได้

7. ความสะดวกในการใช้งาน นับตั้งแต่การวางรูปแบบของเว็บ สี ตัวอักษร ที่สามารถอ่านง่าย ใช้งานได้สะดวกหรือไม่ รวมถึงการประกาศขายสินค้ามีความสะดวกหรือไม่ และมีระบบช่วยเหลือในการซื้อขายสินค้าอย่างไรบ้าง

8. มีสังคมออนไลน์ให้กลุ่มผู้ใช้งานพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าและบริการ รวมไปถึงสร้างสังคมของกลุ่มสมาชิกที่สนใจในเรื่องเดียวกัน เช่น กลุ่มผู้สะสมของโบราณ กลุ่มผู้สนใจงานฝีมือ เป็นต้น

9. ความน่าเชื่อถือของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยรวมเป็นอย่างไร ผู้ใช้งานอยากเข้าไปซื้อขายสินค้าและบริการหรือไม่ รวมถึงมีมาตรการใดที่ช่วยส่งเสริมความน่าเชื่อถือบ้างหรือไม่

ตัวอย่างการพิจารณาคุณสมบัติและบริการต่าง ๆ ของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บางแห่งจากผลการศึกษาปัจจัยสู่ความสำเร็จและลักษณะของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ประสบความสำเร็จของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551, น. 27-59) โดยมีการให้คะแนนสำหรับแต่ละเว็บไซต์ที่ 1-5 ดาวคือดีน้อย – ดีมากตามลำดับ ดังแสดงไว้ใน Table 1

Table 1 Examples of qualifications and services in the electronic marketplace

ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	การพิจารณาคุณสมบัติและการบริการ
http://www.ebay.com สัญชาติ : อเมริกา	1) ระบบชำระเงินมีระบบการจ่ายเงินของตนเอง ชื่อว่า PayPal (5 ดาว) 2) มีการให้คะแนนผู้ซื้อและผู้ขาย และสามารถอธิบายสาเหตุได้ (5 ดาว) 3) ไม่มีระบบ Escrow (1 ดาว) 4) ค่าใช้จ่ายมีค่าประกาศสินค้า และค่านายหน้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ เมื่อสินค้าขายได้ (3 ดาว) 5) ระบบค้นหาสินค้าค้นหาได้ง่าย และสามารถจัดเรียงได้ตามที่ผู้ต้องการ (5 ดาว) 6) มีมาตรการในการคัดผู้ซื้อผู้ขายโดยใช้หมายเลขบัตรเครดิตสมัคร แต่ไม่มีการตรวจสอบความมีตัวตนของผู้สมัคร (4 ดาว) 7) การใช้งานใช้งานได้ดี อ่านได้สบายตา หาลิงก์ที่ต้องการได้ง่าย (5 ดาว) 8) มีสังคมออนไลน์สำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (5 ดาว)
http://www.emarket.sme.go.th สัญชาติ: ไทย	1) มีระบบการจ่ายเงินของตนเอง ชื่อว่า PayPal (5 ดาว) 2) มีการให้คะแนนผู้ซื้อและผู้ขายที่สามารถอธิบายสาเหตุได้ (5 ดาว) 3) ไม่มีระบบ Escrow (1 ดาว) 4) มีค่าใช้จ่ายเป็นค่าประกาศสินค้าและค่านายหน้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์เมื่อสินค้าขายได้ (3 ดาว) 5) ระบบค้นหาสินค้าค้นหาได้ง่าย และสามารถจัดเรียงได้ตามที่ผู้ต้องการ (5 ดาว) 6) มีมาตรการในการคัดผู้ซื้อผู้ขายโดยใช้หมายเลขบัตรเครดิตสมัคร แต่ไม่มีการตรวจสอบความมีตัวตนของผู้สมัคร (4 ดาว) 7) การใช้งาน ใช้งานได้ดี อ่านได้สบายตา หาลิงก์ที่ต้องการได้ง่าย (5 ดาว) 8) มีสังคมออนไลน์สำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (5 ดาว)
http://shopping.sanook.com สัญชาติ : ไทย	1) มีระบบการชำระเงินของตนเอง ชื่อว่า PayPal (5 ดาว)) มีการให้คะแนน ผู้ซื้อและผู้ขาย และสามารถอธิบายสาเหตุได้ (5 ดาว) 3) ไม่มีระบบ Escrow (1 ดาว) 4) มีค่าใช้จ่ายในการซื้อขายได้แก่ค่าประกาศสินค้า และค่านายหน้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์เมื่อสินค้าขายได้ (3 ดาว) 5) ระบบค้นหาสินค้าค้นหาได้ง่าย และสามารถจัดเรียงได้ตามที่ผู้ต้องการ (5 ดาว) 6) ใช้หมายเลขบัตรเครดิตสมัครแต่ไม่มีการตรวจสอบความมีตัวตนของผู้สมัคร (4 ดาว) 7) การใช้งานใช้งานได้ดี อ่านได้สบายตา หาลิงก์ที่ต้องการได้ง่าย (5 ดาว) 8) มีสังคมออนไลน์สำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (5 ดาว)

ที่มา : สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2551, น. 74)

นอกจากคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว การออกแบบหน้าร้านหรือเว็บไซต์ให้สวยงาม ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ซื้อมีความไว้วางใจต่อเว็บไซต์ ความไว้วางใจคือความคาดหวังที่เกิดขึ้นในเชิงบวกต่อการใช้บริการ เป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดอันเกิดจากการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกมั่นใจต่อสินค้าหรือบริการ (มีนา อ่องบางน้อย, 2553, น. 28) ความไว้วางใจของลูกค้านั้นจะอยู่ในรูปแบบของความสัมพันธ์ที่ต้องสร้างขึ้น เช่น ความไว้วางใจในตัวผู้ขายสินค้าเมื่อผู้ขายมีความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสถียรภาพและปลอดภัยในระบบการชำระเงิน และความปลอดภัยในการเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัว จะส่งผลให้ผู้ซื้อเกิดความไว้วางใจเชื่อถือในตัวผู้ขาย ลูกค้าจะเริ่มรับรู้จากประสบการณ์ที่ได้จากการใช้งาน อันจะนำไปสู่ความเชื่อ ทศนคติ ความตั้งใจและเต็มใจ (Willingness) ที่จะทำธุรกิจกับเว็บไซต์นั้นในที่สุด (อารียา สิลาร์ศรี, 2558, น. 14)

ในการพิจารณาเลือกตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้เหมาะสมกับธุรกิจนั้น ผู้ประกอบการอาจใช้แนวคิดทางด้านความไว้วางใจร่วมกับแนวคิดของทฤษฎีตัวแบบด้านการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ดังแสดงใน Figure 1 มาใช้ในการพิจารณาร่วมด้วยได้ แนวคิด TAM นั้นอธิบายว่าความตั้งใจในการซื้อสินค้านั้นเริ่มต้นจากการรับรู้ผ่านประสบการณ์ส่วนบุคคลที่มีต่อการใช้งานเว็บไซต์ ซึ่งความเชื่อในเชิงบวกย่อมนำไปสู่ทัศนคติที่ดีต่อการใช้บริการ ทำให้เกิดความตั้งใจที่จะใช้บริการจนถึงความตั้งใจที่จะซื้อในที่สุด

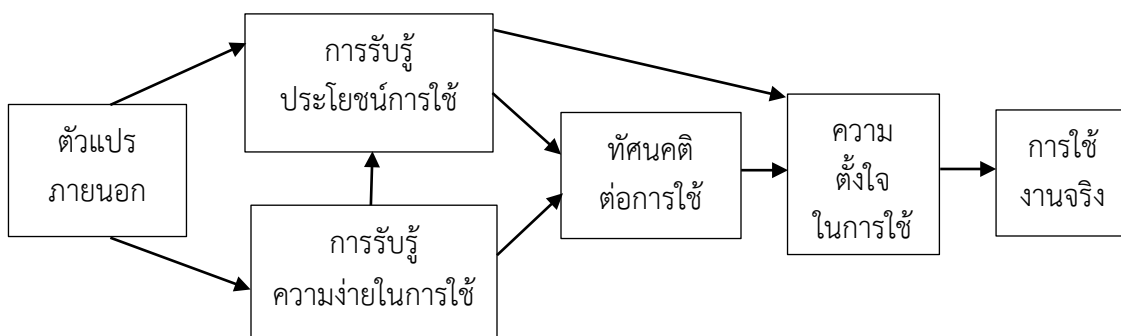

Figure 1 Technology Acceptance Model: TAM

ที่มา : Davis D. Fred, Bagozzi P. Richard, and Warshaw P. Paul., 1989, p.85.

แนวคิด TAM หากนำมาใช้ในการพิจารณาเลือกตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ผู้ซื้อเกิดการรับรู้ผ่านประสบการณ์ส่วนบุคคลที่ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือในสินค้าหรือบริการของธุรกิจ และนำไปสู่ทัศนคติที่ดีและการตัดสินใจซื้อในตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ควรต้องประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. การรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) เป็นระดับความเชื่อถือของบุคคลที่มีต่อระบบที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานหรือแม้กระทั่งการดำเนินชีวิตว่า เมื่อมีการนำอินเทอร์เน็ตมาให้บริการเพื่อการซื้อขายนั้น จะทำให้ผู้ใช้ได้รับประโยชน์ในแง่ความสะดวกสบาย ลดค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลาและการเดินทาง อีกทั้งผู้ใช้สามารถเข้าใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง

2. การรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) หมายถึง ผู้ใช้งานเชื่อว่าเทคโนโลยีที่ใช้จะต้องมีความง่ายในการใช้งาน สามารถใช้งานได้โดยไม่ต้องใช้ความมานะพยายาม สามารถศึกษาวิธีการใช้งานได้โดยไม่ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาเฉพาะด้าน ซึ่งการรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งานมีอิทธิพลโดยตรงต่อการใช้งานของผู้ใช้อีกด้วย

3. ทศนคติที่ดีต่อการใช้งาน (Attitude toward Using) หมายถึง ทศนคติของผู้ใช้งานที่มีต่อเทคโนโลยี ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่มีต่อเทคโนโลยีนั้น ๆ เช่น รู้สึกสนใจที่จะใช้งาน รู้สึกว่าระบบนั้นดีหรือไม่ดี รู้สึกชอบหรือไม่ชอบระบบนั้น ๆ

4. พฤติกรรมของผู้ใช้งาน (Behavioral Intention) หมายถึง พฤติกรรมของลูกค้ำที่มีต่อเทคโนโลยีนั้น ๆ โดยพฤติกรรมดังกล่าวจะได้รับอิทธิพลมาจากการรับรู้ถึงประโยชน์ของเทคโนโลยี ทศนคติที่มีต่อเทคโนโลยี ซึ่งพฤติกรรมของผู้ใช้งานจะส่งผลต่อการใช้งานที่แท้จริงของผู้ใช้งาน (Actual Use)

นอกจากความไว้วางใจแล้วรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลายและการเลือกนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ที่เหมาะสม จะทำให้ดึงดูดและเกิดความน่าสนใจและยังทำให้เกิดการสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งก็คือคำกล่าวใดๆ ก็ตามในเชิงบวกและลบที่ลูกค้ำในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตเป็นผู้พิมพ์หรือกล่าวออกมาเกี่ยวกับสินค้าหรือธุรกิจนั้นๆ โดยที่ผู้อื่นรับรู้ได้ผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต (Henning Thureau, Gwinner, Waksig and Gremler, 2004 อ้างถึงใน สราวุฒิ ทองศรีคำ และ มหุปายาส ทองมาก, 2559, น. 132) อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการต้องไม่ลืมที่จะสร้างความเชื่อใจไว้วางใจต่อผู้บริโภคโดยซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค ไม่โกหก ไม่กล่าวอ้างเกินความเป็นจริง และไม่ยัดเยียดสินค้าหรือบริการจนเกินไป (รัฐญา มหาสมุทร และวรัชญ์ ครุจิต, 2559, น. 102-103)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Marketplace) คือเว็บไซต์ที่เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลของกิจการ สินค้าและบริการของผู้ประกอบการให้เป็นที่รู้จัก โดยผู้ประกอบการสามารถเข้าใช้บริการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้ โดยต้องพิจารณาคุณสมบัติของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้เหมาะสมกับธุรกิจของตน ปัจจัยแห่งความสำเร็จของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลให้ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางและได้รับการไว้วางใจจากผู้บริโภคนั้นควรประกอบด้วยองค์ประกอบหลักๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อในที่สุด ได้แก่ การออกแบบโครงสร้างการนำเสนอข้อมูลหรือสินค้าและบริการที่เป็นหมวดหมู่สวยงามและใช้ง่าย การนำเสนอข้อมูลสามารถนำเสนอข้อมูลได้ทั้งข้อความ ภาพ และวิดีโอ สามารถค้นหาข้อมูลสินค้าและบริการได้ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อ รวมถึงสามารถเลือกใช้งานได้หลายภาษามีช่องทางการสื่อสารสำหรับผู้ซื้อด้วยกัน มีบริการหลังขาย เช่น สามารถติดตามการสั่งซื้อได้ มีประวัติการสั่งซื้อ และมีระบบความปลอดภัยที่ดี ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อความไว้วางใจในการทำธุรกรรมในการซื้อ-ขายของลูกค้ำ

ในการพิจารณาเลือกตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้เหมาะกับธุรกิจนั้น ผู้ประกอบการอาจใช้แนวคิดทางด้านความไว้วางใจร่วมกับแนวคิดของทฤษฎีตัวแบบด้านการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) มาใช้ในการพิจารณาร่วมด้วยได้ แนวคิด TAM นั้นอธิบายว่าความตั้งใจในการซื้อสินค้านั้นเริ่มต้นจากการรับรู้ผ่านประสบการณ์ส่วนบุคคลที่มีต่อการใช้งานเว็บไซต์ ซึ่งความเชื่อในเชิงบวกย่อมนำไปสู่ทัศนคติที่ดีต่อการใช้บริการ ทำให้เกิดความตั้งใจที่จะใช้บริการจนถึงความตั้งใจที่จะซื้อในที่สุด ดังนั้น ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ควรมีการสร้างการรับรู้ถึงประโยชน์ เช่น ทำให้ผู้ใช้รู้ว่าได้รับความสะดวกสบาย ประหยัดเวลา ลดค่าใช้จ่าย และสร้างทัศนคติที่ดีต่อการใช้งาน เช่น สามารถใช้งานได้ง่ายโดยไม่ต้องใช้ความพยายามมาก มีการนำเสนอข้อมูลหรือบริการที่น่าสนใจ เป็นต้น รูปแบบการสื่อสารที่หลากหลายและการเลือกนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ที่เหมาะสม ก็มีส่วนทำให้ดึงดูดความน่าสนใจ และทำให้เกิดการสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีส่วนช่วยสนับสนุนความสำเร็จ สำหรับผู้ประกอบการแล้วต้องสร้างความเชื่อใจไว้วางใจต่อผู้บริโภคโดยซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค ไม่โกหก ไม่กล่าวอ้างเกินความเป็นจริง และไม่ยัดเยียดสินค้าหรือบริการจนเกินไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2562). รายงานผลการสำรวจมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย, สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2562. จาก <https://www.etda.or.th>.
- กรมสรรพากร. (2562). ความรู้เกี่ยวกับอีคอมเมิร์ซ, สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2562. จาก <https://www.rd.go.th/publish/26228.0.html>.
- ขจิญช สวัสดิ์นาม. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อความไว้วางใจตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชลิดา จันทจิราภิวัฒน์. (2558). พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. เชียงราย : ม.ป.ท.
- ภัทรพร เม้ามศรี, จริญญา กองแก้ว และวิชุดา ไชยศิรามงคล. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าบนระบบ E-Commerce, สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2562. จาก http://sc2.kku.ac.th/stat/statweb/images/Eventpic/60/Seminar/01_4_Ecommerce.pdf.
- มีนา อ่องบางน้อย. (2553). คุณค่าตราสินค้า ความไว้วางใจและความพึงพอใจต่อความภักดีต่อตราสินค้า CAT CDMA (แคท ซีดีเอ็มเอ). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัฐญา มหาสมุทร และวรัชญ์ ครุจิต. (2559). กลยุทธ์การสื่อสารของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดในโลกออนไลน์ที่มีผลต่อทัศนคติของกลุ่มผู้ติดตาม. วารสารการสื่อสารและการจัดการ ปีที่ 2(1), 81-106.
- สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2551). โครงการศึกษาระบบตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2562. จาก https://www.dbd.go.th/download/data_srevice/Final_Report.pdf.

- สรารุณี ทองศรีคำ และมธุปายาส ทองมาก. (2559). อิทธิพลของการสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อความตั้งใจชมภาพยนตร์ไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 26(1), 129-149.
- สรีพร โพธิ์งาม. (2559). อิทธิพลของภาพลักษณ์ตรา ความเชื่อถือและความพึงพอใจ ต่อความภักดีต่อสาขาค้าของลูกค้าในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*, 1(1), 386-396.
- สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2561). *เศรษฐกิจดิจิทัล : ความท้าทายของเศรษฐกิจไทยในอนาคต*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2562). รายงานผลการสำรวจมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย ปี 2560, สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2562. จาก <https://www.etda.or.th/publishing-detail/value-of-e-commerce-survey-2017.html>.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). *เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy): นโยบายขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่*, สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2562. จาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2558/mar2558-2.pdf.
- อารียา สิลาร์สมิ. (2558). องค์ประกอบของเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และความไว้วางใจในการซื้อสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแบรนด์เนมผ่านเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. รายงานการศึกษานิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2556). *พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (มุมมองด้านการบริหาร)*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- Davis, Fred D., Bagozzi, Richard P., and Warshaw, Paul R. (1989). User Acceptance of Computer Technology: A Comparison of Two Theoretical Models. *Management Science*, 35(8), 982-1003.
- Lnwshop. (2562). รู้จัก Lnwshop, สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2562. จาก <https://www.lnwshop.com/features/whylnwshop>.
- Sogoodweb. (2562). *E-Marketplace คืออะไร*, สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2562. จาก <https://blog.sogoodweb.com/Article/Detail/9344/E-Marketplace>.

การจัดการความยุติธรรมเกี่ยวกับสถานะบุคคลตามกฎหมาย:
กรณีศึกษาพระเถระแห่งวัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่
Justice Management on Legal Personality: Case Study of Monks
and Novices of Suan Dok Temple, Chiang Mai Province

ศิวนุช สร้อยทอง¹ สมเกียรติ วรปัญญาานันต์² และ พันธุ์ทิพย์ สายสุนทร³
Siwanoot Soitong, Somkiat Worapunyaanun, and Phunthip Saisoonthorn

Received: June 16, 2019

Revised: August 8, 2019

Accepted: August 9, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาการจัดการความยุติธรรมของปัญหาการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมาย (ไร้รัฐไร้สัญชาติ) ของพระและเถระ 13 รูปของวัดสวนดอก เพื่อสร้างต้นแบบองค์ความรู้ในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่บุคลากรทางศาสนาในประเทศไทย โดยเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการทำงานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายจากห้องทดลองทางสังคมซึ่งเป็นเรื่องจริงในวัดสวนดอก ผ่านการสำรวจข้อเท็จจริง กำหนดสถานะ และพัฒนาสิทธิตามกฎหมาย ทั้งนี้ การสร้างต้นแบบในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายนี้ ย่อมนำมาสู่องค์ความรู้ในการจัดการสิทธิของพระและเถระ 13 รูป ซึ่งเป็นเจ้าของปัญหา ทั้งกรณีการจัดการปัญหาความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง การจัดการปัญหาความไร้สัญชาติ และการจัดการปัญหาความไร้รากเหง้า อันนำไปสู่การต่อยอดเพื่อสร้างคลินิกกฎหมายวัดสวนดอก เพื่อส่งต่อองค์ความรู้ต้นแบบในการจัดการปัญหาการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายของพระและเถระในประเทศไทยต่อไป

คำสำคัญ: พระและเถระ ไร้รัฐไร้สัญชาติ ห้องทดลองทางสังคม ปัญหาสถานะบุคคล คลินิกกฎหมาย

Abstract

This article researches the knowledge management of justice to the problem of legal personality (stateless and nationality-less), for 13 monks and novices of Suan Dok temple. This would create the knowledge model of legal aid for the stateless and nationality-less monk and novice in Thailand. This research for development (R&D) works by providing legal aid for true stories at Suan Dok temple as a social lab. The

¹ นักศึกษา หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ E-mail: Siwanoot.s@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดอกเตอร์ สาขากฎหมายเอกชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

³ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดอกเตอร์ สาขากฎหมายระหว่างประเทศ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

work processes are fact-finding, determination of rights and status by applicable law which relate to the fact, and development of right to justice for each situation. According to the model of legal aid, would lead to the knowledge of right management of 13 monks and novices, which includes solution management on stateless problem, solution management on nationality-less problem, and solution management on rootless problem. This lead to create the legal clinic of Suan Dok temple, for sharing the knowledge model of legal aid on legal personality problem for monk and novice in Thailand.

Keywords: monk and novice, stateless, social lab, legal personality problem, legal clinic

ความเป็นมา/บทนำ

พระและเณรซึ่งประสบความไร้รัฐไร้สัญชาตินั้น เป็นกลุ่มคนซึ่งมักถูกมองข้ามความสำคัญและจำเป็นในการขจัดปัญหาเนื่องจากอคติว่า “การบวชพระหรือบวชเณร เป็นความสุขสงบที่แยกออกจากปัญหาใด ๆ ทางโลก” แต่ในความเป็นจริงนั้นยังมีพระและเณรจำนวนไม่น้อยที่ประสบปัญหาดังกล่าว และสามารถแก้ไขได้ เพราะพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ นั้น เป็นพื้นที่ทำงานวิจัยเชิงพัฒนา (research to development) ภายใต้ห้องทดลองทางสังคมบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้เริ่มต้นทำงานกับประชาคมวิจัยในการให้ความช่วยเหลือแก่คนที่มีปัญหาการรับรองสิทธิในสถานะบุคคลตามกฎหมาย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา ในครั้งนี้เป็นการลงพื้นที่ทำงานอีกครั้งในวันที่ 2 – 3 เมษายน 2562 ภายใต้โครงการเชียงใหม่เมฆาศึกษาเพื่อพระและเณรเปราะบาง ตามคำร้องขอของท่านเจ้าคุณนิมิต หรือพระราชาชนูปิ ยอดคำ เจ้าอาวาสวัดสวนดอก พระอารามหลวง และท่านมหานิกม หรือพระมหานิกม มหาภิณิกขมโน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดท่าตอน เพื่อขจัดปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติ และปัญหาความเสมือนไร้รัฐไร้สัญชาติ ให้แก่พระและเณรเปราะบางในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะทายาทรุ่นสองจากเมียนมา ซึ่งกรณีนี้คณะทำงานได้เริ่มต้นศึกษาเรื่องจริงทางสังคม (true story) ผ่าน “พระและเณรเปราะบางในวัดสวนดอก” เป็นกรณีศึกษาต้นแบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างสูตรการทำงาน ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่พระและเณรเปราะบางในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

ในการทำงานครั้งนี้ ประชาคมวิจัยของบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ทำงานภายใต้แนวคิด S-LA-ET (พันธุ์ทิพย์ สายสุนทร, 2559, น.1) เพื่อสร้างข้อสรุปและข้อเสนอการวิจัยใน 5 โครงการ กล่าวคือ (1) “โครงการเพื่อสันติสุขประชาชนอาเซียน” หรือ โครงการพื้นที่การเรียนรู้เพื่อสันติสุขของประชาชนอาเซียน (2) “โครงการวิจัยเพื่อคนไร้เอกสาร” หรือโครงการวิจัยเรื่องการจัดการปัญหาของคนไร้เอกสารรับรองตัวบุคคลในประเทศไทย (3) “โครงการประเมินทายาทรุ่นสองจากเมียนมา” หรือโครงการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของชุดโครงการสถานะและปัญหาของทายาทรุ่นที่ 2 ของผู้ย้ายถิ่นจากประเทศเมียนมา (4) โครงการศึกษามหาบัณฑิต เรื่อง คนต่างด้าวที่รอการส่งออกนอกประเทศไทย

และ (5) โครงการศึกษาศุภนิพนธ์ เรื่อง การจัดการความยุติธรรมกรณีสถานะบุคคลตามกฎหมาย: บุตรของบุพการีที่มีสัญชาติไทย ซึ่งเป็นโครงการของผู้วิจัยเอง

โจทยวิจัย

โจทยวิจัยในงานนี้ คือ “พระและเถรในวัดสวนดอกนั้นประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติ หรือ เสมือนไร้รัฐไร้สัญชาติในลักษณะใดบ้าง และอย่างไร ตลอดจนมีความเป็นไปได้ในการจัดการปัญหาดังกล่าวอย่างไร”

วัตถุประสงค์

1. ทบทวนหลักกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายไทย นโยบาย และหลักการสำรวจข้อเท็จจริงที่จำเป็นสำหรับการขจัดความไร้รัฐไร้สัญชาติแก่พระและเถรในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อระดมสมองและออกแบบการพัฒนาสิทธิ
2. ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงลึกกับคนในแวดวงพระและเถรในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรับฟังสถานการณ์ปัญหาการเข้าถึงสิทธิอันจำเป็นของคนดังกล่าวที่ยังประสบปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติ โดยเฉพาะทายาทรุ่นสองจากเมียนมา
3. สร้างต้นแบบการพัฒนาสิทธิเพื่อขจัดความไร้รัฐไร้สัญชาติให้แก่พระและเถรในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อประยุกต์ใช้กับเจ้าของปัญหาในสถานการณ์เดียวกันในวัดอื่น ๆ ของประเทศไทย
4. สร้างและพัฒนาทีมประสิทธิภาพเพื่อขจัดปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติ และปัญหาความเสมือนไร้รัฐไร้สัญชาติ
5. สร้างไม้บรรทัดเพื่อประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของงานวิจัยต่อทายาทรุ่นสองจากเมียนมา อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการจัดการองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้อพยพจากเมียนมาในทศวรรษต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ด้วยผู้วิจัยทำงานภายใต้แนวคิดของ “การวิจัยเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย” ดังนั้น วิธีวิทยาในการศึกษาจึงเริ่มต้นจากเรื่องจริงทางสังคมซึ่งส่งคำร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมายมายังห้องทดลองทางสังคมบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ ซึ่งคำร้องดังกล่าวจะเข้าสู่การหารือของ “ประชาคมวิจัย” เพื่อพิจารณาว่าจะรับดำเนินการให้ความช่วยเหลือเป็นกรณีศึกษาต้นแบบ หรือส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากนั้นประชาคมวิจัยก็จะดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายผ่านห้องทดลองทางสังคมบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ โดยการสำรวจข้อเท็จจริง กำหนดสถานะบุคคล และพัฒนาสิทธิตามกฎหมาย อันจะนำไปสู่ “การค้นคว้าเชิงเอกสาร” ในส่วนของข้อเท็จจริงกรณีศึกษาต้นแบบอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน และข้อกฎหมาย/ข้อนโยบายที่เกี่ยวข้องในการทำงานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยหากปรากฏว่าไม่อาจค้นคว้าเชิงเอกสารในส่วนใด ก็จะไปสู่การ “สัมภาษณ์เชิงลึก” กับผู้ที่เกี่ยวข้อง (stakeholder) ต่อไป ซึ่งในท้ายที่สุดการทำงานจะนำไปสู่ “การ

ระดมสมอง” เพื่อถอดบทเรียนการทำงาน โดยส่งต่อองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นแล้วสู่สาธารณะ และส่งต่อข้อเสนอในการปฏิรูปข้อกฎหมาย/นโยบายที่จำเป็นต่อไป

ในการศึกษาวิจัยเพื่อพระและณเฑาะระบาง ณ วัดสวนดอกนี้เป็นการทำงานโดยวิธีวิทยาใน 5 ลักษณะ โดยในห้องปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายจริงนั้น อาจไม่ได้ดำเนินการทั้ง 5 ลักษณะตามลำดับเป็นเส้นตรง แต่จะทำงานในลักษณะวงกลมทับซ้อนซึ่งกันไปอย่างเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน กล่าวคือ

1. การทำประชาคมวิจัย (Research Community) ในการศึกษานี้มีการทำประชาคมวิจัย 3 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 เพื่อการออกแบบโครงการเพื่อพระและณเฑาะระบาง (12 มีนาคม 2562) ครั้งที่ 2 เป็นการประชุมทางโทรศัพท์เพื่อกำหนดวิธีการทำงานร่วมกัน (22 มีนาคม 2562) และครั้งที่สาม เพื่อกำหนดเป้าหมาย/วิธีการทำงาน/แบ่งงาน เพื่อให้ได้ผลการทำงานที่คาดหวังไว้ (25 มีนาคม 2562)

2. การทำห้องทดลองทางสังคม (Social Lab) เพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย (Legal Aid) มีการทำประชาคมวิจัย 3 ขั้นตอน คือ (1) การสำรวจข้อเท็จจริง หมายถึง การสำรวจข้อเท็จจริงอันเป็นจุดเกาะเกี่ยวระหว่างบุคคลกับรัฐเจ้าของตัวบุคคล (2) การกำหนดสถานะบุคคลตามกฎหมาย หมายถึง การปรับข้อเท็จจริงเข้ากับข้อกฎหมาย/นโยบายของไทยและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และ (3) การพัฒนาสิทธิ หมายถึง การดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายเพื่อจัดการปัญหาสถานะบุคคล

3. การค้นคว้าเชิงเอกสาร (Documentary Research) มีการค้นคว้าข้อกฎหมายระหว่างประเทศ และข้อกฎหมาย/นโยบายไทย เพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายใน 4 ประการ คือ (1) เพื่อการรับรองสถานะทะเบียนราษฎรให้แก่พระและณเฑาะระ ซึ่งประสบความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง (2) เพื่อการรับรองสัญชาติไทยโดยการเกิดในประเทศไทยแก่พระและณเฑาะระ ซึ่งมีบุพการีสัญชาติไทย (3) เพื่อการรับรองสัญชาติไทยโดยการเกิดในประเทศไทยแก่พระและณเฑาะระ ซึ่งเกิดในประเทศไทย และ (4) เพื่อการรับรองสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติแก่ทายาทรุ่นสองจากเมียนมา ซึ่งเกิดนอกประเทศไทย และอาศัยอยู่ในประเทศไทยมากกว่าสิบปี

4. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการศึกษานี้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคณะเจ้าของปัญหาและผู้สนับสนุนเจ้าของปัญหา จำนวน 2 ครั้ง คือ สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเฉพาะ (focus group) เพื่อปรับทัศนคติและกำหนดเป้าหมายการทำงานในรายละเอียดร่วมกัน (26 มีนาคม 2562) และต่อมาจึงกำหนดวิธีการทำงานในรายละเอียดร่วมกัน (2 เมษายน 2562)

5. การระดมสมอง (Brainstorming) มีการระดมสมองเพื่อแสวงหาความเป็นไปได้ในการจัดการสิทธิอันจำเป็นกับผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ครั้ง กล่าวคือ

5.1. เสวนาเพื่อระดมสมองถึงความเป็นไปได้ “เชิงเป้าหมาย - Goals Plan” ในการจัดการสิทธิอันจำเป็นของพระ/ณเฑาะระที่มีปัญหาการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายในจังหวัดเชียงใหม่ ผ่านกรณีศึกษาวัดสวนดอก และวัดท่าตอน ณ ห้องประชุมวัดสวนดอก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ (2 เมษายน 2562)

5.2. เสวนาเพื่อระดมสมองถึงความเป็นไปได้ “เชิงวิธีการ - Action Plan” ในการจัดการสิทธิอันจำเป็นของพระ/ณเฑาะระที่มีปัญหาการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายในจังหวัดเชียงใหม่ ผ่านกรณีศึกษาวัดสวนดอก และวัดท่าตอน ณ ห้องประชุมวัดสวนดอก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ (3 เมษายน 2562)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คนเปราะบาง หมายความว่า คนซึ่งมีปัญหาการเข้าไม่ถึงสิทธิมนุษยชน หรือเสี่ยง/ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งคนไร้รัฐไร้สัญชาติ หรือคนที่มีปัญหาการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมายเป็นหนึ่งในสิบสองกลุ่มตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562–2566) ของประเทศไทย ทั้งนี้ คนเปราะบาง 12 กลุ่ม หมายถึง (1) เด็กและเยาวชน (2) ผู้สูงอายุ (3) สตรี (4) ผู้พิการ (5) เกษตรกร และกลุ่มแรงงาน (6) ผู้ป่วย (กลุ่มผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วย/กลุ่มผู้เสพยา) (7) ชชาติพันธุ์ผู้ไร้รัฐไร้สัญชาติ และผู้แสวงหาที่พักพิง (8) ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ (9) นักปกป้องสิทธิมนุษยชน (10) ผู้ต้องขัง (ผู้ถูกกล่าวหา/ผู้ต้องหา/นักโทษ เด็ดขาด) (11) ผู้พ้นโทษ และ (12) ผู้เสียหาย/ผู้ตกเป็นเหยื่อ (เหยื่ออาชญากรรม เหยื่อค้ายมนุษย์ เหยื่อที่ถูกละเมิด สิทธิมนุษยชน เหยื่อความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น) และพยาน

2. ไม่บรรทัด หมายความว่า แนวคิดและเกณฑ์การประเมินผล ซึ่งในบทความนี้หมายถึง ผลลัพธ์และผลกระทบจากการศึกษาเกี่ยวกับทายาทรุ่นสองจากเมียนมา

ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า พระและเณรเปราะบางแห่งวัดสวนดอก จำนวน 13 รูปนั้น เป็นพระและเณรซึ่งเป็นคนชาติพันธุ์ไทยใหญ่แห่งอำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งด้อยโอกาสจากพื้นฐานครอบครัวที่ยากไร้ในพื้นที่ชายแดน หรือเป็นเด็กซึ่งพลัดพรากจากบุพการี เมื่อมีความประสงค์จะศึกษาเล่าเรียนจึงเริ่มต้นเข้ามาบวชเรียนตั้งแต่วัยเยาว์ ณ วัดท่าตอน ภายใต้ความดูแลของท่านมหานิกม และต่อมาเดินทางมาศึกษาพระธรรมต่อ ณ วัดสวนดอก ภายใต้ความดูแลของท่านเจ้าคุณนิมิต ดังนั้น วัดท่าตอนและวัดสวนดอกจึงเป็นเสมือนศูนย์การเรียนรู้ของพระและเณรด้อยโอกาส โดยพยายามจัดการศึกษาและจัดการคุณภาพชีวิตตั้งแต่วัยเยาว์จนกระทั่งเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพในไทย

ทั้งนี้ พระและเณรเปราะบางแห่งวัดสวนดอก จำนวน 13 รูปนั้น ประสบปัญหาการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมาย (ความไร้รัฐไร้สัญชาติ หรือความเสมือนไร้รัฐไร้สัญชาติ) ใน 5 สถานการณ์ ซึ่งจากการศึกษาปรากฏความเป็นไปได้ในการจัดการปัญหาดังกล่าว ดังนี้

1. กรณีที่ 1 : พระและเณรซึ่งประสบความไร้รัฐโดยสิ้นเชิง (undocumented person / totally stateless) กล่าวคือ พระและเณรเหล่านี้ไม่ได้รับการรับรองสถานะบุคคลทางทะเบียนราษฎรจากรัฐใดเลยบนโลก ปรากฏจำนวน 4 รูป โดยจำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1.1. กลุ่มแรก คือ “พม.ปี จารุวิโส (นามเพ็ญ)” ซึ่งไม่ปรากฏหนังสือสุทธิพระภิกษุและสามเณร และไม่ปรากฏการกำหนดรหัสประจำตัวผู้เรียนเพื่อเข้ารับบริการการศึกษาสำหรับผู้ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร (รหัส G) ซึ่งปัญหาสิทธิอันจำเป็นกรณีนี้ ท่านย่อมตกอยู่ในความไร้การรับรองตัวบุคคลโดยสิ้นเชิงโดยผู้รักษาการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งความไร้ตัวตนนี้เป็นความเปราะบางอย่างที่สุดซึ่งมนุษยชนหนึ่งควรได้รับความช่วยเหลือโดยเร่งด่วน

1.2. กลุ่มที่สอง คือ “สามเณรตีบ นายนาม และสามเณรหงษ์ เตียนวัน” ซึ่งไม่ปรากฏหนังสือสุทธิพระภิกษุและสามเณร แต่ปรากฏรหัส G จากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งปัญหาสิทธิอันจำเป็น

กรณีนี้ ท่านย่อมไร้เอกสารแสดงตนในสถานะพระภิกษุและสามเณรภายใต้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เนื่องจากมีการตีความในวงการสงฆ์ว่า เอกสารข้างต้นจัดทำได้เฉพาะคนซึ่งได้รับการบันทึกรับรองสัญชาติไทยในทะเบียนราษฎรเท่านั้น

1.3. กลุ่มที่สาม คือ “พระคำหลู่ นายหมอก” ซึ่งปรากฏหนังสือสุทธิพระภิกษุและสามเณร แต่ไม่ปรากฏรหัส G จากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งปัญหาสิทธิอื่นจำเป็นกรณีนี้ ท่านย่อมตกหล่นจากค่าหัวการศึกษาภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ

1.4. ความเป็นไปได้ในการจัดการปัญหาไร้รัฐโดยสิ้นเชิง เมื่อพิจารณาข้อกำหนด/ข้อนโยบายของรัฐไทยและระหว่างประเทศแล้ว พบว่า สิทธิในการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมาย (right to recognition of legal personality) เป็นสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายมหาชน ซึ่งรัฐเจ้าของตัวบุคคลโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายการทะเบียนราษฎร (อำเภอ/เขต/เทศบาล) ย่อมมีหน้าที่บันทึกสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรของรัฐ

- ตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ภายใต้ข้อ 6 ของ UDHR และข้อ 16 ของ ICCPR ตามกฎหมายไทยภายใต้มาตรา 38 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ประกอบระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน พ.ศ. 2562 ตลอดจนข้อนโยบายรัฐไทยภายใต้หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท 0309.1/ว36 ลงวันที่ 29 กันยายน 2559

- ดังนั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงของพระ/เณรแห่งวัดสวนดอก ว่า “ไร้รัฐโดยสิ้นเชิง และมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรไทย” โดยมีพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือรับรอง 2 คน ซึ่งอาจหมายถึงเจ้าอาวาส และพระครูแห่งวัดสวนดอก รวมถึงพยานวัตถุเป็นภาพถ่ายวัดซึ่งจำวัดอยู่จริงในปัจจุบัน ตลอดจนพยานเอกสารทั้งเอกสารการศึกษาทางธรรม อาทิ ทะเบียนประวัติพระภิกษุ สามเณร ประกาศนียบัตรการสอบปริยัติธรรม และเอกสารศึกษาทางโลก อาทิ วุฒิการศึกษาจากโรงเรียนต่าง ๆ เป็นต้น นายอำเภอเมืองเชียงใหม่ ย่อมมีหน้าที่จัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ท.ร.38 ก) และจัดทำบัตรบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนไว้ให้แสดงตน ภายใน 90 วันนับแต่ยื่นคำร้องตามหนังสือกรมการปกครองด่วนมาก ที่ มท 0309.1/ว3042 ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2558

2. กรณีที่ 2 : พระและเณรซึ่งมีสิทธิในสัญชาติไทยโดยการเกิดแบบไม่มีเงื่อนไข แต่ถูกบันทึกผิดทางทะเบียนราษฎรเป็นคนต่างด้าว กล่าวคือ พระและเณรเหล่านี้ “เป็นไทยโดยการเกิดโดยพลันตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ แต่กลับถูกบันทึกรับรองในทะเบียนราษฎรว่าเป็นคนต่างด้าว” โดยอาจหมายถึงคนสัญชาติไทยตามหลักสืบสายโลหิตจากบุพการี และคนสัญชาติไทยตามหลักดินแดน ทั้งนี้ ปรากฏจำนวน 1 รูป กล่าวคือ

2.1. กลุ่มนี้หมายถึง “ท่านเจ้าคุณนิมิตร หรือพระราชธมฺมิ ยอดคำ” ซึ่งเป็นคนชาติพันธุ์ไทยใหญ่ติดแผ่นดินแห่งอำเภอแม่เมาะ โดยตามข้อเท็จจริงนั้นสืบสายโลหิตจากมารดาสัญชาติไทย ซึ่งปัญหาสิทธิอื่นจำเป็นกรณีนี้ เขากลับตกอยู่ในสถานะ “บาปบริสุทธิ์ในคดีอาญา” เนื่องจากบุพการีบุญธรรมตามธรรมชาติดำเนินการทุจริตทางทะเบียนราษฎรให้ตั้งแต่วัยเยาว์ ส่งผลให้แม้ภายหลังปรากฏผลการ

ตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA) ว่าเป็นบุตรของมารดาสัญชาติไทย แต่กลับประสบปัญหาการรับรองสัญชาติไทยในทะเบียนราษฎร เนื่องจากเกี่ยวข้องกับคดีอาญาฐานแจ้งความเป็นเท็จในเอกสารทางทะเบียนราษฎรโดยมิชอบ ทั้งนี้ แม้ในท้ายที่สุดอัยการจังหวัดฝางมีคำสั่งยุติการดำเนินคดี เนื่องจากขาดอายุความ แต่การถูกบันทึกว่าเป็นบุตรของบุพการีต่างด้าวในทะเบียนประวัติผู้พลัดถิ่น (สัญชาติพม่า) ตามกฎหมายการทะเบียนราษฎร ที่ทำขึ้นโดยสำนักทะเบียนอำเภอในราว พ.ศ. 2519 - 2522 ยังไม่ได้รับการจำหน่ายหรือปรับปรุงให้ถูกต้อง เป็นเหตุให้มีบุคคลยกขึ้นเพื่อแจ้งความดำเนินคดีท่านเจ้าคุณนิมิต

2.2. ความเป็นไปได้ในการจัดการปัญหาไร้สัญชาติ เมื่อพิจารณาข้อกฎหมาย/ข้อนโยบายของรัฐไทยและระหว่างประเทศแล้ว พบว่า สิทธิในสัญชาติ (right to nationality) เป็นสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายมหาชน ซึ่งรัฐเจ้าของตัวบุคคล โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งทำหน้าที่นายทะเบียนราษฎร (อำเภอ/เขต/เทศบาล) ย่อมมีหน้าที่บันทึกรับรองสถานะคนสัญชาติในทะเบียนราษฎรของรัฐ เมื่อปรากฏว่า ท่านมีจุดเกาะเกี่ยวโดยการเกิดกับรัฐนั้น หรือปรากฏว่ามีจุดเกาะเกี่ยวภายหลังการเกิดแต่มีความกลมกลืน (socialization) กับรัฐนั้น

- ภายใต้จารีตประเพณีระหว่างประเทศนั้น สัญชาติตามหลักสืบสายโลหิตทั้งจากบิดาและมารดาเป็นสิทธิตามธรรมชาติแบบไม่มีเงื่อนไข ทั้งนี้ ปรากฏพันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้ข้อ 15 ของ UDHR และข้อ 24 ของ ICCPR ตามกฎหมายไทยภายใต้มาตรา 7(1) แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ซึ่งปฏิรูปเพื่อย้อนหลังการคืนสิทธิในการสืบสายโลหิตให้บุตรของมารดาสัญชาติไทย โดยเท่าเทียมกับกรณีสืบสายโลหิตจากบิดา ตลอดจนข้อนโยบายรัฐไทยภายใต้หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท 0309.1/ว30 ลงวันที่ 31 สิงหาคม 2558 ซึ่งวางแนวปฏิบัติของทุนการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมแก่คนยากไร้ ตลอดจนแนวปฏิบัติในการรับฟังพยาน DNA ว่าน่าเชื่อถือ โดยไม่ต้องสอบพยานบุคคลเพิ่มเติม นอกจากนี้ หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท 0309.1/ว45 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2558 ซึ่งวางแนวปฏิบัติให้สำนักทะเบียนต้องดำเนินการเพิ่มชื่อในสถานะคนสัญชาติไทยภายใน 3 วันนับแต่ได้รับแจ้งผล DNA

- ทั้งนี้ ทั้งจากข้อกฎหมายระหว่างประเทศและข้อกฎหมาย/นโยบายของรัฐไทย ไม่ปรากฏ “เงื่อนไขคดีอาญา” เพื่อรับรองสิทธิในสัญชาติไทยตามหลักสืบสายโลหิต ในกรณีของท่านเจ้าคุณนิมิต เมื่อเกิดปัญหาความสับสนจึงปรากฏการตีความยืนยันหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนมาก ที่ มท 0309/1187 ลงวันที่ 9 เมษายน 2561 ว่า สิทธิในสัญชาติตามหลักสืบสายโลหิตจากมารดา เป็นสัญชาติชาติไทยตามมาตรา 39 วรรคสอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงไม่อาจถูกถอนสัญชาติอันเนื่องจากความผิดในคดีอาญาได้

- ดังนั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงของพระ/เณรแห่งวัดสวนดอก ว่า “เป็นบุตรของมารดาสัญชาติไทย” ซึ่งไม่ว่าจะเกิดในประเทศไทย หรือนอกประเทศไทย ตลอดจนมีความผิดเกี่ยวข้องกับคดีอาญาหรือไม่ โดยในกรณีนี้ เมื่อปรากฏผลการตรวจพิสูจน์ DNA ว่าเป็นบุตรของมารดาสัญชาติไทย นายอำเภอแม่เมาะ ย่อมมีหน้าที่รับรองสถานะคนสัญชาติไทยและจัดทำทะเบียนบ้านตามมาตรา 36 และ 37

แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 โดยที่ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 3 วันนับแต่ได้รับแจ้งผล DNA

3. กรณีที่ 3 : พระและเณรซึ่งมีสิทธิในสัญชาติไทยโดยการเกิดแบบมีเงื่อนไข เนื่องจากเกิดในประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2525 จากบุพการีต่างด้าวซึ่งมีสถานะเข้าเมืองไม่ถาวร กล่าวคือ พระและเณรเหล่านี้ “มีสัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดน แต่มีเงื่อนไขการใช้สิทธิได้เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงซึ่งเป็นคุณสมบัติตามกฎหมายกำหนด” ทั้งนี้ ปรากฏจำนวน 3 รูป กล่าวคือ

3.1. กลุ่มแรก คือ “พม.จายยี วรฐาญี (นายสาม) และพม.ปัด สุหุโซ (บุญหละ)” เกิดที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ แต่ไม่ปรากฏพยานเอกสารรับรองการเกิดในประเทศไทย และยังไม่ได้รับการรับรองสิทธิในสัญชาติไทย ซึ่งปัญหาสิทธิอันจำเป็นกรณีนี้ ไร้พยานเอกสารรับรองการเกิดในประเทศไทย ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงการรับรองสิทธิในสัญชาติตามหลักดินแดน

3.2. กลุ่มที่สอง คือ “พม.ชนกันต์ ฐิตพุทธิ” ซึ่งปรากฏพยานเอกสารรับรองการเกิดในประเทศไทย และได้รับการรับรองสิทธิในสัญชาติไทยเพราะเกิดในประเทศไทยแล้ว ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา 7 ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ประกอบมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ซึ่งปัญหาสิทธิอันจำเป็นกรณีนี้คือ มีความเข้าใจผิดว่าการได้รับบัตรประชาชนไทยในปี พ.ศ. 2559 ของท่านผู้นี้ หมายความว่า ท่านมีสัญชาติไทยภายหลังการเกิด จึงถูกปฏิบัติเยี่ยงบุคคลที่มีสิทธิและสถานะของคนที่มีสิทธิในสัญชาติไทยภายหลังการเกิด

3.3. ความเป็นไปได้ในการจัดการปัญหาไร้หลักฐานรับรองการเกิด เมื่อพิจารณาข้อกฎหมาย/ข้อนโยบายของรัฐไทยและระหว่างประเทศแล้ว พบว่า สิทธิในการจดทะเบียนการเกิด (right to birth registration) เป็นสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายมหาชน ซึ่งรัฐเจ้าของตัวบุคคล โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายทะเบียนราษฎร (อำเภอ/เขต/เทศบาล) ย่อมมีหน้าที่บันทึกรับรองการเกิดในทะเบียนราษฎร เมื่อปรากฏว่าเขามีข้อเท็จจริงว่าเกิดในดินแดนของรัฐนั้น

- ตามพันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้ข้อ 6 ของ UDHR ข้อ 16 ของ ICCPR และข้อ 7 ของ ICRC ตามกฎหมายไทยภายใต้ข้อกำหนดการจดทะเบียนการเกิดย้อนหลัง มาตรา 18 หรือมาตรา 20/1 แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ประกอบประกาศสำนักทะเบียนกลางเรื่องหลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีการในขอหนังสือรับรองการเกิดตามมาตรา 20/1 แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ตลอดจนข้อนโยบายรัฐไทยภายใต้หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท 0309.1/ว84 ลงวันที่ 23 สิงหาคม 2551

- ดังนั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงของพระ/เณรแห่งวัดสวนดอก ว่า “เกิดในประเทศไทย” โดยมีพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือรับรอง 2 คน ยืนยันสถานการณ์เกิดในประเทศไทยได้ นายอำเภอแม่เมาะ ย่อมมีหน้าที่จัดทำสูติบัตร ตามมาตรา 18 และมาตรา 20 หรือหนังสือรับรองการเกิดในประเทศไทย (ท.ร.20/1) ตามกฎหมาย

3.4. ความเป็นไปได้ในการจัดการปัญหาไร้สัญชาติ พิจารณาข้อกฎหมาย/ข้อนโยบายของรัฐไทยและระหว่างประเทศแล้ว พบว่า สิทธิในสัญชาติ (right to nationality) เป็นสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายมหาชน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

- ภายใต้จารีตประเพณีระหว่างประเทศนั้น สัญชาติตามหลักดินแดนจากสถานที่เกิดเป็นสัญชาติโดยการเกิด ทั้งนี้ ปรากฏพันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้ข้อ 15 ของ UDHR และข้อ 24 ของ ICCPR ตามกฎหมายไทยภายใต้ข้อกฎหมายสัญชาติโดยการเกิดตามหลักดินแดนแบบมีเงื่อนไข มาตรา 7 ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ประกอบมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2559 รวมถึงประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2560 ตลอดจนข้อนโยบายรัฐไทยภายใต้หนังสือกรมการปกครอง ด่วนมาก ที่ มท 0309/ว3993 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2560

- ดังนั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงของพระ/เณรแห่งวัดสวนดอก ว่า “มีหลักฐานการเกิดในประเทศไทย และมีคุณสมบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2559” โดยกรณีของพระ/เณรแห่งวัดสวนดอกนั้น เป็นคุณสมบัติ “กลุ่มบุตรของคนที่ยอพยพเข้ามาในราชอาณาจักรและเข้ามาอาศัยอยู่เป็นเวลานานแล้ว (ไม่น้อยกว่าสิบห้าปี)” นายอำเภอแม่เฒ่า/ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ย่อมมีหน้าที่รับคำร้องและดำเนินการพิจารณาคุณสมบัติเพื่อรับรองสิทธิในสัญชาติไทยโดยหลักดินแดน ตามมาตรา 7 ทวิ วรรคสองตามกฎหมาย

- ทั้งนี้ เมื่อเกิดปัญหาความสับสนจึงปรากฏการตีความยืนยันหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท 0309.1/ว3158 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558 ว่า สัญชาติไทยโดยหลักดินแดน ตามมาตรา 7 ทวิ วรรคสอง เป็นสัญชาติไทยโดยการเกิด

4. กรณีที่ 4 : พระและเณรซึ่งไร้สัญชาติและเกิดนอกประเทศไทย กล่าวคือ พระและเณรเหล่านี้ “ได้รับการรับรองสถานะบุคคลในทะเบียนราษฎรไทย แต่ไร้สัญชาติ และปรากฏข้อเท็จจริงว่าเกิดนอกประเทศไทย” ทั้งนี้ ปรากฏจำนวน 4 รูป กล่าวคือ

4.1. กลุ่มแรก คือ “สามเณรมั่น ลูติะ สามเณรอนันต์ ทองสุข และสามเณรอุตมะ เขียมลาย” เกิดที่ประเทศเมียนมา แต่อพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยนานแล้ว แต่กลับได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติประเภทบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (ท.ร.38 ก)

4.2. กลุ่มที่สอง คือ “พระมหาสมบุรณ์ ธมฺมทินโน” เกิดที่ประเทศเมียนมา แต่อพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยนานแล้ว จึงได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติชุมชนบนพื้นที่สูง (ไม่ใช่ชาวเขา) และทะเบียนบ้านประเภทคนอยู่ชั่วคราว (ท.ร.13)

ปัญหาสิทธิอันจำเป็นทั้งสองกรณีข้างต้นนี้ ท่านยังมีสถานะเป็นคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย จึงเกิดอุปสรรคเมื่อต้องเดินทางออกนอกพื้นที่ จะต้องขออนุญาตออกนอกพื้นที่ต่ออำเภอเจ้าของทะเบียน

4.3. ความเป็นไปได้ในการจัดการปัญหาไร้สัญชาติ พิจารณาข้อกฎหมาย/ข้อนโยบายของรัฐไทยและระหว่างประเทศแล้ว พบว่า สิทธิในสัญชาติ (right to nationality) เป็นสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายมหาชน

- ภายใต้จารีตประเพณีระหว่างประเทศนั้น สัญชาติตามหลักดินแดนจากการอาศัยอยู่มานานจนกลมกลืนกับรัฐนั้นเป็นสัญชาติภายหลังการเกิด ทั้งนี้ ปรากฏพันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้ข้อ 15 ของ UDHR และข้อ 24 ของ ICCPR ตามกฎหมายไทยภายใต้ข้อกฎหมายสัญชาติภายหลังการเกิดตามหลักดินแดนแบบมีเงื่อนไข มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508

- อย่างไรก็ดี ปัจจุบันยังปรากฏปัญหาการตีความว่า การครองสมณเพศเป็นพระ/เณรนั้น เป็นลักษณะคุณสมบัติของการแปลงสัญชาติในส่วนการมีอาชีพเป็นหลักฐานหรือไม่ หากตีความว่าการมีอาชีพเป็นหลักฐานนั้นจำเป็นต้องมีรายได้เช่นเดียวกับสามัญชนทั่วไป การแปลงสัญชาติของพระ/เณรไร้สัญชาติย่อมไม่สามารถดำเนินการได้เลย แต่ถ้าตีความว่า มีอาชีพ พระ/เณรในกรณีนี้ ก็จะขาดคุณสมบัติที่จะร้องขอแปลงสัญชาติเป็นไทย

5. กรณีที่ 5 : พระและเณรซึ่งอาจประสบความไร้รากเหง้า คือ พระและเณรเหล่านี้ “ไม่ปรากฏบุพการี หรือไม่สามารถติดตามหาบุพการีได้” ปรากฏจำนวน 1 รูป คือ

5.1. กลุ่มนี้หมายถึง “สามเณรเมิง รุ่งก่า” ซึ่งเคยได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติของคนต่างด้าวที่ได้รับให้อยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นกรณีพิเศษ (ท.ร.38/1) ในฐานะผู้ติดตามมารดา ซึ่งในขณะนั้นอายุเพียง 3 ขวบ ต่อมาเมื่ออายุได้ 8 ขวบ ถูกมารดาทอดทิ้งไว้ ณ ศูนย์เลี้ยงเด็กบ้านเด็กกำพร้าอำเภอมะนัง จากนั้น ท่านจึงถูกส่งมาบวชเรียนภายใต้ความดูแลของท่านมหานิกม ณ วัดท่าตอน และถูกส่งต่อมาบวชเรียนภายใต้การดูแลของท่านเจ้าคุณนิมิต ณ วัดสวนดอก ซึ่งปัญหาสิทธิอันจำเป็นกรณีนี้ท่าน “อาจตกอยู่ในสถานะไร้รากเหง้า” หากพิสูจน์ได้ว่าไม่สามารถติดตามหาบุพการีได้จริง

5.2. ความเป็นไปได้ในการจัดการปัญหาไร้สัญชาติ เมื่อพิจารณาข้อกฎหมาย/ข้อนโยบายของรัฐไทยและระหว่างประเทศแล้ว พบว่า สิทธิในสัญชาติเป็นสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายมหาชน

- ตามพันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้ข้อ 15 ของ UDHR และข้อ 24 ของ ICCPR ตามกฎหมายไทยภายใต้ข้อกฎหมายเพื่อคนไร้รากเหง้า มาตรา 19/2 แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 โดยเป็นบทสันนิษฐานเพื่อรับรองสิทธิในสัญชาติโดยการเกิดให้แก่เด็ก/อดีตเด็กซึ่งไม่สามารถพิสูจน์สถานะการเกิดและสัญชาติได้ หากอาศัยอยู่ในประเทศไทยต่อเนื่องเป็นเวลาสิบปี ตลอดจนข้อนโยบายรัฐไทยภายใต้หนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท 0309/ว11682 ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2562

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเพื่อจัดการความยุติธรรมให้แก่พระและเณรซึ่งประสบความไร้รัฐไร้สัญชาติ ผ่านกรณีศึกษาพระและเณรแห่งวัดสวนดอก จำนวน 13 รูป เป็นต้นแบบการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ซึ่งนำมาสู่ข้อสรุป 5 ประการ และข้อเสนอแนะ 4 ประการ ดังนี้

1. บทสรุป

1.1. จากการทบทวนข้อกฎหมายระหว่างประเทศและข้อกฎหมายไทย พบว่า มีความครบถ้วนและเพียงพอต่อการขจัดปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติแล้ว ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลไทยก็มีมาตรฐานเป็นสากล จะมีเพียงข้อนโยบายเกี่ยวกับการรับรองสัญชาติของคนเกิดนอกประเทศไทยที่ยังมีความขัดแย้งกันและไม่ครบถ้วน จนทำให้การแก้ปัญหของคนกลุ่มนี้ล่าช้ากว่าคนในลักษณะอื่น ๆ ดังนั้น ในภาพรวมของการจัดการความไร้รัฐไร้สัญชาติของพระและเณรจึงเหลือเพียงการสร้างประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเท่านั้น

1.2. จากการแลกเปลี่ยนเชิงลึกพบว่า ปัญหาสิทธิอันจำเป็นของพระและเณรที่มีปัญหาสถานะบุคคลนั้น เป็นปัญหาเนื่องจากความไม่รู้กฎหมาย/นโยบายที่ถูกต้อง ทำให้เกิดอุปสรรคในการใช้สิทธิตามกฎหมายและกลายเป็นทุกขภาวะให้ไม่สามารถศึกษาธรรมศาสนาได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะปัญหาการไร้หนังสือสุทธิพระภิกษุและสามเณรสำหรับคนซึ่งไร้รัฐโดยสิ้นเชิง ปัญหาการแก้ไขชื่อ - สกุล ในหนังสือสุทธิ ฯ ให้ตรงตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร นอกจากนี้ยังปรากฏปัญหาการขอหนังสืออนุญาตเดินทางออกนอกพื้นที่เขตควบคุม เป็นต้น

1.3. จากการทำงานทดลองให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย พบว่า มีต้นแบบการพัฒนาสิทธิพระและเณรไร้รัฐไร้สัญชาติ 13 รูป โดยปรากฏลักษณะปัญหา 5 กลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่ได้ผ่านขั้นตอนการสำรวจข้อเท็จจริง และขั้นตอนการกำหนดสิทธิและสถานะตามกฎหมายแล้ว เหลือเพียงการเริ่มต้นนับหนึ่งในการพัฒนาสิทธิตามขั้นตอนของกฎหมายซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินงานต่อไปเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับพระและเณรไร้รัฐไร้สัญชาติรูปอื่น ๆ ในประเทศไทยซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

1.4. การทำงานครั้งนี้ได้เริ่มต้นพัฒนาทีมประสิทธิภาพระหว่างภาควิชาการซึ่งเชี่ยวชาญการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเพื่อขจัดปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติโดยบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ และภาคเจ้าของปัญหาที่เป็นพระและเณรที่มีปัญหาสถานะบุคคลในวัดสวนดอกซึ่งพยายามก่อตั้งคลินิกกฎหมายวัดสวนดอก แต่ปัญหาส่วนใหญ่ยังเป็นเรื่องทัศนคติของเจ้าของปัญหาในการแสวงหาและยอมรับข้อเท็จจริงของตนเอง ตลอดจนเชื่อมการทำงานกับภาควิชาการสำคัญด้านนิติศาสตร์และสังคมศาสตร์ซึ่งอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยพบความสนใจจากมหาวิทยาลัยพายัพและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทั้งนี้ จำเป็นต้องพัฒนาทีมประสิทธิภาพกับผู้รักษาการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อให้เกิดการทำงานเชิงรุกต่อไป

1.5. การทำงานครั้งนี้เป็นการเริ่มต้นพัฒนากรอบความคิดเพื่อประเมินผลลัพธ์และผลกระทบในมิติของพระและเณรไร้รัฐไร้สัญชาติซึ่งเป็นทายาทรุ่นสองจากเมียนมา ซึ่งในเบื้องต้นพบว่าข้อกฎหมายและข้อนโยบายเกี่ยวกับพระและเณรยังปรากฏปัญหาความสับสนในการบังคับใช้อย่างเท่าเทียมเมื่อบางรูปตกอยู่ในความไร้รัฐไร้สัญชาติ

2. ข้อเสนอแนะ

2.1. การสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อจัดการทัศนคติที่ถูกต้องกับเจ้าของปัญหา เพื่อทำงานภายใต้ขั้นตอนของกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญตั้งแต่เริ่มต้นและเป็นงานที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การอบรมองค์ความรู้จัดการปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติของเจ้าของปัญหาแต่ละลักษณะ รวมถึง การจัดการสิทธิอันจำเป็นแต่ละเรื่อง จึงจำเป็นที่ต้องทำต่อเพื่อพระและเถรไร้รัฐไร้สัญชาติในวัดสวนดอก โดยสิ่งนี้จะเป็นการสนับสนุนให้คลินิกกฎหมายวัดสวนดอกสามารถเกิดขึ้นได้จริงอย่างยั่งยืน

2.2. การสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อจัดการทัศนคติที่ถูกต้องกับผู้รักษาการตามกฎหมาย เพื่อทำงานเชิงรุกในการขจัดความไร้รัฐไร้สัญชาติของพระและเถรซึ่งเป็นกลุ่มที่ถูกมองข้าม ความสำคัญ เป็นงานสำคัญของส่วนราชการในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้น การอบรมองค์ความรู้การจัดการปัญหาความไร้รัฐไร้สัญชาติของพระและเถรไร้รัฐไร้สัญชาติ ตลอดจนการเชื่อมฐานข้อมูลพระและเถรไร้รัฐไร้สัญชาติระหว่างกรมการปกครองและสำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ ดังที่กรมการปกครองได้ทำงานแล้วกับนักเรียนไร้รัฐไร้สัญชาติของกระทรวงศึกษาธิการ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการสั่งการเชิงระบบ การติดตาม และการประมวลผลการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3. การสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อความชัดเจนในข้อกฎหมายและนโยบาย ภายใต้สำนักพุทธศาสนาแห่งชาติต่อพระและเถรไร้รัฐไร้สัญชาติ โดยพัฒนาประกาศหรือหนังสือสั่งการเชิงตำรา ย่อมเป็นการขจัดปัญหาการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมสำหรับคนกลุ่มนี้

2.4. การสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภาควิชาการในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อร่วมศึกษา และพัฒนานโยบายการแปลงสัญชาติของกลุ่มพระและเถรซึ่งเกิดนอกประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตีความถึง การปฏิบัติตนเป็นสมณะพระและเถรในประเทศไทยนั้น เป็นการประกอบอาชีพอันเป็น หลักฐานตามที่กฎหมายสัญชาติกำหนดหรือไม่ ซึ่งปรากฏมีปกติประเพณีปกครองของรัฐไทยเพื่อสงฆ์ ต่างด้าวที่เกิดนอกประเทศไทย แต่ยังไม่มีการประมวลเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจน จึงเป็นการกิจที่ ภาควิชาการในภาคเหนือควรสนใจ

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562.

พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551.

พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร. (2559). S-LA-ET ในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่คนที่มี ปัญหาการรับรองสถานะบุคคลตาม กฎหมายโดยบางกอกคลินิกนิติธรรมศาสตร์ คืออะไรกัน?, สืบค้นเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2562. https://docs.google.com/document/d/1OAG3VV MY8b2_qVCwksx7JfxmF878SFwUludsWIV1MAY/edit?usp=sharing.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

คิวนุช สร้อยทอง. (2562). แบบสำรวจข้อเท็จจริงเพื่อพระและเณรที่มีปัญหาการรับรองสถานะบุคคล ตามกฎหมาย, สืบค้นเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2562. <https://docs.google.com/document/d/1xCBsSKEDCo2Vzz6KGSEHk69yvn5GuV9FjoLFNGoVG5c/edit?usp=sharing>.

หนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท 0309/ว11682 เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหามุสลิม และสัญชาติกรณีเด็กและบุคคลไร้รากเหง้า ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2562.

หนังสือกรมการปกครอง ด่วนมาก ที่ มท 0309/3993 เรื่อง การปฏิบัติในการพิจารณาให้สัญชาติไทย ตามมาตรา 7 ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 และมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 7 ธันวาคม 2559 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2560.

หนังสือกรมการปกครอง ด่วนมาก ที่ มท 0309.1/ว3042 เรื่อง ชักซ้อมแนวทางปฏิบัติในการแก้ไข ปัญหาเรื่องสัญชาติและสถานะบุคคล ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2558.

หนังสือสำนักงานอัยการจังหวัดพังงา ที่ อส 0042(พังงา)/3152 เรื่อง แจ้งผลคดีอาญาที่ฟ้องศาล ลงวันที่ 3 ธันวาคม 2561.

หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ด่วนมาก ที่ มท 0309/1187 เรื่อง การยื่นขอสัญชาติไทย กรณีนาย นิमित ยอดคำ หรือพระราชธิดาฯ ลงวันที่ 9 เมษายน 2561.

หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท 0309.1/ว30 เรื่อง การใช้หลักฐานผลการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม หรือดีเอ็นเอเพื่อการลงรายการสัญชาติไทย ลงวันที่ 31 สิงหาคม 2558.

หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท 0309.1/ว36 เรื่อง การจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลที่ไม่มีสถานะทาง ทะเบียน หรือบุคคลประเภท 0 ลงวันที่ 29 กันยายน 2559.

หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท 0309.1/ว45 เรื่อง การตรวจสอบสารพันธุกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาลูกหลาน และสิทธิของคนไทยที่ตกหล่นทางทะเบียนราษฎร ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2558.

Convention on the Rights of the Child – CRC, 1989.

International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR, 1966.

Universal Declaration on Human Rights – UDHR, 1948.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ จักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ

Marketing Mix Factors Influencing Purchase Decision Process Sport Bicycles

นิทยา แฟงเดโช¹ และ ชินโนส วิสิฐนิธิกิจ²

Nittaya Fangdacho and Chinnaso Visitnitikija

Received: July 2, 2019

Revised: September 23, 2019

Accepted: September 24, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด กระบวนการตัดสินใจ เปรียบเทียบกระบวนการตัดสินใจ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจ ประชากรในการศึกษาคือกลุ่มปั่นจักรยาน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 31-40 ปีขึ้นไป สถานภาพสมรส การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงาน เอกชน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกซื้อ จักรยาน ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก กระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อจักรยาน ภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ผลการทดสอบสมมติฐานข้อมูลส่วนบุคคล ด้านอายุ เพศ และสถานภาพที่แตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจแตกต่างกัน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกซื้อ จักรยานมีความสัมพันธ์ต่อกระบวนการตัดสินใจภาพรวมมีความสัมพันธ์สูงทิศทางเดียวกัน ปัจจัย ส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมทางการตลาด มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกซื้อจักรยาน ในระดับที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด การตัดสินใจซื้อ จักรยาน

Abstract

This research aimed to study the importance of marketing mix factors, the decision-making process, compare the decision-making process classified by personal information, and the relationship between marketing mix factors and decision-making processes. The population in the study were 400 cyclists' group in Bangkok, findings indicated that the majority of respondents were male, age 31-40 years old, married

¹ นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต สวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250 e-Mail: fangdachon@gmail.com

² อาจารย์ ดอกเตอร์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต สวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250 e-Mail: chinnaso12@gmail.com

status, bachelor degree holders, private employee, and average monthly income 20,001-30,000-baht. The marketing mix factors in buying a bike the overall picture was very important. The decision to buy a bike the overall picture was very important. The hypothesis testing of personal data in terms of age, sex, and different status have a different effect on the decision-making process. The marketing mix factors in choosing to buy a bicycle were related to the decision-making process. Overall, the relationship was high in the same direction. Price, marketing mix factors, distribution channels, and marketing promotion was important to decide to buy a bike at the level of statistical significance at .05 level.

Keywords: marketing mix, purchasing decision, bicycle

ความเป็นมา/บทนำ

การจัดกิจกรรมทางการตลาดเกี่ยวกับจักรยาน กระแสการใส่ใจในสุขภาพ การประหยัดพลังงาน การรักษาสีสิ่งแวดล้อม และมีเส้นทางที่เอื้อในการปั่นจักรยานเพื่อออกกำลังกาย ทั้งเส้นทางในกรุงเทพฯ และเส้นทางที่เป็นธรรมชาติทำให้คนหันมาปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้น จึงทำให้ทางธนาคารไทยพาณิชย์ เล็งเห็นว่าคนหันมาใส่ใจสุขภาพมากขึ้นจึงขยายเลนจักรยานพร้อมเปิดตัวเลนจักรยานที่ได้มาตรฐานระดับโลกซึ่งเริ่มเมื่อ 23 มีนาคม 2561 โดยใช้ชื่อ สนามลู่ปั่นจักรยาน “เจริญสุขมงคลจิต” และชื่อภาษาอังกฤษ Happy And Healthy Bike Lane โดยใช้แทนชื่อเดิม สกายเลนไทยแลนด์ (Sky Lane Thailand) ซึ่งมีสถิติผู้ใช้งานกว่า 14,000 คนต่อสัปดาห์ (Sky Lane Thailand, 2558) แสดงให้เห็นจำนวนผู้ที่สนใจที่จะใช้จักรยานที่เพิ่มมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับภาพรวมตลาดจักรยานของประเทศไทยในปี 2561 ซึ่งมีมูลค่าตลาดรวม 7,500 ล้านบาท แบ่งเป็นตลาดจักรยาน 4,500 ล้านบาท เติบโต 5-7% และตลาดอุปกรณ์เสริม เช่น อะไหล่ แฟชั่นเสื้อผ้า อุปกรณ์ตกแต่งจักรยาน ฯลฯ 3,000 ล้านบาท เติบโต 15% (Thansettakij, 2560) แต่ในปัจจุบันพบว่าปัญหาของนักปั่นจักรยานบางรายที่ยังไม่กล้าตัดสินใจซื้อจักรยานสำหรับปั่นเพื่อออกกำลังกายนั้น สาเหตุมาจากผู้ปั่นบางรายไม่รู้จะซื้อจักรยานแบบใดให้เหมาะกับการใช้งาน รวมทั้งยังไม่รู้ว่าการปั่นจักรยานเพื่อออกกำลังกายแล้วจะมีประโยชน์อย่างไรบ้าง และวิธีการใช้งานที่ถูกวิธีจะต้องปั่นแบบใดเพื่อให้ร่างกายแข็งแรง เพราะการปั่นจักรยานเป็นการออกกำลังกายเพื่อเสริมสุขภาพที่ดีประเภทหนึ่งเป็นการออกกำลังกายที่เป็นจังหวะ ไม่หนักต่อข้อต่อต่าง ๆ ให้ประโยชน์ทำให้กล้ามเนื้อหัวใจแข็งแรง ร่างกายฟิต นอกจากนี้ การปั่นจักรยานโดยเฉลี่ยจะใช้พลังงานประมาณ 300 แคลอรี/ชั่วโมง ซึ่งการใช้พลังงานขนาดนี้ถ้าทำสม่ำเสมอสามารถลดความอ้วนได้ ป้องกันการเจ็บป่วย ทำให้ประหยัดรายจ่ายจากค่ารักษาพยาบาล การที่ผู้ปั่นจักรยานได้ทราบถึงประโยชน์ของการปั่นจักรยานจึงทำให้ผู้ปั่นจักรยานตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริโภค จึงสนใจที่จะศึกษาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ เพื่อนำข้อมูล

จากผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการทำการตลาดจักรยานเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อออกกำลังกาย

จากความเป็นมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาปัญหาที่พบจากหลาย ๆ ปัจจัยของนักปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพ เพื่อนำข้อมูลจากการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดจำหน่ายรถจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสำคัญต่อการซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ
2. เพื่อศึกษากระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ
3. เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ

ขอบเขตการวิจัย

ด้านเนื้อหา ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดซึ่งประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) และศึกษากระบวนการการตัดสินใจเลือกซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพของผู้บริโภค โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีกระบวนการการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค 5 ขั้นตอนคือ การรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น (Problem Recognition) การค้นหาข้อมูล (The Information Sources) การประเมินผลการเลือก (Alternatives Evaluation) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) และการประเมินผลภายหลังการซื้อ (Post Purchase Evaluation)

ด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชากรในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยทำงาน มีความสามารถในการตัดสินใจซื้อจักรยาน และผู้ปั่นจักรยานในกรุงเทพมหานคร มีประชากรปั่นจักรยานจำนวน 150,000 คน (กองนโยบายและแผนงานสำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร, 2559) ซึ่งผู้วิจัยได้ขอกำหนดเป็น 400 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากเขตปกครองของกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้เลือกแบบไม่ทราบกลุ่มประชากร เนื่องจากผู้ปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพมีเส้นทางปั่น และสวนสาธารณะที่หลากหลายจึงไม่เลือกแบบเจาะจง

ด้านระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ระหว่างเดือน มิถุนายน – พฤศจิกายน พ.ศ.2561

กรอบแนวคิดของการวิจัย

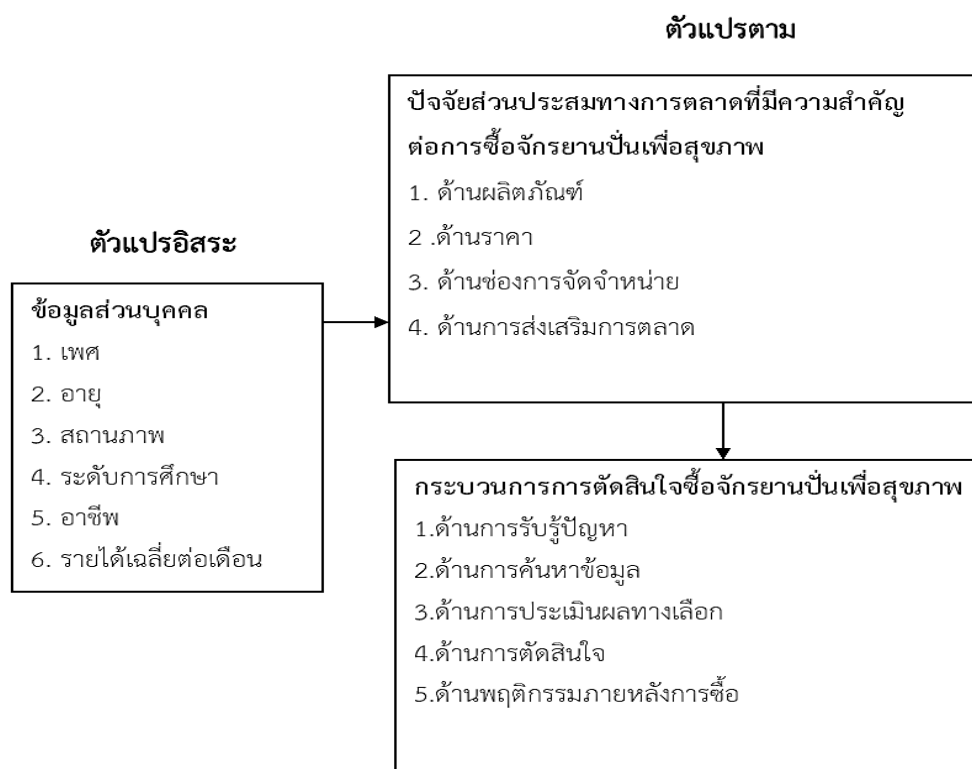

Figure 1 Conceptual framework of research factors that affect decision buy a spinning bike for health

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม
2. โครงสร้างแบบสอบถามประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน การสร้างลักษณะคำถามเป็น ลักษณะนามบัญญัติ (Nominal Scale) และเรียงอันดับ (Ordinal Scale) เป็นการวัดข้อมูลเพื่อจัดแบ่ง ข้อมูลออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยมีคำตอบให้เลือกหลายคำตอบแต่ผู้ตอบสามารถ เลือกตอบเพียงข้อเดียว ข้อมูลที่วัดได้ในระดับนี้ใช้สถิติอย่างง่ายในการคำนวณคือ ค่าร้อยละ โดย ในส่วนข้อมูลส่วนที่ 1 ประกอบด้วยจำนวนคำถามทั้งสิ้น 6 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) คือ

1. เพศ	ระดับการวัดตัวแปรแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale)
2. อายุ	ระดับการวัดตัวแปรแบบเรียงอันดับ (Ordinal Scale)
3. สถานภาพ	ระดับการวัดตัวแปรแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale)
4. ระดับการศึกษา	ระดับการวัดตัวแปรแบบเรียงอันดับ (Ordinal Scale)
5. อาชีพ	ระดับการวัดตัวแปรแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale)
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ระดับการวัดตัวแปรแบบเรียงอันดับ (Ordinal Scale)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อจักรยาน โดยเป็นลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความสำคัญออกเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วยจำนวนคำถามทั้งสิ้น 27 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ โดยเป็นลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วยจำนวนคำถามทั้งสิ้น 27 ข้อ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องในสำนวนภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามจำนวน 3 ท่านโดยหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้รับการปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความสมบูรณ์อีกครั้ง และนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้ที่ปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพในกรุงเทพมหานคร จำนวน 40 ชุด แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดสอบความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบัค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาใช้เกณฑ์ค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไปจะตอบแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นเพียงพอสำหรับใช้เป็นมาตรฐานของมาตรวัด ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งชุดนี้จำนวน 40 ชุดกับประชากรผู้ที่ปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างพบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .95 มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยการหาอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) โปรแกรม Microsoft Excel ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปพร้อมคำอธิบายผล และนำผลที่ได้มานำเสนอเพื่อวิเคราะห์ตามลักษณะของตัวแปรต่าง ๆ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้คือค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้คือ t-test, F-test (One-way ANOVA) Correlation Coefficient Regression Analysis

การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อออร์จักรยาน โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะมีค่าระหว่าง $-1 < r < 1$ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560, น. 361)

ค่า r เป็นลบ แสดงว่า x และ y มีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม

ค่า r เป็นบวก แสดงว่า x และ y มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน

ค่า r มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า x และ y มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันและมีความสัมพันธ์กันมาก

ค่า r มีค่าเข้าใกล้ -1 แสดงว่า x และ y มีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม และไม่มี ความสัมพันธ์กันมาก

ค่า $r = 0$ แสดงว่า x และ y ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

ค่า r เข้าใกล้ 0 แสดงว่า x และ y ไม่มีความสัมพันธ์เลย

เกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.60 – 0.79 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระดับสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.40 – 0.59 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.20 – 0.39 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระดับน้อย

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.01 – 0.19 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ระดับน้อยมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ที่ 0 แสดงว่า ไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงเส้นตรง

ค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อออร์จักรยาน ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560, น. 361)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน เพศชาย อายุระหว่าง 31-40 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานเอกชน และรายได้ประจำต่อเดือนเฉลี่ย 20,001-30,000 บาท ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ มีรายละเอียดดังนี้

ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ จากการศึกษาข้อมูลระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อจักรยาน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด ในภาพรวมเมื่อพิจารณาถึงรายด้าน มีระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 4 รายการ ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{x} = 4.31$) ด้านราคา ($\bar{x} = 4.23$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{x} = 4.08$) และการส่งเสริมการตลาด ($\bar{x} = 4.07$) ตามลำดับโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็น อยู่ในระดับสำคัญมาก 7 รายการ ประกอบด้วย ลักษณะของจักรยาน / สมรรถนะในการปั่นจักรยานมีประสิทธิภาพดี (ระบบเกียร์เบรค) วัสดุที่ใช้ทำมีคุณภาพแข็งแรงน้ำหนักเบา ราคาสินค้าของ

จักรยานมีความน่าเชื่อถือ รูปลักษณ์สีสันทนของจักรยานสวยงาม ขึ้นส่วนอะไหล่สามารถหาได้ง่าย และตราสินค้าของจักรยานมีชื่อเสียง

2. ด้านราคา ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็นอยู่ในระดับความสำคัญมาก 7 รายการ ประกอบด้วย ราคามีส่วนในการตัดสินใจซื้อจักรยาน ราคามีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับคุณภาพ แสดงราคาสินค้าที่ชัดเจน ราคาถูกเมื่อเทียบกับยี่ห้ออื่นในรุ่นที่ใกล้เคียง ค่าบำรุงรักษามีความเหมาะสม สามารถขายต่อได้ราคาดี และค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาต่ำ

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผลจากการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็น อยู่ในระดับความสำคัญมาก 5 รายการ ประกอบด้วย ช่องทางการจัดจำหน่ายมีความน่าเชื่อถือ ช่องทางการจัดจำหน่ายสามารถเข้าถึงได้ง่าย ช่องทางการจัดจำหน่ายมีสินค้าหลากหลาย ช่องทางการจัดจำหน่ายมีสินค้าครบถ้วน และร้านจักรยานติดต่อสะดวกมีที่จอดรถเพียงพอ

4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็น อยู่ในระดับความสำคัญมาก 8 รายการ ประกอบด้วย มีการบริการหลังการขาย การรับประกันหลังการขาย มีการให้ส่วนลดจากราคาปกติ มีการอัปเดตข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีการบริการผ่อนชำระ มีระบบสมาชิกที่มีการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า มีการโฆษณาตามสื่อต่าง ๆ และการให้ของแถม

การตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพจากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อจักรยาน พบว่า ด้านการรับรู้ปัญหา ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ในภาพรวมของกระบวนการตัดสินใจอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการรับรู้ปัญหา ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 2 รายการ ประกอบด้วย ผู้บริโภคซื้อเพราะชอบเป็นการส่วนตัว และผู้บริโภคซื้อเพราะเหมาะสำหรับการใช้งาน ระดับเห็นด้วยปานกลาง 4 รายการ คือ ผู้บริโภคซื้อเพื่อทดแทนคันเก่าที่ขายไป ผู้บริโภคซื้อเพื่อความสะดวกสบาย ผู้บริโภคซื้อเพื่อนำไปใช้ภายในครอบครัว และผู้บริโภคซื้อเพื่อไปใช้ภายในธุรกิจ

2. ด้านการค้นหาข้อมูล ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง โดยมีรายละเอียดความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 4 รายการ ประกอบด้วย เว็บไซต์เกี่ยวกับรถจักรยาน บุคคลที่ผู้บริโภคเชื่อถือ/ใกล้ชิด พนักงานขาย/สถานที่จำหน่าย และบทวิจารณ์จากผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านสื่อต่าง ๆ และระดับเห็นด้วยปานกลาง 3 รายการ คือ นิตยสารรถจักรยาน โบรชัวร์/แคตตาล็อก และดารา/พรีเซ็นเตอร์โฆษณาต่าง ๆ

3. ด้านการประเมินทางเลือก ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 5 รายการ ประกอบด้วย ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ เปรียบเทียบราคากับยี่ห้ออื่น ๆ ร้านค้าที่ให้ราคาได้ถูกที่สุด ร้านค้าที่เพื่อนแนะนำ และร้านค้าอยู่ใกล้บ้าน และระดับเห็นด้วยปานกลาง 1 รายการ คือ ใกล้ที่ทำงาน

4. ด้านการตัดสินใจซื้อ ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 2 รายการ ประกอบด้วยโอกาส เช่น ได้ในราคาที่ถูก เป็นต้น และมีคนสนับสนุน ให้ผู้มีประสบการณ์ในการใช้รถจักรยานมีส่วนร่วมช่วยในการตัดสินใจซื้อ และระดับเห็นด้วยปานกลาง 2 รายการ คือ พนักงานขายมีส่วนช่วยในการตัดสินใจซื้อ และพ่อ แม่ ญาติ พี่น้อง เพื่อน ช่วยในการตัดสินใจซื้อ

5. ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 4 รายการ ประกอบด้วยมีความพึงพอใจต่อรถจักรยาน กลับมาใช้บริการที่ร้านค้าตัวแทนจำหน่ายที่ซื้อไปเดิม กลับมาซื้อที่ร้านค้า/ตัวแทนจำหน่ายเดิมอีกครั้ง และแนะนำให้เพื่อนหรือคนใกล้ชิดให้มาซื้อจากร้านค้า/ตัวแทนจำหน่ายเดิม

6. ด้านกระบวนการตัดสินใจ ผลจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 5 รายการ ประกอบด้วยด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านการรับรู้

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพที่แตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน ที่ไม่แตกต่างกัน แต่ข้อมูลด้านเพศ ด้านอายุ และด้านสถานภาพที่แตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยานที่แตกต่างกัน

Table 1 The comparison of the bicycle purchasing decision process classified by gender

กระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.	ผลการทดสอบ
ชาย	1.617	1	1.617	5.285	.022*	แตกต่าง
หญิง	121.760	398	.306			
รวม	123.377	399				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาก Table 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของเพศที่แตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน พบว่าเพศแตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Table 2 The comparison of the differences between people of different ages affects the decision making process of buying bicycles.

กระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน	Sum of Df	Mean F	Sig	ผลการทดสอบ
	Squares	Square		
ระหว่างกลุ่ม	4.304	3 1.435	4.772	.003* แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	119.073	396 .301		
รวม	123.377	399		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาก Table 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีอายุแตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อจักรยาน พบว่าบุคคลที่มีอายุแตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้วิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ ดัง Table 3

Table 3 The analysis of individual differences in the overview of the bicycle purchasing decision process level classified by age range

ช่วงอายุ	น้อยกว่า 31 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	มากกว่า 50 ปี
น้อยกว่า 31 ปี		.117	.020 *	.000*
31-40 ปี			.290	.006*
41-50 ปี				.059
มากกว่า 50 ปี				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาก Table 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน จำแนกตามอายุพบว่า บุคคลที่มีช่วงอายุน้อยกว่า 31 ปี กับ ช่วงอายุ 41-50 ปี ช่วงอายุน้อยกว่า 31 ปี กับช่วงอายุมากกว่า 50 ปี และช่วงอายุ 31-40 ปี กับ ช่วงอายุมากกว่า 50 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

Table 4 The comparison of the differences between people of different statuses affects the decision making process of buying bicycles.

กระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน	Sum of Df	Mean F	Sig	ผลการทดสอบ
	Squares	Square		
ระหว่างกลุ่ม	4.541	3 1.514	5.044	.002* แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	118.836	396 0.3		
รวม	123.377	399		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จาก Table 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อจักรยาน พบว่าบุคคลที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อจักรยานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้วิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ ดัง Table 5

Table 5 The results of the double discrepancy analysis of the decision making process of buying bicycles.

สถานภาพ	โสด	สมรส	หม้าย	หย่าร้าง/แยกกันอยู่
โสด		.001*	.218	.028*
สมรส			.850	.124
หม้าย				.226
หย่าร้าง/แยกกันอยู่				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จาก Table 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของกระบวนการตัดสินใจซื้อจักรยาน จำแนกตามสถานภาพพบว่าบุคคลที่มีสถานภาพ โสด กับ สมรส และสถานภาพ โสด กับ หย่าร้าง/แยกกันอยู่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

Table 6 The comparison of the differences between people of different educational levels affects the decision making process of buying bicycles.

กระบวนการตัดสินใจซื้อจักรยาน	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig	ผลการทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	.853	2	.426	1.382	.252	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	122.524	397	.309			
รวม	123.377	399				

จาก Table 6 เปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อจักรยาน พบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อจักรยาน มีค่า Sig เท่ากับ 0.252 ซึ่งมากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลัก H0 แสดงว่าระดับการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อจักรยานที่ไม่แตกต่างกัน

Table 7 The comparison of the differences between people of different occupations affects the decision making process of buying bicycles.

กระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig	ผลการทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	2.349	4	.587	1.917	.107	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	121.027	395	.306			
รวม	123.377	399				

จาก Table 7 เปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อจักรยาน พบว่า กระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน มีค่า Sig เท่ากับ 0.107 ซึ่งมากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลัก H0 แสดงว่าอาชีพแตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยานที่ไม่แตกต่างกัน

Table 8 The comparison of the differences between people of different monthly incomes affects the decision making process of buying bicycles.

กระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig	ผลการทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	2.463	3	.616	2.012	.092	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	120.914	395	.306			
รวม	123.377	399				

จาก Table 8 เปรียบเทียบความแตกต่างของบุคคลที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีผลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยานพบว่า กระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน มีค่า Sig เท่ากับ 0.092 ซึ่งมากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลัก H0 แสดงว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยานที่ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับกระบวนการการตัดสินใจเลือกซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ

Table 9: The marketing mix factors are related to the bicycle purchasing decision process in general.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ความสัมพันธ์กระบวนการการตัดสินใจซื้อในภาพรวม			
	r	ค่า Sig	ระดับความสัมพันธ์	ลำดับ
ด้านผลิตภัณฑ์	.404	.000**	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	4
ด้านราคา	.561	.000**	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	3
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.566	.000**	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	1
ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	.564	.000**	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	2
ภาพรวมเฉลี่ย	.635		สูงทิศทางเดียวกัน	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก Table 9 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน ระดับความสัมพันธ์สูงทิศทางเดียวกัน

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ

Table 10: The comparison of the marketing mix factors that influence the bike purchasing decision process.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	Std.					ผลการทดสอบ
	B	Error	Beta	t	Sig	
(Constant)	.981	.201		4.870	.000*	มี
ด้านผลิตภัณฑ์	.100	.053	.088	1.898	.058	ไม่มี
ด้านราคา	.223	.054	.236	4.131	.000*	มี
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.183	.053	.215	3.472	.001*	มี
ด้านส่งเสริมทางการตลาด	.173	.051	.211	3.418	.001*	มี

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาก Table 10 พบว่า ปัจจัยส่วนส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสำคัญต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน ตามปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากโดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{x} = 4.17$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 4 รายการ ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{x} = 4.31$) ด้านราคา ($\bar{x} = 4.23$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{x} = 4.08$) และการส่งเสริมการตลาด ($\bar{x} = 4.07$) ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ จำเขียน (2555, น. 44) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อจักรยานประเภทเสือภูเขาของผู้ที่ปั่นจักรยานในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด อยู่ในระดับสำคัญมาก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อจักรยาน อยู่ในระดับสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{x} = 4.31$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 7 รายการ ประกอบด้วย ลักษณะของจักรยาน /สมรรถนะในการปั่น ($\bar{x} = 4.50$) จักรยานมีประสิทธิภาพดี (ระบบเกียร์เบรค) ($\bar{x} = 4.37$) วัสดุที่ใช้ทำมีคุณภาพ แข็งแรงน้ำหนักเบา ($\bar{x} = 4.36$) ราคาสินค้าของจักรยานมีความน่าเชื่อถือ ($\bar{x} = 4.32$) รูปลักษณ์สีสันทนของจักรยานสวยงาม ($\bar{x} = 4.29$) ชิ้นส่วนอะไหล่สามารถหาได้ง่าย ($\bar{x} = 4.22$) และราคาสินค้าของจักรยานมีชื่อเสียง ($\bar{x} = 4.14$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรวัฒน์ รุ่งเรือง (2559, น. 92) การศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับสำคัญมาก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ที่มีผลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน อยู่ในระดับสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{x} = 4.07$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 7 รายการ ประกอบด้วย ราคามีส่วนในการตัดสินใจซื้อจักรยาน ($\bar{x} = 4.40$) ราคามีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับคุณภาพ ($\bar{x} = 4.28$) แสดงราคาสินค้าที่ชัดเจน ($\bar{x} = 4.23$) ราคาถูกเมื่อเทียบกับยี่ห้ออื่นในรุ่นที่ใกล้เคียง ($\bar{x} = 3.99$) ค่าบำรุงรักษามีความเหมาะสม ($\bar{x} = 3.90$) สามารถขายต่อได้ราคาดี ($\bar{x} = 3.84$) และค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาต่ำ ($\bar{x} = 3.83$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ญัฐพงศ์ เกตุเฒ (2560, น. 90) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อจักรยาน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคาอยู่ในระดับสำคัญมาก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ที่มีผลต่อการกระบวนการตัดสินใจซื้อจักรยาน อยู่ในระดับสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{x} = 4.23$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 5 รายการ ประกอบด้วย ช่องทางการจัดจำหน่ายมีความน่าเชื่อถือ ($\bar{x} = 4.32$) ช่องทางการจัดจำหน่ายสามารถเข้าถึงได้ง่าย ($\bar{x} = 4.29$) ช่องทางการจัดจำหน่ายมีสินค้าหลากหลาย ($\bar{x} = 4.18$) ช่องทางการจัดจำหน่ายมีสินค้าครบถ้วน ($\bar{x} = 4.18$) และร้านจักรยานติดต่อ

สะดวกมีที่จอดรถเพียงพอ ($\bar{x} = 4.17$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คักคินที ชมภูพฤกษ์ (2558, น. 44) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อจักรยานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับสำคัญมาก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านส่งเสริมการตลาด ที่มีผลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน อยู่ในระดับสำคัญมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{x} = 4.08$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 8 รายการ ประกอบด้วย มีการบริการหลังการขาย ($\bar{x} = 4.38$) การรับประกันหลังการขาย ($\bar{x} = 4.36$) มีการให้ส่วนลดจากราคาปกติ ($\bar{x} = 4.16$) มีการอัปเดตข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ($\bar{x} = 4.00$) มีการบริการผ่อนชำระ ($\bar{x} = 3.99$) มีระบบสมาชิก มีการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า ($\bar{x} = 3.95$) มีการโฆษณาตามสื่อต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.90$) และมีการให้ของแถม ($\bar{x} = 3.88$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภานุพงศ์ สีสด (2558, น. 33) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อผู้บริโภคในอำเภอเมืองลำปางในการตัดสินใจซื้อจักรยาน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับสำคัญมาก

กระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน ในด้านการรับรู้ปัญหา ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก 5 รายการ ประกอบด้วย ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ($\bar{x} = 4.15$) ด้านการประเมินทางเลือก ($\bar{x} = 3.92$) ด้านการค้นหาข้อมูล ($\bar{x} = 3.72$) ด้านการตัดสินใจซื้อ ($\bar{x} = 3.63$) และด้านการรับรู้ปัญหา ($\bar{x} = 3.57$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนาวรัตน์ อินทรสกุล (2560, น. 11) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อจักรยานเสือภูเขา พบว่า กระบวนการตัดสินใจในด้านการรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น ด้านการค้นหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านการประเมินผลหลังการซื้อ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ สถานภาพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยาน ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนาวรัตน์ อินทรสกุล (2560, น. 7) ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อจักรยานเสือภูเขา ที่พบว่าด้านเพศ อายุ สถานภาพ แตกต่างกันมีผลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยานเสือภูเขาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสำคัญต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อจักรยานมีดังนี้

ปัจจัยทางด้านส่วนประสมทางการตลาด (ด้านผลิตภัณฑ์) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร จากแบบสอบถามผู้บริโภคได้ให้ความสำคัญอันดับแรกกับลักษณะของจักรยาน/สมรรถนะในการปั่น ในส่วนของผู้ประกอบการควรนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการจัดหา

จักรยานที่เหมาะสมกับการใช้งานในแต่ละสถานที่ เช่น จักรยานแม่บ้าน จักรยานพับได้ จักรยานไฮบริด จักรยานมินิไบค์ และจักรยานบีเอ็มเอ็กซ์ เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้มีทางเลือกในการตัดสินใจซื้อเพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบการสามารถนำผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นมากำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นยอดขายซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด

ปัจจัยทางด้านส่วนประสมทางการตลาด (ด้านราคา) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร จากแบบสอบถามผู้บริโภคได้ให้ความสำคัญอันดับแรกในเรื่องราคาราคามีส่วนในการตัดสินใจซื้อจักรยาน ผู้ประกอบการควรนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดราคาขายให้เหมาะสม และตรงกับความต้องการของผู้บริโภคเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ

ปัจจัยทางด้านส่วนประสมทางการตลาด (ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร จากแบบสอบถามผู้บริโภคได้ให้ความสำคัญอันดับแรกคือ ช่องทางการจัดจำหน่ายมีความน่าเชื่อถือ ผู้ประกอบการควรนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้หรือกำหนดกลยุทธ์เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ เช่น ข้อมูลอัพเดทอยู่เสมอ มาตรฐานการรับรองความปลอดภัย เพราะในยุคนี้มีการหลอกลวงอย่างมากผ่านโลกดิจิทัล ซึ่งผู้บริโภคกลัวเรื่องข้อมูลต่าง ๆ ที่อาจจะหลุดไปยังผู้ไม่หวังดี และควรทำช่องทางให้ง่ายต่อการติดต่อ ซึ่งการสร้างช่องทางการติดต่อง่าย ๆ สามารถช่วยให้ผู้บริโภครู้สึกอุ่นใจอย่างมากว่าเวลามีปัญหาจะสามารถติดต่อได้ ทั้งยังสร้างลูกค้าหรือเปิดให้ลูกค้าใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นมาด้วยการที่มีช่องทางติดต่อนี้

ปัจจัยทางด้านส่วนประสมทางการตลาด (ด้านส่งเสริมทางการตลาด) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร จากแบบสอบถามผู้บริโภคได้ให้ความสำคัญอันดับแรกคือ การบริการหลังการขายมีส่วนในการตัดสินใจซื้อจักรยาน ผู้ประกอบการควรนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อสร้างความประทับใจของผู้บริโภคในเรื่องของการดูแลผู้บริโภคหลังการขาย เช่น ระบบการประกันสินค้าชำรุด สามารถเปลี่ยนได้ภายในกี่วัน มีช่องทางการสื่อสารที่ว่องไวและทันสมัยภายในหลักนาที เช่น การสร้างไลน์กรุ๊ประหว่างผู้ขายและผู้บริโภคเพื่อสื่อสารให้เป็นลายลักษณ์อักษรทำให้ไม่พลาดหรือลืม และเพิ่มความว่องไวในการตอบรับ การบริการหลังการขายเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการสามารถนำผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นมากำหนดกลยุทธ์เพื่อกระตุ้นยอดขายซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นของทัศนคติหรือความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อจักรยานกับพฤติกรรมการเลือกซื้อจักรยานปั่นเพื่อสุขภาพ ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้ทราบความถึงต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในด้านอื่น ๆ เช่น กลยุทธ์การตลาด 4Cs ในเรื่องการแก้ปัญหาของลูกค้า (Customer Solution) ต้นทุนลูกค้า (Cost of Customer) ความสะดวกของลูกค้า (Convenience) และการสื่อสารกับลูกค้า (Communication) ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อจักรยานของผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

- กองนโยบายและแผนงานสำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร. (2559). แนวโน้มของผู้ใช้จักรยานใน กรุงเทพมหานคร, สืบค้นเมื่อ มกราคม 2561. <https://www.facebook.com/notes>.
- ณัฐพงศ์ เกตุเอม. (2560). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อจักรยานเสือหมอบของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ และการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญ บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ธีรวัชร รุ่งเรือง. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อจักรยานในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาการตลาด) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- เนาวรัตน์ อินทรสกุล. (2560). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อจักรยานเสือภูเขาของผู้บริโภค. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปาริชาติ จำเขียน. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อจักรยานประเภทเสือภูเขาของผู้ที่ปั่นจักรยานในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภานุพงศ์ สีสด. (2558). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อผู้บริโภคในอำเภอเมืองลำปาง. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขากการตลาด) มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ศักดิ์นที ชมภูพฤษ. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อจักรยานในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาโลจิสติกส์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Gogolico. (2558). *Sky Lane Thailand* ลูบปั่นจักรยานรอบสนามบินสุวรรณภูมิที่ทุกคนรอคอย, สืบค้นเมื่อ มกราคม 2561. <https://www.stepectra.com/sky-lane-thailand-opening/>.
- Thansettakij. (2560, 27 เมษายน). ตลาดจักรยานโลกซบ สิ้นค้าเงินจ่อไทย เปิดช่องนักปั่นซื้อของดี ราคาถูก. *ฐานเศรษฐกิจ*, สืบค้นเมื่อ มกราคม 2561. <https://www.thansettakij.com/content/144292>.

การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Academic Administration of Princess Chulabhorn Science High School in the Northeast

จิโรบล วรรณธนะ¹ และ อรนุช ศรีสะอาด²

Chirobon Wanthana and Oranuch Srisaard

Received: July 8, 2019

Revised: September 23, 2019

Accepted: September 24, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครู และ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 123 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test และ F-test

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการในภาพรวมและรายด้านแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนการสอน การวางแผนงานวิชาการ และการพัฒนาหลักสูตร

2. ผู้บริหารและครูที่มีเพศและวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการวางแผนงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การบริหาร การบริหารงานวิชาการ การบริหารโรงเรียน

Abstract

The purpose of the research is to: 1) examine and assess the various opinion of the administrators and teachers and 2) compare and consider a suitable opinion to be used in the academic administration of Princess Chulabhorn Science High School in the Northeast classified by gender, academic degrees and work experience. A sample was

¹ นิสิต หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000. e-Mail: chirobon60@gmail.com

² อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000. e-Mail: oranuch.s@msu.ac.th

taking in to consideration, which consisted of 123 school administrators and teachers. A questionnaires was used to collect the data. The data was statistically analyzed included mean, standard deviation, t-test and F-test.

The results showed that:

1) The opinion of the administrators and teachers were overall higher in all aspects as follows; measurement and assessment, instruction management, planning academic and curriculum development.

2) The administrators and teachers with different gender and academic degrees, have no differences in opinion towards academic administration in all aspects except with differences in work experience. There are statistically significant differences in planning academic at .05 levels.

Keywords: administration, academic administration, school administration

บทนำ

งานวิชาการเป็นงานหลักที่ต้องให้ความสำคัญ ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐาน และคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานทางวิชาการ การจัดการศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการบริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งการบริหารงานวิชาการที่ประสบปัญหาย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของโรงเรียนและนักเรียน แต่หากการบริหารงานวิชาการ มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ คุณภาพของโรงเรียนและนักเรียนจะได้รับการพัฒนาตามไปด้วย (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553, น. 2)

ปัญหาและความท้าทายที่เกิดจากระบบการศึกษาในประเทศไทย คือ ระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังเป็นจุดอ่อน บุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรมในระดับก้าวหน้า สัดส่วนของบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาต่อประชากรยังอยู่ระดับต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว ส่งผลให้ประเทศไทยเสียโอกาสที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในหลายด้าน ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษา ด้านคุณภาพการศึกษา คือคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ของนักเรียนอายุ 15 ปี ในวิชาวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์สูงขึ้น และจำนวนโครงการ/งานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้/นวัตกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น ด้านการตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง คือ สัดส่วนผู้เรียนวิทยาศาสตร์ สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้น เมื่อเทียบกับผู้เรียนสังคมศาสตร์ ดังนั้น แผนการศึกษาแห่งชาติจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น. 93) เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติ

บรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมายวิสัยทัศน์และแนวคิดการจัดการศึกษา โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพราะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการนำประเทศเข้าสู่สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่รัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันกำหนดกรอบทิศทางและเป้าหมายการผลิตและพัฒนากำลังคนที่ชัดเจนในสาขาต่าง ๆ เพื่อการผลิตกำลังคนที่ตรงกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ พัฒนาหลักสูตรการศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่สามารถสร้างเสริมทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะด้านภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และทักษะดิจิทัล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น. 100-103)

โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคมีภารกิจหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ไปสู่ความเป็นนักวิจัย นักประดิษฐ์ นักคิดค้น ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ที่มีความสามารถระดับสูงเยี่ยม เทียบเคียงกับนักวิจัยชั้นนำของนานาชาติ มีจิตวิญญาณมุ่งมั่นพัฒนาประเทศชาติ มีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมโลก และธรรมชาติสามารถสร้างองค์ความรู้ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้กับประเทศชาติ และสังคมไทยในอนาคต (ศูนย์บริหารโครงการพัฒนาโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย สพฐ, 2560, น. 1) โดยการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษให้ไปศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อที่จะสามารถผลิตกำลังคนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี ยังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่องานบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะสามารถทราบถึงจุดเด่นและจุดด้อยเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการและนักเรียน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามภารกิจหลักของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของอุทัย บุญประเสริฐ (2540, น. 34) ได้กล่าวว่า การบริหารวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาปรากฏเด่นชัด เมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ และคาดหวังว่าผลของการวิจัยจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้ปรับปรุง พัฒนาการบริหารงานวิชาการทั้งในโรงเรียน และกลุ่มโรงเรียนอื่น ๆ รวมทั้งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารระดับสูง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการต่อไป ให้สามารถผลิตกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดี มีทักษะ สมรรถนะ มีความคิดสร้างสรรค์ทางนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ ตลอดจนการสร้างงานวิจัย นวัตกรรม ที่มีคุณภาพให้มากยิ่งขึ้นและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ให้บรรลุผลสำเร็จเป็นไปตามอุดมการณ์และเป้าหมายของโรงเรียน ซึ่งจะสามารถตอบสนองตามความต้องการและเป้าหมายในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มศักยภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อรองรับพลวัตของโลกและการแข่งขันในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2561 ใน 3 จังหวัด คือ มุกดาหาร บัรรัมย์ และเลย ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 12 คน และครู จำนวน 168 คน รวมทั้งสิ้น 180 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ 4 ด้าน ดังนี้ 1. การพัฒนาหลักสูตร 2. การวางแผนงานวิชาการ 3. การจัดการเรียนการสอน และ 4. การวัดผลและประเมินผล

ขอบเขตด้านพื้นที่ในการดำเนินการวิจัย

โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือใน 3 จังหวัด คือ มุกดาหาร บัรรัมย์ และเลย

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ปีการศึกษา 2561 ตั้งแต่เดือน มีนาคม - พฤษภาคม พ.ศ. 2562

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู กลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2561 ใน 3 จังหวัด คือ มุกดาหาร บัรรัมย์ และเลย ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 9 คน และครู จำนวน 114 คน รวมทั้งสิ้น 123 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามจำนวนที่ได้จากการเทียบกับตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, น. 607-610)

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการดำเนินงานในการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานวิชาการ จำนวน 4 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตร การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการดำเนินงานในการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะเป็นคำถามปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตราชการในการขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากทางคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงผู้บริหารโรงเรียน

2. ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยจัดส่งทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์แบบข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมเป็นรายด้านและรายข้อ

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกสถานภาพเป็น เพศ วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยใช้สถิติการทดสอบ t-test และ F-test

ผลการวิจัย

1. การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โดยภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุด ได้แก่ การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนการสอน การวางแผนงานวิชาการ และการพัฒนาหลักสูตร มีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 การวัดและประเมินผล พบว่า ในภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับข้อความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือ 1) วิธีการดำเนินการออกและคัดเลือกข้อสอบกลางภาคและปลายภาคเรียน 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตรงตามที่กำหนดไว้ และ 3) การกำหนดปฏิทินการดำเนินการวัดผลและประเมินผล ส่วนข้อความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อใช้เป็นแนวทางในปีต่อไป

1.2 การจัดการเรียนการสอน พบว่า ในภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับข้อความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุด

3 ลำดับแรก คือ 1) มีวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอหลากหลาย และทันสมัย ตรงกับความต้องการ 2) การออกแบบห้องปฏิบัติการต่าง ๆ จำนวนเครื่องมือและอุปกรณ์การทดลองในห้องปฏิบัติการที่โรงเรียนจัดเตรียมไว้ให้ และ 3) สภาพห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ มีสภาพเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ สะอาด ปลอดภัย มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท ไม่แออัด ฯลฯ ส่วนข้อความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย

1.3 การวางแผนงานวิชาการ พบว่า ในภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับข้อความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือ 1) กระบวนการสรรหาและคัดเลือกนักเรียนที่มีความเที่ยงตรงและมีความเชื่อถือได้ เพื่อให้ได้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง 2) วิธีการคัดเลือกช่วยให้ได้นักเรียนที่มีคุณสมบัติที่มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการคัดเลือกนักเรียนช่วยให้ได้นักเรียนที่มีคุณสมบัติที่มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ส่วนข้อความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำตารางเรียนของโรงเรียน

1.4 การพัฒนาหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับข้อความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือ 1) การจัดกิจกรรมทางวิชาการ เช่น การส่งเสริมการจัดทำโครงงานของนักเรียน การส่งเสริมความเป็นเลิศโอลิมปิกวิชาการ ค่ายวิชาการ เป็นต้น 2) การจัดทำแผนการเรียนรู้ฉบับย่อ และ 3) การจัดเนื้อหาหลักสูตรช่วยพัฒนานักเรียนให้บรรลุตามอุดมการณ์และเป้าหมาย ส่วนข้อความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกันและการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต

2. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานภาพผลการวิจัย เป็นดังนี้

2.1 ผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหารและครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวางแผนงานวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบประเด็นสำคัญที่จะอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารามราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายผลเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

1.1 การพัฒนาหลักสูตร ในภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือ 1) การจัดกิจกรรมทางวิชาการ เช่น ค่ายวิชาการ การส่งเสริมการจัดทำโครงงานของนักเรียน การส่งเสริมความเป็นเลิศทางโอลิมปิกวิชาการ เป็นต้น 2) การจัดทำแผนการเรียนรู้รายบัย และ 3) การจัดเนื้อหาหลักสูตรช่วยพัฒนานักเรียนให้บรรลุตามอุดมการณ์และเป้าหมาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมทางวิชาการ เช่น ค่ายวิชาการ การส่งเสริมการจัดทำโครงงานของนักเรียน การส่งเสริมความเป็นเลิศโอลิมปิกวิชาการ เป็นต้น เป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างเสริมในการให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับมาฝึกฝนและฝึกปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียนต้องการ โดยที่การจัดทำแผนการเรียนรู้รายบัย ก็คือหลักสูตรที่แสดงรายละเอียดในแต่ละวิชาเพื่อที่ครูผู้สอนจะได้นำไปเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารามราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนไปในทิศทางและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ประกอบกับการจัดเนื้อหาหลักสูตรจะช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นไปและสอดคล้องกัน เพื่อให้บรรลุตามอุดมการณ์และเป้าหมายของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, น.16) ได้สรุปว่า การบริหารวิชาการเป็นการบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาภัทร แสงทอง (2557, น. 683) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่าโรงเรียนได้ดำเนินการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อวางแผนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม

1.2 การวางแผนงานวิชาการ ในภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือ 1) กระบวนการสรรหาและคัดเลือกนักเรียนที่มีความเที่ยงตรงและมีความเชื่อถือได้เพื่อให้ได้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง 2) วิธีการคัดเลือกช่วยให้ได้นักเรียนที่มีคุณสมบัติที่มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการคัดเลือกนักเรียนช่วยให้ได้นักเรียนที่มีคุณสมบัติที่มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหนึ่งในปัจจัยหลักที่สำคัญที่จะสามารถทำให้การบริหารโรงเรียน

ประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ก็คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวณี อึ้งวรากร (2557, น.271) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่โรงเรียนวิทยาศาสตร์ : กรณีศึกษา โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ตรัง เพื่อศึกษาบริบทของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยสู่โรงเรียนวิทยาศาสตร์ พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาควรมีกระบวนการสรรหาและคัดเลือกนักเรียนที่มีความเที่ยงและมีความเชื่อถือได้ เพื่อให้ได้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง

1.3 การจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรกคือ 1) มีวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอหลากหลาย และทันสมัย ตรงกับความต้องการ 2) การออกแบบห้องปฏิบัติการต่าง ๆ จำนวนเครื่องมือและอุปกรณ์การทดลองในห้องปฏิบัติการที่โรงเรียนจัดเตรียมไว้ให้ และ 3) สภาพห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ มีสภาพเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ สะอาดปลอดภัย มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท ไม่แออัด ฯลฯ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหนึ่งในปัจจัยหลักที่สำคัญที่จะสามารถทำให้การบริหารโรงเรียนประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ก็คือ การจัดการเรียนการสอนโดยมีความพร้อมด้านสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มีความจำเป็นต้องมีการผลิต การใช้ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และค้นคว้า มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียน อย่างเพียงพอ และทันสมัย มีงบประมาณเพียงพอในการบริหารจัดการทรัพยากรอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีสื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของเศรษฐภรณ์ หน่อคำ (2548, น. 202) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษในโรงเรียนสองภาษา เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษในโรงเรียนสองภาษา พบว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของแหล่งเรียนรู้ เป็นดังนี้ โรงเรียนต้องมีแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน คือ มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องสมุด ห้องสืบค้นข้อมูล ห้องโสตทัศนศึกษาและทรัพยากรด้านต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่างเพียงพอและหลากหลาย และสามารถอำนวยความสะดวกทางกายภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ แหล่งเรียนรู้จึงเป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรวรรณ สุขสม และวลัยพร ศิริภิรมย์ (2558, น. 576) ได้ศึกษาวิจัยสภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนด่านมะขามเตี้ยวิทยาคม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการบริหารวิชาการโรงเรียนด่านมะขามเตี้ยวิทยาคม พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนด่านมะขามเตี้ยวิทยาคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า

ควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนมาเป็นอันดับแรก และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนเกิดการพัฒนามากยิ่งขึ้นต่อไป

1.4 การวัดและประเมินผล ในภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรกคือ 1) วิธีการคัดเลือกข้อสอบกลางภาคและปลายภาคเรียน 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตรงตามที่กำหนดไว้ 3) การกำหนดปฏิทินการดำเนินการวัดผลและประเมินผล ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการวัดผลและประเมินผลเป็นกิจกรรมทางวิชาการที่สำคัญและต่อเนื่องจากการจัดการเรียนการสอน ทำให้ทราบว่าผลการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบรรลุเป้าหมายหรือไม่ สอดคล้องกับแนวคิดของสมนึก ภัททิยธนี (2546, น.9) กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดผลการศึกษาต่อฝ่ายบริหารคือ ช่วยในการวางแผนการเรียนการสอน การบริหารและการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ถูกต้องยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอานนท์ คนขยัน, คมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล และศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิธิน (2558, น. 146) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมุกดาหาร เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการและศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า มีการบริหารและวางแผนเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษาอย่างชัดเจน มีการวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และมีการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานภาพ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 ผู้บริหารและครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกันแต่อาจมีความรู้ความเข้าใจ มีการปฏิบัติงานวิชาการโดยเท่าเทียมกัน ทำให้มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการใกล้เคียงกัน เพศจึงไม่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมคิด มานะคิด, สุวรรณ โชติสุกานต์ และอรสา จรูญธรรม (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในทัศนะของครูจำแนกตามเพศแล้วไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหารและครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูต้องทำงานประสานสัมพันธ์กันในด้านงานวิชาการ อีกทั้งได้มีการประชุมทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการทั้งในโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้มีการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการที่ใกล้เคียงกัน ส่งผลให้มีความ

คิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุลัดดาวลัย อัฐนาค และอัสวฤทธิ อุทัยรัตน์ (2559, น. 265) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวางแผนงานวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีระยะเวลาการทำงานหรือมีความรู้ที่ผ่านประสบการณ์ในงานวิชาการต่าง ๆ ของแต่ละคนไม่เท่ากัน ผู้มีประสบการณ์น้อยอาจจะมีทักษะและความชำนาญในการทำงานน้อยกว่า ผู้มีประสบการณ์มากอาจจะมีทักษะและความชำนาญในการทำงานมากกว่า หรือการพบเจอปัญหาต่าง ๆ และความชำนาญในการแก้ปัญหาไม่เท่ากัน จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน นั่นแสดงว่าการรับรู้ของบุคคลย่อมแตกต่างกันตามประสบการณ์และภูมิหลังของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของปาจริย์ นาคะประทีป (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจิตรลดา เพื่อศึกษาความคิดเห็นและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจิตรลดาโดยจำแนกตามตำแหน่ง ระดับชั้นปฏิบัติการสอน ประสบการณ์ และวุฒิการศึกษา พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจิตรลดา ที่มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 1-5 ปี 5-10 ปี 10-15 ปี และ 15 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจิตรลดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุด ได้แก่ การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนการสอน การวางแผนงานวิชาการ และการพัฒนาหลักสูตร รายละเอียดได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย ด้านการวัดและประเมินผล พบว่ามีข้อความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ 1) วิธีการดำเนินการออกและคัดเลือกข้อสอบกลางภาคและปลายภาคเรียน 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตรงตามที่กำหนดไว้ และ 3) การกำหนดปฏิทินการดำเนินการวัดผลและประเมินผล แสดงว่าทางกลุ่มโรงเรียนฯ ได้มีการดำเนินการในการกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล ด้านงานวิชาการได้สอดคล้องกับอุดมการณ์และเป้าหมายของโรงเรียนอย่างเหมาะสม และมีข้อคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำสุด คือ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อใช้เป็นแนวทางในปีต่อ ๆ ไป จึงมี

ข้อเสนอแนะ คือ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวัดผลและประเมินผลในทุกด้านเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการประเมินผลในภาพรวมของกลุ่มโรงเรียนหลังการปฏิบัติงานต่าง ๆ ด้านการบริหารงานในโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนของครู และการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะสามารถช่วยให้ทราบจุดที่ควรปรับปรุงหรือพัฒนา และนำผลการวัดและประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อใช้เป็นแนวทางในปีต่อ ๆ ไปอย่างต่อเนื่อง

2. สรุปผลการวิจัย ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีข้อความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ 1) มีวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอหลากหลายและทันสมัย ตรงกับความต้องการ 2) การออกแบบห้องปฏิบัติการต่าง ๆ จำนวนเครื่องมือและอุปกรณ์การทดลองในห้องปฏิบัติการที่โรงเรียนจัดเตรียมไว้ให้ และ 3) สภาพห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ มีสภาพเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ สะอาด ปลอดภัย มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท ไม่แออัด ฯลฯ แสดงว่ากลุ่มโรงเรียนฯ มีการดำเนินการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกิดประโยชน์สำหรับการจัดการเรียนการสอนให้แก่แก่นักเรียนอย่างเหมาะสม เพียงพอและเป็นที่ยอมรับ และมีข้อความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำสุด คือ มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยในชั้นเรียน หรือการวิจัยเสริมอื่น ๆ ของครู เพื่อให้ทราบจุดเด่นและจุดด้อยในการจัดการเรียนการสอน ที่จะได้นำไปเสริมสร้างและปรับปรุงพัฒนาให้ดี และให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. สรุปผลการวิจัย ด้านการวางแผนงานวิชาการ พบว่า มีข้อความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ 1) กระบวนการสรรหาและคัดเลือกนักเรียนที่มีความเที่ยงตรงและมีความเชื่อถือได้ เพื่อให้ได้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง 2) วิธีการคัดเลือกช่วยให้ได้นักเรียนที่มีคุณสมบัติที่มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการคัดเลือกนักเรียนช่วยให้ได้นักเรียนที่มีคุณสมบัติที่มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ แสดงว่ากลุ่มโรงเรียนฯ มีการดำเนินการในกระบวนการ วิธีการสรรหาและคัดเลือกนักเรียน รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการคัดเลือกนักเรียนที่มีความเที่ยงตรงและมีความเชื่อถือได้ เป็นไปตามอุดมการณ์และเป้าหมายที่โรงเรียนต้องการทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการคัดเลือกนักเรียนที่มีคุณภาพเพื่อที่จะสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามอุดมการณ์และเป้าหมายของโรงเรียนได้ และมีข้อความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำสุด คือ การให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดตารางเรียนของโรงเรียน จึงมีข้อเสนอแนะ คือ ควรส่งเสริมให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการวางแผนงานวิชาการระหว่างผู้บริหาร ครู รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มากขึ้น เช่น การให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดตารางเรียนของโรงเรียน เป็นต้น เพื่อจะทำให้การดำเนินงานวิชาการสอดคล้องกับสภาพวิชากับความต้องการและสามารถประสบผลสำเร็จได้

4. สรุปผลการวิจัย ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า มีข้อความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ 1) การจัดกิจกรรมทางวิชาการ เช่น การส่งเสริมการจัดทำโครงงานของนักเรียน การส่งเสริมความเป็นเลิศโอลิมปิกวิชาการ ค่ายวิชาการ เป็นต้น 2) การจัดทำแผนการเรียนรู้ฉบับย่อ และ 3) การจัดเนื้อหาหลักสูตรช่วยพัฒนานักเรียนให้บรรลุตามอุดมการณ์และเป้าหมาย แสดงว่ากลุ่มโรงเรียนฯ มีการดำเนินการในการ

พัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์และช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อนักเรียนให้สามารถบรรลุตามอุดมการณ์และเป้าหมายได้ และมีข้อความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำสุด คือ การบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกันและการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต จึงมีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน รวมถึงการบูรณาการทั้งภายในวิชาและเชื่อมโยงกับวิชาอื่นในรูปแบบที่หลากหลาย เพราะเนื้อหาบางเรื่องซ้ำซ้อนไม่จำเป็นหรือมากเกินไป อาจจะทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายและเหนื่อยล้ามากเกินไป และมีการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตที่จะช่วยสร้างเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนดอย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- ประภาภรณ์ แสงทอง. (2557). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(3), 679-692.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- ปาจริย์ นาคะประทีป. (2557). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจิตรลดา*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ศูนย์บริหารโครงการพัฒนาโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย สพฐ. (2560). *หลักสูตรโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาค ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2560*. (เอกสารอัดสำเนา).
- เศรษฐภรณ์ นน่อคำ. (2548). *การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษในโรงเรียนสองภาษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด มานะคิด, สุวรรณ โชติสุกันต์ และอรสา จรูญธรรม. (2554). *การบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). *การวัดผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กทม: ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุลัดดาวัลย์ อัฐนาถ และอศุวฤทธิ์ อุทัยรัตน์. (2559). *สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3*. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 16(1), 265-278.
- สุวณี อึ้งวรากร. (2557). *การพัฒนาคุณภาพการศึกษาศูโรงเรียนวิทยาศาสตร์: กรณีศึกษาโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ตรัง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- อานนท์ คนขยัน, คมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล และศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน. (2558). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมุกดาหาร. *วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 2 (1), 135-151.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). *หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: เอส. ดีเพรส.
- อุไรวรรณ สุสม และวลัยพร ศิริภิรมย์. (2558). สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนด่านมะขามเตี้ยวิทยาคม. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 10 (2), 576-588.
- Krejcie, R.V. and D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30 (3), 607-610.

โอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่ที่ทัศนชายแดนประตูทางการค้า
ทิศตะวันตกของประเทศไทย-เมียนมา: กรณีศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน
The Opportunities and Potentialities as the Trade Gateway of the
Western Thailand-Myanmar Border Riverscape: A Case Study of
Mae Hong Son Province

วีรวิทย์ ปิยนนทศิลป์¹

Weerawit Piyanonthasin

Received: July 13, 2019

Revised: October 22, 2019

Accepted: October 23, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาโอกาสและศักยภาพจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจุดผ่อนปรนทางการค้าในพื้นที่ในการพัฒนาให้เป็นเขตเศรษฐกิจรูปแบบของจุดผ่านแดนถาวรฝั่งทิศตะวันตกของประเทศไทย และ (2) เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจรูปแบบของการเปิดด่านจุดผ่านแดนถาวรเพื่อเป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง 1) ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ 30 คน 2) ผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนการค้าชายแดนกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน 30 คน และ 3) ประชากรที่มีรายชื่อในทะเบียนบ้านสำมะโนครัวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน 425 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 485 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า โอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่ที่ทัศนชายแดนประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย-เมียนมา ภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.79) โดยมีจุดแข็ง คือ การมีพื้นที่ติดต่อกับรัฐสำคัญทั้ง 3 รัฐ ประกอบด้วย รัฐกะเหรี่ยง รัฐกะยา และรัฐฉาน และโอกาส คือ รัฐบาลไทยและรัฐบาลเมียนมามีนโยบายการส่งเสริมและผลักดันให้เปิดเป็นด่านการค้าชายแดนถาวร และผลกระทบการเป็นพื้นที่ที่ทัศนชายแดนประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย-เมียนมา ภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.87) กล่าวคือ จะส่งผลกระทบในด้านบวก ทางด้านการศึกษา ภาษา วัฒนธรรมและประเพณี ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และด้านเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: โอกาสและศักยภาพ นที่ทัศนชายแดน ประตูทางการค้า

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดอกเตอร์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน e-Mail: wpiyanonthasin@yahoo.com

Abstract

The objectives of this research were (1) to study opportunities and potentialities in Mae Hong Son province and develop its checkpoint for border trade into the border checkpoint in the western Thailand-Myanmar border riverscape and (2) to find out the impacts on the border checkpoint. The population sampling was 485 people, including 1) 30 executive officers from private sectors and government organizations, 2) 30 entrepreneurs from the office of commercial Affairs Mae Hong Son, and 3) 425 residents in Mae Hong Son province. The tool used for this study was a questionnaire.

The overall results revealed that the opportunities and potentialities as the trade gateway of the western Thailand-Myanmar's border riverscape in Mae Hong Son Province was at high level ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.79). The major strength is the area which consists of three Myanmar minority states; Karen, Kayah and Shan. Therefore, Thailand and Myanmar governments should play important role to have a policy to promote and open a permanent border trading blockade. Moreover, the impacts on the border checkpoint in this area was also at high level ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.87), which revealed the positive impacts were on education, language and culture, quality of life and economy.

Keywords: Opportunities and Potentialities, Border Riverscape, the Trade Gateway

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแผนยุทธศาสตร์การบริหารประเทศ เพื่อใช้เป็นกรอบกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต ทุน แรงงาน อย่างเสรี การลดข้อจำกัดในด้านอุปสงค์ในประเทศ ซึ่งทำให้ภาคการผลิตสามารถขยายตลาดและพัฒนาตนเอง ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น รวมทั้งการใช้ความได้เปรียบด้านสถานที่ตั้งและด้านโครงสร้างพื้นฐาน และโลจิสติกส์ ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เป็นศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน การเงิน การบริการและการผลิตภาคอุตสาหกรรม ในขณะที่การแข่งขันของประเทศในภูมิภาคอาเซียนจะสูงขึ้นทั้งในเรื่องมาตรฐานสินค้าและบริการ สินค้าเกษตรไทยจะแข่งขันยากขึ้นจากการเริ่มลดภาษีสินค้าของประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม การเคลื่อนย้ายเสรีแรงงานทักษะที่เป็นทั้งโอกาสและอุปสรรค และการที่หลายประเทศมีเป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการในอนาคตที่คล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็น อินโดนีเซีย มาเลเซีย เวียดนาม และไทย ทำให้การพัฒนาของแต่ละประเทศต้องคำนึงถึงความสามารถได้เปรียบเฉพาะตัวในการวางตำแหน่งทางยุทธศาสตร์การค้าสินค้าและบริการของตนเอง ซึ่งไทยต้องผลักดันการลงทุนของไทยไปประเทศอาเซียนมากขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, น. 23) การกำหนดแนวทางการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไว้ในแต่ละยุทธศาสตร์ ซึ่งสรุปเนื้อหาสำคัญโดยพิจารณาตามสามเสาหลักของประชาคมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย (1) ประชาคมการเมือง

ความมั่นคงอาเซียน (2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ (3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน จะเห็นได้ว่าภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดังกล่าว ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือทุกมิติเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างครอบคลุมรอบด้านของประเทศสมาชิกในภูมิภาค

จากนโยบายระดับประเทศที่ได้มีแผนการดำเนินการประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจดังกล่าว รัฐบาลจึงได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนจังหวัดต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศเพื่อน อาติ ประเทศลาว กัมพูชา มาเลเซีย และเมียนมา ให้มีการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจ ในส่วนของจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้มีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด พ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2564 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ที่มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือ การพัฒนาระบบ Logistics เพื่อรองรับการเปิดประตูสู่ตะวันตกเมียนมาและกลุ่ม BIMSTEC (The Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation) โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ (1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน (2) ส่งเสริมการพัฒนาการค้าชายแดนและยกระดับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อการท่องเที่ยวและเปิดประตูสู่ตะวันตก และ (3) ส่งเสริมการพัฒนาการลงทุนทั้งในและนอกกลุ่มประเทศอาเซียน (จังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2560)

หากพิจารณาในแง่ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะเห็นได้ว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งจังหวัดมีพื้นที่ติดกับประเทศเมียนมา ที่สามารถพัฒนาให้เกิดการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในการเปิดประตูฝั่งตะวันตกของประเทศไทย โดยส่งเสริมการเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจในรูปแบบของการค้าชายแดน ซึ่งปัจจุบันจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีจุดผ่อนปรนทางการค้าจำนวน 5 จุดผ่อนปรนด้วยกัน และยังทำการเปิดด่านจุดผ่อนปรนให้มีการเจรจาทางการค้าและการส่งออก-นำเข้าสินค้าและบริการกับประเทศเมียนมา โดย 5 ด่านจุดผ่อนปรนนั้นติดกับรัฐสำคัญของประเทศเมียนมา ทั้ง 3 รัฐ ประกอบด้วย รัฐฉาน รัฐกะเหรี่ยง และรัฐคะยา นอกจากนี้จุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม ซึ่งเป็นจุดผ่อนปรนที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนของจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความพยายามผลักดันให้จุดผ่อนปรนดังกล่าวเป็นด่านการค้าชายแดนถาวรเพื่อเป็นพื้นที่ในการสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค อนึ่ง เส้นทางของจุดผ่อนปรนดังกล่าวมีระยะห่างจากเมืองหลวงใหม่ของประเทศเมียนมาหรือกรุงเนปีดอว์เพียง 220 กิโลเมตรเท่านั้น ทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีโอกาสนในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเขตเศรษฐกิจในรูปแบบของการค้าชายแดน เพื่อสอดคล้องกับนโยบายประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และนโยบายของรัฐบาล

จึงทำให้ผู้วิจัยตั้งคำถามว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีโอกาสและศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเขตเศรษฐกิจในรูปแบบของการค้าชายแดน โดยการผลักดันให้เปิดเป็นเขตเศรษฐกิจรูปแบบของด่านการค้าชายแดนถาวร เพื่อทำการติดต่อทางการค้าระหว่างประเทศทางทิศตะวันตกของประเทศไทย ได้หรือไม่ และเมื่อเปิดเป็นเขตเศรษฐกิจรูปแบบของด่านชายแดนถาวรแล้วจะมีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของจังหวัดแม่ฮ่องสอนอย่างไร และแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมของเขตเศรษฐกิจพื้นที่การค้าชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนควรมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาโอกาสและศักยภาพจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจุดผ่อนปรนทางการค้าในพื้นที่ในการพัฒนาให้เป็นเขตเศรษฐกิจรูปแบบของจุดผ่านแดนถาวรฝั่งทิศตะวันตกของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจรูปแบบของการเปิดด่านจุดผ่านแดนถาวรเพื่อเป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง โอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่ที่ทันสมัยชายแดนประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย-เมียนมา: กรณีศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

มิติด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านชายแดน ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศของไทยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยึดหลักคิดเสรี เปิดเสรีและเปิดโอกาส โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและขยายความร่วมมือทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และอื่น ๆ กับมิตรประเทศและเป็นการขับเคลื่อนต่อเนื่องจากการดำเนินการภายใต้แผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 11 โดยกำหนดเป็นแนวทางการดำเนินนโยบายการค้าและการลงทุนที่เสรีเปิดกว้างและเป็นธรรม ดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกในการแสวงหาตลาดใหม่ ๆ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศ และส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กับประเทศในอนุภูมิภาคและภูมิภาครวมทั้งประเทศนอกภูมิภาค (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, น. 224)

มิติด้านลักษณะทางกายภาพ จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพรมแดนที่ติดต่อกับประเทศเมียนมารวมทั้งสิ้น ยาว 483 กิโลเมตร แบ่งเป็นพรมแดนทางบก ยาวประมาณ 326 กิโลเมตร และพรมแดนทางน้ำ ยาวประมาณ 157 กิโลเมตร (ด้านแม่น้ำสาละวิน ยาว 127 กิโลเมตร และด้านแม่น้ำเมย ยาว 30 กิโลเมตร) ทุกอำเภอในจังหวัดมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเมียนมา (กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนภาคเหนือ, 2555, น. 37) สอดคล้องกับ จักรกริช สังขมณี (2551, น. 214) ได้กล่าวว่าช่วงเวลาของการกำเนิดขึ้นของพรมแดนรัฐชาติตามแนวทางของภูมิรัฐศาสตร์สมัยใหม่ในยุคหลังอาณานิคม ก็คือช่วงเวลาเดียวกันกับการก่อตัวของสิ่งที่ติดตามมาหลาย ๆ อย่าง เช่นสิ่งที่เรียกว่า “พรมแดน” “ชายแดน” “ชุมชนชายแดน” และ “กิจกรรมข้ามพรมแดน” นอกจากนี้ Grundy-Warr & Wong Siew Yin (2002, p. 115) ได้ให้ข้อมูลว่า การเคลื่อนย้ายของมนุษย์ข้ามพรมแดนเป็นรากฐานที่ทำให้ทลายมุมมองของการเมือง โดยยึดตามรัฐทางดินแดน ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ เอกลักษณะของชาติ และความเป็นพลเมือง ซึ่งเป็นแนวคิดของ “ภูมิศาสตร์แห่งชาติ” ซึ่งการใช้ตัวอย่างของชาวกะเหรี่ยงและชาวไทยใหญ่ โดยได้สำรวจกระบวนการและรูปแบบของการย้ายถิ่นฐาน การโยกย้ายถิ่นฐานในพื้นที่ชายแดนเมียนมาและไทย ความกังวลหลักคือ การบังคับให้พลัดถิ่นอันเป็นผลมาจากความขัดแย้งทางการเมืองและชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความปรารถนาของรัฐบาลทหารเมียนมาในเรื่อง “เอกภาพแห่งชาติ”

มิติด้านกฎหมายและความมั่นคง รัฐบาลชุดปัจจุบัน (รัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้มีแผนการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2559-2564) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้ 1. จัดระบบป้องกันพื้นที่ชายแดน 2. พัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยความมั่นคง 3. จัดทำการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการสัญจรข้ามแดนประกอบด้วยสินค้าและยานพาหนะ 4. พัฒนาระบบการสัญจรข้ามแดนให้สามารถป้องกันและควบคุมการลักลอบเข้าเมืองและปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ 5. จัดระบบแรงงานต่างด้าวข้ามแดน 6. พัฒนาระบบการตรวจโรคระบาดและระบบส่งต่อผู้ป่วยข้ามแดน 7. ดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคงหรือควบคุมการใช้พื้นที่ที่มีปัญหาเส้นเขตแดนทับซ้อน 8. พัฒนาระบบข่าว 9. สนับสนุนและพัฒนาปฏิบัติการจิตวิทยาในพื้นที่ชายแดนและ 10. จัดเฝ้าตรวจสอบพื้นที่ชายแดนฝั่งทะเล (สภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2559, น. 7-8)

มิติด้านเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ จินตนา บุญbungการ (2552, น. 75) ได้กล่าวว่าแม้ว่าในปัจจุบันโลกไม่ได้แบ่งแยกโดยการเมืองและความเชื่อในแนวลัทธิ แต่ก็ยังมีการแบ่งแยกโดยประเทศ ร่ำรวยและประเทศยากจน ด้านการค้าระหว่างประเทศ เรื่องนี้เป็นสิ่งที่ส่งผลอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจของโลก การมีระบบการค้าเสรีที่นำโดยประเทศกลุ่มทุนนิยม แต่ในขณะเดียวกันก็มีระบบการกีดกัน นั่นคือ มีการตกลงระบบนานาชาติและสนธิสัญญาในภูมิภาคเพื่อให้มีความเข้มแข็งในการค้าเสรีในกลุ่มของตน หรือเพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองในกลุ่มที่มีผลประโยชน์ร่วมมากขึ้น อันถือได้ว่าเป็นการกีดกันประเทศในกลุ่มอื่น ทำนองเดียวกันกับ Than (2005, pp. 43-44) ได้กล่าวว่าโดยทั่วไปความร่วมมือด้านการค้า (ทางการและนอกระบบ) ความร่วมมือด้านแรงงาน (ตามกฎหมายและผิดกฎหมาย) และการท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่น่าประทับใจ ขณะที่การลงทุนข้ามพรมแดนไม่ใช่ผลกระทบทางบวกของการค้าข้ามพรมแดนของประเทศเมียนมา แต่เป็นการเพิ่มขึ้นของการจ้างงานและรายได้และการปรับปรุงด้านความมั่นคงการคมนาคมและภาคสังคมในภูมิภาคชายแดน

มิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บุญอรี ยีหะมะ (2554, น. 244) ได้กล่าวถึงตัวแสดงในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศประกอบด้วย รัฐ รัฐถือเป็นตัวแสดงที่สำคัญยิ่งในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นับตั้งแต่อดีต รัฐเป็นหน่วยทางการเมืองที่เป็นศูนย์กลางในการก่อให้เกิดระบบระหว่างประเทศ และตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบันตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐมีบทบาทและอำนาจมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งองค์การระหว่างประเทศที่เกิดจากการที่รัฐต่าง ๆ มาตกลงทำสัญญาเป็นสมาชิกร่วมกันในระดับโลก ทำนองเดียวกันกับ วีริวิชญ์ ปิยนนทศิลป์ (2559, น. 186) ได้ให้ข้อคิดเห็นเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศว่า ธุรกิจระหว่างประเทศเป็นการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจการจัดจำหน่ายสินค้าและการบริการประเภทต่าง ๆ รวมถึงการลงทุนระหว่างสองประเทศขึ้นไป เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจร่วมกันและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ โดยต้องคำนึงถึงภาวะทางเศรษฐกิจ กฎหมาย การปกครองการเมือง เทคโนโลยี ภูมิประเทศ การคมนาคมขนส่ง สังคม และวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ

มิติด้านการขนส่งสินค้าและบริการ ศูนย์สั่งการชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านด้านเมียนมา จังหวัดแม่ฮ่องสอน (2555) ได้รายงานไว้ว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีอาณาเขตติดต่อกับเมียนมาทุกอำเภอ ซึ่งอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนติดต่อกับรัฐฉานและรัฐคะยา อำเภอปายและอำเภอปางมะผ้าติดต่อกับรัฐฉาน

อำเภอขุนยวมและอำเภอแม่ลาน้อยติดต่อกับรัฐคะยา อำเภอแม่สะเรียงและอำเภอสบเมยติดต่อกับรัฐกะเหรี่ยง สอดคล้องกับ กรมการค้าต่างประเทศ (2560, น. 5) ที่ระบุว่าประเทศไทยมีจุดเด่นสามารถเชื่อมโยงสู่ประเทศต่าง ๆ ของอาเซียน โดยเฉพาะภาคพื้นที่ที่ต่อเนื่องกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งกัมพูชา ลาว เมียนมา มาเลเซีย และเวียดนาม และขยายเชื่อมโยงได้ถึงจีนและอินเดียสองตลาดที่มีจำนวนประชากรรวมกันเกือบครึ่งโลก นอกจากนี้มีการเชื่อมเส้นทางคมนาคมทั้งในระดับภูมิภาค ระดับอนุภูมิภาค โดยเฉพาะความตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามพรมแดนภายใต้ความตกลงอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub Region Cross-Border Transport Agreement: GMS CBTA)

มิติด้านสิ่งปลูกสร้างการรองรับเป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตก คณะกรรมการ กรอ.กลุ่มจังหวัด ภาคเหนือตอนบน 1 ให้การสนับสนุนและผลักดันให้จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจุดผ่านแดนถาวรที่บ้านห้วยต้นนุ่น เนื่องจากเป็นเส้นทางที่ใกล้ที่สุดในการเชื่อมต่อไปยังเมืองหลวงและเมืองหลัก ที่มีศักยภาพด้านการค้าของพม่า ประกอบกับรัฐที่ติดกับจุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่นเป็นช่องทาง BP 13 เมืองลอยก่อ รัฐคะยา ซึ่งรัฐบาลเมียนมาได้มีการตกลงพูดคุยกันและสามารถควบคุมได้ และขณะนี้รัฐบาลเมียนมาได้มีการก่อสร้างปรับปรุงถนนใกล้ถึงบริเวณจุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยต้นนุ่น และขออนุญาตก่อสร้างถนนระยะทาง 9.7 กิโลเมตร แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากการเชื่อมถนนบริเวณชายแดนเข้ามายังพื้นที่ฝั่งไทย ต้องผ่านพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและลุ่มต้นน้ำ ชั้น 1A จึงต้องขออนุญาตเพิกถอนพื้นที่ป่า ประกอบกับการพัฒนาเส้นทางในฝั่งไทยอาจส่งผลกระทบต่อเส้นเขตแดนเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ยังมิได้ดำเนินการสำรวจภูมิประเทศร่วมกัน ใช้เพียงแนวสันเขาเป็นแนวเขตแดน (ส่วนความร่วมมือภาครัฐและเอกชน, 2558, น. 2)

มิติด้านทรัพยากรบุคคล Legge (1995, p.93) ได้กล่าวถึงการบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่า 10 ปีที่ผ่านมาในประเทศอังกฤษกับสหรัฐอเมริกาได้พูดถึงศัพท์ในการบริหารคำหนึ่งว่า แรงงานสัมพันธ์และได้มีการเปลี่ยนเป็น การจัดการงานบุคคล และเพื่อให้เกิดความครอบคลุมจึงได้ใช้คำว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ แทนคำว่าจัดการงานบุคคล ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างทักษะและกลยุทธ์ทางด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพิเศษกว่าที่ผ่านมา สอดคล้องกับสุนัฐวิทย์ น้อยโสภาก (2557, น.123) ได้กล่าวถึงศักยภาพของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการแข่งขัน ว่าบทบาทและความสำคัญของการค้าระหว่างประเทศผ่านชายแดนทางบกต่อสังคมและวัฒนธรรม บทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งของการค้าชายแดน คือบทบาททางด้านสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากสังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต นอกจากนี้ Schneider (1988, pp.238-239) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์กรได้รับการอธิบายว่าเป็น “กาว” ที่ยึดเหนี่ยวองค์กรไว้ด้วยกันโดยให้ความสอดคล้องกันระหว่างส่วนต่าง ๆ ขององค์กร ซึ่งองค์กรข้ามชาติมีความน่าสนใจมากในการส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมในองค์กรเพื่อปรับปรุงและควบคุมการประสานงานให้เกิดการบูรณาการ อย่างไรก็ตาม ความเป็นชาตินิยมฝังตรึงกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งความแตกต่างระหว่างชาติจะทำให้เกิดวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างด้วยเช่นกัน และอาจจะส่งผลกระทบต่อการยอมรับและใช้ทรัพยากรมนุษย์ ทั้งด้านการวางแผนอาชีพ การประเมินผล การปฏิบัติงานและการขัดเกลาทางสังคมอีกด้วย

มิติด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ณัฐวัฒน์ ชันโท (2557, น.12) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของบุคคลทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ความคิดและจิตใจ ซึ่งได้รวมเอาทุกด้านของชีวิตไว้หมด ซึ่งชีวิตบุคคลสามารถดำรงอยู่ร่วมกับสังคม ได้อย่างเหมาะสม โดยสามารถแสดงมิติต่าง ๆ ของคุณภาพชีวิต Patrick & Erickson (1993, p.235) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตว่า แนวปฏิบัติที่เป็นระบบในการพัฒนาความทันสมัยและการนำไปปรับประยุกต์ใช้กับสุขภาพทั้งมาตรการด้านคุณภาพชีวิตของนโยบายด้านการดูแลสุขภาพ ซึ่งการวิจัยได้แสดงให้เห็นถึงวิธีการจัดสรรทรัพยากรด้านสุขภาพด้วยการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายและผลของนโยบายสุขภาพเพื่อให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์สูงสุด

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ด้านการค้าชายแดน ผู้บริหารองค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการขับเคลื่อนการเปิดด่านการค้าชายแดนถาวร และผู้ประกอบการการค้าชายแดนที่ดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจชายแดนในพื้นที่ด้านชายแดน

1. ประชาชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน 7 อำเภอ ประชากรรวมจำนวนทั้งสิ้น 275,884 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2560) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Taro Yamane, 1970 (อ้างถึงใน ภัทรานิษฐ์ เหมาะทอง, วนิตา ทองโคตร และสุพรรณิ อึ้งปัญสัตว์ศ์, 2560, น.6) ได้จำนวน 400 คน ที่มีระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 425 คน

2. ผู้บริหารหรือผู้แทนองค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงไปที่ผู้บริหารหรือผู้แทนองค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน

3. ผู้ประกอบการการค้าชายแดน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงไปที่ผู้ประกอบการการค้าชายแดน จำนวนทั้งสิ้น 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้การสอบถามที่มีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามในการสอบถามโดยศึกษารายละเอียดโอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่ที่ทันสมัยชายแดนเพื่อเป็นประตูทางการค้าจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยได้กำหนดประเด็นการสอบถามในรูปแบบมิติต่าง ๆ ดังนี้ มิติด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านชายแดน มิติด้านลักษณะทางกายภาพ มิติด้านกฎหมายและความมั่นคง มิติด้านเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ มิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มิติด้านการขนส่งสินค้าและบริการ มิติด้านสิ่งปลูกสร้างการรองรับเป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตก มิติด้านทรัพยากรบุคคล และมิติด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมีข้อคำถาม 4 ส่วนได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นโอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่ที่ทันสมัยชายแดนประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย-

เมียนมา พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบในการเป็นพื้นที่ที่ทัศนชายแดน ประตุทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย-เมียนมา พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในแบบประมาณค่า 5 ระดับ และตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเขตพื้นที่การค้าชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปประเมินข้อคำถามเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประเมินเนื้อหาของข้อคำถามเป็นรายข้อ (IOC : Index of Item Objective Congruence) และทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่าดังนี้ 0.00 – 0.49 หมายถึง ควรปรับปรุง/ไม่เหมาะสม 0.50 – 1.00 หมายถึงเหมาะสม/เห็นด้วย/ใช้ได้ ซึ่งในการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 0.70 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้จำนวน 30 ชุด ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ระดับค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.80 และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่ม โดยกลุ่มประชาชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้มุ่งเน้นสอบถามประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จุดผ่อนปรนทางการค้า 5 จุดผ่อนปรน กลุ่มหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้สอบถามผู้บริหารหน่วยงานหรือผู้แทนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับด้านการค้าชายแดน และกลุ่มผู้ประกอบการ ได้สอบถามผู้ประกอบการที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จุดผ่อนปรนทางการค้า 5 จุดผ่อนปรนที่ลงทะเบียนผู้ประกอบการค้ากับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สถิติการหาค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งแสดงผลในรูปแบบของตารางและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยโอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่ที่ทัศนชายแดนประตุทางการค้า ทิศตะวันตกของประเทศไทย : กรณีศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ผลดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาโอกาสและศักยภาพ จังหวัดแม่ฮ่องสอนและจุดผ่อนปรนทางการค้าในพื้นที่ในการพัฒนาให้เป็นเขตเศรษฐกิจรูปแบบของจุดผ่านแดนถาวรฝั่งทิศตะวันตกของประเทศไทย

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมตามหลักการวิเคราะห์แบบ SWOT Analysis (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค) จากนั้นนำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อหาศักยภาพ โดยใช้กลยุทธ์ TOWS Matrix ผลจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์พบว่า

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีโอกาสในการพัฒนาให้เป็นเขตเศรษฐกิจรูปแบบของจุดผ่านแดนถาวร เพราะมีพื้นที่ชายแดนติดกับเมียนมาทุกอำเภอ และติดต่อกับรัฐสำคัญทั้ง 3 รัฐ คือ รัฐกะเหรี่ยง รัฐฉะย และรัฐฉาน ซึ่งมีจุดผ่อนปรนทางการค้าชายแดนทั้ง 3 รัฐ นอกจากนี้รัฐบาลไทยและรัฐบาลของเมียนมายังมีข้อตกลงในการพัฒนาจุดผ่อนปรนให้เป็นด่านการค้าชายแดนถาวรในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนร่วมกัน การพัฒนาเส้นทางการคมนาคมเพื่อการกระจายสินค้าและบริการไปยังเมืองเนปิดอว์เมืองหลวงใหม่ของเมียนมา ซึ่งห่างจากจุดผ่อนปรนบ้านห้วยต้นนุ่นประมาณ 240 กิโลเมตรเท่านั้น การร่วมเจรจาหยุดยิงของชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลกลางเมียนมาในเขตพื้นที่ชายแดนติดกับจังหวัดแม่ฮ่องสอนก็เป็นอีกหนึ่งโอกาสที่สร้างความมั่นคงระหว่างประเทศได้ จากการวิเคราะห์โอกาสสามารถนำไปสู่ศักยภาพเพื่อผลักดันให้เป็นด่านถาวร เกิดการพัฒนาการบริหารจัดการคมนาคมขนส่งสินค้าแบบครบวงจร การเชื่อมความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศได้เป็นอย่างดี ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละด้าน เพื่อแสดงให้เห็นถึงโอกาสและศักยภาพของการเป็นพื้นที่ที่ชายแดนประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย-เมียนมา พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีดังนี้

มิติด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านชายแดน โดยภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน มียุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาด้านการค้าชายแดนมากขึ้น ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.70)

มิติด้านลักษณะทางกายภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสัญจรและการคมนาคมในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีความเหมาะสมในการลำเลียงสินค้าเพื่อการนำเข้าส่งออก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.79)

มิติด้านกฎหมายและความมั่นคง โดยภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พื้นที่จุดผ่อนปรนทางการค้าชายแดนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ไม่ขัดต่อกฎหมายในการดำเนินการพัฒนาพื้นที่ชายแดน ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.81)

มิติด้านเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเปิดด่านการค้าชายแดนถาวรเพื่อเป็นประตูทางการค้าในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนจะสามารถสร้างเศรษฐกิจให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเพิ่มมากขึ้น ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.82)

มิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยและเมียนมามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.78)

มิติด้านการขนส่งสินค้าและบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเปิดด่านการค้าชายแดนถาวร เพื่อเป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทยในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนจะสามารถขนส่งสินค้าในการส่งออกเพิ่มมากขึ้น ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.81)

มิติด้านสิ่งปลูกสร้างการรองรับเป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตก โดยภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หน่วยงานองค์กรภาครัฐและเอกชนของจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความพร้อมในการเป็นสถานที่ติดต่อหรือประสานงานเกี่ยวกับการพัฒนาเขตพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศไทยและเมียนมาได้ ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.79)

มิติด้านทรัพยากรบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความความพึงพอใจต่อการพัฒนาให้จุดผ่อนปรนในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นประตูการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.74)

Table 1 The average and standard deviation of opportunities and potentialities in Mae Hong Son province and develop its checkpoint for border trade into the border checkpoint in the western Thailand- Myanmar border riverscape

Dimension	$\bar{X}$	S.D.	Results
1. border checkpoint development strategy	3.83	0.74	much
2. physical	3.66	0.82	much
3. law and stability	3.66	0.82	much
4. economy and income distribution	3.64	0.82	much
5. international relations	3.78	0.75	much
6. transportation of goods and services	3.48	0.83	much
7. building	3.56	0.79	much
8. human resource	3.55	0.80	much
Average	3.65	0.79	much

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจรูปแบบของการเปิดด่านจุดผ่านแดนถาวรเพื่อเป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย มีดังนี้

ด้านการพัฒนาชีวิตของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ถ้าจุดผ่อนปรนการค้าของจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับการพัฒนาให้เป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทยจะทำให้ประชาชนมีอาชีพเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.79)

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการสาธารณสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ถ้าจุดผ่อนปรนการค้าของจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับการพัฒนาให้เป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทยจะทำให้เกิดการลักลอบตัดต้นไม้มากขึ้น ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.88)

ด้านเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ถ้าจุดผ่อนปรนการค้าของจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับการพัฒนาให้เป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทยจะเป็นโอกาสในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.79)

ด้านการศึกษา ภาษา วัฒนธรรมและประเพณี โดยภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับความคิดเห็นมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ถ้าจุดผ่อนปรนการค้าของจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับการพัฒนาให้เป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทยจะทำให้มีการแลกเปลี่ยนและการพัฒนาทางการศึกษาทุกระดับของทั้งสองประเทศ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.77)

Table 2 The average and standard deviation of impacts on the border checkpoint for border trade into the border checkpoint in the western Thailand-Myanmar border riverscape

Function	$\bar{X}$	S.D.	Results
1. quality of life development	3.77	0.83	much
2. natural resource and public health	3.20	0.99	average
3. economic and international relations	3.65	0.83	much
4. education language culture and tradition	3.82	0.84	much
Average	3.61	0.87	much

ค่าความสัมพันธ์เพื่อสร้างสมการพยากรณ์โอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่ที่ทันสมัยแดนประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย-เมียนมา : กรณีศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นดังนี้

ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ มิติด้านสิ่งปลูกสร้างการรองรับเป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกและมิติด้านทรัพยากร และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ มิติด้านการขนส่งสินค้าและบริการและมิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการสาธารณสุข พบว่า ตัวแปรต้นทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในอยู่ระหว่าง 0.215 ถึง 0.522 ตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ภายในสูงที่สุด ได้แก่ มิติด้านสิ่งปลูกสร้างการรองรับเป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกกับมิติด้านทรัพยากรบุคคล ($r=0.522$) และตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ภายในต่ำที่สุด ได้แก่ มิติด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านชายแดนกับมิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ($r = 0.215$)

ด้านเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ พบว่า ตัวแปรต้นทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในอยู่ระหว่าง 0.215 ถึง 0.522 ตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ภายในสูงที่สุด ได้แก่ มิติด้านสิ่งปลูกสร้างการรองรับเป็นประตูทางการค้า

ทิศตะวันตกกับมิติด้านทรัพยากรบุคคล ($r = 0.522$) และตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ภายในต่ำที่สุด ได้แก่ มิติด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านชายแดนกับมิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ($r = 0.215$)

ด้านการศึกษา ภาษา วัฒนธรรมและประเพณี พบว่า ตัวแปรต้นทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในอยู่ระหว่าง 0.215 ถึง 0.522 ตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ภายในสูงที่สุด ได้แก่ มิติด้านสิ่งปลูกสร้างการรองรับเป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกกับมิติด้านทรัพยากรบุคคล ($r = 0.522$) และตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ภายในต่ำที่สุด ได้แก่ มิติด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านชายแดนกับมิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ($r = 0.215$)

อภิปรายผล

จากการดำเนินการวิจัยโอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่ที่ทัศนชายแดนประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย: กรณีศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

จากสรุปผลการวิจัยเห็นได้ว่า โอกาสและศักยภาพการเป็นพื้นที่ที่ทัศนชายแดนประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทยในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จุดแข็งและโอกาสของจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีจุดแข็งที่มีพื้นที่ชายแดนติดกับเมียนมาทุกอำเภอ พื้นที่ชายแดนติดต่อกับรัฐสำคัญ 3 รัฐ ได้แก่ รัฐกะเหรี่ยง รัฐกะยา และรัฐฉาน โดยมีจุดผ่อนปรนทางการค้าติดต่อกันทั้ง 3 รัฐสำคัญ และเป็นแหล่งรองรับการคมนาคมทางบก ทางอากาศ และทางน้ำ นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่แม่ฮ่องสอนกับเมียนมามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันด้วยประเพณีและวัฒนธรรมที่มีความคล้ายคลึงกัน และรัฐบาลได้ส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการเปิดด่านถาวร นอกจากนี้ยังเป็นจังหวัดที่ใกล้เมืองหลวงของเมียนมา (เนปิดอว์) มากที่สุดในประเทศไทย มีการพัฒนาเส้นทางการคมนาคมจุดการค้าในเขตเมียนมา ชนกลุ่มน้อยตามเขตชายแดนได้เจรจาหยุดยิงร่วมกับรัฐบาลกลางเมียนมา และสามารถเชื่อมโยงทางการค้ากับประเทศที่สามได้ และเมื่อกำหนดปัจจัยของโอกาสออกเป็นมิติในแต่ละด้านประกอบด้วย มิติด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านชายแดน มิติด้านลักษณะทางกายภาพ มิติด้านกฎหมายและความมั่นคง มิติด้านเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ มิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มิติด้านการขนส่งสินค้าและบริการ มิติด้านสิ่งปลูกสร้างการรองรับเป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตก และมิติด้านทรัพยากรบุคคล พบว่า ทุกมิติมีโอกาสและศักยภาพในเกณฑ์ระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.79) จากเกณฑ์ทั้งหมด 5 ระดับ โดยเฉพาะมิติด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านชายแดน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.74) สอดคล้องกับ ชิตพล ชัยมะดัน และศรุต สกุลรัตน์ (2558, น.80) ได้กล่าวถึงนโยบายการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตต่อเนื่อง เริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและความหมายขอบข่ายเรื่องความมั่นคงของรัฐซึ่งนำมาใช้กับการแก้ไขปัญหาชายแดน เป็นการปรับเปลี่ยนนโยบายการค้าชายแดนสู่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับทวิภาคีและพหุภาคีภายใต้การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) และโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และส่งเสริมการพัฒนาการค้า การลงทุน และการค้าชายแดนในภูมิภาค เพื่อผลักดันให้เศรษฐกิจการค้าชายแดน

ไทย-กัมพูชา เติบโตอย่างต่อเนื่องเป็นนโยบายการค้าชายแดนเชื่อมโยงประชาคมอาเซียน เพื่อยกระดับพัฒนาเขตเศรษฐกิจการค้าชายแดนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเมื่อพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับการพัฒนาและยกระดับให้เปิดเป็นด่านการค้าชายแดนประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย มีดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน 2) ด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการสาธารณสุข 3) ด้านเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และ 4) ด้านการศึกษา ภาษา วัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.61, S.D. = 0.84) จากเกณฑ์ทั้งหมด 5 ระดับ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าถ้าหากมีการพัฒนาและเปิดด่านการค้าชายแดนในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนให้เป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทยจะทำให้มีผลกระทบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การศึกษา ภาษา วัฒนธรรมและประเพณีมีแนวโน้มหรือทิศทางที่ดีขึ้น ยกเว้น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีเกณฑ์อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.20, S.D. = 0.99) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าถ้าหากเกิดการพัฒนาพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนให้เป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย จะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ พศิน แดงจวง สุทธิดา เชนนะศิริ นันทิยา พรหมมา วิศรุต แดงจวง และสุรพงษ์ ชูวัฒนกุล (2555, น.219) ได้กล่าวว่า ข้อมูลด้านกฎระเบียบที่นับว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ได้แก่ พ.ร.บ.ป่าไม้ พุทธศักราช 2484 กฎหมายป่าไม้ ป่าสงวน อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ร.ฎ.กำหนดบริเวณที่ดินป่าแม่สุรินทร์ ป่าแม่เงา และ ป่าแม่สำเพ็ง ในท้องที่ตำบลขุนยวม ตำบลแม่เงา และ ตำบลแม็ก อำเภอยายวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ. 2543 (ราชกิจจานุเบกษา, 2543, น.13) ซึ่งเป็นอุปสรรคในการพัฒนาเขตพื้นที่การค้าชายแดนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนพหุวัฒนธรรมบนความหลากหลายของเชื้อชาติหลังการเปิดด่านการค้าชายแดนเพื่อเป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย
2. ควรศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหลังการเปิดด่านการค้าชายแดนเพื่อเป็นประตูทางการค้าทิศตะวันตกของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าต่างประเทศ. (2560). *คู่มือการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน*. นนทบุรี: ไทยภูมิพาณิชย์.
- กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเหนือ. (2555). *สภาพทั่วไปจังหวัดแม่ฮ่องสอน*, สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2560. <http://www.osmnorth-n1.moi.go.th/new/adminsk/filedetailweb/MjAxMzEyMDUwNTM1NTU=d.pdf>.
- จักรกริช สังขมณี. (2551). พรหมแดนศึกษาและมานุษยวิทยาชายแดน: การเปิดพื้นที่สร้างเขตแดน และการข้ามพรหมแดนของความรู้. *วารสารสังคมศาสตร์*. 20(2), 209-266.

- จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2560). ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2560.
<http://www.maehongson.go.th/th/province-strategy/strategy-plan.html>.
- จินตนา บุญบังการ. (2552). สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์ (1991).
- จิตพล ชัยมะดัน และศรuti สกฤตรัตน์. (2558). นโยบายการค้าชายแดนไทย-กัมพูชากับการปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน: กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว. วารสารราชพฤกษ์. 13(3), 76-85.
- ณัฐวัฒน์ ชันโท. (2557). คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หน่วยบริการชุมชนคลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2560. http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/54930398.pdf.
- บุษอริ ยีหะมะ. (2554). ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พศิน แต่งจวง, สุทธิดา เชนนะศิริ, นันทิยา พรหมมา, วิศรุต แต่งจวง และสุรพงษ์ ชูวัฒนกุล. (2555). การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษตามโครงการเส้นทางเศรษฐกิจใหม่แม่ฮ่องสอน-เมียนมาร์ ปี 2555: กรณีศึกษาจุดผ่อนปรนห้วยต้นนุ่น. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภัทรานิษฐ์ เหมาะะทอง, วนิดา ทองโคตร และสุพรรณิ อึ้งปัญสัตวงศ์. (2560). การกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2560. http://sc2.kku.ac.th/stat/statweb/images/Eventpic/60/Seminar/01_9_Yamane.pdf.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2543). พ.ร.ฎ.กำหนดบริเวณที่ดินป่าแม่สุรินทร์ ป่าแม่เงา และ ป่าแม่ลำเพ็ง ในท้องที่ตำบลขุนยวม ตำบลแม่เงา และ ตำบลแม่กิ๊ อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้เป็น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ. 2543. เล่มที่ 117 ตอนที่ 98ก หน้า 13.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12, สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2560. <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2559/A/115/1.PDF>.
- วีรวิทย์ ปิยนนทศิลป์. (2559). การบริหารจัดการยุคใหม่และภาวะผู้นำ. เชียงใหม่: ปภาวีการพิมพ์.
- ศูนย์ส่งเสริมการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านด้านเมียนมา จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2555). บทสรุปผู้บริหาร สถานการณ์ชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน, สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2555. https://www.ect.go.th/maehongson/ewt_dl.php?nid=80.
- ส่วนความร่วมมือภาครัฐและเอกชน. (2558). โครงการประชุมสัมมนาเปิดประตูการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวผ่านห้วยต้นนุ่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชื่อมโยงสู่เมียนมา, สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2560. http://www.jpp.moi.go.th/media/files/26_06_58_1.doc.
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2559). แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง พ.ศ.2559-2564, สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2560. <http://www.nsc.go.th/Download1/.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12, สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2560. <http://www.nesdb.go.th/download/plan12/.pdf>.

- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2560). ประชากรจังหวัดแม่ฮ่องสอนปี 2560, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2560. <http://www.mhso.moph.go.th/mhs/index.php/2012-12-27-07-26-41/2012-12-27-07-27-58/15-peopledata>.
- สุนัฐวิทย์ น้อยโสภณ. (2557). บทบาทของการค้าระหว่างประเทศผ่านชายแดนทางบกของประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 8(3), 118 - 126.
- Grundy-Warr, C., & Wong Siew Yin, E. (2002). Geographies of Displacement: The Karenni and The Shan Across The Myanmar-Thailand Border. *Singapore Journal of Tropical Geography*, 23(1), 93-122.
- Legge, K. (1995). *What is human resource management?*. In Human resource Management. Palgrave, London.
- Patrick, D. L., & Erickson, P. (1993). *Health status and health policy: quality of life in health care evaluation and resource allocation*. New York: Oxford University Press.
- Schneider, S. C. (1988). National vs. corporate culture: Implications for human resource management. *Human resource management*, 27(2), 231-246.
- Than, M. (2005). Myanmar's Cross-Border Economic Relations and Cooperation with the People's Republic of China and Thailand in the Greater Mekong Subregion. *Journal of GMS Development Studies*, Vol. 2, 37-54.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการจัดการความรู้ที่มีผลต่อ
ความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมของนักศึกษาพหุชาติพันธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

The Development of Learning Management Using Knowledge
Management Principles Encouraged Creativity and Innovation Creation
of Multi-Ethnic Students, Mahamakut Buddhist University,
Lanna Campus

ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์¹ ณรงค์ศักดิ์ ลุนสำโรง² สงัด เขียรจันทิก³ และ กิตติคุณ ภูลายาย⁴
Chatchai Sirikulphan, Narongsak Lunsamrong, Sangad Chienjuntuk, and Kitikun Phulaiyao

Received: July 8, 2019

Revised: September 9, 2019

Accepted: September 10, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนด้านความคิดสร้างสรรค์ในวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา กลุ่มทดลองคือนักศึกษาชั้นปี 1 เอกภาษาไทย มีจำนวน 25 คน กลุ่มควบคุมคือนักศึกษาชั้นปี 1 เอกภาษาอังกฤษ มีจำนวน 27 คน รวมทั้งสิ้น 52 คน ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

ผลการวิจัยความแตกต่างด้านความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแต่ละด้าน พบว่า จากแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ของ Jellen & Urban (1989) ผลการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างจากกลุ่มควบคุมจำนวน 7 ด้านจาก 11 ด้านดังนี้ 1. ด้านการต่อเติม (CN) 2. ด้านความสมบูรณ์ (CM) 3. ด้านการต่อเนื่องทำให้เกิดเป็นเรื่องราว (CTH) 4. ด้านการข้ามเส้นกันเขต (BID) 5. ด้านอารมณ์ขัน (HU) 6. ด้านการคิดแบบใหม่ไม่คิดตามแบบแผน (UCB) และ 7. ด้านความเร็ว (SP) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการเปรียบเทียบความแตกต่างด้านคุณลักษณะที่ดีของผู้มีความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่ามีความแตกต่างกันที่ .029 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม พหุชาติพันธุ์

¹ อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000
e-Mail: sirikulpan@gmail.com

² อาจารย์ หลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

³ อาจารย์ หลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

⁴ อาจารย์ หลักสูตรการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Abstract

The purpose of this research was to develop teaching and learning on creative technology and educational innovation of undergraduate multi-ethnic students, Mahamakut Buddhist University, Lanna campus. The experimental group was 25 first-year Thai major students, and the control group was 27 first-year English major. The total participant were 52 students with the using of stratified sampling method.

The results of the study on creative differences and the creation of innovations between experimental groups and individual controlled groups revealed significantly. According from the creative evaluation form of Jellen & Urban (1989), the analysis results found that the experimental group had creativity different from the control group in 7 areas from the overall 11 aspects as follows: 1. addition (CN) 2. integrity (CM) 3. continuity causes a story (CTH) 4. crossing the line (BID) 5. humor (HU) 6. new thinking is not considered according to the pattern (UCB) and 7. speed (SP) with statistical significance at .05 level. Then, the differences in the characteristics of creation of innovations between the experimental group and the control group were found to be different at .029 with statistically significant at .05.

Keywords: Knowledge Management, Creativity, Innovation Creation, Multi-ethnic

บทนำ

จากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการพัฒนาประเทศไทยให้ไปสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ยุคของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาประเทศให้ก้าวทันประเทศที่มีกับดักรายได้ปานกลางประเทศไทย 4.0 โมเดลใหม่ของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศไทยที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy)” ในการสร้างเด็กยุคไทยแลนด์ 4.0 ให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ สร้างความคิดของเด็กและเยาวชนไปสู่ที่ยากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จของการยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติ การพัฒนาเด็กต้องพัฒนาทั้งด้านความรู้ และทักษะการเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือ การเรียนรู้จากปัญหาจริงที่เกิดขึ้น เรียกว่าเป็น Problem Based Learning (เชาวลิต โพธิ์นคร, 2560) เพื่อก้าวข้ามกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานสภาการศึกษา, 2560, น. 15) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรข้อ 1.3 ทักษะของประชากรในศตวรรษที่ 21 ไปให้ถึงความต้องการกำลังคนยุค 4.0 3Rs+8Cs ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในรายวิชา ED1088 วิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการสอนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เอกการสอนภาษาไทย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ปี พ.ศ. 2560 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชนเผ่า พหุชาติพันธุ์กลุ่มชาติพันธุ์ภาคเหนือ (ศูนย์เรียนรู้ชาติพันธุ์ภาคเหนือ, 2557) ที่มีพฤติกรรมเหมือนนักศึกษา โดยทั่วไปส่วนใหญ่เมื่อมอบหมายงานให้ไปศึกษาหาความรู้เพื่อจัดทำหรือสร้างสื่อต่าง ๆ ในด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอน นักศึกษาจะไปสืบค้นและนำเอาองค์ความรู้ที่ได้มาจากการอ่านหนังสือหรือการสืบค้นมา ทำการคัดลอกและส่งงานให้ผู้สอน โดยไม่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ดังกล่าวให้เป็นข้อสรุปหรือสังเคราะห์ให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ หรือชิ้นงานใหม่ สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาขาดทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่แสดงว่านักศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ มาพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากนั้น ผลงานส่วนใหญ่ยังไม่สามารถพัฒนาเป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปเพิ่มมูลค่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญา หรือมีมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ ผู้สอนจึงได้นำเอาปัญหาดังกล่าว มาศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและหาแนวทางการพัฒนาการสอนโดยการนำเอาทฤษฎีการเรียนรู้ Constructivism ของ Jean piaget & Vygotsky (ชนาธิป พรกุล, 2554) ที่มีความเชื่อว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการสอน และเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างกระบวนการคิดและสร้างนวัตกรรมคือ การจัดการความรู้ (KM) (ปรัชญนันท์ นิลสุข, 2552, น. 18-24) โดยใช้โมเดลปลาหัว และทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้น 7 ทักษะ คือ 1. ทักษะการเรียนรู้ 2. ทักษะการสื่อสาร 3. ทักษะการคิดวิเคราะห์ 4. ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 5. ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น 6. ทักษะการใช้เทคโนโลยี และ 7. ทักษะชีวิต รวมทั้งการนำเอากระบวนการที่ ส่งเสริมกระบวนการคิดและสร้างความรู้ใหม่ คือ การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) ให้นักศึกษานำมาใช้ในการทำงานกลุ่ม เพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับยุคไทยแลนด์ 4.0

สรุปปัญหาจากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ในเบื้องต้นและดังที่กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับบริบทด้าน ปัญหาในการสอนในรายวิชา ED1008 วิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 1 เอกการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2560 ผู้เรียนส่วนใหญ่ที่เป็นชนเผ่าพหุ ชาติพันธุ์ ยังขาดทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถ นำไปเพิ่มมูลค่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญา หรือมีมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ ซึ่งจะส่งผลทำให้เด็กและเยาวชนไทย ที่เป็นพหุชาติพันธุ์หรือเด็กชายขอบที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคตมีทักษะ กระบวนการคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ สามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านและระดับ นานาชาติ รวมทั้งพัฒนาประเทศก้าวข้ามประเทศที่มีรายได้ปานกลางเป็นประเทศที่พัฒนาและมีรายได้สูง อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านการเรียนการสอนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม ของนักศึกษาพหุชาติพันธุ์ ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 เอกการสอนภาษาไทย ในรายวิชา ED1008 เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

2. เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนการสอนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมของนักศึกษาพหุชาติพันธุ์ ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 เอกการสอนภาษาไทย ในรายวิชา ED1008 เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมของนักศึกษาพหุชาติพันธุ์ ระดับปริญญาตรี กลุ่มทดลองชั้นปีที่ 1 เอกการสอนภาษาไทย และกลุ่มควบคุมชั้นปีที่ 1 เอกการสอนภาษาอังกฤษ ในรายวิชา ED1008 เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา และพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา มีพัฒนาการและมีความแตกต่างกันอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ศึกษาวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 เอกการสอนภาษาไทย และเอกการสอนภาษาอังกฤษ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา ED1008 เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2560 มีจำนวน 3 ห้อง รวมทั้งสิ้น 77 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาใช้เป็นกลุ่มทดลองในการศึกษาวิจัยคือนักศึกษาพหุชาติพันธุ์ ชั้นปีที่ 1 เอกการสอนภาษาไทย ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2560 มีจำนวน 1 ห้อง ได้แก่ ห้องปีที่ 1/2 รวมทั้งสิ้น 25 คน และกลุ่มควบคุมนักศึกษาพหุชาติพันธุ์ ชั้นปีที่ 1 เอกการสอนภาษาอังกฤษ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2560 มีจำนวน 1 ห้อง ได้แก่ ห้องปีที่ 1/2 รวมทั้งสิ้น 27 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling)

เครื่องมือ

แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของ Jellen & Urban (1989) ที่ชื่อว่า TCT-DP (The Test for Creative Thinking Drawing Production) ซึ่งสร้างขึ้นตามนิยามว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึง การคิดอย่างมีสาระเชิงนวัตกรรม มีจินตนาการ และเป็นความคิดนอกนัยซึ่งรวมถึงความคิดคล่องแคล่ว (fluency) ความคิดยืดหยุ่น (flexibility) ความคิดริเริ่ม (originality) ความคิดละเอียดละออ (elaboration) ความกล้าเสี่ยง (risk-taking) และอารมณ์ขัน (humor) โดยลักษณะของแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์นี้จะให้ผู้เข้ารับการทดสอบแสดงความสามารถทางการคิดอย่างมีสาระ แบบทดสอบ TCT-DP นี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นแบบทดสอบที่สามารถนำมาใช้วัดได้กับกลุ่มเป้าหมายได้ทุกวัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi experimental) ที่เรียกว่าแบบมีกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุมมีการทดสอบก่อนและหลัง (Pretest Posttest with Control Group) (วสันต์ ทองไทย, 2550) มีรูปแบบดังนี้

E	O1	x	O2
C	O1	x	O2

E หมายถึง กลุ่มทดลอง

C หมายถึง กลุ่มควบคุม

O1 หมายถึง การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)

O2 หมายถึง การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

X หมายถึง รูปแบบการสอนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เพื่อตอบคำถามของการทดลอง ได้ใช้สถิติวิเคราะห์ Independent - Sample t-Tests

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากการศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนโดยการศึกษาเอกสารหลักสูตร มคอ.2 แผนการสอน มคอ.3 และเกณฑ์ TQF 5 ด้านมาสร้างกรอบการสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth interview) กับอาจารย์ประจำหลักสูตรจำนวน 5 ท่านและผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนจำนวน 3 ท่าน พบว่าในการจัดการเรียนการสอนอาจารย์ส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบบรรยาย (Lecture) ซึ่งไม่ได้ส่งเสริมให้เกิดทักษะกระบวนการคิด และไม่ได้มีกิจกรรมในการลงมือปฏิบัติ (Active Learning) ที่จะทำให้เกิดทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสร้างสรรค์ ในการเรียนการสอนอาจารย์บางท่านให้นักศึกษาสืบค้นหาข้อมูลเพื่อเรียนรู้ด้วยตนเอง นักศึกษาก็ขาดทักษะในการหาแหล่งข้อมูลเพื่อสืบค้น บางคนก็ขาดทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ในการสืบค้น แสดงให้เห็นว่านักศึกษายังขาดทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสืบค้นและใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การได้มาของรูปแบบ ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มาวิเคราะห์และสังเคราะห์รวมทั้งการศึกษาหลักการทฤษฎีและเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ มาเป็นข้อคำถามสำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group discussion) โดยได้ดำเนินการเชิญอาจารย์ประจำหลักสูตรจำนวน 5 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนจำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนในวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดจากการศึกษาข้อมูลเอกสารจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) หลักการทฤษฎีและเทคนิคการสอน มาออกแบบองค์ประกอบของรูปแบบการสอนดังนี้

1. การใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)
2. การใช้เทคนิคการจัดการความรู้ (Knowledge Management)
3. เจ็ดทักษะในศตวรรษที่ 21
4. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของ Jellen & Urban มาจัดทำเป็นรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนในวิชา ED1008 เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา

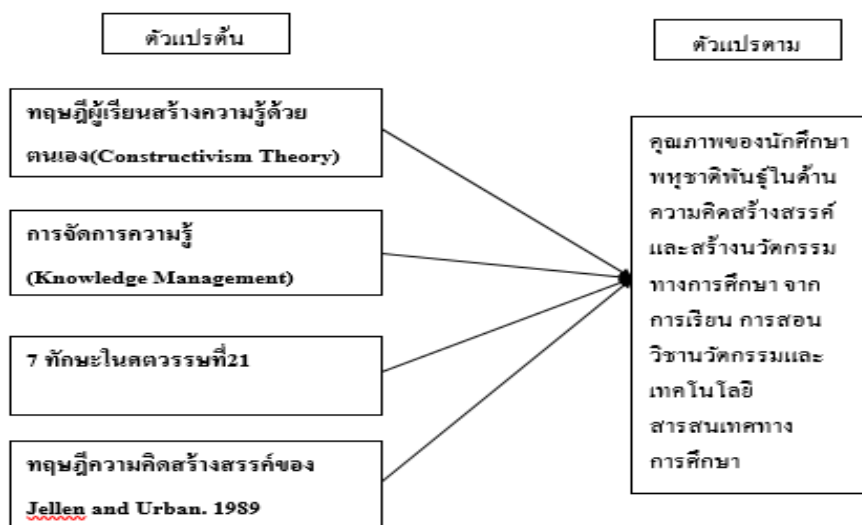

Figure 1 Teaching model to create creativity

Table 1 The difference of creative thinking development of experimental group and control group

Group	n	$\bar{X}$	S.D.
Control group	2.70	25	.824
Experimental group	3.00	25	.892

จาก Table 1 พบว่าพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมของนักศึกษา พหุชาติพันธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ในวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา กลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์แตกต่างจากกลุ่มควบคุม มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ .892 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

Table 2 The comparative of creative thinking development of experimental group and control group

Group	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
Control group	2.70	25	.824	-2.317	.029*
Experimental group	3.00	25	.892		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จาก Table 2 พบว่า พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมของนักศึกษา พหุชาติพันธุ์ ในรายวิชา ED1008 เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ต่อเกณฑ์การประเมินผล

ความคิดสร้างสรรค์ของ Jellen & Urban (1989) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจากการเก็บคะแนนรวมครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 5 มีความแตกต่างกันที่ .029 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

สรุปข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถสร้างเป็นรูปแบบการสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เป็นนักศึกษาทั่วไปและพหุชาติพันธุ์ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ใหม่ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยดังนี้ การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เป็นความสำคัญยิ่ง การวิเคราะห์สถิติเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจากเครื่องมือในการประเมินความคิดสร้างสรรค์ของ Jellen & Urban มีการประเมิน 11 ด้าน แต่กลุ่มทดลองนักศึกษาเอกการสอนภาษาไทยมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างจากกลุ่มควบคุมนักศึกษาเอกการสอนภาษาอังกฤษจำนวน 7 ด้านดัง Table 3

Table 3 The efficiency of innovation in creative thinking development of experimental group from 7 out of overall 11 factors

Group	F	Sig.	t	df	Sig. (2 tailed)
CM	3616	.58	5.146	258	.000
			5.116	245.357	.000
CI	9.675	.002	-1.501	258	.135
			-1.485	231.87	.139
CTH	4.025	.046	2.845	258	.135
			2.827	231.87	.139
BID	37.714	.000	4.203	258	.000
			4.419	220.721	.000
BFI	71.011	.000	1.237	258	.000
			1.213	720.721	.000
HU	27.690	.000	4.321	258	.000
			4.261	216.941	.000
UCA	1318	.252	4.278	258	.000
			4.266	252.176	.000

ตารางมีผลการวิเคราะห์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่แสดงว่า รูปแบบการสอนเพื่อความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองนักศึกษาเอกการสอนภาษาไทยมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างจากกลุ่มควบคุมนักศึกษาเอกการสอนภาษาอังกฤษจำนวน 7 ด้าน ดังนี้ ด้านที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีอยู่ 5 ด้านคือ

1. ด้านความสมบูรณ์ (CM) 2. ด้านการข้ามเส้นกันเขต (BID) 3. ด้านการข้ามเส้นกันอย่างอิสระ (BFI) 4. ด้านอารมณ์ขัน (HU) และ 5. ด้านคิดแปลกใหม่ (UCA) ด้านที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มีอยู่ 2 ด้าน คือ 1. ด้านการต่อเนื่องด้วยเส้น (CI) และ 2. ด้านการต่อเนื่องทำให้เกิดเป็นเรื่องราว (CTH) แสดงว่ากลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมแตกต่างจากกลุ่มควบคุม 7 ด้านใน 11 ด้าน มีค่าเฉลี่ยที่ .892 และการวิเคราะห์สถิติเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า จากการเก็บข้อมูล ครั้งที่ 1 Pretest - Posttest จำนวน 5 ครั้ง นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ t-test Independent Sample Test พบว่ากลุ่มทดลองมีพัฒนาการความด้านความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกับกลุ่มควบคุมที่ .029 แสดงว่ากลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์แตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้จากการวิเคราะห์ความแตกต่างพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกัน 7 ด้าน โดย 5 ด้านที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 คือ 1.ด้านความสมบูรณ์ (CM) 2. ด้านการข้ามเส้นกันเขต (BID) 3. ด้านการข้ามเส้นกันอย่างอิสระ (BFI) 4. ด้านอารมณ์ขัน (HU) และ 5. ด้านคิดแปลกใหม่ (UCA) แสดงถึงความแตกต่างอย่างมากของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หมายถึงทั้ง 5 ด้านมีความสำคัญที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาอย่างมาก รองลงมาอีก 2 ด้านที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 คือ 1. ด้านการต่อเนื่องด้วยเส้น (CI) และ 2. ด้านการต่อเนื่องทำให้เกิดเป็นเรื่องราว (CTH) ในการจัดการเรียนการสอนแบบพัฒนาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมนี้มีความสำคัญยิ่งที่จะทำให้นักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ทักษะในการทำงาน และสร้างชิ้นงานที่มีคุณค่าเป็นนวัตกรรมและสร้างนวัตกรรมรุ่นใหม่ ๆ

มีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้ จากผลการวิจัยที่พบว่า ในการจัดการเรียนการสอนพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมสามารถพัฒนาได้เพียง 7 ด้านยังมีอีก 4 ด้านคือ 1. การต่อเติม (CM) 2. ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ (NE) 3. มิติของภาพ (PE) 4. ภาพต่อเติมแปลกใหม่ (UCD) ที่ต้องการกระบวนการสอนหรือเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ ที่สามารถพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ได้ครบทั้ง 11 ด้านเพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีคุณภาพ มีสมรรถนะในระดับ TQF ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

เอกสารอ้างอิง

- ชนาธิป พรกุล. (2554). *การสอนกระบวนการคิดทฤษฎีและการนำไปใช้*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชาวลิต โพธิ์นคร. (2560). การประชุมวิชาการเรื่อง “ห้องสมุดดิจิทัลกับการก้าวสู่ยุค Thailand 4.0”, สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2560. <https://km.li.mahidol.ac.th/thai-studies-in-thailand-4-0>.
- ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2552). เทคโนโลยีเพื่อการจัดการความรู้. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา*, 21(69), 18-24.
- วสันต์ ทองไทย. (2550). *การออกแบบการวิจัย*, สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2560. http://www.bpcd.net/new_subject/library/research/document/sopida/research/ku/develop/04.pdf.
- ศูนย์เรียนรู้ชาติพันธุ์ภาคเหนือ. (2557). *เรื่องชาติพันธุ์ในภาคเหนือ*, สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2560. <http://chiangmaitribalmuseum.blogspot.com>.
- สำนักงานสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- Jellen, H.G., & Urban, K.K. (1989). Assessing creative potential worldwide: The first cross-cultural application of the Test for Creative Thinking - Drawing Production (TCT-DP). *Gifted Education international*, 6(2), 78-86.

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความผูกพันต่อการของ
พนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด
Relationship between Motivation and Organizational
Commitment of Employees at Thai Namthip Co., Ltd.

วฤณ บุญเที่ยงตรง¹ สุธรรม พงษ์สำราญ² และ สาวิตตรี จบศรี³

Warin Bunthiangtrong, Suthum Phongsamran, and Sawittree Jobsri

Received: July 8, 2019

Revised: September 23, 2019

Accepted: September 24, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจและระดับความผูกพันต่อการเปรียบเทียบความผูกพันต่อการจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความผูกพันต่อการของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ใช้แบบสอบถามจำนวน 249 ชุด

พบว่า แรงจูงใจทั้งด้านปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนอยู่ในระดับมาก ระดับความผูกพันต่อการอยู่ในระดับมาก สถานภาพครอบครัวที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อการที่แตกต่างกัน ปัจจัยจูงใจมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อการอยู่ในระดับปานกลางทิศทางเดียวกัน ปัจจัยค้ำจุนมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อการอยู่ในระดับสูงทิศทางเดียวกัน ปัจจัยจูงใจด้านลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อการ ปัจจัยค้ำจุนด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต สถานะอาชีพ และความมั่นคงในการทำงาน มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อการที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ แรงจูงใจ ความผูกพันต่อการ

¹นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต สวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250
e-Mail:fongwing39@gmail.com

²รองศาสตราจารย์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต สวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

³อาจารย์ สาขาวิชาการจัดการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต สวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

Abstract

The purposes of this research were to study motivation and commitment level of the organization, comparison of commitment to organizations classified by personal data, and the relationship between motivation and organizational commitment of Thai Namthip employees by using 249 sets of questionnaires.

The motivation in both motivation and support factors was at a high level. The level of commitment to the organization was at a high level. Different family status affected organizations' commitment. Motivation factors correlated with organizational commitment at a moderate level. The supporting factors have a high relationship with organizational commitment. Motivation factors for job characteristics, job responsibility, career progress influencing organizational commitment. Supporting factors for future opportunities for career advancement and job security influencing organizational commitment at the statistical significance level of .05.

Keywords: relationship, motivation, commitment to the organization

ความเป็นมา/บทนำ

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าโลกมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็ว ในยุคที่เรียกว่า ดิจิทัล การให้ความสำคัญกับทักษะด้านนวัตกรรมดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อรัฐบาลพยายามที่จะเน้นเรื่องของ Thailand 4.0 ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยทักษะด้านดิจิทัลเทคโนโลยีเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ

ดังนั้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์การเพื่อให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่งวิธีการที่ผู้บริหารจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานที่ดีที่สุดคือ การสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ร่วมงาน การสร้างบุคลากรให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในยุคที่มีการแข่งขัน การที่บุคลากรในหน่วยงานมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่สูง โดยเฉพาะแรงจูงใจที่เกิดจากตัวบุคลากรเอง ย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย ตรงกันข้ามหากบุคลากรไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานก็จะทำให้ผลการปฏิบัติงานต่ำคุณภาพงานที่ได้ลดลง ทฤษฎีสองปัจจัย (Herzberg's Two Factor Theory) ตามแนวคิดของ Frederick Herzberg หมายถึง ความรู้สึกของพนักงานที่มีความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในการทำงาน พฤติกรรมที่ทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจเรียกว่าปัจจัยค้ำจุน (Hygiene factors หรือ Maintenance factors) หมายถึง พฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อความไม่พึงพอใจในการทำงาน ผู้บริหารสามารถใช้ปัจจัยสุขอนามัยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเพิ่มเงินเดือนค่าตอบแทนแต่ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการกระตุ้นให้พนักงาน

ทำงานที่ดีได้ หากแต่การกระตุ้นให้เกิดการจูงใจนั้นเกิดจากตัวงานทำได้โดยการจูงใจโดยใช้ปัจจัยที่สองคือ ปัจจัยจูงใจ (Motivator factors) โดยการมอบหมายงานที่มีความสำคัญหรือเพิ่มเนื้อหาของงาน (Job enrichment) ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของพนักงานและสามารถกระตุ้นให้พนักงานทำงานได้เป็นอย่างดี ปัจจัยจูงใจ (Motivator factors) หมายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการทำงานของพนักงานและทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น (สุนิสา รักษาศักดิ์, 2558, น. 18-19)

จากสภาวะการณ์และความจำเป็นดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า แรงจูงใจในการทำงาน เป็นความรู้สึกร่วมในทางบวกของบุคคลที่มีต่อการทำงาน เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงานและได้รับผลตอบแทน ผลจากความพึงพอใจจะทำให้เกิดความรู้สึกรักการถือหรือรัก มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีขวัญกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งการส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปได้ตามเป้าหมายขององค์กร (จุฑารัตน์ ศรีไย, 2554, น. 50)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานกับความผูกพันของพนักงานในบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้บริหารองค์กรและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการทำงานของพนักงานให้ดีขึ้น และทำให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์กร และผู้บริหารองค์กรนำผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานในองค์กรต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด
2. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด
3. เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด

ขอบเขตการวิจัย

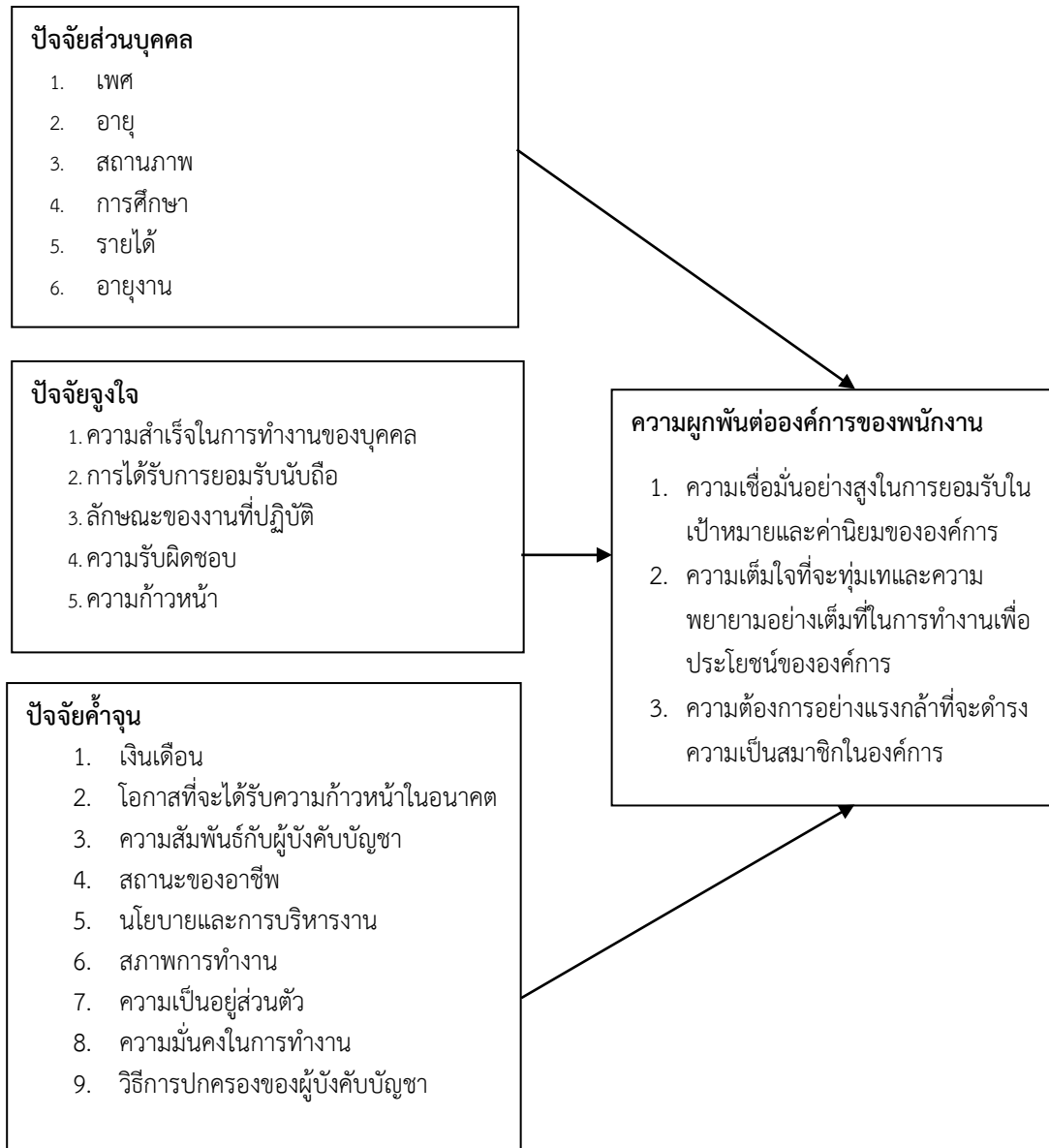
ด้านเนื้อหา การวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด อาศัยแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg (Herzberg' Two-Factor Theory) ทฤษฎี 2 ปัจจัยประกอบด้วย 1) ปัจจัยจูงใจ 2) ปัจจัยค้ำจุน และแนวคิดเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของริชาร์ด เอ็ม สเตียร์ส (Richard M. Steers) ซึ่งประกอบด้วยด้านความศรัทธาต่อองค์กร ด้านความทุ่มเทต่อองค์กร และด้านความจงรักภักดีต่อองค์กร

ด้านประชากร ศึกษาจากประชากรผู้ทำงานในบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด เลือกตัวอย่างจำนวน 249 คน
ด้านระยะเวลาในการศึกษา คือ เดือน มิถุนายน ถึงเดือน กันยายน 2561

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเองมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องในสำนวนภาษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ปรับปรุงแก้ไข

แบบสอบถามจำนวน 3 ท่าน โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective congruence : IOC) ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ .92 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้รับการปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความสมบูรณ์อีกครั้งและนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดสอบความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบัค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาใช้เกณฑ์ค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไปจะตอบแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นเพียงพอสำหรับใช้เป็นมาตรฐานของมาตรวัด ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งชุดนี้จำนวน 30 ชุดกับประชากรกลุ่มตัวอย่างพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .966 ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยการหาอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ตามลักษณะของตัวแปรต่าง ๆ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้คือค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อวัดการกระจายของข้อมูล ใช้ในการอธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบสมมติฐานด้วย t-test, F-test (One-way ANOVA), Pearson Product Moment Correlation และ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศ ชาย อายุ 36 ปีขึ้นไป สถานภาพ โสด จบ การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-20,000 บาท และมีอายุงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด

ระดับความสำคัญของแรงจูงใจด้านปัจจัยจูงใจของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด จาก การศึกษาระดับความสำคัญปัจจัยจูงใจ ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดดัง Table 1

Table 1 The importance level of motivation in the motivation factors

แรงจูงใจด้านปัจจัยจูงใจ	Mean	SD	ระดับความสำคัญ
ด้านปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor)	3.82	0.60	มาก
1. ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล	3.97	0.74	มาก
2. ความรับผิดชอบ	3.93	0.74	มาก
3. การได้รับการยอมรับนับถือ	3.87	0.68	มาก
4. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	3.69	0.82	มาก
5. ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	3.62	0.87	มาก

ระดับความสำคัญของแรงจูงใจด้านปัจจัยค้ำจุนของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด จากการศึกษาระดับความสำคัญปัจจัยค้ำจุน ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดดัง Table 2

Table 2 The importance level of motivation in maintenance factors

แรงจูงใจด้านปัจจัยค้ำจุน	Mean	SD	ระดับความสำคัญ
ด้านปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factor)	3.58	0.69	มาก
1. สถานะของอาชีพ	3.96	0.69	มาก
2. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	3.82	0.85	มาก
3. ความมั่นคงในการทำงาน	3.77	0.72	มาก
4. วิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา	3.71	0.83	มาก
5. สภาพการทำงาน	3.62	0.82	มาก
6. นโยบายและการบริหารงาน	3.59	0.72	มาก
7. โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	3.39	0.89	ปานกลาง
8. ความเป็นอยู่ส่วนตัว	3.34	0.88	ปานกลาง
9. เงินเดือน	3.00	0.97	ปานกลาง

ระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด

ระดับความคิดเห็นด้านความผูกพันต่อองค์กร จากการศึกษาระดับความสำคัญภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก เมื่อพิจารณาถึงรายด้านมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีรายละเอียดดัง Table 3

Table 3 The importance level of organizational commitment

ความผูกพันต่อองค์กร	Mean	SD	ระดับความสำคัญ
ด้านความผูกพันต่อองค์กร	4.04	0.57	มาก
1. ความเต็มใจที่จะทุ่มเทและความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานเพื่อประโยชน์ขององค์กร	4.21	0.61	มาก
2. ความเชื่อมั่นอย่างสูงในการยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร	4.12	0.64	มาก
3. ความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะดำรงความเป็นสมาชิกในองค์กร	3.79	0.83	มาก

เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลด้านสถานภาพครอบครัวที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรที่แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกันรายละเอียดแสดงตาม Table 4-10

Table 4 The comparison results of the organizational commitment classified by gender

เพศ	Mean	Std. Deviation	t	Df	Sig.	ผลการทดสอบ
ชาย	4.059	0.539	-0.880	247	0.380	ไม่แตกต่าง
หญิง	4.005	0.361				

จาก Table 4 พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Table 5 The comparison results of the organizational commitment classified by age

ความผูกพันต่อองค์กร	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig	ผลการทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	.611	3	.204	.892	.446	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	55.916	245	.228			
รวม	56.526	248				

จาก Table 5 พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Table 6 The comparison results of the organizational commitment classified by marital status

ความผูกพันต่อองค์กร	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig	ผลการทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	2.943	2	1.472	6.756	.001*	แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	53.583	246	.218			
รวม	56.526	248				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาก Table 6 พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลด้านสถานภาพครอบครัวที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Table 7 The results of the paired comparison analysis of personal information in marital status

สถานะภาพครอบครัว	โสด	สมรส	หม้าย / หย่าร้าง
โสด		0.006*	0.065
สมรส			0.003*
หย่า / ร้าง			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จาก Table 7 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของบุคคลที่มีสถานภาพครอบครัวโสดกับสมรส และสมรสกับหม้าย/หย่าร้าง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .005 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

Table 8 The comparison results of the organizational commitment classified by education level

ความผูกพันต่อองค์กร	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig	ผลการทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	.187	3	.062	.271	.846	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	56.339	245	.230			
รวม	56.526	248				

จาก Table 8 พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Table 9 The comparison results of the organizational commitment classified by the average monthly income

ความผูกพันต่อองค์กร	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig	ผลการทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	1.093	3	.364	1.610	.188	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	55.434	245	.226			
รวม	56.526	248				

จาก Table 9 พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Table 10 The comparison results of the organizational commitment classified by length of employment

ความผูกพันต่อองค์กร	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig	ผลการทดสอบ
ระหว่างกลุ่ม	.819	3	.237	1.200	.310	ไม่แตกต่าง
ภายในกลุ่ม	55.708	245	.227			
รวม	56.526	248				

จาก Table 10 พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุงานที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด

สมมติฐานที่ 2 แรงจูงใจด้านปัจจัยจูงใจมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด จากการศึกษาพบว่า แรงจูงใจด้านปัจจัยจูงใจภาพรวมมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด อยู่ในระดับความสัมพันธ์ปานกลางทิศทางเดียวกันรายละเอียดดัง Table 11

Table 11 The relationship between the motivation of motivation factors and the organizational commitment

แรงจูงใจด้านปัจจัยจูงใจ	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจกับความผูกพันต่อองค์การ			
	r	ค่า Sig	ระดับความสัมพันธ์	ลำดับ
ด้านความสำเร็จของงาน	.448**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	3
ด้านการยอมรับนับถือ	.432**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	4
ด้านลักษณะของงาน	.417**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	5
ด้านความรับผิดชอบ	.472**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	1
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	.460**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	2
ภาพรวมเฉลี่ย	.554		ปานกลางทิศทางเดียวกัน	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานที่ 3 แรงจูงใจด้านปัจจัยค่าจูงใจมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด จากการศึกษาพบว่า แรงจูงใจด้านปัจจัยค่าจูงใจภาพรวมมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด อยู่ในระดับความสัมพันธ์สูงทิศทางเดียวกันรายละเอียดดัง Table 12

Table 12 The relationship between the motivation of maintains factors and the organizational commitment

แรงจูงใจด้านปัจจัยค่าจูง	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยค่าจูงกับความผูกพันต่อองค์กร			
	r	ค่า Sig	ระดับความสัมพันธ์	ลำดับ
ด้านเงินเดือนและการเลื่อนขั้นเงินเดือน	.362**	.000	น้อยทิศทางเดียวกัน	9
ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	.403**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	7
ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	.509**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	4
ด้านสถานะอาชีพ	.696**	.000	สูงทิศทางเดียวกัน	1
ด้านนโยบายและการบริหารงาน	.510**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	3
ด้านสภาพการทำงาน	.457**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	6
ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว	.378**	.000	น้อยทิศทางเดียวกัน	8
ด้านความมั่นคงในการทำงาน	.649**	.000	สูงทิศทางเดียวกัน	2
ด้านวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา	.493**	.000	ปานกลางทิศทางเดียวกัน	5
ภาพรวมเฉลี่ย	.614**		สูงทิศทางเดียวกัน	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานที่ 4 แรงจูงใจด้านปัจจัยจูงใจมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด จากการศึกษพบว่าปัจจัยจูงใจด้านลักษณะของงาน ด้านความรับผิดชอบ และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดดัง Table 13

Table 13 The comparison of the motivation of motivation factors influences the organizational commitment of employees at Thai Namthip Co., Ltd.

แรงจูงใจด้านปัจจัยจูงใจ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	ผลการทดสอบ
(Constant)	1.931	.214		9.024	.000*	
1.ด้านความสำเร็จของงาน	-.009	.081	-.010	-.107	.915	ไม่มี
2.ด้านการยอมรับนับถือ	.122	.072	.140	1.697	.091	ไม่มี
3.ด้านลักษณะของงาน	.127	.048	.171	2.626	.009*	มี
4.ด้านความรับผิดชอบ	.190	.066	.213	2.889	.004*	มี
5.ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	.125	.048	.190	2.585	.010*	มี

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

$$R^2 = .316 \quad F = 22.408$$

ด้านปัจจัยจูงใจ จากผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ พบว่าด้านความรับผิดชอบ (Beta = .213) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (Beta = .190) ด้านลักษณะของงาน (Beta = .171) มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ตามลำดับ

สมมติฐานที่ 5 แรงจูงใจด้านปัจจัยค่าจูงมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด จากการศึกษาพบว่าปัจจัยค่าจูง ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ด้านสถานะอาชีพ และด้านความมั่นคงในการทำงาน มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายละเอียดดัง Table 14

Table 14 The comparison of the motivation in maintains factors influences the organizational commitment of employees at Thai Namthip Co., Ltd.

แรงจูงใจด้านปัจจัยค่าจูง	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	ผลการทดสอบ
(Constant)	1.368	.159		8.620	.000*	
1. ด้านเงินเดือนและการเลื่อนขั้นเงินเดือน	-.052	.033	-.093	-1.568	.118	ไม่มี
2. ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	.086	.044	.130	1.981	.049*	มี
3. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	.022	.054	.035	.404	.686	ไม่มี
4. ด้านสถานะอาชีพ	.409	.055	.482	7.414	.000*	มี
5. ด้านนโยบายและการบริหารงาน	.012	.060	.015	.203	.839	ไม่มี
6. ด้านสภาพการทำงาน	.059	.042	.088	1.401	.162	ไม่มี
7. ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว	-.023	.041	-.035	-.565	.572	ไม่มี
8. ด้านความมั่นคงในการทำงาน	.279	.056	.341	4.949	.000*	มี
9. ด้านวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา	.049	.057	.074	.872	.384	ไม่มี

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

$R = .748$ $R^2 = .560$ $F = 33.747$

ด้านปัจจัยค่าจูง จากผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ พบว่าด้านสถานะอาชีพ (Beta = .482) ด้านความมั่นคงในการทำงาน (Beta = .341) ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (Beta = .130) มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด พบว่า

ปัจจัยจิตใจ ของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ประกอบด้วย ด้านความสำเร็จในการทำงาน ของบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบแรงจูงใจ ด้านปัจจัยจิตใจอยู่ในระดับความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญาพร จิตติพงศ์ และ ประสพชัย พสุนนท์ (2558, น. 37) ที่พบว่า แรงจูงใจด้านปัจจัยจิตใจทุกด้านส่งผลต่อประสิทธิภาพการ ปฏิบัติงานของบุคลากร อยู่ในระดับสำคัญมาก

ปัจจัยค่าจูน ของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ประกอบด้วย ด้านสภาพการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน และในภาพรวมปัจจัยค่าจูนอยู่ในระดับสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ กฤษฎา ตันเปาว์ น้ำทิพย์ จันนา และ อนันตโชค รัตนการุญพงศ์ (2559, บทคัดย่อ) ที่ พบว่าความคิดเห็นของพนักงานต่อแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน พนักงานส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวแปร ให้ความเห็นต่อแรงจูงใจด้านปัจจัยค่าจูนที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ด้านความมั่นคง ด้านสภาพการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด พบว่าด้านความเชื่อมั่น อย่างสูงในการยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทและความ พยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานเพื่อประโยชน์ขององค์กร ด้านความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะดำรง ความเป็นสมาชิกในองค์กร ภาพรวมระดับความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณ อารณ (2557, น. 69) ที่พบว่าภาพรวมความผูกพันต่อองค์กรอยู่ ในระดับสำคัญมาก เช่นเดียวกัน

ปัจจัยด้านสถานภาพครอบครัว ที่แตกต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของกฤษฎา ตันเปาว์ และคนอื่น ๆ (2559, บทคัดย่อ) ที่พบว่า พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคล เรื่อง สถานภาพการสมรส ต่างกัน จะมีความคิดเห็นด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ .05

ปัจจัยจูงใจ มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ด้านความเชื่อมั่นอย่างสูงในการยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ด้านความ ต้องการอย่างแรงกล้าที่จะดำรงความเป็นสมาชิกในองค์กร และภาพรวมปัจจัยจูงใจมี ความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ระดับความสัมพันธ์ ปานกลางทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรินทร์ วัฒน (2556, น. 71) ที่พบว่า พนักงานมีระดับปัจจัยจูงใจในการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยค่าจูน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ภาพรวมปัจจัยค่าจูนมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ระดับความสัมพันธ์สูงทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ โอสธอานวยโชค (2555, น. 68-75) ที่พบว่า พนักงานมีระดับปัจจัยค่าจูนในการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

แรงจูงใจ ด้านปัจจัยจิตใจ ด้านลักษณะของงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ การงาน และปัจจัยค่าจูนด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ด้านสถานะอาชีพ และด้านความ

มั่นคงในการทำงาน มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารองค์กรควรพิจารณาการมอบหมายงานหรือหน้าที่รับผิดชอบให้ตรงกับความรู้ความสามารถตามสาขาที่เรียนจบมา รวมทั้งความเชี่ยวชาญและความถนัด เพื่อให้พนักงานรู้สึกรักในงานที่ปฏิบัติ ได้ใช้ความรู้ความสามารถเต็มที่ เปิดโอกาสให้พนักงานได้ใช้ความสามารถพิเศษเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ สร้างความรับผิดชอบให้พนักงานรับบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานทั้งตัวพนักงาน หัวหน้างานและเพื่อนร่วมงาน เกิดการประสานงานและทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ทำให้พนักงานเกิดความภาคภูมิใจ รู้สึกมีเกียรติในงานที่ปฏิบัติสำเร็จ ให้โอกาสโดยการมอบหมายงานที่มีความสำคัญ ให้เข้ารับการอบรมเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านต่าง ๆ อยู่เสมอ สนับสนุนให้ได้เลื่อนตำแหน่งและพิจารณาความดีความชอบตามความสามารถและช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อความเจริญเติบโตในสายงานอาชีพ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้อยู่ในองค์กรที่มีชื่อเสียง เมื่อองค์กรทำประโยชน์ให้สังคม พนักงานจะมีความยินดีที่จะมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้สังคม ครอบครัวพนักงานจะให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้ปฏิบัติงานในองค์กร และยังทำให้พนักงานรู้สึกมีความมั่นคงในการปฏิบัติงานกับองค์กรต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

นอกจากการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้พนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรแล้ว ควรศึกษาเกี่ยวกับการดำรงรักษาพนักงานบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด เพื่อให้พนักงานคงอยู่กับองค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา ตันเปาว์, น้ำทิพย์ จันนา และอนันต์โชค รัตนการุณย์พงศ์. (2559). *ความคิดเห็นของพนักงานต่อแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน บริษัท ดีไลน์ คอนสตรัคชั่น จำกัด*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.
- จุฑารัตน์ ศรีไย. (2554). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทยสาขาเชียงราย*. การค้นคว้าแบบอิสระ หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัยวัฒน์ โอสธอานวยโชค. (2555). *ปัจจัยจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทที่ปรึกษาด้านระบบคอมพิวเตอร์ กรณีศึกษาพนักงานบริษัทที่ปรึกษาด้านระบบคอมพิวเตอร์แห่งหนึ่ง*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ปัญญาพร ฐิติพงศ์ และประสพชัย พสุนนท์. (2558). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัท อินเตอร์ เอ็กซ์เพิร์ท คอนสตรัคชั่น จำกัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัชรินทร์ วัฒนิน. (2556). แรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน บริษัท ไฮเออร์อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรรณ อารณ. (2557). แรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการรัฐสภา ระดับปฏิบัติงาน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สารนิพนธ์ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก.
- สุนิสา รักษาศักดิ์. (2558). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อความผูกพันของบุคลากรในศูนย์ไปรษณีย์สุวรรณภูมิ. การค้นคว้าแบบอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานของบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน)

The Business Success Factors of Land and Houses

Public Company Limited

ศักดิ์ณรงค์ ฐวสุจิเรช¹ และ ชินโนส วิสิฐนิจิกิจา²

Saknarong Thuwasujirek, and Chinnaso Visitnitikija

Received: July 2, 2019

Revised: September 16, 2019

Accepted: September 17, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานกับตัวชี้วัดในความสำเร็จของธุรกิจ ประชากรในการศึกษาคือพนักงานระดับหัวหน้าส่วนขึ้นไปใน บมจ.แลนด์แอนด์เฮาส์ เลือกตัวอย่างจำนวน 95 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 36-45 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส-มีบุตร ตำแหน่งผู้จัดการส่วน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001-50,000 บาท และระยะเวลาที่ทำงานในองค์กร 11-15 ปี ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก ตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญปานกลาง เพศ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีผลต่อตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจแตกต่างกัน ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานมีความสัมพันธ์กับตัวชี้วัดในความสำเร็จของธุรกิจภาพรวมมีความสัมพันธ์สูงทิศทางเดียวกัน ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงาน ด้านค่านิยมร่วม ด้านระบบในการดำเนินงาน ด้านความรู้ความสามารถ มีอิทธิพลกับตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจ บมจ.แลนด์แอนด์เฮาส์ ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ความสำเร็จ ความสำคัญ การบริหารงาน บมจ. แลนด์แอนด์เฮาส์

Abstract

The purposes of this study were to determine the importance of business success factors, the indicators of business success, and the relationship between business success factors in management and the indicators of business success. The respondents were selected from 95 staff members, who are ranked from supervisor level at Land & House.

¹ นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต สวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250
e-Mail: s.thuwasujirek@gmail.com

² อาจารย์ ดอกเตอร์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต สวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250
e-Mail: chinnaso12@gmail.com

Most of respondents were male, aged 36-45 years old, graduated with a bachelor's degree, married with children, division manager position, earned an average monthly income of 40,001-50,000 baht, and duration of work for organization 11-15 years. The overview average of the opinions on business success factors in management were at a high level while the opinions on indicators of business success were at a medium level. The different personal behavior patterns, such as gender and the level of education, affected on indicators of business success, and the overview of the opinions on relationship between business success factors in management correlated and the indicators of business success are at a high level in the same direction. The factors of business success in management, such as collaboration, management system, knowledge and skills influenced indicators of success of Land and Houses at a statistically significant .05

Keywords : success, importance, management, Land and Houses PCL.

ความเป็นมา/บทนำ

ปัจจุบันบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ประกอบธุรกิจประเภทค้าอสังหาริมทรัพย์ โดยรูปแบบการดำเนินงานจะเป็นการสร้างบ้านจัดสรรพร้อมที่ดินเป็นส่วนใหญ่และคอนโดมิเนียม บริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) จึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาหน่วยงานและทรัพยากรบุคคลไปพร้อมกัน โดยการกำหนดเป้าหมายของหน่วยงานเพื่อเพิ่มผลงานรวมถึงความรู้สึกรักของผู้ปฏิบัติงานให้เกิดความพอใจในการปฏิบัติงานด้วย จึงจะสามารถสร้างความสำเร็จในงานได้อย่างแท้จริง โดยรางวัลที่เป็นที่ยอมรับเมื่อปี 2554 ได้รับรางวัล Trusted Brand “Platinum Award Winner” จากนิตยสาร Reader's Digest ติดต่อกันเป็นปีที่ 6 และมีรางวัลอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งองค์ประกอบของการบริหารขององค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน หรือรัฐวิสาหกิจ ปัจจัยสำคัญสำหรับการดำเนินงานที่ดีที่สุด คือ บุคลากร หรือพนักงาน หากองค์กรใดสามารถบริหารทรัพยากรบุคคลในการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดย่อมสร้างความก้าวหน้าให้กับองค์กร ความต้องการทางใจกำลังใจและความพึงพอใจเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานซึ่งผู้บริหารควรจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรทางกายภาพให้คุ้มค่า และต้องบำรุงรักษาให้พร้อมใช้งานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น บรรยากาศในการทำงาน สัมพันธภาพระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้บังคับบัญชา เป็นต้น นอกจากนั้นทรัพยากรมนุษย์ก็ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งถ้าไม่มีทรัพยากรมนุษย์ก็จะมีองค์การเกิดขึ้น ผู้บริหารที่ดีจะต้องจัดหาทรัพยากรบุคคลให้เกิดประสิทธิภาพ โดยสามารถจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน ทำงานที่ตนถนัด บุคลากรก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน งานก็จะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยรวดเร็ว ถูกต้อง ทันเวลา

จากความเป็นมาข้างต้นผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาความสำเร็จในการบริหารงานของบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) โดยมีข้อมูลส่วนบุคคลและปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานที่

แตกต่างกัน ซึ่งมีผลต่อตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) จากสภาพดังกล่าวข้างต้นนี้มีความสำคัญต่อผู้บริหารตั้งแต่ระดับหัวหน้าส่วนขึ้นไปในการบริหารงาน ที่เกี่ยวกับบทบาท อาทิ โครงสร้างขององค์การ กลยุทธ์ ระบบการดำเนินงาน รูปแบบการบริหาร บุคลากรในองค์การ ความรู้ความสามารถ และค่านิยมร่วม เป็นต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานและปฏิบัติงานของพนักงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้น อันจะทำให้เกิดการพัฒนางานด้านธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ให้ได้มาตรฐานที่ดีขึ้นและเป็นบริษัททางด้านอสังหาริมทรัพย์อันดับต้นของประเทศไทยต่อไป

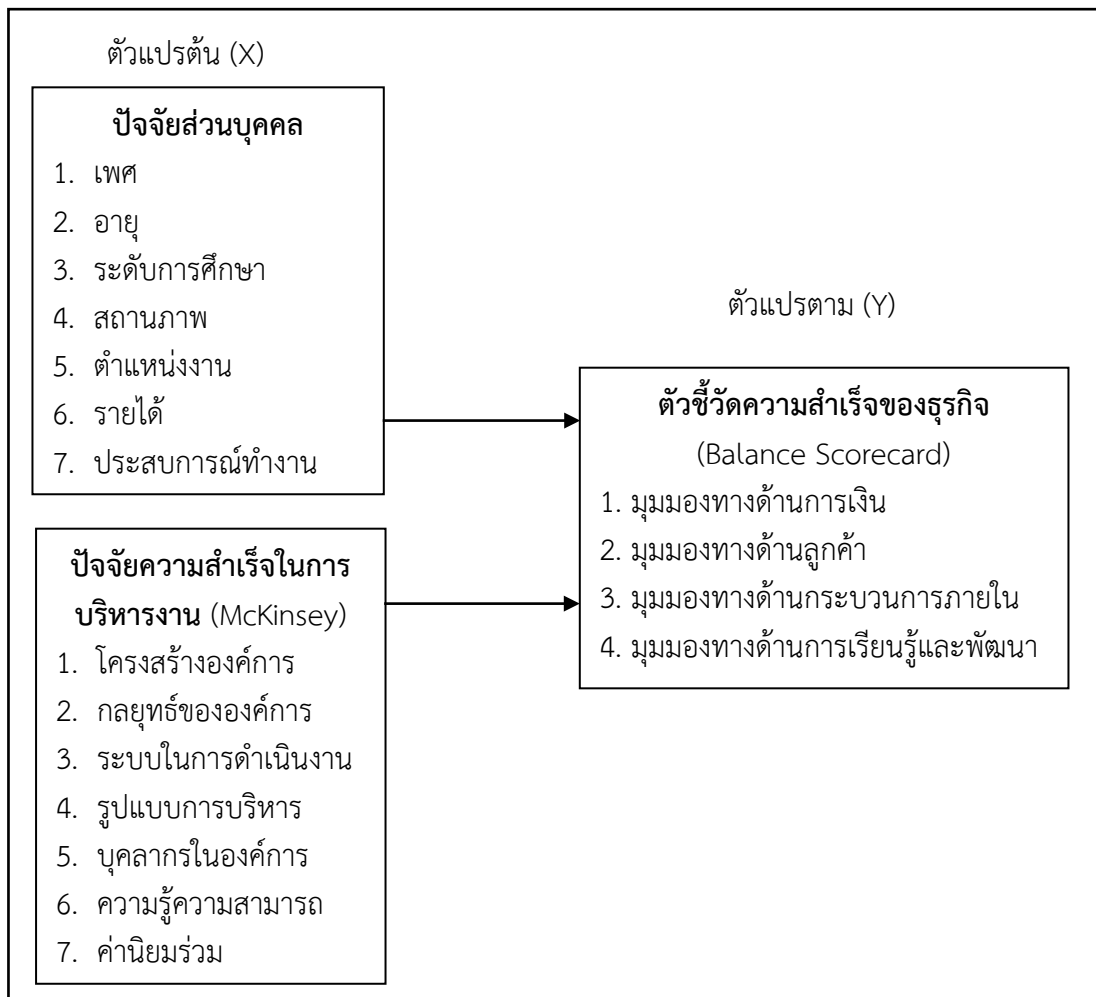
วัตถุประสงค์ (Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงาน
2. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานกับตัวชี้วัดในความสำเร็จของธุรกิจ

ขอบเขตการวิจัย

ด้านเนื้อหาการวิจัยเรื่องปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานของบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการบริหารงาน บริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ได้แก่ กลยุทธ์ความสำเร็จในการบริหารงาน ของ McKinsey (7S) ประกอบด้วย โครงสร้างองค์การ กลยุทธ์ขององค์การ ระบบในการดำเนินงาน รูปแบบการบริหาร บุคลากรในองค์การ ความรู้ความสามารถ ค่านิยมร่วม และใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจ (Balance Scorecard : BSC) ประกอบด้วย มุมมองทางการเงิน มุมมองด้านลูกค้า มุมมองทางด้านกระบวนการภายใน และมุมมองทางการเรียนรู้และพัฒนา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

ประชากรตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานระดับหัวหน้าส่วนขึ้นไปของบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) เนื่องจากเป็นบุคลากรที่มีส่วนในการกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารงานภายในบริษัท โดยตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 95 ราย

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม
2. โครงสร้างแบบสอบถามประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นการสอบถามในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ตำแหน่งงาน รายได้ และประสบการณ์ทำงาน การสร้างลักษณะคำถามเป็นลักษณะนามบัญญัติ (Nominal Scale) และเรียงอันดับ (Ordinal Scale) เป็นการวัดข้อมูลเพื่อจัดแบ่งข้อมูลออกเป็นกลุ่มๆ ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยมีคำตอบให้เลือกหลายคำตอบ แต่ผู้ตอบสามารถเลือกตอบเพียงข้อเดียว ข้อมูลที่วัดได้ในระดับนี้ใช้สถิติอย่างง่ายในการคำนวณคือ ค่าร้อยละ โดยในส่วนข้อมูลส่วนที่ 1 ประกอบด้วยคำถามทั้งสิ้น 7 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

1. เพศ	ระดับการวัดตัวแปรแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale)
2. อายุ	ระดับการวัดตัวแปรแบบเรียงอันดับ (Ordinal Scale)
3. ระดับการศึกษา	ระดับการวัดตัวแปรแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale)
4. สถานภาพ	ระดับการวัดตัวแปรแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale)
5. ตำแหน่งงาน	ระดับการวัดตัวแปรแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale)
6. รายได้	ระดับการวัดตัวแปรแบบเรียงอันดับ (Ordinal Scale)
7. ประสบการณ์ทำงาน	ระดับการวัดตัวแปรแบบเรียงอันดับ (Ordinal Scale)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงาน McKinsey (7S) ประกอบไปด้วย คำถามทั้งสิ้น 28 คำถาม โดยเป็นลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความสำคัญ ออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ระดับ 5	หมายถึง	สำคัญมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	สำคัญมาก
ระดับ 3	หมายถึง	สำคัญปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	สำคัญน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	สำคัญน้อยที่สุด

การประเมินผลการวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยของแต่ละระดับดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	มาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจ บริษัท แลนด์ แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ประกอบไปด้วย คำถามทั้งสิ้น 19 คำถาม ซึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบ

ค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ระดับ 5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ระดับ 3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

การประเมินผลการวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยของแต่ละระดับดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	มาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องในสำนวนภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามจำนวน 3 ท่าน โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC) ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 0.85

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้รับการปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความสมบูรณ์อีกครั้งและนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 ชุด แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดสอบความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาใช้เกณฑ์ค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไปจะตอบแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นเพียงพอสำหรับใช้เป็นมาตรฐานของมาตรวัด ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งชุดนี้จำนวน 40 ชุด กับพนักงานบริษัท แลนด์แลนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างพบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.935 มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยการหาอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) โปรแกรม Microsoft Excel ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับสร้างแผนภูมิวงกลม (Pie Chart) และแผนภูมิแท่ง (Bar Chart) พร้อมคำอธิบายผล และนำผลที่ได้จากแผนภูมินำเสนอเพื่อวิเคราะห์ตามลักษณะของตัวแปรต่างๆ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 36-45 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส-มีบุตร ตำแหน่งผู้จัดการส่วน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001-50,000 บาท

และระยะเวลาที่ทำงานในองค์กร 11-15 ปี ข้อมูลปัจจัยความสำเร็จของบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) มีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงาน McKinsey (7S)

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานของบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) พบว่าอยู่ในระดับความสำคัญมาก 7 รายการ คือ ค่านิยมร่วม ($\bar{x} = 4.14$) รูปแบบการบริหาร ($\bar{x} = 4.07$) ระบบในการดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.05$) ความรู้ความสามารถ ($\bar{x} = 3.94$) โครงสร้างองค์การ ($\bar{x} = 3.94$) บุคลากรในองค์การ ($\bar{x} = 3.93$) และกลยุทธ์ขององค์การ ($\bar{x} = 3.91$) ตามลำดับโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านค่านิยมร่วม อยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด 1 รายการ ประกอบด้วยความภาคภูมิใจในการเป็นบุคลากรของบริษัท และระดับความสำคัญมาก 3 รายการ ประกอบด้วยผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานให้การสนับสนุนและร่วมมือด้วยความเต็มใจ การเสียสละในการทำงานเพิ่มมากขึ้นให้กับบริษัทเพื่อความก้าวหน้าของบริษัท และการจัดกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ต่อสังคมของบริษัท ตามลำดับ

2. ด้านรูปแบบการบริหาร อยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมาก 4 รายการ ประกอบด้วย ผู้นำเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำมีภาวะผู้นำสูงและกล้าตัดสินใจ ผู้นำมีการทบทวนการดำเนินงานและผลการดำเนินงานในทุกด้านเป็นระยะ และมีการกระจายอำนาจและแบ่งการบริหารในแต่ละระดับอย่างชัดเจน ตามลำดับ

3. ด้านระบบในการดำเนินงาน อยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมาก 5 รายการ ประกอบด้วย มีระบบการทำงานที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม ระบบปฏิบัติมุ่งเน้นลูกค้าเป็นหลัก ระบบปฏิบัติแบ่งตามสายงานอย่างชัดเจน ระบบปฏิบัติส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว และระบบปฏิบัติมีความเคร่งครัดตามลำดับ

4. ด้านความรู้ความสามารถ อยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมาก 3 รายการ ประกอบด้วย ความสามารถในการสร้างผลงานที่ดีต่อบริษัทของบุคลากรในองค์การ ความรู้ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบ และความสามารถของบุคลากรในองค์การในการจูงใจลูกค้า ตามลำดับ

5. ด้านโครงสร้างองค์การ อยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมาก 4 รายการ ประกอบด้วย มีการแบ่งสายบังคับบัญชาที่ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ได้คล่องตัว มีการแบ่งสายงานบังคับบัญชาที่มุ่งเน้นให้ผู้บังคับบัญชาให้คำแนะนำและความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด มีความสัมพันธ์ของแต่ละสายงานเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน และมีการแบ่งหน้าที่ตามตำแหน่งของบริษัทอย่างชัดเจน ตามลำดับ

6. ด้านบุคลากรในองค์การอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมาก 4 รายการ ประกอบด้วย มีสวัสดิการและการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ยุติธรรม มีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อเพื่อนร่วมงานนำไปปรับปรุงองค์การ มีโอกาสก้าวหน้า

ในหน้าที่ พร้อมพัฒนาในแต่ละตำแหน่ง และมีการแลกเปลี่ยนความรู้และพัฒนาทักษะความสามารถของบุคลากรอยู่ตลอด ตามลำดับ

7. ด้านกลยุทธ์ขององค์กร อยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยมีรายละเอียดความคิดเห็นอยู่ในระดับสำคัญมาก 4 รายการ ประกอบด้วย มีการวางแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและภารกิจขององค์กร มีการกำหนดเป้าหมายอย่างเป็นระบบ มีแผนกลยุทธ์ที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้เท่าทันสถานการณ์ และมีการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน ตามลำดับ

ตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจ (Balance Scorecard: BSC)

จากการศึกษาตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) พบว่า มุมมองด้านการเงิน มุมมองทางด้านลูกค้า มุมมองทางด้านกระบวนการภายใน และมุมมองทางด้านการเรียนรู้และพัฒนา ค่าเฉลี่ยโดยรวมของระดับความคิดเห็นภาพรวมของตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ในระดับความสำคัญปานกลาง และระดับความสำคัญมาก

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีเพศแตกต่างกันมีผลต่อตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ที่แตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุ ด้านสถานภาพ ด้านตำแหน่ง ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ด้านระยะเวลาที่ทำงานในองค์กร ที่แตกต่างกันมีผลต่อตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจของบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ไม่แตกต่างกัน ส่วนข้อมูลส่วนบุคคล ด้านเพศ ด้านระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีผลต่อตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจของบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานมีความสัมพันธ์กับตัวชี้วัดในความสำเร็จของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานมีความสัมพันธ์กับตัวชี้วัดในความสำเร็จของธุรกิจ ด้านการเงิน ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานกับตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ระดับความสัมพันธ์ปานกลางทิศทางเดียวกัน และปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานมีความสัมพันธ์กับตัวชี้วัดในความสำเร็จของธุรกิจ ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานกับตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ระดับความสัมพันธ์สูงทิศทางเดียวกัน

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงาน มีอิทธิพลต่อตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) จากการศึกษาพบว่าความสำเร็จในการบริหารงานมีอิทธิพลต่อตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ด้านค่านิยมร่วมมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านระบบในการดำเนินงาน และด้านความรู้ความสามารถ ตามลำดับ ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ผู้ศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายดังนี้

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านโครงสร้างองค์การของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) พบว่าปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านโครงสร้างองค์การอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{x} = 3.94$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 4 รายการ ประกอบด้วย มีการแบ่งสายบังคับบัญชาที่ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ได้คล่องตัว ($\bar{x} = 4.00$) มีการแบ่งสายงานบังคับบัญชาที่มุ่งเน้นให้ผู้บังคับบัญชาให้คำแนะนำและความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด ($\bar{x} = 3.95$) มีความสัมพันธ์ของแต่ละสายงานเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.94$) และมีการแบ่งหน้าที่ตามตำแหน่งของบริษัทอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 3.89$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริญา ตังนฤมิตร (2558, น. 5) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าปัจจัยในการบริหารงานด้านโครงสร้างองค์การอยู่ในระดับสำคัญมาก

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านกลยุทธ์ขององค์การของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) พบว่าปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านกลยุทธ์ขององค์การอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{x} = 3.91$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 4 รายการ ประกอบด้วยมีการวางแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและภารกิจขององค์การ ($\bar{x} = 4.05$) มีการกำหนดเป้าหมายอย่างเป็นระบบ ($\bar{x} = 4.03$) มีแผนกลยุทธ์ที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้เท่าทันสถานการณ์ ($\bar{x} = 3.80$) และมีการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 3.74$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิ่นทาร์ย์ ฟองแพร่ (2559, น. 93-94) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพการทำงานสูง : กรณีศึกษารษนาครายุโอบี พบว่าปัจจัยในการบริหารงานด้านกลยุทธ์ขององค์การอยู่ในระดับสำคัญมาก

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านระบบการดำเนินงานของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) พบว่าปัจจัยความสำเร็จในด้านระบบการดำเนินงานอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{x} = 4.05$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 5 รายการ ประกอบด้วยมีระบบการทำงานที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.49$) ระบบปฏิบัติมุ่งเน้นลูกค้าเป็นหลัก ($\bar{x} = 4.31$) ระบบปฏิบัติแบ่งตามสายงานอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 3.84$) ระบบปฏิบัติส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{x} = 3.83$) และระบบปฏิบัติมีความเคร่งครัด ($\bar{x} = 3.77$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธลักษณ์ มณีพรรณ (2555, น. 70) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารองค์กร : กรณีศึกษาบริษัท ฟาร์มสุกร จำกัด (นามสมมุติ) จังหวัดนครพนม พบว่าปัจจัยในการบริหารงานด้านระบบการดำเนินงานอยู่ในระดับสำคัญมาก

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านรูปแบบการบริหารของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) พบว่าปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านรูปแบบการบริหารอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{x} = 4.07$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 4 รายการ ประกอบด้วย ผู้นำเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{x} = 4.24$) ผู้นำมีภาวะผู้นำสูง และกล้าตัดสินใจ

($\bar{x} = 4.15$) ผู้นำมีการทบทวนการดำเนินงานและผลการดำเนินงานในทุกด้านเป็นระยะ ($\bar{x} = 3.98$) และมีการกระจายอำนาจและแบ่งการบริหารในแต่ละระดับอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 3.93$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุชาติ บุณนาค (2560, น. 7-8) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการผลิตกระแสไฟฟ้าของภาคเอกชน เพื่อความมั่นคงแห่งชาติด้านการพลังงาน ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท อมตะ ปิ.กริม เพาเวอร์ จำกัด พบว่าปัจจัยในการบริหารงานด้านรูปแบบการบริหารอยู่ในระดับสำคัญมาก

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านบุคลากรของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) พบว่าปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านบุคลากรอยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{x} = 3.93$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 4 รายการ ประกอบด้วยมีสวัสดิการ และการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ยุติธรรม ($\bar{x} = 3.99$) มีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อเพื่อนร่วมงานนำไปปรับปรุงองค์การ ($\bar{x} = 3.95$) มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่ พร้อมพัฒนาในแต่ละตำแหน่ง ($\bar{x} = 3.91$) และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ และพัฒนาทักษะความสามารถของบุคลากรอยู่ตลอด ($\bar{x} = 3.86$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุชาติ บุณนาค (2560, น. 8) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการผลิตกระแสไฟฟ้าของภาคเอกชน เพื่อความมั่นคงแห่งชาติด้านการพลังงาน ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท อมตะ ปิ.กริม เพาเวอร์ จำกัด พบว่าปัจจัยในการบริหารงานด้านบุคลากรอยู่ในระดับสำคัญมาก

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านความรู้ความสามารถของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) พบว่าปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านความรู้ความสามารถอยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{x} = 3.94$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 3 รายการ ประกอบด้วย ความสามารถในการสร้างผลงานที่ดีต่อบริษัทของบุคลากรในองค์การ ($\bar{x} = 3.98$) ความรู้ความเข้าใจ และความเชี่ยวชาญในงานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{x} = 3.94$) และความสามารถของบุคลากรในองค์การในการจูงใจลูกค้า ($\bar{x} = 3.91$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุชาติ บุณนาค (2560, หน้า 7-8) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการผลิตกระแสไฟฟ้าของภาคเอกชน เพื่อความมั่นคงแห่งชาติด้านการพลังงาน ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท อมตะ ปิ.กริม เพาเวอร์ จำกัด พบว่าปัจจัยในการบริหารงานด้านความรู้ความสามารถอยู่ในระดับสำคัญมาก

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านค่านิยมร่วมของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) พบว่าปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานด้านค่านิยมร่วมอยู่ในระดับสำคัญมาก ($\bar{x} = 4.14$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด 1 รายการ คือ ความภาคภูมิใจในการเป็นบุคลากรของบริษัท ($\bar{x} = 4.61$) และระดับความสำคัญมาก 3 รายการ ประกอบด้วย ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานให้การสนับสนุนและร่วมมือด้วยความเต็มใจ ($\bar{x} = 4.11$) การเสียสละในการทำงานเพิ่มมากขึ้นให้กับบริษัทเพื่อความก้าวหน้าของบริษัท ($\bar{x} = 4.05$) การจัดกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ต่อสังคมของบริษัท ($\bar{x} = 3.79$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุชาติ บุณนาค (2560, น. 7-8) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการผลิตกระแสไฟฟ้าของภาคเอกชน เพื่อความมั่นคงแห่งชาติด้านการพลังงาน ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท อมตะ ปิ.กริม เพาเวอร์ จำกัด พบว่าปัจจัยในการบริหารงานด้านค่านิยมร่วมอยู่ในระดับสำคัญมาก

ตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ในด้าน มุมมองด้านการเงิน มุมมองทางด้านลูกค้า มุมมองทางด้านกระบวนการภายใน และมุมมองทางด้านการเรียนรู้และพัฒนา ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมภาร ดอนจันดา และคณิศร ภูนิคม (2556, น. 57-59) ศึกษาเรื่อง ตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจกึ่งแสวงหากำไร โดยประยุกต์ใช้หลักการบาลานซ์สกอร์การ์ด : กรณีศึกษาโครงการตามพระราชดำริ พบว่ามุมมองด้านการเงิน มุมมองทางด้านลูกค้า มุมมองทางด้านกระบวนการภายใน และมุมมองทางด้านการเรียนรู้และพัฒนา ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ที่แตกต่างกันมีผลต่อตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจของบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมาธิ์ย์ พองแพร่ (2559, น. 96-97) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพการทำงานสูง : กรณีศึกษาธนาคารยูโอบี ด้านเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีผลต่อตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจของบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมาธิ์ย์ พองแพร่ (2559, น. 97) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพการทำงานสูง : กรณีศึกษาธนาคารยูโอบี ด้านระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในการทำวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงาน McKinsey (7S) และตัวชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจ Balance Scorecard เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการชี้วัดความสำเร็จในการบริหารงานของธุรกิจบริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งปัจจัยในการบริหารงานที่ทำให้ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของลูกค้าและมีชื่อเสียงในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ มีดังนี้

ด้านโครงสร้างองค์การ ควรให้ความสำคัญในเรื่องของตำแหน่งงานของผู้ปฏิบัติงานหรือหน้าที่ในส่วนประกอบของการรับผิดชอบ ให้สอดคล้องเหมาะสมกันในการกระจายอำนาจในการตัดสินใจในงานที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด เพื่อเป้าหมายหลักของบริษัทฯ

ด้านกลยุทธ์ขององค์การ ควรให้ความสำคัญในเรื่องของแผนงานที่ต้องกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน เมื่อผู้ปฏิบัติงานได้ลงมือทำไม่ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะมีแผนกลยุทธ์ในการทำภารกิจขององค์การให้ประสบผลสำเร็จด้วยการวางแผนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

ด้านระบบการดำเนินงาน ควรให้ความสำคัญในเรื่องของพนักงานและลูกค้าเป็นหลัก โดยการทำงานอย่างรวดเร็วและมีระบบปฏิบัติอย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมด้วย

ด้านรูปแบบการบริหาร ควรให้ความสำคัญในเรื่องของการเป็นผู้นำที่จะสามารถนำไปเป็นตัวอย่างให้กับผู้ได้บังคับบัญชา และควรให้อำนาจการตัดสินใจให้เหมาะสมต่อระบบการบริหารแต่ละระดับให้ชัดเจน

ด้านบุคลากรในองค์กร ควรให้ความสำคัญในเรื่องของสวัสดิการของพนักงาน เพราะเมื่อพนักงานได้รับสิ่งที่บริษัทให้อย่างเหมาะสม พนักงานก็จะมีความสุข สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพพร้อมที่จะพัฒนาให้เกิดผลสำเร็จกับบริษัท

ด้านความรู้ความสามารถ ควรให้ความสำคัญในเรื่องของการให้ความรู้ในด้านต่างๆ ให้เหมาะสมกับเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด พร้อมทั้งมีการทบทวนฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง

ด้านค่านิยมร่วม ควรให้ความสำคัญในเรื่องของการสร้างสรรค์กิจกรรมให้กับสาธารณประโยชน์เพื่อการสร้างความสัมพันธ์ของสังคมต่อบริษัท ให้มีส่วนร่วมในการอยู่อาศัยที่ต้องพึ่งพากันในชุมชน

เอกสารอ้างอิง (References)

- ปณทาร์ย์ พองแพร์. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพการทำงานสูง: กรณีศึกษาธนาคารยูโอบี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต* หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการธุรกิจโลก) วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พุทธลักษณ์ มณีพรรณ. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานองค์กร: กรณีศึกษาบริษัทฟาร์มสุกร จำกัด(นามสมมติ) จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต* หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริญา ตั้งนฤมิตร. (2558). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต* หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาบริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมภาร ดอนจันดา และ คณิตกร ญานิคม. (2556). *ตัวชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจกึ่งแสวงหากำไร โดยประยุกต์ใช้หลักบาลานซ์สกอร์การ์ด : กรณีศึกษาโครงการตามพระราชดำริ. วารสารเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 3(6), 52-60.
- อนุชาติ บุณนาค. (2560). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการผลิตกระแสไฟฟ้าของภาคเอกชน เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ ด้านการพลังงานศึกษาเฉพาะกรณีบริษัท อมตะ บี.กริม เพาเวอร์ จำกัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต* บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Innovative Leadership Traits of Saint John's University Lecturers

อรรถภาณูญ ชัยวัฒน์จตุพร¹ ชัยณรงค์ สุวรรณสาร² และ ธนินาฏ ณ สุนทร³

Orraphatkan Chaiwatchatuphon, Chainarong Suvarnasara, and Taneenart Na-Soontorn

Received: July 31, 2019

Revised: September 19, 2019

Accepted: September 20, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น และเสนอแนะการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ประชากร คืออาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น 91 คน เครื่องมือการวิจัย คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ซึ่งเครื่องมือนี้ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญสามคน มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามและวัตถุประสงค์ระหว่าง 0.67-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลผ่านสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ในภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก ($\mu=4.18$, $\sigma=0.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ที่ระดับมากทุกด้าน โดยด้านสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\mu=4.27$, $\sigma=0.57$) ซึ่งประกอบไปด้วยการทำงานแบบทีม การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และความสามารถในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันตามลำดับ ส่วนด้านทักษะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\mu=4.11$, $\sigma=0.65$) 2) การเสนอแนะการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นด้านทักษะมีทั้งหมดแปดรายการ โดยรายการที่มีความถี่สูงที่สุด คือการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการระบบนวัตกรรมการศึกษา และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

คำสำคัญ: คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อาจารย์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Abstract

The purposes of this research were to examine the level of innovative leadership traits of Saint John's University lecturers, and suggest the development of innovative leadership traits to Saint John's University lecturers. The population for this study were ninety-one lecturers. The five-point rating scale questionnaire and semi-

¹ นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น โทรศัพท์ 09 4941 5491 e-Mail: orra.yok.chai@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

³ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

structured interview were conducted, and all of which were assessed by the three experts. The Index of Item-Objective Congruence (IOC) score was 0.67-1.00. Descriptive statistics was conducted in term of frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The findings revealed that the overall level of innovative leadership traits of Saint John's University lecturers was at high level ($\mu=4.18$, $\sigma=0.54$), and it was high level when considered in each aspect, the highest was society ($\mu=4.27$, $\sigma=0.57$), composed of working as a team, good relationship, ability to communicate and create to all mutual understanding respectively, the lowest was skill ($\mu=4.11$, $\sigma=0.65$). There were eight items for suggesting the development of innovative leadership traits to Saint John's University lecturers, the highest item was rated positively workshop in the educational system of innovative management and digital skills.

Keywords: Innovative leadership traits, Lecturers, Saint John's University

บทนำ

ปัจจุบันทั่วโลกได้อาศัยนวัตกรรมเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา จากสถานการณ์นี้ส่งผลให้ภาวะผู้นำต้องปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เนื่องจากการปฏิบัติงานด้วยนวัตกรรม ผู้นำต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ก่อปรกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเป็นตัวกำหนดถึงเป้าหมายและความสำเร็จ โดยสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมคือคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทการอุดมศึกษามีความต้องการคนที่มีภาวะผู้นำเข้ามาพัฒนาประเทศ เพราะภาวะผู้นำของบุคลากรทางการอุดมศึกษานั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำพาประเทศไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จดังกล่าว ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญหลักในการนำพาประเทศให้อยู่รอด และช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประเทศในการแข่งขันระดับนานาชาติได้เป็นอย่างดี (สันต์ชัย พูลสวัสดิ์, 2557, น. 8-9; พัทธรา วาณิชชิน, 2559, น. 21-22; โสภิตา สว่างเลิศกุล, 2560; อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์, 2561, น. 110-113; Gumusluoglu & Ilsev, 2009, p. 265; Thiollière & Detouillon, 2011, pp. 1-2)

สำหรับประเทศไทยได้ดำเนินการพัฒนานวัตกรรมตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง โดยได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ซึ่งปัจจัยในการขับเคลื่อนระบบโครงสร้างของประเทศในอนาคตจำเป็นต้องอาศัยความรู้ด้านเทคโนโลยีการวิจัย การพัฒนานวัตกรรม รวมถึงการพัฒนาอาจารย์ให้มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ทั้งนี้อาจารย์ที่ปฏิบัติงานในระดับอุดมศึกษาควรมีคุณลักษณะ สมรรถนะ และองค์ประกอบทางภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่โดดเด่นทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะ 2) ด้านบุคลิกภาพ 3) ด้านสังคม และ 4) ด้านบทบาทหน้าที่ อนึ่ง บริบทเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์นั้น ยังขึ้นอยู่กับ

สถานภาพส่วนตัวของอาจารย์ที่ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ตำแหน่ง หน้าที่ และรายวิชาที่ตนเองต้องทำการสอนอีกด้วย (อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์, 2553; ทศน์ศรี เสมียนเพชร, 2556, น. 67-69; นรินทร์ หิรัญสุทธิกุล และกฤษ อังคนาพร, 2559, น. 17-37; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, น. 3-16)

จากหลักการที่ได้กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า อาจารย์ทั้งในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเอกชน เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นถือเป็นหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนขนาดเล็กที่มุ่งมั่นพัฒนาระบบการบริหารด้านนวัตกรรมการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ดังพบได้จากข้อมูลฐานปีการศึกษา 2560 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นได้มีการปรับโครงสร้างระบบการบริหารด้วยการบูรณาการศาสตร์จาก 7 คณะวิชาเดิม ได้แก่ คณะบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะปรัชญาและศาสนา รวมขึ้นเป็นวิทยาลัย 2 วิทยาลัย คือ 1) วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา และ 2) วิทยาลัยศิลปวิทยาและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี โดยมีอาจารย์ปฏิบัติงานรวมทั้งหมด 91 คน และนักศึกษาจำนวน 632 คน (ศูนย์สารสนเทศอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560; สำนักประกันคุณภาพและวิจัย มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, 2560)

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นได้มีการกำหนดแผนพัฒนานวัตกรรมการศึกษาในระยะยาวที่มีความเกี่ยวข้องกับอาจารย์ บุคลากรสายสนับสนุน นักศึกษา และเทคโนโลยีดิจิทัล โดยวัตถุประสงค์ในการกำหนดแผนครั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนขนาดเล็กที่มีมาตรฐานในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นสังคมแห่งปัญญาและภาวะผู้นำ ที่ได้รับการยอมรับทั้งภายใน และภายนอกประเทศ ดังพบได้จากมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 9001: 2000 ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2545 จาก EAQA Ltd Europint 5-11 Lavington Street, London, SE1 ONZ, UK, Part of the AFAQ Group of Companies รวมทั้งยังมีการจัดสรรทุนด้านการวิจัย สนับสนุนอาจารย์ในการทำวิจัย และพัฒนานวัตกรรม เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ วิธีการสอนแบบใหม่ ตลอดจนการเผยแพร่ และประยุกต์ใช้ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์สูงสุดสู่สาธารณชน (มนูญวัฒน์ เศรษฐพงศ์, 2556, น. 55-57; ศูนย์สารสนเทศอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561)

อย่างไรก็ตาม สภาพปัญหาที่กระทบถึงคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์ ตามทัศนะ Keengwe, Kidd, and Kyei-Blankson (2009) คือการขาดแคลนอาจารย์ที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และการขาดแคลนเรื่องกรอบพัฒนาวิชาชีพที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Hofmeyer, Sheingold, Klopper, and Warland (2015) ที่ได้ประเมินว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกำลังเผชิญกับปัญหาหลัก 2 เรื่อง คือ 1) ปัญหาจากนวัตกรรมเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และ 2) ปัญหาจากการขาดแคลนอาจารย์ที่มีทักษะความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการเรียนการสอน

จากปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมา ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์ โดยมุ่งศึกษาที่ระดับ

คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และเสนอแนะการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษารั้งนี้ มาใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
2. เพื่อเสนอแนะการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

แนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

แนวคิดด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมถือเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นเรื่องการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ ตามยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2561, น. 1-3) ซึ่งภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นพฤติกรรมที่ผู้นำได้ใช้ความน่าเชื่อถือจากความสำเร็จทางนวัตกรรม ความฉลาดทางสติปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ มาใช้ในการโน้มน้าวใจ รวมถึงการใช้อำนาจต่อผู้ตามผ่านความสัมพันธ์ที่เป็นมิตร จนกระทั่งทำให้ผู้ตามเกิดความศรัทธา เกิดความไว้วางใจ เกิดความคิดสร้างสรรค์ และให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม พฤติกรรมนี้ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนสิ่งใหม่ๆ รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมขององค์การให้ก้าวไปสู่การเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม ทั้งนี้อาจารย์ที่ปฏิบัติงานในระดับอุดมศึกษามีคุณลักษณะ และองค์ประกอบทางภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่โดดเด่นทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะ 2) ด้านบุคลิกภาพ 3) ด้านสังคม และ 4) ด้านบทบาทหน้าที่ (อรอนงค์ โรจนวิฒนบุญ, 2553; ภิรญา สายศิริสุข, 2561, น. 28)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่องคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น มีกรอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งมีตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

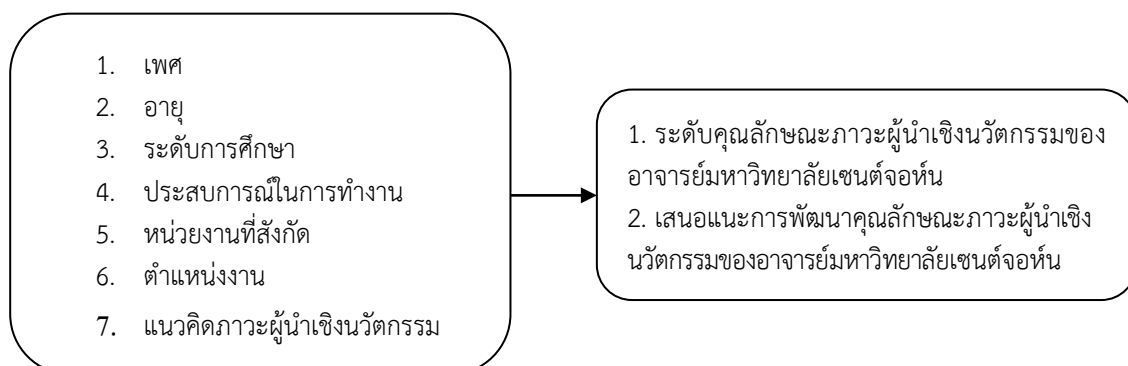

Figure 1 Conceptual framework

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed-Methods Research) มีขอบเขตการวิจัยทั้งหมด 2 ประเด็น คือ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาที่มุ่งศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านทักษะ ด้านบุคลิกภาพ ด้านสังคม และด้านบทบาทหน้าที่
2. ขอบเขตด้านประชากร คืออาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นที่มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป

ประชากร

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเดียวกัน คืออาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นทำหน้าที่ทางการสอน การจัดการหลักสูตร การสนับสนุนงานวิชาการ และการวิจัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวนทั้งหมด 91 คน โดยในการวิจัยครั้งนี้ทำการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 78 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้รับการสัมภาษณ์ที่ดำรงตำแหน่งประธานหลักสูตร จำนวน 13 คน

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 2 เครื่องมือ ได้แก่ 1) แบบสอบถามลักษณะประมาณค่า 5 ระดับ (Five-Point Rating Scale) และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Form) ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. แบบสอบถาม ที่แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะการตอบเป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และหน่วยงานที่สังกัด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นทั้งหมด 4 ด้าน จำนวน 40 รายการ

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ที่แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้รับการสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน หน่วยงานที่สังกัด และตำแหน่งงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้รับการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสนอแนะการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณทั้งหมด มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งรายละเอียดมีดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานประชากรด้วยสถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ

2. วิเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ด้วยการใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) จากการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้เลือกใช้เกณฑ์ของ Best (1977) ที่มีรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง โดยวิเคราะห์ด้วยการคัดกรอง จับประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา แล้วนำข้อความที่มีความหมายเดียวกัน ความหมายใกล้เคียงกัน มาจัดเป็นกลุ่มบันทึกลงในตาราง จากนั้นจึงทำการสรุปเพื่อเป็นข้อค้นพบของการศึกษา

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ครั้งนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นที่ได้ใช้ความน่าเชื่อถือจากคุณสมบัติเฉพาะตัวเชิงนวัตกรรมอันโดดเด่นทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) ด้านทักษะ 2) ด้านบุคลิกภาพ 3) ด้านสังคม และ 4) ด้านบทบาทหน้าที่ ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นในภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก ($\mu=4.18$, $\sigma=0.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้งหมด 4 ด้าน พบว่าอยู่ที่ระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับที่หนึ่ง คือด้านสังคม ($\mu=4.27$, $\sigma=0.57$) รองลงมาเป็นอันดับที่สอง คือด้านบทบาทหน้าที่ ($\mu=4.22$, $\sigma=0.57$) ส่วนอันดับที่สาม คือด้านบุคลิกภาพ ($\mu=4.13$, $\sigma=0.67$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเป็นอันดับที่สี่ คือด้านทักษะ ($\mu=4.11$, $\sigma=0.65$) ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดปลีกย่อยในแต่ละด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยที่มากไปหาน้อยพบว่า

1.1 ด้านสังคม โดยภาพรวมมีระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นอยู่ที่ระดับมาก ($\mu=4.27$, $\sigma=0.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความถี่ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมากที่สุดจำนวน 2 ข้อ และอยู่ในระดับมากจำนวน 8 ข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง คือการทำงานแบบทีม ($\mu=4.55$, $\sigma=0.62$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือการให้คำปรึกษาเพื่อการสร้างนวัตกรรม ($\mu=4.01$, $\sigma=0.78$)

1.2 ด้านบทบาทหน้าที่ โดยภาพรวมมีระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นอยู่ที่ระดับมาก ($\mu=4.22$, $\sigma=0.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ที่ระดับมากที่สุดทุกข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง คือความเป็นมืออาชีพ ($\mu=4.38$, $\sigma=0.72$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือการปฏิบัติงานที่มุ่งไปสู่การสร้างนวัตกรรม ($\mu=4.10$, $\sigma=0.73$)

1.3 ด้านบุคลิกภาพ โดยภาพรวมมีระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นอยู่ที่ระดับมาก ($\mu=4.13$, $\sigma=0.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ที่ระดับมากทุกข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง คือการเปิดใจยอมรับสิ่งใหม่ ($\mu=4.35$, $\sigma=0.80$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือการนำเสนอผลงานนวัตกรรมอย่างสม่ำเสมอ ($\mu=4.00$, $\sigma=0.79$)

1.4 ด้านทักษะ โดยภาพรวมมีระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นอยู่ที่ระดับมาก ($\mu=4.11$, $\sigma=0.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ที่ระดับมากทุกข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง คือการมุ่งเน้นเป้าหมายเป็นสำคัญ ($\mu=4.37$, $\sigma=0.68$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือความสามารถในการสร้างระบบการประเมินผลงานด้านนวัตกรรม ($\mu=3.95$, $\sigma=0.79$)

2. การเสนอแนะการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นด้านทักษะมีทั้งหมดแปดรายการ โดยรายการที่มีความถี่สูงที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง คือการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการระบบนวัตกรรมการศึกษา และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ส่วนรายการที่มีความถี่ต่ำที่สุด คือการจัดบอร์ดวิชาการและประชาสัมพันธ์ความรู้เชิงนวัตกรรม เพื่อทำให้เกิดการติดตามข่าวสารเทคโนโลยีดิจิทัลเชิงนวัตกรรมอย่างใกล้ชิด ส่วนข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีทั้งหมด 2 รายการ คือ 1) มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นต้องมีการติดตามผลการประเมินอาจารย์เป็นระยะ และจัดกระทำอย่างต่อเนื่อง 2) เปิดโอกาสให้อาจารย์ได้แสดงทักษะการปฏิบัติงานของผู้ที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างสม่ำเสมอ

การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นครั้งนี้ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลในแต่ละด้านตามข้อค้นพบ ดังต่อไปนี้

1. ด้านสังคม โดยภาพรวมมีระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นอยู่ที่ระดับมาก ($\mu=4.27$, $\sigma=0.57$) ทั้งนี้เป็นเพราะคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านสังคมของอาจารย์มีความสำคัญสำหรับอาจารย์ที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติงานภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งตรงกับแนวคิดของ นภัทร บุญเทียม (2559) และ Anand & Saraswati (2014) ที่ได้สรุปว่าคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นกระบวนการที่ช่วยสร้างความชัดเจน สร้างความร่วมมือ สร้างความสำเร็จในสังคม การเรียนรู้ให้กับนักศึกษา รวมถึงการสร้างสรรค่นวัตกรรมการศึกษาในยุคดิจิทัล 4.0 และผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Hofmeyer et al. (2015) ที่ศึกษาพบว่าการพัฒนาผู้นำ และการพัฒนาภาวะผู้นำของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับปรุงระบบการเรียนการสอนด้านนวัตกรรมในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากภาวะผู้นำเป็นพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อสังคม ทิศทางการสอน และการนำนวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งการเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำด้าน

การสอนเชิงนวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ย่อมมีอิทธิพลต่อสัมคมการเรียนรู้ของนักศึกษาและเพื่อนร่วมงานได้

2. ด้านบทบาทหน้าที่ โดยภาพรวมมีระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นอยู่ที่ระดับมาก ($\mu=4.22$, $\sigma=0.57$) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากอาจารย์ส่วนมากในมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นได้ปฏิบัติงานตามแนวทางมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งสรุปความตอนหนึ่งด้านการวิจัยและนวัตกรรมของอาจารย์ว่า อาจารย์ต้องมีบทบาทหน้าที่ในการแสดงผลงานวิจัยที่เป็นการสร้างสรรค์นวัตกรรม และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่ที่สามารถตอบสนองยุทธศาสตร์ชาตินอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบริบทมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นที่ได้มีการกำหนดแผนพัฒนานวัตกรรม การศึกษาระยะยาวด้านการจัดสรรทุนด้านการวิจัย สนับสนุนอาจารย์ในการทำวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ วิธีการสอนแบบใหม่ ตลอดจนการเผยแพร่และประยุกต์ใช้ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์สูงสุดสู่สาธารณชน (มณูวัฒน์ เศรษฐทูล, 2556, น. 55-57; ศูนย์สารสนเทศอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561)

3. ด้านบุคลิกภาพ โดยภาพรวมมีระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นอยู่ที่ระดับมาก ($\mu=4.13$, $\sigma=0.67$) ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยที่ได้มานั้น มีความสัมพันธ์กับแนวคิดของสุเมธ แย้มมน (2559) และ Sarna (2015) ที่ได้สรุปว่า บุคลิกภาพและคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์ เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการกระตุ้นการเรียนรู้ของนักศึกษา เนื่องจากการใช้พฤติกรรมและอิทธิพลเชิงบวก ที่ช่วยทำให้นักศึกษาเกิดความยินดี พร้อมทั้งให้ความร่วมมือร่วมใจในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ และผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤนันท์ สุริยเมธี และประเสริฐไชย สุขสอาด (2554) และ Heppner & Wang (2015) ที่ศึกษาพบว่า ผู้นำส่วนใหญ่เป็นผู้นำที่มีบุคลิกภาพที่เน้นภาวะผู้นำแบบมีคุณลักษณะความสัมพันธ์อย่างมีคุณภาพและเหมาะสม ระดับภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูงโดยคุณลักษณะของผู้นำภายนอกที่เหมาะสมกับองค์การนี้ ควรประกอบด้วยคุณลักษณะด้านการปรับปรุงตนเองให้มีภาพลักษณ์ที่ทันสมัยตลอดเวลา

4. ด้านทักษะ โดยภาพรวมมีระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นอยู่ที่ระดับมาก ($\mu=4.11$, $\sigma=0.65$) ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาต้องมีความทักษะในการขับเคลื่อน การถ่ายโอนความรู้ และการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มมูลค่าทางการศึกษาให้กับมหาวิทยาลัย บุคลากร และนักศึกษา ดังนั้นอาจารย์ที่ปฏิบัติงานในทุกหลักสูตรของมหาวิทยาลัยต้องมีทักษะในการผลิตงานวิจัยเชิงนวัตกรรมตามภาควิชาที่ตนเองสังกัดได้ (ทัศนศรี เสมียนเพชร, 2556, น. 65; นรินทร์ ทิรัญสุทธิกุล และกฤษ อังคนาพร, 2559, น. 17-28) ซึ่งการปฏิบัติงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยยุคดิจิทัล 4.0 นั้น อาจารย์จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในด้านทักษะให้มาก เพื่อทำให้อาจารย์ปฏิบัติงานแล้วได้มาซึ่งนวัตกรรมการบริหาร นวัตกรรมทางการเรียนการสอน หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และเพื่อการได้มาซึ่งอาจารย์ที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างเต็มประสิทธิภาพต่อไป (มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2555, น. 1-3; ขวัญชนก โตนาค, สุกัญญา แซ่มซ้อย และอนุชา กอนพวง, 2557, น. 3) โดยผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับ

ผลการศึกษางานวิจัยของ Ricard, Klijn, Lewis, and Ysa (2017) ที่ศึกษาพบว่า ผู้นำต้องมีคุณลักษณะภาวะผู้นำองค์กรเพื่อนวัตกรรมในระดับมาก ซึ่งทักษะและองค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำองค์กรเพื่อนวัตกรรม ควรประกอบไปด้วย 2 ข้อหลัก ได้แก่ 1) การแสดงเป้าหมายระยะยาว และ 2) การมีวิสัยทัศน์

5. การเสนอแนะการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ด้านทักษะมีทั้งหมดแปดรายการ โดยรายการที่มีความถี่สูงที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่ง คือการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการระบบนวัตกรรมการศึกษาและทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้เนื่องจากการที่ประเทศไทยต้องปรับโครงสร้างของประเทศให้ก้าวไปสู่ยุคนวัตกรรม เทคโนโลยีดิจิทัล 4.0 ซึ่งในบริบทการอุดมศึกษานั้น สันต์ชัย พูลสวัสดิ์ (2557) สุเมธ แยมมน (2559) และ อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์ (2561) สรุปไว้ในทิศทางเดียวกันว่า สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ทางนวัตกรรมให้กับสังคม เป็นฐานในการสร้างนวัตกรรม อีกทั้งยังเป็นแหล่งผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ ซึ่งความท้าทายของสถาบันอุดมศึกษานั้นจะสามารถปฏิบัติการได้ครบถ้วนเพียงใด ส่วนหนึ่งที่สำคัญอย่างมาก ขึ้นอยู่กับอาจารย์ที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีทักษะการมุ่งสร้างสรรค์ และพัฒนานวัตกรรมในมหาวิทยาลัยที่ตนเองสังกัดอยู่ โดยผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับผลการศึกษางานวิจัยของ พิทักษ์ ทิพย์วารี (2558) ที่ได้ศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยควรมีหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร และอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องเป็นหลักสูตรที่สามารถนำมาใช้ได้จริงด้านข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีทั้งหมด 2 รายการ คือ 1) มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นต้องมีการติดตามผลการประเมินอาจารย์เป็นระยะ และจัดกระทำอย่างต่อเนื่อง 2) เปิดโอกาสให้อาจารย์ได้แสดงทักษะการปฏิบัติงานของผู้นำที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างสม่ำเสมอ ที่เป็นเช่นนี้เพราะคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นตัวกำหนดถึงความสำเร็จของมหาวิทยาลัย ฉะนั้นจึงควรทำการวัดและประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์เป็นระยะ เมื่อพบว่าอาจารย์มีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในระดับที่ไม่สูงนัก ทางมหาวิทยาลัยต้องมีแผนปฏิบัติการ (Action Plan) พัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้กับอาจารย์ทุกวิทยาลัยต่อไป (นรินทร์ หิรัญสุทธิกุล และกฤษ อังคนาพร, 2559, น. 17-37) ผลการศึกษานี้ยังมีความสอดคล้องกับ Keengwe et al. (2009) ที่ได้ศึกษาพบว่าการพัฒนาวิชาชีพสำหรับอาจารย์ เรื่องการอบรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีเกี่ยวกับวิธีการสอนของอาจารย์ระดับสูงในรูปแบบใหม่ ๆ สามารถช่วยทำให้อาจารย์เกิดภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีในระดับที่สูงขึ้น เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม รวมทั้งสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาเรื่องคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น พบว่าระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นในภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก ($\mu=4.18$, $\sigma=0.54$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านสังคมอยู่ที่ระดับมาก ($\mu=4.27$, $\sigma=0.57$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือด้านทักษะอยู่ที่ระดับมาก ($\mu=4.11$, $\sigma=0.65$) ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรส่งเสริมให้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของอาจารย์ให้ครบทุกมิติ เพื่อให้อาจารย์ตระหนักถึงความสำคัญของคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล 4.0 และเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในการประยุกต์แนวคิด ทักษะ คุณลักษณะ และองค์ความรู้เชิงนวัตกรรมสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
2. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรต้นแบบเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารและอาจารย์ที่เกี่ยวข้องในสถาบันอุดมศึกษา โดยหลักสูตรที่กล่าวมานี้ควรประกอบด้วย
 - 2.1 เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร
 - 2.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
 - 2.3 โครงสร้างของหลักสูตร
 - 2.4 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม
 - 2.5 แนวทางการใช้นวัตกรรมในการพัฒนาภาวะผู้นำ
 - 2.6 แนวทางการวัดและประเมินภาวะผู้นำทางนวัตกรรม
 - 2.7 แผนการจัดการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญชนก โตนาค, สุกัญญา แซ่มซ้อย และอนุชา กอนพ่วง. (2557). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 16(4), 131-140.
- ทัศนศรี เสมียนเพชร. (2556). การประเมินองค์ประกอบและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงรุกของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ศตวรรษที่ 21. *วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 6(6), 59-80.
- นภัทร บุญเทียม. (2559). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(1), 29-38.
- นรินทร์ หิรัญสุทธิกุล และกฤษ อังคนาพร. (2559). การปรับยุทธศาสตร์อุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (University Reprofile). ใน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, *การปรับยุทธศาสตร์อุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ*, (น.17-37). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- นฤนันท์ สุริยมณี และประเสริฐไชย สุขสอาด. (2554). การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารหน่วยงานสังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารวิทยบริการ*, 22(1), 30-40.
- พัชรา วาณิชวสิน. (2559). การพัฒนาชุดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 15(3), 21-28.
- พิทักษ์ ทิพย์วารี. (2558). การพัฒนาภาวะผู้นำทางนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 8(2), 318-329.

- ภริญา สายศิริสุข. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มสหวิทยาเขต 4*. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4, สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2562. <http://www.banmoh.ac.th/IS/5914651891.pdf>.
- มนูญวัฒน์ เศรษฐทูล. (2556). สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการขอตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยเซนต์จอนห์น. *วารสารวิชาการวารสารเซนต์จอนห์น (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 16 (18), 53-67.
- มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2555). *โครงการพัฒนาอาจารย์มืออาชีพ: อาจารย์ยุคใหม่ใส่ใจนวัตกรรม ปีการศึกษา 2555-2556*, สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2561. http://www.mua.go.th/users/he-commission/t-visit%20project/t-visit%20book%204/2_maejo.pdf.
- ศูนย์สารสนเทศอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560). *สถิติอุดมศึกษาเรื่องการรายงานจำนวนบุคลากร ปีการศึกษา 2560*, สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2561. http://www.info.mua.go.th/information/show_all_statdata_table.php?data_show=4.
- _____. (2561). *ประวัติมหาวิทยาลัยเซนต์จอนห์น*, สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2561. <http://www.info.mua.go.th/UProfile/showUnivIntro.php?umas=060&lang=th>.
- สันต์ชัย พูลสวัสดิ์. (2557). ความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนส่วนกลาง. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 4 (3), 7-14.
- สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*. สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2562. <https://www.nrct.go.th/Portals/0/Document/strategy60-79completecompressed.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564*, สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2561. <http://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2017/20170702-National-Economic-Social-Development-Plan-Twelfth-edition.pdf>.
- สำนักประกันคุณภาพและวิจัย มหาวิทยาลัยเซนต์จอนห์น. (2560). *ผลการดำเนินงานเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2560*, สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2561. http://www.sju.ac.th/dept_qa.html.
- สุเมธ แยม์นุ่น. (2559). การวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงของระบบอุดมศึกษาในระยะ 15 ปี. ใน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, *การวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงของระบบอุดมศึกษา*, (น.3-9). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- โสภิตา สว่างเลิศกุล. (2560). *ดิจิทัลลิสกิล: เตรียมพร้อมสู่ไทยแลนด์โมเดลใหม่*, สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2561. <https://www.posttoday.com/life/life/516410>.
- อรอนงค์ โรจน์วัฒนบูลย์. (2553). *การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์. (2561). *การอุดมศึกษากับการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Anand, P. & Saraswati, A.K. (2014). Innovative Leadership: A Paradigm in Modern HR Practices. *Global Journal of Finance and Management*, 6(6), 497-502.
- Best, J.W. (1977). *Research in Education* (3rd ed.). Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Gumusluoglu, L. & Ilsev, A. (2009). Transformational Leadership and Organizational innovation: The Roles of Internal and External Support for Innovation. *Journal of Product Innovation Management*, 26(3), 264-277.
- Heppner, S. & Wang, T.L. (2015). *What are the Measurable Qualities that Define Executive Presence and How can we use these to Tangibly Assess Leaders?*, Retrieved November 16, 2018, from <https://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1081&context=student>.
- Hofmeyer, A., Sheingold, B.H., Klopper, H.C. and Warland, J. (2015). Leadership in Learning and Teaching in Higher Education: Perspectives of Academics in Non-Formal Leadership Roles. *Warland, Jane Contemporary Issues in Education Research*, 8(3), 181-192.
- Keengwe, J., Kidd, T. and Kyei-Blankson, L. (2009). Faculty and Technology: Implications for Faculty Training and Technology Leadership. *Journal of Science Education and Technology*, 18(1), 23-28.
- Ricard, L.M., Klijn, E.H., Lewis, J.M., and Ysa, T. (2017). Assessing public leadership styles for innovation: a comparison of Copenhagen, Rotterdam and Barcelona. *Public Management Review*, 19 (2), 134-156.
- Sarna, S.K. (2015). *Importance of Leadership for Organizational Excellence*, Retrieved November 16, 2018, from <http://ispatguru.com/importance-of-leadership-for-organizational-excellence/>.
- Thiollière, G. & Detouillon, T. (2011). *What are the characteristics of leaders when managing innovation in organization? A combination of traits and skills*, Retrieved November 16, 2018, from <http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:429485/FULLTEXT01.pdf>.

ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในการสร้างงาน 3 มิติ
ผ่านสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอที่แตกต่างกัน
Learning Achievements of Undergraduate Students on the
Creation of 3D Task through Online Digital Video with
Different Presentation Techniques

นิภาพรรณ ทรายแก้ว¹ และ ปิยวรรณ สิริประเสริฐศิลป์²

Nipapan Saikaew and Piyawan siriprasertsin

Received: August 14, 2019

Revised: October 25, 2019

Accepted: October 26, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่องการสร้างงาน 3 มิติ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ กับสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง การสุ่มแบบมีระบบ และการสุ่มจำแนกกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบทดสอบ และแบบสอบถาม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุ 19 ปี มีประสบการณ์ในการใช้โปรแกรมอิลลัสเตรเตอร์ (Illustrator) แต่ไม่มีประสบการณ์ในการสร้างงาน 3 มิติ ในโปรแกรมอิลลัสเตรเตอร์ (Illustrator) 2) กลุ่มตัวอย่างมีผลการเรียนรู้เรื่องการสร้างงาน 3 มิติ ด้านความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ กับสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างงาน 3 มิติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) กลุ่มตัวอย่างมีทักษะในการสร้างงาน 3 มิติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผลการเรียนรู้ การสร้างงาน 3 มิติ สื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์

¹ นักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ เบอร์โทรศัพท์ 081-2356775 e-Mail: nipapansaikaew@gmail.com

² อาจารย์ ดอกเตอร์ คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ เบอร์โทรศัพท์ 083-3379911 e-Mail: piyawan_nana@hotmail.com

ABSTRACT

This research aimed to study and compare learning achievements on the 3D task creation of undergraduate students in Mae Jo University when using conventional and special online digital video technique. 60 Mae Jo University, undergraduate students were obtained by purposive random sampling, systematic random sampling and random assignment technique. Data was collected using test and questionnaire. Data collection was performed by researcher. Analyzed data was reported as frequency, percentage, arithmetic mean, and standard deviation. Significant difference between groups was analyzed using t-test. The results remarked that (1) most sample were female, 19 years old, having an experience in illustrator program, but have no experience in 3D creation using illustrator program, and (2) the conventional technique gave significantly difference in knowledge, understanding, and implementation comparing to special technique ($p < 0.05$), but (3) satisfaction on 3D creation content of undergraduate students was not significantly different in both groups ($p > 0.05$), and (4) 3D creation skill was not significantly different in both groups ($p > 0.05$).

Keywords: Learning Achievement, Creation of 3D Task, Online Digital Video

ความเป็นมา/บทนำ

การเรียนรู้ผ่านสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้อย่างกว้างขวาง และทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในการเรียนรู้ เพราะทุกคนสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา และสามารถค้นหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตามความต้องการ ทั้งนี้เนื่องจากคนส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่กับคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ และเครือข่ายสังคมออนไลน์มากขึ้น ทำให้สังคมออนไลน์มีบทบาทต่อการดำรงชีวิต การรับรู้ การเรียนรู้ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะสามารถค้นหาแหล่งข้อมูลหรือขยายการสืบค้นเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552, น. 61) การให้ความรู้ผ่านสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์จะทำให้ความรู้แพร่กระจายไปอย่างกว้างขวาง ไม่จำกัดผู้เรียน ไม่จำกัดเวลาเรียน ไม่จำกัดหลักสูตร ไม่จำกัดสถาบัน และไม่จำกัดระดับการศึกษา แต่ผู้เรียนจะต้องมีความฉลาดทางดิจิทัล (วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์, 2559)

แม้ว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะเป็นไปอย่างกว้างขวาง ในอนาคต ห้องเรียนอาจจะเปลี่ยนสภาพไปจากห้องเรียนสี่เหลี่ยม ที่มีโต๊ะครูอยู่หน้าชั้นเรียน และโต๊ะนักเรียนอยู่ตรงข้ามกับโต๊ะครูและเรียงเป็นแถวแบบหน้ากระดาน ต้นทุนทางการศึกษาด้านอาคารสถานที่จะลดลง เพราะห้องเรียนจะ

หายไป ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสื่อออนไลน์ได้ทั่วโลก บทบาทของครูจะเปลี่ยนแปลงไปจากผู้สอนเนื้อหาวิชาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือเป็นผู้สอนงาน (coaching) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียนแบบเผชิญหน้าจะลดลง แต่การจัดการเรียนการสอนบางวิชาหรือบางเนื้อหาอาจให้ความรู้ผ่านสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์แต่ไม่เต็มรูปแบบ และใช้เป็นส่วนประกอบการเรียนการสอนในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนมิได้อยู่ที่การให้ผู้เรียนมีความรู้ในเนื้อหาเท่านั้น หากแต่ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และสามารถนำไปใช้ได้ รวมทั้งยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน และมีทักษะในการปฏิบัติอีกด้วย (กิดานันท์ มลิทอง, 2548, น. 17)

สื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ส่วนใหญ่จะมีภาพ และเสียง สามารถดูซ้ำได้หลายครั้ง อาจปรับความช้า-เร็วของภาพ และดูซ้ำได้ตามความต้องการ ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นสื่อที่น่าสนใจ เป็นอิสระในการเรียนรู้ซึ่งจะใช้เพื่อการเรียนรู้ที่ครั้งก็ได้จนเข้าใจ หากมีข้อสงสัย หรือไม่เข้าใจ และรับรู้ไม่ทันในขณะนั้นก็สามารถกลับมาดูใหม่ได้ ซึ่งแตกต่างจากการฟังอาจารย์สอนหรือดูสื่อที่อาจารย์ผู้สอนนำมาประกอบการเรียนการสอน ซึ่งฟังและดูได้เพียงครั้งเดียว หากผู้เรียนไม่มีความพร้อมในการฟังและดู การเรียนรู้ก็อาจจะไม่เกิดขึ้น และไม่สามารถย้อนกลับไปฟังหรือดูได้อีกทันทีที่มีความต้องการ (กิดานันท์ มลิทอง, 2540, น. 162)

ถนน (ตันติพัฒน์) เลาฮอร์สแสง (2545, น. 19) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า สื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ซึ่งมีทั้งเสียงและภาพก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้านความจำได้ดีกว่าการท่องหนังสือ ซึ่งสอดคล้องกับ Dwyer อ้างถึงในบุปผชาติ ทฬัทภิรณ, สุกรี รอดโพธิ์ทอง, ชัยเลิศ พิชิตพรชัย และโสภาพรรณ แสงศัพท์ (2544, น. 17) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านความจำจะเกิดจากการเห็น และการได้ยินมากกว่าการเห็นแต่เพียงอย่างเดียวถึง 5 เท่า

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2543, น. 1057) ได้สรุปไว้ว่า สื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์เป็นเครื่องมือช่วยสอนที่ช่วยลดความบกพร่องและความผิดพลาดของการสอน ช่วยพัฒนากระบวนการสอนของผู้สอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่องการสร้างงาน 3 มิติ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ กับสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ ทั้งนี้เพื่อนำผลจากการวิจัยไปใช้ในการพิจารณาปรับปรุงการสร้างสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ กับสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

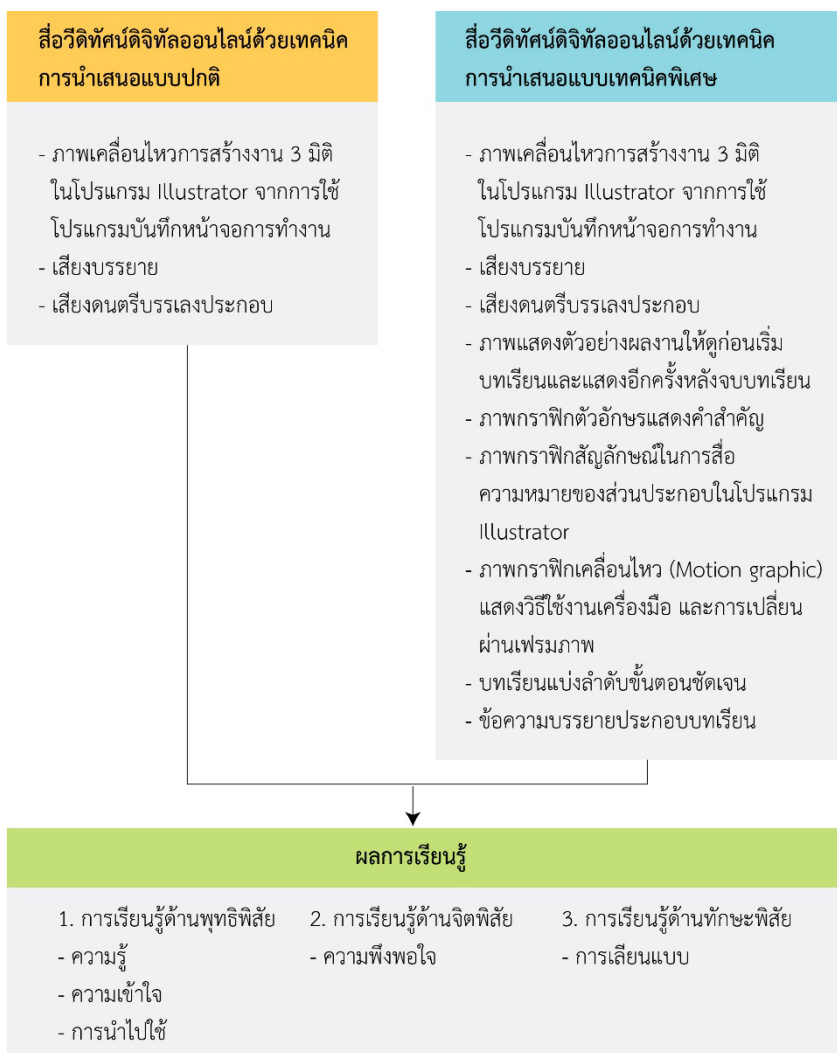
วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่องการสร้างตัวอักษร 3 มิติของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ กับสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ

สมมติฐาน

ผลการเรียนรู้เรื่องการสร้างงาน 3 มิติของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ กับสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษแตกต่างกัน

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบ Randomize Control Group Pretest-Posttest Design

ประชากรตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ในจังหวัดเชียงใหม่
2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง การสุ่มแบบมีระบบ และการสุ่มแบบจำแนกกลุ่ม (Random Assignment) จำแนกตามกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน และกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างงาน 3 มิติ แบบวัดทักษะการสร้างงาน 3 มิติ และแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องการสร้างงาน 3 มิติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับการสร้างงาน 3 มิติ ก่อนการใช้สื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ
2. ผู้วิจัยดำเนินการใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องการสร้างงาน 3 มิติ ก่อนการใช้สื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ
3. ผู้วิจัยดำเนินการวัดทักษะของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับการสร้างงาน 3 มิติ ก่อนการใช้สื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ
4. ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ กับนักศึกษาแต่ละกลุ่ม
5. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับการสร้างงาน 3 มิติ หลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ

6. ผู้วิจัยดำเนินการใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับเนื้อหา เรื่องการสร้างงาน 3 มิติ หลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ

7. ผู้วิจัยดำเนินการวัดทักษะของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับการสร้างงาน 3 มิติ หลังการใช้สื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) ดังนี้

1. วิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยผ่านสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ ของกลุ่มตัวอย่างโดยการหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยผ่านสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ ของกลุ่มตัวอย่างโดยการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง อายุ 19 ปี มีประสบการณ์ในการใช้โปรแกรม illustrator แต่ไม่มีประสบการณ์ในการสร้างงาน 3 มิติ ในโปรแกรม illustrator

2. กลุ่มตัวอย่างมีผลการเรียนรู้เรื่องการสร้างงาน 3 มิติ ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ มีผลการเรียนรู้เรื่องการสร้างงาน 3 มิติ ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ

3. กลุ่มตัวอย่างมีจิตพิสัย ได้แก่ ความพึงพอใจในเนื้อหาเรื่องการสร้างงาน 3 มิติ จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อ

วีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ มีความพึงพอใจในเนื้อหาเรื่องการสร้างงาน 3 มิติ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ

4. กลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ มีทักษะในการสร้างงาน 3 มิติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ มีทักษะในการสร้างงาน 3 มิติ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ

อภิปรายผล

1. กลุ่มตัวอย่างมีผลการเรียนรู้เรื่องการสร้างงาน 3 มิติ ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ มีผลการเรียนรู้เรื่องการสร้างงาน 3 มิติ ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมทางด้านพุทธิพิสัย เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับด้านความรู้ ความคิด หรือพฤติกรรมด้านสมองของบุคคล เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านสื่อการนำเสนอที่มีเทคนิคพิเศษ จะเกิดการรู้และจดจำได้มากกว่าสื่อการนำเสนอแบบปกติ (หริพล ธรรมนารักษ์, 2558, น. 37) ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษมีผลการเรียนรู้สูงกว่า

2. กลุ่มตัวอย่างมีจิตพิสัย ได้แก่ ความพึงพอใจในเนื้อหาเรื่องการสร้างงาน 3 มิติ จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ มีความพึงพอใจในเนื้อหาเรื่องการสร้างงาน 3 มิติ สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ เนื่องจากการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในบทเรียนที่สอนตรงตามวัตถุประสงค์ ตอบสนองตรงตามความต้องการของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเหมาะสมกับความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนส่งผลให้ผู้เรียนพึงพอใจในเนื้อหา มากกว่าสื่อการนำเสนอแบบปกติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญาพร ประครองใจ และเอกรงค์ บัณพงษ์ (2559, น. 62) ที่กล่าวว่าบทเรียนที่เสนอผ่านสื่อการสอน ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการการเรียนรู้ เป็นส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. กลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ มีทักษะในการสร้างงาน 3 มิติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัล

ออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ มีทักษะในการสร้างงาน 3 มิติสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างได้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสร้างงาน 3 มิติ ก่อนการทดลองมาแล้วครั้งหนึ่ง เมื่อกลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ จึงได้เทคนิคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสร้างงาน 3 มิติเป็นพิเศษ ซึ่งต่างจากกลุ่มที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ ซึ่งสอดคล้องกับภควิชญ์ ดำรงเกียรติศักดิ์ (2555, น. 85) ที่ได้ให้ทัศนะไว้ว่า การเลียนแบบในพฤติกรรมด้านทักษะพิสัยคือการเลือกหาตัวแบบหรือตัวอย่างที่ดี เมื่อประกอบกับสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ อันถือว่าเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติตาม ทำให้กลุ่มตัวอย่างนำมาปฏิบัติด้วยความเชื่อมั่น ส่งผลให้การเรียนรู้สูงกว่า

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เนื่องจากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ เป็นสื่อที่ใช้ภาพเคลื่อนไหวการสร้างงาน 3 มิติ ในโปรแกรมอิลลัสเตรเตอร์ (Illustrator) จากการใช้โปรแกรมบันทึกหน้าจอการทำงาน เสียงบรรยาย และเสียงดนตรีบรรเลงประกอบ ส่วนสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ เป็นสื่อที่ใช้ภาพเคลื่อนไหวการสร้างงาน 3 มิติ ในโปรแกรมอิลลัสเตรเตอร์ (Illustrator) จากการใช้โปรแกรมบันทึกหน้าจอการทำงาน เสียงบรรยาย เสียงดนตรีบรรเลงประกอบ การแสดงภาพตัวอย่างผลงานให้ดูก่อนเริ่มบทเรียนและแสดงอีกครั้งหลังจบบทเรียน มีภาพกราฟิกตัวอักษรแสดงคำสำคัญ มีภาพกราฟิกสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายของส่วนประกอบในโปรแกรมอิลลัสเตรเตอร์ (Illustrator) มีภาพกราฟิกเคลื่อนไหว (Motion graphic) แสดงวิธีใช้งานเครื่องมือ และการเปลี่ยนผ่านเฟรมภาพพร้อมกับแบ่งบทเรียนเป็นลำดับขั้นตอนชัดเจน และมีข้อความบรรยายประกอบคำสั่งในบทเรียน จากผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างมีผลการเรียนรู้เรื่องการสร้างงาน 3 มิติ ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ มีผลการเรียนรู้เรื่องการสร้างงาน 3 มิติ ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ

2. กลุ่มตัวอย่างมีจิตพิสัย ได้แก่ ความพึงพอใจในเนื้อหาเรื่องการสร้างงาน 3 มิติ จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ มีความพึงพอใจในเนื้อหาเรื่องการสร้างงาน 3 มิติสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ

3. กลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ และสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ มีทักษะในการสร้างงาน 3 มิติ

ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษ มีทักษะในการสร้างงาน 3 มิติสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้จากสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบปกติ

ดังนั้น อาจารย์ผู้สอนควรสร้างสื่อวีดิทัศน์ดิจิทัลออนไลน์ด้วยเทคนิคการนำเสนอแบบเทคนิคพิเศษดังกล่าวมาแล้ว และควรพิจารณาเพิ่มเติมเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ และมีทักษะในการปฏิบัติชิ้นงานเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งต้องให้ความสำคัญกับการสร้างเจตคติที่ดีต่อเนื้อหาวิชาดังกล่าว รวมทั้งเจตคติที่มีต่อการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาดังกล่าวด้วย

เอกสารอ้างอิง

กิดานันท์ มลิทอง. (2540). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

_____. (2548). *เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). *80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ:

แดแน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.

ณอมพร (ต้นพิพัฒน์) เลาหจรัสแสง. (2545). *Designing e-Learning หลักการออกแบบและการสร้างเว็บเพื่อการเรียนการสอน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุปผชาติ ทัพพิกรณ์, สุกรี รอดโพธิ์ทอง, ชัยเลิศ พิษิตพรชัย และโสภภาพรรณ แสงศัพท์. (2544).

ความรู้เกี่ยวกับสื่อมัลติมีเดียเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศุภสกลาตพรวัว.

พิชญพร ประครองใจ และเอกรงค์ ปั่นพงษ์. (2559). ความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิตที่มีต่อการใช้สื่อการสอนของอาจารย์สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 10(2), 55-65.

ภควิชญ์ ดำรงเกียรติศักดิ์. (2555). ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ผ่านสื่อมัลติมีเดียแบบมีปฏิสัมพันธ์ที่มีเทคนิคการบรรยายต่างกัน. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์*, 6(1), 79-87.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2543). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาพนิ่งและภาพยนตร์*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. (2559). *ความฉลาดทางดิจิทัล*, สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2559. http://www.info-commmju.com/icarticle/images/stories/icarticles/ajwittaya/Digital_Quotient1.pdf.

หริพล ธรรมนารักษ์. (2558). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษายุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ลกรุ๊ป.

การวิเคราะห์เป้าหมายและวิเคราะห์งานสอนของเนื้อหาการเขียนสื่อความ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ

An Analysis of the Goals and the Instructions of Communicative Paragraph Writing Content to Develop Thai Writing Skills for Foreign Students

สุภา พูนผล¹ และ เกียรติสุตา บุญส่ง²

Supa Phoonphon and Kiatsuda Bunsong

Received: August 14, 2019

Revised: September 24, 2019

Accepted: September 25, 2019

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เป้าหมายและการวิเคราะห์งานสอนของเนื้อหาการเขียนสื่อความ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้นำผลการวิเคราะห์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์เนื้อหาการเขียนสื่อความ จำแนกได้เป็น 2 ประเด็น คือ การวิเคราะห์เป้าหมาย และการวิเคราะห์งานสอน ในการวิเคราะห์เป้าหมาย จำแนกได้ 3 เป้าหมาย คือ นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถ 1) เรียงลำดับคำในประโยคได้ 2) ใช้คำเชื่อมโยงประโยคได้ และ 3) เขียนสื่อความในระดับย่อหน้าได้ในระดับดี ส่วนผลการวิเคราะห์งานสอน พบว่า สามารถนำเป้าหมายทั้งหมดมาวิเคราะห์วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ 28 วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ทักษะพื้นฐานซึ่งเป็นพฤติกรรมหรือความรู้เดิมของผู้เรียน มีจำนวน 7 วัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ 1 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเรียงลำดับคำในประโยคได้ กำหนดให้เป็นวัตถุประสงค์ปลายทางที่ 1 มีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม จำนวน 5 วัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ 2 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถใช้คำเชื่อมโยงประโยคได้ กำหนดให้เป็นวัตถุประสงค์ปลายทางที่ 2 มีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม จำนวน 7 วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ 3 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเขียนสื่อความในระดับย่อหน้าได้ในระดับดี กำหนดให้เป็นวัตถุประสงค์ปลายทางที่ 3 มีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม จำนวน 9 วัตถุประสงค์ ทั้งนี้ได้มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศต่อไป

คำสำคัญ: การวิเคราะห์งานสอน การเขียนสื่อความ การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทย นักศึกษาชาวต่างประเทศ

¹ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับชาวต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000 e-Mail: supa_ph@payap.ac.th

² อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับชาวต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000 e-Mail: kiatsuda_b@payap.ac.th

Abstract

This qualitative research study aims to analyze the goals and instructions of communicative paragraph writing content for the purpose of developing Thai writing skills for foreign students. Content validity has been examined by experts. The results revealed that communicative paragraph writing content can be classified into expected outcome analysis and instructional analysis. Expected outcome analysis consists of three goals in which foreign students should be able to: 1) place words in the correct order, 2) use proper conjunctions to combine sentences and 3) write a communicative paragraph at a good level. For instructional analysis, all goals can be categorized into twenty-eight behavioral objectives including seven fundamental skill objectives which refer to behaviors or background knowledge of learners. The first goal, in which students are able to place words in the correct order, is set as curriculum objective number one with five behavioral objectives. The second goal, in which students are able to use proper conjunctions to combine sentences, is set as curriculum objective number two with seven behavioral objectives. The last goal, in which students are able to write a communicative paragraph at a good level is set as curriculum objective number three with nine behavioral objectives. Furthermore, suggestions are given as guidance on teaching and learning for foreign students.

Keywords: Instructional analysis, communicative paragraph writing, developing Thai writing skills, foreign students

ความเป็นมา/บทนำ

กระแสความสนใจและความต้องการใช้ภาษาไทยของชาวต่างประเทศในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น สังเกตได้จากการเปิดสอนภาษาไทยในหลักสูตรต่าง ๆ ทั้งสถาบันการศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ แต่ทว่าเมื่อมาพิจารณาในสถานการณ์จริง คณะผู้วิจัยกลับพบว่าชาวต่างประเทศที่เรียนในหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยส่วนใหญ่มีปัญหาในการใช้ภาษาไทยมาก โดยเฉพาะทักษะจำเป็นที่จะต้องใช้ในการเรียนการสอน คือทักษะการเขียน

จากการศึกษาข้อมูลในเรื่องทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศพบว่า นักศึกษาจีนมีปัญหาเกี่ยวกับทักษะการเขียนมากที่สุด รองลงมาคือ ทักษะการอ่าน ทักษะการพูด ทักษะที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือ ทักษะการฟัง นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะของข้อบกพร่องในการเขียนของนักศึกษาจีนมีมากกว่าพูด เพราะการเขียนเป็นทักษะที่สลับซับซ้อนมากกว่า (นิภา กุฬพงษ์ศักดิ์, 2555, น. 123; ชนิกา คำพุฒ, 2545, น. 120) จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเขียนเป็นทักษะขั้นสูงที่ซับซ้อน

และเกิดจากการบูรณาการทักษะการสื่อสารอื่น ๆ ทั้งการฟัง การอ่าน และการพูด เข้าไว้ด้วยกัน สอดคล้องกับข้อมูลที่ปรากฏในงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยตนเอง สำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ” ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นักศึกษาชาวต่างประเทศและอาจารย์ผู้สอนในประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ประสบการณ์ในการเรียน/การสอนภาษาไทย และปัญหาการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยในมหาวิทยาลัยเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษาชาวต่างประเทศที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทย ระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์และระยะเวลาการเรียนภาษาไทยตั้งแต่เริ่มเรียนภาษาไทยเป็นครั้งแรกจนกระทั่งถึงปัจจุบันนั้น ใช้ระยะเวลาการเรียนน้อยที่สุดคือ 2 สัปดาห์ มากที่สุดคือ 4 ปี ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง 2-3 ปี สำหรับประสบการณ์การเรียนภาษาไทยก่อนที่จะเข้ามาศึกษาในหลักสูตรนั้น ส่วนใหญ่จะศึกษาด้วยตนเอง และเรียนหลักสูตรระยะสั้นในประเทศไทย มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่มีประสบการณ์การเรียนภาษาไทยมาก่อน ทำให้ต้องมาเริ่มเรียนภาษาไทยในระดับอุดมศึกษา โดยนักศึกษาชาวต่างประเทศกลุ่มดังกล่าวได้วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองว่า สิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุดในการเขียนคือ สะกดคำไม่ถูกต้อง ซึ่งนักศึกษาคิดว่ามีสาเหตุเกิดจากการไม่รู้จักคำศัพท์ (วงคำศัพท์แคบ) การสะกดคำตามการออกเสียงของตนเอง โดยไม่รู้หลักการสะกดที่ถูกต้อง การที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการเรียน (ใช้ภาษาไทยน้อย) และการใช้พจนานุกรม/โปรแกรมแปลภาษา เป็นหลักในการเขียนภาษาไทย ดังนั้นนักศึกษาชาวต่างประเทศจึงมีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อให้สามารถใช้ในการเรียน เขียนการบ้าน และเขียนตอบข้อสอบได้ ส่วนผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนที่มีต่อนักศึกษาชาวต่างประเทศเกี่ยวกับปัญหาด้านการเขียนภาษาไทยนั้น พบว่า ปัญหาด้านการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศที่อาจารย์ผู้สอนเห็นว่ามีปัญหามากที่สุด คือ ไม่สามารถถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นตัวหนังสือได้ (คิดได้แต่ไม่รู้จะเขียนอย่างไร) ซึ่งอาจารย์ผู้สอนคิดว่าปัญหานี้มีสาเหตุเดียวกับสิ่งที่นักศึกษาชาวต่างประเทศคิดในทุกลำดับ

อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยเห็นว่าผู้เรียนอาจมีปัญหาเรื่องการสะกดคำและการเลือกใช้คำที่ผิดพลาดบ้าง แต่ในระดับอุดมศึกษานั้นระดับความสามารถในการเขียนของผู้เรียนจำเป็นต้องให้ความสำคัญเรื่องการเรียงลำดับคำในประโยค การใช้คำเชื่อมโยงประโยค และการเขียนสื่อความในระดับย่อหน้า เพื่อจะนำไปสู่การเขียนสื่อความในระดับย่อหน้าได้ในระดับดี ซึ่งจะช่วยให้ นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ต้องการและคาดหวังไว้ จากเหตุผลดังที่ได้กล่าวมา คณะผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์เป้าหมายและวิเคราะห์งานสอนของเนื้อหาการเขียนสื่อความ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในผลงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยตนเอง สำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ” อันจะเป็นประโยชน์และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

วิเคราะห์เป้าหมายและวิเคราะห์งานสอนของเนื้อหาการเขียนสื่อความ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ

กรอบแนวคิดการวิจัย

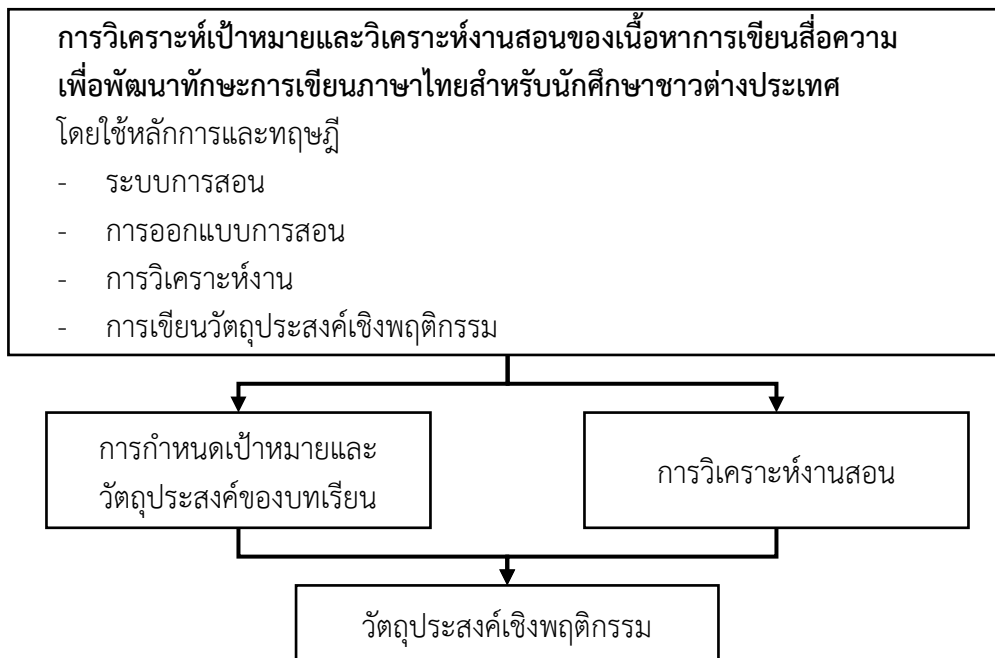

Figure 1 Research Framework on the study an Analysis of the Goals and the Instruction of Communicative Paragraph Writing Content to Develop Thai Writing Skills for Foreign Students

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เป้าหมายและวิเคราะห์งานสอนของเนื้อหาการเขียนสื่อความ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นักศึกษาชาวต่างประเทศที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่

- 1) เป้าหมายของบทเรียนเนื้อหาการเขียนสื่อความสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทย
- 2) วิเคราะห์งานสอนเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของเนื้อหาการเขียนสื่อความสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการตามระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ประสพการณ์ในการเรียนภาษาไทย ปัญหาการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศ เนื้อหาการเขียนข้อความ และคำอธิบายถึงระดับสมรรถภาพทางการเขียนภาษาไทยสำหรับผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาชาวต่างประเทศและอาจารย์ผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนให้แก่ นักศึกษาชาวต่างประเทศ โดยใช้แบบสัมภาษณ์

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศ

1.3 คัดเลือกเนื้อหาในคำอธิบายถึงระดับสมรรถภาพการเขียนภาษาไทยสำหรับผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ ในระดับดี (Advanced) ของสถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2559) มาเป็นเป้าหมายในการพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ

1.4 วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาทักษะการเขียนข้อความและวิเคราะห์งานสอน (Conducting an instructional analysis) เพื่อเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1.5 นำผลการวิเคราะห์เป้าหมายและผลการวิเคราะห์งานสอน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการสอนภาษาไทยให้ชาวต่างประเทศ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาว่าเนื้อหาในการวิเคราะห์เป้าหมายและการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้น มีความสอดคล้อง เหมาะสมและสามารถวัดพฤติกรรมของผู้เรียนนั้นได้จริง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจำแนกเป็น ดังนี้

2.1 วิเคราะห์เป้าหมายของการพัฒนาทักษะการเขียนข้อความ

2.2 วิเคราะห์งานสอน เพื่อระบุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของการพัฒนาทักษะการเขียนข้อความ

3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

3.1 เคมพ์ (Kemp, 1977, p.9 อ้างถึงใน อารมณ์ ใจเที่ยง, 2550, น. 30) ได้กำหนดองค์ประกอบของการเรียนการสอนไว้ 9 ประการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เป้าหมายและการวิเคราะห์งานสอน ว่าประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

- 1) กำหนดหัวข้อที่จะสอนและเขียนวัตถุประสงค์ทั่วไป
- 2) ศึกษาคุณลักษณะของผู้เรียน
- 3) ระบุจุดมุ่งหมายของการสอนในเชิงพฤติกรรม
- 4) กำหนดเนื้อหาวิชาที่สนับสนุนวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ
- 5) ทดสอบเพื่อวัดความรู้ความสามารถก่อนที่จะทำการสอน

6) เลือกกิจกรรมและแหล่งวิชาการสำหรับการเรียนการสอน เพื่อจะนำเนื้อหาวิชาไปสู่จุดหมายปลายทางที่วางไว้

7) ประสานงานในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเงิน บุคลากร อาคาร สถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ และดำเนินการไปตามแผนการที่กำหนดไว้

8) ประเมินผลการเรียนของผู้เรียนว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด

9) พิจารณาว่าควรจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงแผนการเรียนการสอนให้ดีขึ้นอย่างไร

จากแนวคิดดังกล่าว โดยเฉพาะในขั้นตอนที่ 1-3 นั้นสอดคล้องกับที่ วิณา วโรตมะวิชญ (2530, น. 7-9) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของตัวแบบของการเข้าสู่ระบบสำหรับการออกแบบการสอนว่า ตัวแบบ (Model) โดยทั่ว ๆ ไป ที่ใช้ออกแบบวัสดุการสอนก็คือ ตัวแบบของการเข้าสู่ระบบ โดยเฉพาะการใช้ชื่อว่าการเข้าสู่ระบบ (System Approach) นั้นมีองค์ประกอบของตัวแบบการเข้าสู่ระบบ 10 องค์ประกอบ ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวถึงองค์ประกอบที่สอดคล้องกับแนวคิดของเคมพ์ (Kemp) เฉพาะองค์ประกอบที่ 1-4 คือ

1) กำหนดจุดมุ่งหมายรวมของการสอน (Identifying an instructional goal) ขึ้นแรกในตัวแบบจะต้องระบุให้ได้ว่า ต้องการให้นักเรียนทำอะไรได้เมื่อเรียนจบแล้ว เป้าหมายของการสอนอาจจะมีเป้าหมายรวม ความต้องการเฉพาะอย่าง หรือจากปัญหาการเรียนรู้อุปสรรคของนักเรียน

2) วิเคราะห์งานสอน (Conducting an instructional analysis) หลังจากที่ได้คิดเป้าหมายรวมได้แล้ว ก็มาถึงขั้นวิเคราะห์ทักษะย่อยที่เป็นทักษะซึ่งนักเรียนต้องเรียนให้ได้ก่อนที่จะบรรลุเป้าหมายใหญ่ กระบวนการอาจจะเกี่ยวข้องกับการที่จะวิเคราะห์ความคิดรวบยอด กฎเกณฑ์ต่าง ๆ หรือข้อมูลที่นักเรียนต้องการ หรืออาจจะเกี่ยวพันไปถึงการวิเคราะห์งานสอนด้วย

3) กำหนดพฤติกรรมนำทาง และลักษณะของผู้เรียน (Identifying Entry Behaviors) การกำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ในการสอนนั้น การกำหนดทักษะเฉพาะซึ่งนักเรียนจะต้องมีก่อนเริ่มนั้นมีความจำเป็น การบ่งบอกถึงลักษณะทั่ว ๆ ไปของผู้เรียนก็มีความสำคัญในการออกแบบการสอนอีกด้วย ลักษณะทั่ว ๆ ไปจะประกอบไปด้วยความสนใจพิเศษ ระดับความพร้อม ช่วงความสนใจและอื่นๆ

4) เขียนจุดมุ่งหมายของการสอน (Writing performance objectives) โดยอาศัยการวิเคราะห์งานสอนและพฤติกรรมนำทาง รวมไปถึงลักษณะทั่ว ๆ ไปของผู้เรียน โดยจะต้องเขียนถึงจุดมุ่งหมายเฉพาะที่นักเรียนสามารถจะกระทำได้หลังจากเรียนชุดการสอนจบแล้ว จุดประสงค์เหล่านี้จะมาจากวิเคราะห์งานสอนซึ่งจะบ่งบอกถึงทักษะต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องเรียน นอกจากนั้นจะต้องระบุเงื่อนไขและเกณฑ์ของความสำเร็จที่เกิดขึ้นด้วย

3.2 ซัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สิ้นสกุล (2520, น. 83) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์งาน (Task Analysis) ว่า หมายถึง การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียนออกเป็นพฤติกรรมย่อยซึ่งเป็นส่วนประกอบของพฤติกรรมขั้นสุดท้าย โดยพฤติกรรมของมนุษย์แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) พฤติกรรมเดิม (Entry Behavior) หมายถึง ความรู้เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่แล้ว 2) พฤติกรรมย่อย (Transitional Behavior) หมายถึง พฤติกรรมขั้นต่างๆ ที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และ 3) พฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior) เป็นพฤติกรรมที่เราคาดหวังว่าผู้เรียนจะต้องเปลี่ยนไปเมื่อเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งไป

แล้ว ทั้งนี้การที่จะจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนพฤติกรรม จำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์งานที่ผู้เรียนจำเป็นต้องปฏิบัติก่อนที่จะมาเรียนเรื่องที่กำหนดไว้ การวิเคราะห์งานจึงเป็นเรื่องแรกที่คุณสอนต้องพึงกระทำเพื่อให้ทราบพฤติกรรมหรือความรู้เดิมของผู้เรียนและพฤติกรรมย่อยซึ่งจะมารวมเป็นพฤติกรรมที่เราคาดหวัง เมื่อวิเคราะห์งานที่ผู้เรียนต้องทำแล้ว ผู้สอนก็ต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องเพื่อนำไปสู่การประกอบพฤติกรรมย่อย หรือพฤติกรรมต่อเนื่อง และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย

3.3 บลูมและคณะ (Bloom et al., 1967 อ้างถึงใน เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2552, น. 195-202) กล่าวถึง วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives) ว่ามีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ซึ่งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สมบูรณ์จะต้องประกอบด้วยลักษณะเฉพาะที่สำคัญสามประการคือ 1) มีพฤติกรรมเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงและชัดเจน 2) มีมาตรฐานการปฏิบัติอย่างชัดเจน หรือมีเกณฑ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับได้ และ 3) มีการอธิบายเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนปรากฏออกมาตามพฤติกรรมที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2537, น. 14) ที่ได้กล่าวถึงจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สมบูรณ์จะต้องมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ซึ่งเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

Figure 2 Boonchom Srisa-ard 's Chart

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เป้าหมายและวิเคราะห์งานสอนของเนื้อหาการเขียนข้อความ โดยอาศัยหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการสอนของเคมพ์ (Kemp, 1977, p. 9 อ้างถึงใน อารณ ใจเที่ยง, 2550, น. 30) การออกแบบการสอน (วีณา วัชรตมะวิชัย, 2530) การวิเคราะห์งาน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สินสกุล, 2520) และการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ของบลูมและคณะ (Bloom et al, 1967 อ้างถึงใน เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2552, น. 195-202) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์เป้าหมายและวิเคราะห์งานสอนของเนื้อหาการเขียนข้อความ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ มีประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์เป้าหมายบทเรียนของเนื้อหาการเขียนข้อความ พบว่ามี 3 เป้าหมาย ดังนี้
 - เป้าหมายที่ 1 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเรียงลำดับคำในประโยคได้
(กำหนดให้เป็นวัตถุประสงค์ปลายทางที่ 1)
 - เป้าหมายที่ 2 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถใช้คำเชื่อมโยงประโยคได้
(กำหนดให้เป็นวัตถุประสงค์ปลายทางที่ 2)
 - เป้าหมายที่ 3 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเขียนข้อความในระดับย่อหน้าได้ในระดับดี (กำหนดให้เป็นวัตถุประสงค์ปลายทางที่ 3)
2. ผลการวิเคราะห์งานสอนของเนื้อหาการเขียนข้อความ เพื่อระบุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม พบว่าสามารถนำเป้าหมายทั้ง 3 ข้อ มาวิเคราะห์พฤติกรรมย่อยและวิเคราะห์พฤติกรรมขั้นสุดท้าย ซึ่งได้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมทั้งหมด 28 วัตถุประสงค์ ดังนี้
 - 2.1 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมย่อย (Transitional Behavior) จากการวิเคราะห์พฤติกรรมย่อยของผู้เรียน ตามแต่ละเป้าหมาย พบว่า
 - 2.1.1 เป้าหมายที่ 1 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเรียงลำดับคำในประโยคได้
ผลจากการวิเคราะห์พฤติกรรมย่อย มีดังนี้
 - พฤติกรรมย่อยที่ 1 สามารถบอกความหมายของคำศัพท์ในชีวิตประจำวัน และคำศัพท์ที่มักพบในบทเรียนได้
 - พฤติกรรมย่อยที่ 2 สามารถเลือกใช้คำได้ถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทของข้อความที่กำหนดให้ได้
 - พฤติกรรมย่อยที่ 3 สามารถแต่งประโยคจากคำที่กำหนดให้ได้
 - พฤติกรรมย่อยที่ 4 สามารถตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านในรูปแบบของประโยคได้
 - 2.1.2 เป้าหมายที่ 2 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถใช้คำเชื่อมโยงประโยคได้
ผลจากการวิเคราะห์พฤติกรรมย่อย มีดังนี้
 - พฤติกรรมย่อยที่ 1 สามารถเลือกคำเชื่อมที่ใช้กับประโยคที่มีเนื้อหาคล้ายตาม ชัดแจ้ง ให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง และเป็นเหตุเป็นผลได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
 - พฤติกรรมย่อยที่ 2 สามารถเติมคำเชื่อมที่เหมาะสมกับข้อความที่กำหนดให้ได้
 - พฤติกรรมย่อยที่ 3 สามารถแต่งประโยคโดยใช้คำเชื่อมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.1.3 เป้าหมายที่ 3 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเขียนสื่อความในระดับย่อหน้าได้ในระดับดี ผลจากการวิเคราะห์พฤติกรรมย่อย มีดังนี้

พฤติกรรมย่อยที่ 1 สามารถเปลี่ยนภาษาพูดให้เป็นภาษาเขียนได้

พฤติกรรมย่อยที่ 2 สามารถเรียงลำดับประโยคให้ได้ใจความที่ถูกต้อง

พฤติกรรมย่อยที่ 3 สามารถเขียนบรรยายเหตุการณ์จากรูปภาพที่กำหนดให้ได้

พฤติกรรมย่อยที่ 4 สามารถเขียนอธิบายจากข้อมูลที่กำหนดให้ได้

2.2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior) หรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของเป้าหมาย พบว่า

2.2.1 ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ทักษะพื้นฐานซึ่งเป็นพฤติกรรมหรือความรู้เดิมของผู้เรียน สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 (ทักษะพื้นฐาน) นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเลือกคำที่เติมลงในช่องว่างให้สัมพันธ์กับรูปภาพได้

วัตถุประสงค์ที่ 2 (ทักษะพื้นฐาน) นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเขียนคำจากภาพที่กำหนดให้ได้

วัตถุประสงค์ที่ 3 (ทักษะพื้นฐาน) นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเขียนคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกับคำที่กำหนดให้ได้

วัตถุประสงค์ที่ 4 (ทักษะพื้นฐาน) นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถแยกหมวดหมู่คำศัพท์ให้สัมพันธ์กับคำที่กำหนดให้ได้

วัตถุประสงค์ที่ 5 (ทักษะพื้นฐาน) นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเขียนคำที่มีความหมายสัมพันธ์กับคำที่กำหนดให้ได้

วัตถุประสงค์ที่ 6 (ทักษะพื้นฐาน) นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเลือกใช้คำได้ถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทของข้อความที่กำหนดให้ได้

วัตถุประสงค์ที่ 7 (ทักษะพื้นฐาน) นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเติมคำลงในช่องว่างให้เป็นประโยคที่ถูกต้องได้

2.2.2 ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของเนื้อหาการเขียนสื่อความเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษชาวต่างประเทศ ซึ่งต่อเนื่องจากผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ทักษะพื้นฐาน สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้

2.2.2.1 วัตถุประสงค์ปลายทางที่ 1 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเรียงลำดับคำในประโยคได้ พบว่า สามารถเรียงลำดับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 8 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเรียงลำดับคำให้เป็นประโยคได้ถูกต้อง

วัตถุประสงค์ที่ 9 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถแต่งประโยคให้สัมพันธ์กับรูปภาพที่กำหนดให้ได้

วัตถุประสงค์ที่ 10 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถแต่งประโยคจากคำที่กำหนดให้ได้

วัตถุประสงค์ที่ 11 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเลือกคำที่กำหนดให้อย่างน้อย 2 คำมาสร้างประโยคได้

วัตถุประสงค์ที่ 12 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านในรูปแบบของประโยคได้

2.2.2.2 วัตถุประสงค์ปลายทางที่ 2 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถใช้คำเชื่อมโยงประโยคได้ พบว่า สามารถเรียงลำดับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 13 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถขีดเส้นใต้คำเชื่อมของประโยคที่กำหนดให้ได้

วัตถุประสงค์ที่ 14 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเลือกชนิดของคำเชื่อมให้สอดคล้องกับประโยคที่กำหนดให้ได้

วัตถุประสงค์ที่ 15 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเลือกคำเชื่อมที่กำหนดให้มาเติมลงในประโยคให้ได้ใจความที่ถูกต้อง

วัตถุประสงค์ที่ 16 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเติมคำเชื่อมที่เหมาะสมลงในข้อความที่กำหนดให้ได้

วัตถุประสงค์ที่ 17 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถนำประโยค 2 ประโยคที่กำหนดให้ มารวมเป็นประโยคใหม่โดยใช้คำเชื่อมได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ที่ 18 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถแต่งประโยคเชื่อมต่อกับประโยคที่กำหนดให้ได้ อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ที่ 19 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถแต่งประโยคโดยใช้คำเชื่อมที่กำหนดให้ได้ อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.2.2.3 วัตถุประสงค์ปลายทางที่ 3 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเขียนข้อความในระดับย่อหน้าได้ในระดับดี พบว่า สามารถเรียงลำดับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ดังนี้

- วัตถุประสงค์ที่ 20 เมื่อกำหนดข้อความมาให้ นักศึกษา
ชาวต่างประเทศสามารถขีดเส้นใต้คำที่เป็น
ภาษาพูดได้
- วัตถุประสงค์ที่ 21 เมื่อกำหนดประโยคมาให้ นักศึกษา
ชาวต่างประเทศสามารถเปลี่ยนคำในประโยค
ที่เป็นภาษาพูดให้เป็นภาษาเขียนได้
- วัตถุประสงค์ที่ 22 เมื่อกำหนดคำมาให้ นักศึกษาชาวต่างประเทศ
สามารถเขียนคำที่มีความหมายเดียวกันกับคำ
ที่กำหนดได้
- วัตถุประสงค์ที่ 23 เมื่ออ่านข้อความที่กำหนดให้ นักศึกษา
ชาวต่างประเทศสามารถเขียนประโยคใจความ
สำคัญได้
- วัตถุประสงค์ที่ 24 เมื่อกำหนดวลีหรือประโยคมาให้ นักศึกษา
ชาวต่างประเทศสามารถเรียงลำดับให้เป็น
ข้อความหรือย่อหน้าที่ถูกต้องได้
- วัตถุประสงค์ที่ 25 เมื่อกำหนดประโยคใจความสำคัญมาให้
นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเขียนขยาย
ประโยคใจความสำคัญให้เป็นย่อหน้าได้
- วัตถุประสงค์ที่ 26 เมื่อดูรูปภาพที่กำหนดให้ นักศึกษา
ชาวต่างประเทศสามารถเขียนบรรยาย
เหตุการณ์จากรูปภาพได้อย่างน้อย 40-50 คำ
- วัตถุประสงค์ที่ 27 เมื่อดูรูปภาพที่กำหนดให้ นักศึกษา
ชาวต่างประเทศสามารถเขียนอธิบายภาพให้
ได้ความว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม
และอย่างไร
- วัตถุประสงค์ที่ 28 เมื่อกำหนดข้อมูลมาให้ นักศึกษา
ชาวต่างประเทศสามารถเขียนอธิบายให้เป็น
ย่อหน้าได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่า การวิเคราะห์เป้าหมายและวิเคราะห์งานสอนของเนื้อหาการเขียน
สื่อความ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศนั้น การวิเคราะห์
เป้าหมาย สามารถจำแนกได้ 3 เป้าหมาย (วัตถุประสงค์ปลายทาง) คือ 1) นักศึกษาชาวต่างประเทศ
สามารถเรียงลำดับคำในประโยคได้ 2) นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถใช้คำเชื่อมโยงประโยคได้ และ

3) นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเขียนสื่อความในระดับย่อหน้าได้ในระดับดี ซึ่งการเรียงลำดับเป้าหมายในลักษณะนี้มีปัจจัยมาจากการคำนึงถึงความรู้เดิมหรือทักษะพื้นฐานของผู้เรียนเป็นอันดับแรก เนื่องจากนักศึกษาชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ที่มาเรียนในหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยมีความรู้พื้นฐานภาษาไทยมาบ้าง แต่ระดับความรู้พื้นฐานเหล่านั้นค่อนข้างแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์และสภาพแวดล้อมในการเรียนของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน จึงส่งผลให้ระดับความสามารถทางทักษะการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาแตกต่างกันตามไปด้วย ดังนั้นผู้สอนจึงต้องออกแบบการสอนและจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักศึกษาโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศว่าผู้สอนจะต้องเข้าใจและรู้จักการจัดลำดับเนื้อหาให้เหมาะสม สอดคล้องกับที่ กิ่งกาญจน์ บุรณสินวัฒน์กุล (2561, น. 176) กล่าวถึงกลวิธีการสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ว่าผู้สอนต้องจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับการใช้งาน บทบาทสถานะทางสังคม ตลอดจนต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้ง ผู้สอนควรต้องศึกษาวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการเรียนรู้ ตลอดจนความรู้เดิมของผู้เรียนให้ชัดเจนก่อน จึงจะสามารถออกแบบหน่วยการเรียนการสอนในการเรียนรู้แต่ละครั้งได้อย่างเหมาะสม และบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ นอกจากนั้นผลการวิเคราะห์เป้าหมายยังสะท้อนให้เห็นถึงการเรียงลำดับเนื้อหาว่ามีการเรียงลำดับจากสิ่งง่ายและซับซ้อนน้อยไปสู่สิ่งที่ยากหรือซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าเมื่อผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานภาษาไทย เช่น มีคลังคำศัพท์ที่มากพอและรู้โครงสร้างของประโยคแล้ว ผู้เรียนก็จะสามารถนำคำศัพท์เหล่านั้นมาเรียงลำดับคำในประโยคได้ จากนั้นเมื่อสามารถสร้างประโยคได้ถูกต้องก็จะพัฒนาการใช้ภาษาโดยการนำคำเชื่อมมาเชื่อมโยงประโยคต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน จนท้ายที่สุดก็จะสามารถพัฒนาการเขียนในระดับประโยคให้ไปสู่การเขียนสื่อความในระดับย่อหน้าซึ่งเป็นการเขียนในระดับที่สูงขึ้นได้ สอดคล้องกับที่ สมพงศ์ วิหยศักดิ์พันธ์ (2549, น. 70) กล่าวถึงเทคนิคการสอนเขียนสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศไว้ว่า เมื่อผู้เรียนได้ฝึกหัดอ่านจนค่อนข้างแม่นยำและได้เขียนคำและประโยคสั้น ๆ มาได้ระดับหนึ่งแล้ว ผู้สอนสามารถแนะนำคำที่จำเป็นสำหรับการเขียนได้ เช่น คำเชื่อม เป็นต้น

สำหรับผลการวิเคราะห์งานสอนของเนื้อหาการเขียนสื่อความเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้น พบว่า สามารถนำเป้าหมายทั้ง 3 ข้อ มาวิเคราะห์วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ทั้งหมด 28 วัตถุประสงค์ โดยเป้าหมายที่ 3 จะมีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมจำนวนมากที่สุด เนื่องจากวิเคราะห์แล้วว่าเนื้อหาการเขียนสื่อความในระดับย่อหน้า มีประเด็นเนื้อหาย่อยหลายหัวข้อ และในแต่ละประเด็นเนื้อหาอย่ยนนั้นก็มีความซับซ้อนและยากกว่าเนื้อหาอื่น จึงจำเป็นต้องแตกพฤติกรรมย่อยให้ละเอียด ครอบคลุมและชัดเจน มีการเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก ทั้งยังเรียงลำดับเกณฑ์เงื่อนไขพฤติกรรมที่คาดหวังอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งต่างจากการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียนชาวไทยที่มีความรู้เกี่ยวกับภาษาโดยธรรมชาติ ง่ายด่าย รวดเร็ว เนื่องจากใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่หนึ่ง ผนวกกับเนื้อหาส่วนนี้เป็นเป้าหมายสุดท้ายหรือวัตถุประสงค์ปลายทางสุดท้ายของการพัฒนาทักษะการเขียนสื่อความในระดับย่อหน้าสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ ดังนั้นหากผู้เรียน

สามารถฝึกฝนตนเองจนเกิดความชำนาญมากขึ้นก็จะสามารถพัฒนาตนเองให้ไปสู่เป้าหมายปลายทางสุดท้ายได้ สอดคล้องกับ รุ่งฤดี แพลงสร (2560, น. 106) ซึ่งกล่าวว่า การเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ผู้สอนจะสอนโดยใช้เนื้อหาแบบเดียวกับสอนเด็กไทยไม่ได้ เพราะกระบวนการรู้ภาษา (Language Acquisition) และการเรียนภาษา (Language Learning) ย่อมไม่เหมือนกัน จึงจำเป็นต้องมีการจัดแบ่งเนื้อหาต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนชาวต่างประเทศ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการวิเคราะห์เป้าหมายและวิเคราะห์งานสอนของเนื้อหาการเขียนข้อความ เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์เป้าหมายบทเรียนของเนื้อหาการเขียนข้อความ กำหนดเป้าหมาย ได้ 3 เป้าหมาย คือ 1) นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเรียงลำดับคำในประโยคได้ 2) นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถใช้คำเชื่อมโยงประโยคได้ และ 3) นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเขียนข้อความในระดับย่อหน้าได้ในระดับดี

ส่วนผลการวิเคราะห์งานสอนของเนื้อหาการเขียนข้อความเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้น พบว่า สามารถนำเป้าหมายทั้ง 3 ข้อ มาวิเคราะห์วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ทั้งหมด 28 วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ทักษะพื้นฐานซึ่งเป็นพฤติกรรมหรือความรู้เดิมของผู้เรียน มีจำนวน 7 วัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ 1 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเรียงลำดับคำในประโยคได้ กำหนดให้เป็นวัตถุประสงค์ปลายทางที่ 1 มีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม จำนวน 5 วัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ 2 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถใช้คำเชื่อมโยงประโยคได้ กำหนดให้เป็นวัตถุประสงค์ปลายทางที่ 2 มีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม จำนวน 7 วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ 3 นักศึกษาชาวต่างประเทศสามารถเขียนข้อความในระดับย่อหน้าได้ในระดับดี กำหนดให้เป็นวัตถุประสงค์ปลายทางที่ 3 มีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม จำนวน 9 วัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีข้อเสนอแนะและประเด็นที่สามารถนำไปศึกษาเพิ่มเติมในอนาคตได้ดังต่อไปนี้

1. ในการวางแผนและเตรียมการสอนแต่ละครั้งนั้น หากต้องการให้ผลการสอนเกิดประสิทธิผลสูงสุด ผู้สอนควรคำนึงถึงการวิเคราะห์ผู้เรียนและการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นสิ่งแรกเพื่อจะได้จัดเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากและจะทำให้ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียน

2. ควรนำผลวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบสื่อการสอนทักษะการเขียนภาษาไทยในระดับกลางสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ เพื่อให้สามารถพัฒนาทักษะการเขียนของนักศึกษาให้ไปสู่ในระดับดีได้

3. ควรมีการวิเคราะห์เนื้อหาการเขียนในประเด็นอื่นเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศให้รอบด้านมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิงกาญจน์ บุณสินวัฒนกุล. (2561). กลวิธีการสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 18(2), 164-178.
- ชนิกา คำพุฒ. (2545). *การศึกษากาการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาจีนวิชาเอกภาษาไทยชั้นปีที่ 4 สถาบันชนชาติยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการศึกษาภาษาไทย) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สีนสกุล. (2520). *ระบบสื่อการสอน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภา กุพงษ์ศักดิ์. (2555). ปัญหาการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาต่างชาติ: กรณีศึกษานักศึกษาจีนมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*, 31(1), 123-138.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2537). *การพัฒนาการสอน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2552). *การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งฤดี แผลงศร. (2560). *ศาสตร์การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีณา วโรตมะวิชัย. (2530). *การออกแบบการสอนอย่างมีระบบ*. เชียงใหม่: ภาควิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2559). *การทดสอบสมรรถภาพภาษาไทยสำหรับผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ*, สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2559. <http://www.sti.chula.ac.th/thai-test/non-native>.
- สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์. (2549). *การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มิ่งเมือง.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาจิตสาธารณะ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่
Effects of Using Participatory Learning Activities for Development
of Public Consciousness of Prathomsuksa 6 Students of
Primary Schools in Chiang Mai Province

นงนภัส พันธุ์พลกฤต¹ ปุณณาสา โพธิ์พฤกษ์² นงลักษณ์ ศรีวิชัย³ รัชฎาภรณ์ เจนวชิรพงศ์⁴
สุรีย์วรรณ จันทบูรณ์⁵ สุรีพันธ์ เทพอุด⁶ รัตตินาถ เพชรเมณี⁷ และ ออมบุญ บุรุษภักดี⁸

Nongnaphat Phanphonlakrit, Poonnasa Phothiphruet, Nongluck Srivichai,
Ratchadaporn Jenwachirapong, Sureewan Chantraboon, Sureepan Thepud,
Rattinart Phetmanee, and Aomboon Burutphakdee

Received: September 11, 2019

Revised: September 23, 2019

Accepted: September 24, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตสาธารณะก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างทดลองที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 160 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างมีระบบ ใช้แบบสอบถามและชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ค่าที ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างทดลองมีคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยที่หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนในระยะติดตามผล คือ นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว

คำสำคัญ จิตสาธารณะ กิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดอกเตอร์ สาขาวิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่ Corresponding Author : nongnapas1@hotmail.com

² อาจารย์ ดอกเตอร์ สาขาวิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่

³ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่

⁴ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่

⁵ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่

⁶ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่

⁷ อาจารย์ สาขาวิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่

⁸ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่

Abstract

The purpose of this research was to compare public consciousness behavior before and after joining the participatory learning activities of 6th grade students in primary schools in Chiang Mai. The experimental group of 160, 6th grade students was chosen by the systematic sampling method. Questionnaires and participatory learning activity set were employed as data collection instruments. Data analysis was conducted through the t-test. The findings indicated that the mean score of public consciousness behavior of 6th grade students before and after participating in the learning activities was significantly different. After participating in the learning activities, the public consciousness behavior score of the experimental group improved at the 0.01 level. This data supports the findings from the follow-up interviews with teachers and students. According to the interview, the control group developed public consciousness behavior after they participated in the participatory learning activities.

Keywords: Public Consciousness, Participatory Learning Activities, Prathomsuksa 6 Students

ความเป็นมา/บทนำ

ปัญหาที่เกิดจากการขาดจิตสาธารณะในวัยเด็กดังที่เห็นโดยทั่วไป ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออก คือ การขีดเขียนโต๊ะ เก้าอี้ ฝาผนังห้อง ซึ่งเป็นสมบัติของส่วนรวม การฉีกหนังสือของห้องสมุดบางหน้า เพื่อใช้ประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่สนใจว่าจะมีคนอื่นมาใช้อ่านต่อ การไม่ทิ้งขยะในที่ที่จัดเตรียมไว้ให้ ขาดการเอื้อเฟื้อเอื้ออาทรต่อเพื่อนฝูง การลากโต๊ะลากเก้าอี้โดยไม่คำนึงว่าจะเกิดความเสียหาย การทำให้ห้องเรียนสกปรกเพราะนำขนมมารับประทานในห้องเรียน การชอบเดินลัดสนามทำให้ต้นหญ้าเสียหาย การเด็ดดอกไม้ในบริเวณโรงเรียน การนำหนังสือในห้องสมุดมาอ่านที่โต๊ะครึ่งละหลาย ๆ เล่มโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น การยกพวกตีกันเพราะเห็นแก่ประโยชน์ของพวกพ้อง หรือแม้แต่เข้าห้องน้ำก็ไม่ทำความสะอาดก่อนออกจากห้องน้ำ เพราะไม่สนใจว่าเป็นของส่วนรวมที่จะต้องใช้ร่วมกัน เป็นต้น พฤติกรรมที่แสดงออกดังกล่าวเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการขาดจิตสาธารณะในวัยเด็ก เป็นการแสดงออกถึงความเห็นแก่ตัว ไม่เคารพสิทธิในการใช้สิ่งของส่วนรวมร่วมกัน ไม่ดูแลรักษาสมาบัติสาธารณะ เหล่านี้เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในวัยเด็ก ซึ่งอาจส่งผลในวัยต่อมาและเกิดเป็นปัญหาสังคมได้

เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีอายุประมาณ 12 ปี สมควรได้รับการพัฒนาจิตสาธารณะตั้งแต่ในวัยเด็กนั้น อธิบายตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976, p. 169) โดยได้แบ่งพัฒนาการออกเป็นทั้งหมด 6 ชั้น 3 ระดับ โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีอายุประมาณ 12 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับระดับขั้นจริยธรรมของโคลเบอร์กแล้ว พบว่าอยู่ในระดับที่ 2 คือ ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level) ในขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับใน

สังคม สำหรับ “เด็กดี” (Interpersonal Concordance of “Good Boy, Nice Girl” Orientation) ซึ่งเป็นเด็กอายุตั้งแต่ 10–15 ปี ขั้นนี้เด็กถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดามารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรจะทำหรือกลัวทำความผิด เพราะกลัวว่าตนจะไม่ใช่ที่ยอมรับของผู้อื่น การแสดงพฤติกรรมของเด็กจะไม่คำนึงถึงผลที่ตามมาที่จะเกิดแก่ตนเอง แต่ถือความซื่อสัตย์ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีหน้าที่รักษามาตรฐานทางจริยธรรม นอกจากนี้เด็กจะใช้หลักตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ใช้เหตุผลเลือกทำในสิ่งที่กลุ่มยอมรับโดยเฉพาะเพื่อน เพื่อเป็นที่ชื่นชอบและยอมรับของเพื่อน ไม่เป็นตัวของตัวเอง คล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น เพื่อต้องการรักษาสัมพันธภาพที่ดี เด็กแสดงพฤติกรรมเพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับของหมู่คณะ การช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้เขาพอใจ และยกย่องชมเชย โคลเปิร์ก อธิบายว่า พัฒนาการในขั้นนี้เป็นพฤติกรรมของ “คนดี” ตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของบิดา มารดา หรือเพื่อนวัยเดียวกัน พฤติกรรม “ดี” หมายถึง พฤติกรรมที่จะทำให้ผู้อื่นชอบและยอมรับ หรือไม่ประพฤติผิดเพราะเกรงว่าพ่อแม่จะเสียใจ

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาด้านการคิดของเพียเจต์ (Piaget, 1932, p. 211) ได้อธิบายว่าเด็กตั้งแต่อายุ 11 ปีขึ้นไปจนถึงวัยรุ่นใหญ่เป็นช่วงที่เด็กสามารถคิดด้วยนามธรรม กล่าวคือ เด็กจะสามารถจินตนาการเงื่อนไขของปัญหาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยพัฒนาสมมติฐานอย่างสมเหตุสมผลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งหมายถึงว่า เด็กในวัยนี้จะมีความสามารถคิดหาเหตุผลเหมือนผู้ใหญ่แน่นอน (วีระ บุญยะกาญจน์, 2532, น. 32) จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เด็กในวัยนี้สามารถคิดด้วยนามธรรมได้ เข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคม สามารถใช้ความคิดไตร่ตรองหาเหตุผลและตัดสินใจด้วยตนเองได้ น่าจะสามารถพัฒนาพฤติกรรมที่ถูกต้องตามมาตรฐานของสังคม คือ การมีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

นอกจากนี้ เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นับได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนของชีวิตระยะหนึ่งของเด็กที่กำลังจะก้าวเข้าสู่วัยรุ่นและก้าวสู่ระบบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ดังนั้น เด็กช่วงวัยนี้จึงเป็นช่วงวัยก่อนวัยรุ่น สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ อีริกสัน (Erickson, 1986, p. 189) ซึ่งเน้นที่จุดวิกฤติทางการเปลี่ยนแปลงทางจิตวิทยา เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสังคม โดยแบ่งออกเป็น 8 ลำดับขั้น และในแต่ละขั้นนั้น ถ้าเด็กหรือบุคคลได้รับการตอบสนองในทางที่ดีก็จะส่งผลให้ได้รับการพัฒนาทางบุคลิกภาพในทางบวก แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองก็จะส่งผลให้เด็กหรือบุคคลได้รับการพัฒนาทางบุคลิกภาพในทางลบ โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อายุประมาณ 12 ปีนี้เป็นช่วงพัฒนาการในขั้นที่ 4 ที่เรียกว่าเอาการเอางานและมีปมด้อย (Industry & Inferiority) เด็กเรียนรู้ที่จะสร้างสรรค์ จัดทำกิจกรรมด้วยตนเอง ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุนย่อมทำให้เด็กมีพัฒนาบุคลิกภาพที่มีความมานะอดูสาหะ เพียรพยายามที่จะแสวงหาสิ่งที่ท้าทายความสามารถทางสติปัญญา แต่ถ้าเด็กไม่ได้รับการสนับสนุนจะทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นปมด้อย ผลที่เกิดขึ้นจากพัฒนาการที่เหมาะสมในวัยนี้คือ เด็กมีแนวทางและจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติ ดังนั้น เด็กวัยนี้จึงสมควรได้รับการฝึกวินัยเพิ่มภูมิคุ้มกันทางสังคมให้กับเด็ก เพราะถ้าไม่มีภูมิคุ้มกันที่ดี เด็กวัยนี้อาจได้รับการพัฒนาในทางลบ กล่าวคือ จะทำให้เด็กพบกับความสับสน มองโลกในแง่ร้าย ขาดความมั่นคงทางจิตใจ ไม่สามารถ

แยกแยะถูกผิดชอบชั่วดี มีความเห็นแก่ตัว และขาดจิตสาธารณะ ซึ่งจะไปสู่การเกิดปัญหาต่าง ๆ ในช่วงวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ต่อไป

ดังนั้น เด็กวัยนี้ควรจะต้องได้รับการปลูกฝังสิ่งที่ตั้งตามมาตรฐานของสังคม เพื่อเด็กจะได้เกิดการเรียนรู้การกระทำในสิ่งที่ดีต่อไปในภายภาคหน้า มีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติของส่วนรวม ใช้สมบัติส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่า และรู้จักแบ่งปันของใช้ส่วนรวมให้ผู้อื่น ดังกล่าวนี้น่าจะส่งผลให้ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบ การเห็นแก่ตัวและพวกพ้อง ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และการทำลายสาธารณสมบัติลดลง ซึ่งเป็นการวางรากฐานการมีพฤติกรรมจิตสาธารณะที่พึงประสงค์ในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ต่อไป

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้มีส่วนร่วม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมสำหรับครูในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตสาธารณะก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสันทรายหลวง โรงเรียนวัดสันคะยอม โรงเรียนเทศบาลวัดเชียงยืน โรงเรียนวัดร่องอ้อ และโรงเรียนบ้านหนองไคร้ ซึ่งได้จำนวนโรงเรียนมาโดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน รวมมีนักเรียนเป็นกลุ่มประชากรทั้งสิ้น จำนวน 319 คน

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มอย่างมีระบบโดยสุ่มนักเรียนตามเลขลำดับที่ของนักเรียนเพื่อเลือกเป็นกลุ่มทดลอง โดยผู้วิจัยต้องการกลุ่มตัวอย่างทดลองร้อยละ 50 ของจำนวนประชากรในแต่ละโรงเรียน รวมมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทดลองทั้งสิ้น 160 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดจิตสาธารณะ

ลักษณะแบบวัดเป็นการวัดพฤติกรรมเชิงจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองมีจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert) โดยจำแนกออกเป็น 2 ด้านตามองค์ประกอบของจิตสาธารณะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ

- 1) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
- 2) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดชุดนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบ ด้วยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายในด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) พบว่า แบบวัดชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .914 และค่าอำนาจจำแนก โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามนั้น (Item-total correlation) อยู่ระหว่าง .295 - .750 และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับคะแนนรวมเป็นบวกและมีค่าตั้งแต่ .20 ขึ้นไป (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538, น. 130)

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีส่วนร่วม

การหาคุณภาพหรือประสิทธิภาพของชุดฝึก/คู่มือการพัฒนาจิตสาธารณะ โดยดูความสอดคล้องของเนื้อหา และดำเนินการตรวจสอบคุณภาพชุดฝึก โดยใช้เกณฑ์ตรวจสอบเกณฑ์ประสิทธิภาพ (E1/E2) (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545, น. 68) ซึ่งผลการคำนวณได้ค่า E1/E2 เป็น 94/95 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 90/90 แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีส่วนร่วม และแบบประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมเป็นเครื่องมือที่มีความเหมาะสมสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีส่วนร่วมเพื่อสร้างปัญญาให้กับนักเรียน เป็นแนวทางที่ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสคิด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมเชิงจิตสาธารณะ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นนำ เป็นขั้นตอนในการสร้างบรรยากาศให้เกิดกัลยาณมิตร และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำกลุ่ม ผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม และนักเรียน รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในการเริ่มเข้าสู่กิจกรรมโดยได้เตรียมกิจกรรมเพื่อการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่บทเรียนไว้ล่วงหน้า

ขั้นดำเนินการ เป็นขั้นตอนในการทำกิจกรรม โดยมีการกระตุ้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดอันนำไปสู่การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม รวมถึงให้มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็น และแสดงความรู้สึกร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การสรุปผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้เทคนิคในการจัดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อช่วยให้นักเรียนกล้าแสดงออก ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม อันทำให้เกิดการเรียนรู้และได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยใช้เทคนิคต่างๆ เช่น ใช้เทคนิคการใช้คำถามพัฒนาการคิด เกม บทบาทสมมติ กรณีศึกษา กลุ่มย่อย และการอภิปรายกลุ่ม

ขั้นสรุป เป็นขั้นตอนในการสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม มีการประมวลความรู้ที่ได้เพื่อนำไปปฏิบัติหรือใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และให้นักเรียนได้บันทึกแบบประเมินผลตนเอง แบบประเมินผลกิจกรรม และแบบประเมินผลโครงการ รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมในทุกขั้นตอน ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปผลของกิจกรรม และแนวทางการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยมีการสรุปผลกิจกรรมเพิ่มเติม นักเรียนทำการประเมินผลภายหลังการทำกิจกรรม ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น ความกระตือรือร้น ความมีวินัยในกระบวนการกลุ่ม ความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว ผู้วิจัยได้นำหลักการและเทคนิคการจัดกิจกรรมกลุ่ม และแนวคิดในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้วยการใช้สติปัญญา เป็นแนวทางในการดำเนินการโปรแกรมการพัฒนา เพื่อทำให้เกิดพฤติกรรมจิตสาธารณะ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป ดังกล่าวข้างต้น

แบบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบการทดลองที่เรียกว่า แบบแผนการทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) แบบที่เรียกว่า One Group Pretest Posttest Design โดยมุ่งเน้นการดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว แต่ดำเนินการสังเกต (Observation) ผู้เข้าร่วมการทดลองก่อนและหลังทดลอง (O1 และ O2) หลังจากนั้นจึงนำผลที่ได้จากการวัดหรือการสังเกตไปเปรียบเทียบกัน เพื่อทดสอบว่าแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร (มนต์ชัย เทียนทอง, 2548, น. 68) รูปแบบ ดังนี้

E	O1	X	O2
E	หมายถึง	กลุ่มทดลอง	
O1	หมายถึง	การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)	
O2	หมายถึง	การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)	
X	หมายถึง	การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม	

ลักษณะของชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 9 กิจกรรม ใช้เวลาในการฝึกอบรม จำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน ๆ ละประมาณ 3 ชั่วโมง และในบางกิจกรรมเป็นกิจกรรมแบบต่อเนื่องให้นักเรียนทำทุกวัน ได้แก่ การบันทึกความดีจิตสาธารณะ ลงในสมุด 1 วัน 1 ความดี ทำจิตสาธารณะ โดยอาศัยความร่วมมือจากทั้งครูและผู้ปกครองให้กำลังใจและสนับสนุนการทำความดีของนักเรียน โดยการตรวจสอบเซ็นกำกับในสมุดบันทึกนั้น ได้แก่

- กิจกรรมที่ 1 ปฐมนิเทศ สร้างความรู้สึกไว้วางใจ และทำ Pretest
- กิจกรรมที่ 2 กตัญญูรู้คุณสิ่งแวดล้อม
- กิจกรรมที่ 3 จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม
- กิจกรรมที่ 4 ระเบียบวินัยนั้นสำคัญไฉน
- กิจกรรมที่ 5 เกะก้นไว้อึด
- กิจกรรมที่ 6 ความรักและความสุขเกิดจากการให้
- กิจกรรมที่ 7 ละครแม่ค้าส้มตำ
- กิจกรรมที่ 8 จดหมายจากเด็กชายป๋อง
- กิจกรรมที่ 9 พิธีปิด ปัจฉิมนิเทศ และทำ Posttest

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ มีขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจความต้องการของโรงเรียนและเตรียมเครื่องมือ ได้แก่ แบบวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะนักเรียน และคู่มือซึ่งเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาจิตสาธารณะ: แนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับครู

ระยะที่ 2 การพัฒนาจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. วางแผนการจัดกิจกรรมในรูปแบบจัดค่ายกลางวัน
2. วัดพฤติกรรมจิตสาธารณะนักเรียนก่อนดำเนินการกิจกรรม (Pretest)
3. จัดกิจกรรมการพัฒนาจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ในทุกโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 5 โรงเรียน

ระยะที่ 3 การติดตามผลหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมเมื่อเวลาผ่านไป 2 เดือน

1. พิจารณาจากสมุดบันทึกความดีจิตสาธารณะของนักเรียนที่ทำการบันทึกทุกวัน และพิจารณาจากการให้กำลังใจของครูประจำชั้นในการสนับสนุนนักเรียนให้ทำความดีจิตสาธารณะ เพื่อศึกษาความต่อเนื่องของการบันทึกของนักเรียน และเนื้อหาที่นักเรียนบันทึก
2. สัมภาษณ์ครูถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนและสัมภาษณ์นักเรียนที่ได้ทำพฤติกรรมจิตสาธารณะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์และใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อใช้ในการอธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานของการทดลอง โดยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลองและหลังทดลอง ได้ใช้ t-test

ผลการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตสาธารณะก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลได้ตามตาราง ดังนี้

Table 1 Comparison of average scores earned by the sampling group before and after attending the participatory learning activities

Variable	Pre-test			Post-test			t	p-value
	n	$\bar{X}$	SD	n	$\bar{X}$	SD		
Public Consciousness	160	3.06	.287	160	3.71	.357	8.397**	0.000

** $p < .01$

จาก Table 1 แสดงว่า นักเรียนกลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง มีคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้มีส่วนร่วม พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจิตสาธารณะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยที่หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

ระยะติดตามผล

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ทั้งนี้ครูได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมคือ ครูเกิดความตระหนักและพยายามทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดี ครูมีความสนใจและใส่ใจนักเรียนมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนทำตามกฎที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ได้มากขึ้น เข้าชั้นเรียนตามเวลา มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายมากขึ้น ทำงานอย่างตั้งใจแม้ว่าจะทำคนเดียว ช่วยทำเวรและพัฒนาห้องเรียนและโรงเรียน รักษาสิ่งของที่เป็นของส่วนรวม ไม่เขียนหรือขีดโต๊ะเรียนหรือผนังห้องน้ำ และนักเรียนเมื่อเห็นครูถือของหนัก นักเรียนจะเข้าไปช่วยทันทีโดยครูไม่ได้ร้องขอ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์นักเรียน พบว่า นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีและภาคภูมิใจที่ได้ทำความดีจิตสาธารณะ และบันทึกพฤติกรรมทำความดีจิตสาธารณะทุกวันแม้ว่าจะไม่มีผู้ใดเห็นก็ตาม และสัญญาว่าจะทำต่อไป

โดยสรุป ข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีส่วนร่วมสามารถพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะนักเรียนได้ โดยนักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป นักเรียนทำพฤติกรรมจิตสาธารณะทั้งที่บ้าน โรงเรียน และสถานที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ ซึ่งส่งผลให้ขยะในชุมชนลดลง ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้มีส่วนร่วมก่อให้เกิดประโยชน์และการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งคาดว่าจะส่งผลต่อความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในโอกาสต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจิตสาธารณะก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยที่หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว นักเรียนกลุ่ม

ตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการให้สัมภาษณ์ของทั้งครูและนักเรียน พบผลในทางที่ดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม โดยนักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป และมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำความดีโดยไม่มีผู้ใดเห็น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การใช้กิจกรรมการเรียนรู้มีส่วนร่วมสามารถใช้พัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ เนื่องจากลักษณะของกิจกรรมมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนในแต่ละองค์ประกอบโดยใช้หลักการเรียนรู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ลักษณะกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม โดยกรมสุขภาพจิต (2543, น. 48) ได้สรุปหลักการของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมว่าประกอบด้วยหลักการเรียนรู้พื้นฐาน 2 ประการ คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning) และกระบวนการกลุ่ม (Group process) ซึ่งการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยฐานความรู้จากประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเพื่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยผู้เรียนต้องลงมือกระทำ (Active learning) ตลอดเวลา นอกจากนี้การเรียนรู้เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้จัดการเรียนรู้กับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ตลอดจนเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสื่อสารหลายรูปแบบดังกล่าวนี้มีส่วนกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างเสรี ส่งผลให้มีส่วนในการสร้างเสริมบรรยากาศให้นักเรียนทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ช่วยให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และนักเรียนคนอื่นภายในกลุ่มรับฟังอย่างตั้งใจและยอมรับ ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์หรือตัดสินใด ๆ นักเรียนทุกคนภายในกลุ่มเกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรม ซึ่งเป็นหนทางให้นักเรียนได้เรียนรู้

การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ประสบการณ์ (Experience) การสะท้อนและอภิปราย (Reflection and discussion) ความคิดรวบยอด (Concept) และการทดลองและการประยุกต์แนวคิด (Experimentation and application) (กรมสุขภาพจิต, 2543) ซึ่งบรรยากาศในกลุ่มของนักเรียนที่ทุกคนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม มีผลให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นจากประสบการณ์ของแต่ละคน กล้าอภิปราย อันนำไปสู่ความสามารถในการสรุปความคิดรวบยอดได้ด้วยตนเอง และสามารถประยุกต์แนวคิดและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของนักเรียนคนอื่นภายในกลุ่มเพื่อนำไปปรับใช้กับตนเองต่อไปได้ ประกอบกับบรรยากาศในกลุ่มที่ส่งเสริมสัมพันธภาพ

นอกจากนี้ หลักการเรียนรู้พื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอีกประการหนึ่ง คือ กระบวนการกลุ่ม (Group process) (กรมสุขภาพจิต, 2543, น. 52) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญอีกอย่างหนึ่งของการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนภายในกลุ่ม อันนำไปสู่การปลูกฝังการเรียนรู้ใหม่ที่ดียิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับโอลเซน (Ohlsen, 1977, p. 284) ที่เสนอแนวคิดว่าสัมพันธภาพที่ทำให้สมาชิกกลุ่มรู้สึกมั่นใจจะทำให้ง่ายต่อการปลูกฝังพฤติกรรมใหม่ที่ดียิ่งขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นฤมล มณีงาม (2547, น. 88) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมนี้อาจมีจิตสำนึกสูงกว่าก่อนเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของ ฐิติพร พันธวงศ์ (2553, น. 73)

ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีจิตสาธารณะของนักเรียนสาธิตละอออุทิศมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ซึ่งผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีจิตสาธารณะสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ ระดับ 0.01 ดังนั้น การจัดประสบการณ์กลุ่มในรูปแบบการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีส่วนช่วยพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมที่ใช้ในการอบรมครั้งนี้ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม โดยใช้หลักการเรียนรู้พื้นฐานของกรมสุขภาพจิต (2543, น. 43) ซึ่งประกอบด้วย การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning) และกระบวนการกลุ่ม (Group process) เป็นแนวทางดำเนินกิจกรรม มีจำนวน 9 กิจกรรม ซึ่งส่งผลต่อคุณลักษณะการมีจิตสาธารณะของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้คือ กิจกรรมสร้างความกตัญญูรู้คุณสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมที่เกิดจากการทำลายสิ่งแวดล้อม กิจกรรมสร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวม เพื่อให้นักเรียนเข้าใจผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมที่เกิดจากการทำลายสิ่งแวดล้อม กิจกรรมเรื่องระเบียบวินัยนั้นสำคัญไฉน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องความมีระเบียบวินัยในสังคม และความสำคัญของความมีระเบียบวินัยในสังคม ซึ่งอาจส่งผลต่อส่วนรวม กิจกรรมเกะกั้นไว้เถิด และกิจกรรมความรักความสุขเกิดจากการให้ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกนักเรียนให้รู้จักคุณค่าของการให้และการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม ไม่เห็นแก่ตัว กิจกรรมละคร แม่ค้าส้มตำ และจดหมายจากเด็กชายป๋อง (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย, 2553, น. 58) เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงการกระทำและตระหนักในความรับผิดชอบต่อส่วนรวม หรือสังคม ตามบทบาทหน้าที่ตามอาชีพของตน นอกจากนี้ยังมีการบันทึกพฤติกรรมตนเองลงในสมุดบันทึก 1 วัน 1 ความดีทำจิตสาธารณะ เพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมจิตสาธารณะอย่างต่อเนื่องแบบค่อยเป็นค่อยไป ปลูกฝังนิสัยการบันทึกความดีจิตสาธารณะของตนเอง โดยมีครู พ่อแม่ เป็นผู้สนับสนุนและให้กำลังใจ

ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้จะต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุดในทุก ๆ องค์ประกอบ คือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การได้สะท้อนความคิดและการอภิปราย การสรุปความคิดรวบยอด ตลอดจนได้ทดลองหรือประยุกต์ความคิดในทุกกิจกรรม ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด (Maximum learning) และนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้

บทสรุป

คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมฯ แล้วสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมสามารถใช้พัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ได้

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบดังกล่าวทำให้ทราบว่า กิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมสามารถใช้พัฒนาจิตสำธารณะนักเรียนชั้น ป.6 ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. สามารถนำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีวัยใกล้เคียงกันได้ โดยปรับบางกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับธรรมชาติของนักเรียน
2. สมุดบันทึก 1 วัน 1 ความดีทำจิตสำธารณะ จะเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งซึ่งสามารถช่วยตรวจสอบความคิดและพฤติกรรมของนักเรียนได้ ดังนั้น ครูหรือพ่อแม่ ควรเอาใจใส่กับพฤติกรรมเล็ก ๆ ของนักเรียน เพราะจะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ช่วยหล่อหลอมและทำให้เกิดการแผ่ขยายของพฤติกรรมจิตสำธารณะในกายภาคหน้าได้
3. ควรมีการอบรมพ่อแม่/ผู้ปกครอง ให้ใช้กิจกรรมบางกิจกรรมเพื่อสร้างครอบครัวเข้มแข็งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2543). *คู่มือการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม*. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. (2545). *การนิเทศเพื่อพัฒนาการวิจัยในสถานศึกษา*. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- ฐิติพร พันธวงศ์. (2553). *ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีจิตสำธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นฤมล มณีงาม. (2547). *การพัฒนาโปรแกรมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนต์ชัย เทียนทอง. (2548). *สถิติและวิธีการวิจัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วีระ บุญยะกาญจน์. (2532). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก*. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย. (2553). *หลักสูตรคบเด็กสร้างชาติ โตไปไม่โกง*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Erickson, E. H. (1986). *Identity: Youth and Crisis*. New York: W. Norton.

Kohlberg, L., Lickona, T. (1976). *Moral Stages and Moralization: The Cognitive Developmental Approach. Theory, Research and Social Issues*. New York: Holt Rinehart and Winston.

Ohlsen, M.M. (1977). *Group Counseling* (2nd ed.). New York: Holt, Rinehart & Winson.

Piaget, J. (1932). *The Moral Judgment of the Child*. London: Kegan Paul.